

TEORII de *doğrultu*

21

Temmuz-Ağustos

2005

İÇİNDEKİLER

Aydınlar Emekçi Çözüm Saflarına	2
Bir Çifte Kriz Durumu Ve Devrimci Hareketin Rönesansı.....	6
Yeni Emperyal Irkçılık	14
Himayeci Sömürgeciliğe Geçişin Bir Yolu: Amerikan Gündümlü Sivil Darbeler	24
Brüksel Merkezi"nde Yeni Bir Odak: Avrupa Sol Partisi.....	30
Venezüella Devrimi İlerliyor	36
Bugündeki Geleceğimiz: Ayazma.....	52
Kadınlar Yürüyor... Nereye?	58
Kanlı Bir Miras Öyküsü Ya da Ermeni Soykırımı.....	64
Halklar Harabesi Hatay.....	74
Demokratik Konfederalizm	79
Ceza İnfaz Kanunu'na (CİK) Genel Bir Bakış: Analiz Saptama Ve Değerlendirmeler*	89

Aydınlar Emekçi Çözüm Saflarına

Hatırlanacaktır, “Tek yanlı ateşkese” son verileceği açıklaması ve sonra da son verildiği kararı, ilk anda yaygın bir şekilde pek de ciddiye alınmamıştı. 2004 Haziranındaki bu fotoğraf, çarpıcı ve ilginçti. Hatta bu kararı Genelkurmayın dikte ettiği iddiasına inananlar hiç de az değildi. Ancak geride kalan zaman, “Tek yanlı ateşkese” son verilmesini önemsiz görmenin politik bir yanlılığı olduğunu gösterdi. Kararın belirleyici önemini, ‘99 İmralı duruşmalarıyla oluşan durumu sarsıp değiştirme gücüyle ortaya koydu. Gündemde kalmaya devam eden Kürt ulusal sorununun, bekletme koridorlarında uyutulmaya, yatıştırılmaya ve çürütülmeye çalışılmasına gerilla savaşının yeni baskısıyla dur deniyordu.

Zor oyunu bozmaya çağırılıyordu. “Tek taraflı ateşkes” bozuldu ve onun yerini aktif savunma alırken, gerilla ana güçleriyle tekrardan Kuzey Kürdistan’a konumlandı. Geride kalan bir yıllık dönemde bir kez daha politikanın şiddet araçlarıyla yürütülmesi durumu ve savaşın diyalektiği hükmünü sürdürmeye ve savaş tırmanmaya başladı. Gerilla hareketinin yeni baskısı, tekniğin etkin kullanımına dayalı yeni taktiği ile sömürgeci savaş güçlerini git gide daha belirgin biçimde zorlamaya başladı.

Gerilla, ilkin ulusal kurtuluş mücadelesinin gelişiminde belirleyici roller oynamıştı. İmralı sonrasında ise kazanımların en önemli güvencesi olarak gerillanın önemi açığa çıktı. Tek taraflı ateşkese son verilmesinin akabinde ise gerillanın, hem ulusal hareketin toparlayıcı/birleştirici temel unsurlarından biri ve hem de sömürgecilik üzerinde siyasal baskının temel enstrümanların-

dan biri olamaya devam ettiği kesin bir açıklıkla görüldü.

Zor oyunu bozdu ve bir bakıma kartlar yeniden karılıyor. PKK’sız, Öcalan’sız AB’ci çözüm her gün daha çok boşa çıkıyor. Savaşın tırmanışıyla ulusal hareket kendini yenibaştan dayatıyor. AB emperyalistlerinden tutun da genelkurmaydan aydınlara değin, bütün aktörler, bütün toplumsal ve siyasal güçler, Kürt ulusal sorunu/hareketi karşısında konumlarını bir kez daha belirleme ihtiyacını duyuyorlar.

“Tek yanlı ateşkesin” son buluşunun yıldönümü Haziran ayının ortasında Türk aydınlarının yaptığı “kalıcı barış” çağrısının medyanın, yani basın tekellerinin desteği ile de birleşerek dikkate değer bir ilginin konusu olması da bu kapsamda ele alınabilir. Tekeller, işbirlikçi tekелci burjuvazi, aydınlarımızın, “PKK’nın silahlı eylemlere derhal ve önkoşulsuz son vermesi” istemini “derhal ve önkoşulsuz” biçimde desteklemekte bir an olsun duraksamadılar. AB’ci tekellerimiz bu çağrıyı kendi çizgilerine uygun bulmuşlardı ve politik inisiyatif göstermek, onların da hakkıydı.

Kürt aydınlarının yüreği Türk aydınlarının çağrısının havada kalmasına dayanamamış olsa gerek ki, onlar da çağrıyı olumlu biçimde yanıtlamakta gecikmediler. Durum, aydınları bir hayli kışkırtmıştı.

Bütün bunları, sansürlerle karşılanan “Militarizme ve Şovenizme Karşı” Aydın Bildirgesi izledi.

Oya Baydar, Türk aydınlarının çağrısına getirdiği yorumla bu bahiste güvenilir bir danışman

görüldüğü için onun açıklamasından tutarak çağrıya, Türk aydınlarının Kürt ulusal sorunu ve savaşa karşı tutumlarına bakalım.

"Kürtlere haklarının verilmesi için çatışma ortamının durması gerekiyor. Barış için bu çağrı önemli." diyordu, bayan Baydar. Böylece, "Kürtlere haklarının verilme"mesinin nedeninin "çatışma ortamı" olduğunu vurguluyordu. Çatışma ortamı "dursa", "Kürtlere hakları" verilecekti. Demek ki, PKK tek taraflı olarak "silahlı eylemlere" son verirse, hele de kayıtsız şartsız silah bırakırsa çatışma ortamı son bulacaktı ve de bu durumda, "Kürtlere haklarını vermek" için yanıp tutuşan Türk burjuva devletinin yolu açılacaktı. Bu nedendir ki, "Barış için bu çağrı önemli"ydi.

Keza bayan Baydar'ın hiç de tanımlayıcı, hiç de belirgin olmayan "Kürtler" ifadesini kullanmayı tercih etmesi, aslında oldukça anlamlıdır. İleri sürülecek çözüm önerileri tanımdan başlayarak geliştirileceğine göre, "Kürtler" ifadesi en iyi halükarda Kürtleri bireyler olarak kabul ediyor, yani ulusal varlığını tanıımıyordu. Kürt ulusal sorunu ve Kürt ulusal demokratik hakları sözü konusu olduğunda kekeme olmak, sanki Türk aydınının kaderiydi.

"Kalıcı barışın sağlanmasını" isteyen 150 aydının yayınladığı bildiri, Oya Baydar'ın yorumundan daha aydınlık değildi. İstanbul Tabip Odası Başkanı Prof. Dr. Gençay Gürsoy'un okuduğu bildirinin tam metnini anımsamakta yarar var:

"Sadece geçen ay 50'ye yakın insanımızı yitirdik. 15 yıl süren ve 30 bini aşkın insanımızın kaybına yol açan, taraflarca 'düşük yoğunluklu çatışma' veya 'kirli savaş' olarak adlandırılan dönemin acılan milyonlarca insanımızı derinden yaraladı. Artık insanlarımız ölmesin, barış içinde ve adil bir yaşam sürelim. PKK'nin silahlı eylemlere derhal ve önkoşulsuz son vermesini istiyoruz. Hükümetin, kalıcı barışın sağlanması ve herkesin demokratik toplumsal hayata katılabilmesi için gerekli yasal düzenlemeleri gerçekleştirmesini talep ediyoruz."

"Artık insanlarımız ölmesin, barış içinde ve adil bir yaşam sürelim." Bunları kim istemezdi ki ve bunlara kim itiraz edebilirdi ki? İyi ama, insanlarımız niçin ölüyordu? "Kalıcı barışın sağlanması"ni talep eden aydınlarımız, bu savaş hakkında ne düşünüyorlardı? Bu nasıl bir savaştı?

Barış talep eden bildiriye yayınlayan aydınlar bize, bu savaşı, devletin 'düşük yoğunluklu çatışma', PKK'nin ise, 'kirli savaş' olarak değerlendirdiğini açıkladılar. Tamam da bu savaşı kendileri nasıl değerlendiriyorlardı? Türk işçi ve emekçilerinin, halklarımızın aydınlanma ihtiyacıyla kavrulduğu bu şovenizm çölünde en yaşamsal sorundu bu. Ne yazık ki, kalıcı barış isteyen aydınlarımız, savaş konusunda kendi görüşlerini açıklamaktan kaçınıyor, halklarımızı ihtiyaç duyduğu ışıktan mahrum bırakıyorlardı.

Orta yerde savaşa yol açan dev gibi bir toplumsal-siyasal sorun, Kürt ulusal sorunu çözümsüz duruyorken, "yansızlığı" ve buna dayalı bir "hakemliği" taşıyabilir miydi aydın tavrı. Böyle bir hakemlik ve yansızlık, gerçekte egemenin, sömürgecinin desteklenmesi anlamına gelmez miydi? Hatta aydınlarımız, PKK'den "silahlı eylemlere derhal ve önkoşulsuz son vermesini" istemekle, PKK'yi bu savaşın sorumlusu olarak sunmuş olmuyorlar mıydı? Sahi, bu savaş hangi politikaların devamıydı ve savaşın sorumluluğu kime aitti?

Görülüyor ki, AB'ci basın tekellerinin aydınlarımızı duraksamadan desteklemesi hiç de anlamsız, nedensiz değildi. Aydınların hareketlenmesini örgütlenme inisiyatifi gösteren çevrelerin, aydınların "PKK'nin silahlı eylemlere derhal ve önkoşulsuz son vermesi" istem ve çağrısını, PKK'nin "derhal ve önkoşulsuz" olarak silahsızlanması şeklinde tercüme ederek okumaları, yazmaları durumu iyice belirginleştiriyordu. Reformist Türk küçük burjuvazisinin gerilla savaşı bakımından bir çeşit teslimiyet örgütlemeye çalıştığı çarpıcı biçimde açığa çıktı. Egemen işbirlikçi tekeli burjuvazi ile reformist Türk küçük burjuvazisi arasında daha önce de hemen her kritik durumda tanık olduğumuz basın aracılığı ile gelişen ittifak ilişkisi, her iki tarafın da AB'ci çözüm programına angaje olmalarıyla bağlıydı.

Bayan Baydar'ın yorumuna göre, aydınlarımız Kürtlerin ulusal varlığını, yani bir ulus olduğunu ve ulusal haklarını özünde red ve inkar ediyor, Kürtlerin varlığını ve haklarını ancak birey, yurttaş hakları kapsamında kabullenebiliyorlardı. Oysa ulus olarak "Kürtler", ulusal varlıklarının ve ulusal demokratik haklarının kabulünü istiyorlardı. Böyle olduğu içindir ki, Kürtler Türk aydınlarını kırmamak, boşa düşürmemek için ne kadar anlayış ve esneklik gösterirlerse

göstersinler, Türk aydınlarının çağrısıyla Kürtlerin ulusal varlığı ve ulusal demokratik talepleri arasındaki uzlaşmaz karşıtlığın kendini dışa vurması ve ortama egemen olması gecikmiyordu. Kendi gerçekleriyle hesaplaşıp kopma yeteneği gösteremeyen aydınlarımız, bir kez daha Kürt ulusal gerçekliğine çarpmanın utancıyla cezalandırılıyorlardı.

“Adil bir yaşam” isteyen aydınlarımız, maalesef ulusumuz için tanıdıkları/kabul ettikleri hakları Kürt ulusu için de tanıyan eşitlikçi, adil bir tavır almayı başaramıyorlardı. Bilimsel gerçekçi bir tavırla savaşı tanımlayamadıkları gibi, savaşın haklı ve haksız taraflarını ayırt edemiyorlar, burjuva çözüme, sömürgeci politikaya yedeklenmekten öteye gidemiyorlardı.

Heyhat, halklarımızın aydın evlatları adına hepsi bu kadar değildi elbette. Bir ışık demeti, sansürün sıkı dokunmuş parmaklıkları arasından, “Militarizme ve Şovenizme Karşı” “Aydınlar Bildirgesi” halklarımıza ulaştı.

“Militarizme ve Şovenizme karşı” “Aydınlar Bildirgesi”nin önde gelen temsilcisi Haluk Gerger, Gündem gazetesinin sorularım yanıtlarken, “Ülkedeki ihlallerden sadece ordu ve hükümet değil, bütün ‘sistemin’in sorumlu olduğunu” vurguluyordu. Kuşkusuz Kürt ulusal sorunundan da sistem sorumluydu. O, özellikle “aydın tavrını” eleştiriyordu. “Türkiye’de tek taraflı ateşkes isteyen bildiriye imzalayan aydın tipinden umutsuz olduğunu söyleyen Gerger, "ama insanlar herhalde gerçeği göreceklerdir" mesajını veriyordu.

“Biz Türkiye’de esas olarak net, ikirciksiz, dürüst ve cesaretli, bilimsel gerçeklere uygun tavır alınmasının bir örneğini vermek istedik. Asıl olan o”, diye konuştu. Önemli olanın bilinenleri "aydın ahlakına yakışır" ve "net biçimde" söylemek olduğunu altını çizdi. Bu eksikliği gidermek ve "Türkiye’de hala bilimsel cesarete ve aydın haysiyetine sahip insanların az da olsa var olduğunu göstermek" için harekete geçtiklerinin altını çizdi.

"Biz hiç boş durmuyoruz. Türkiye'nin namuslu insanları olarak elimizden gelen her şeyi yapıyoruz. Tabi bizim yaptıklarımız her zaman kamuoyuna ulaşmıyor. Parasıyla ilan bile bastıramıyoruz. Böyle sorunlarla karşı karşıyayız. Demokratikleşme, onurlu adil barış için elimizden geleni yapıyoruz ve yapmaya da devam edeceğiz."

"Herkes elinden gelen her şeyi yapmalı" çağrısında bulunan Gerger, şu değerlendirmeyi yaptı: "Ama bunu bilimsel dürüstlük ve bir aydın onuruyla yapmalı. Biz bir yol açtık. Bu bildiriye katılmak isteyenler katılabilir, gereklerini yapmak isteyenler yaratıcı inisiyatifler oluşturabilir." Bildirgenin tam metnini burada vermekte, okura kıyaslama olanağı sağlayacağı için de yarar var:

“Aydınlar Bildirgesi Militarizme ve Şovenizme Karşı

-14 Temmuz 2005-

Halklarımızın ufkunda kara bulutlar dolaşiyor.

Bunun sorumlusu devlettir.

Devlet, savaş politikasında ısrar ediyor; Kürt halkının üstüne silahlı operasyonlarla gitmeyi sürdürüyor. Mardin’de 12 yaşındaki çocuğu infaz ediyor; Van’da, Diyarbakır’da halka ateş açıyor; sivilleri öldürüyor, yaralıyor.

Devlet, militarizmi körüklüyor; Tunceli’de sivil ve silahsız insanları havadan ve karadan bombalıyor; Ankara’nın göbeğinde kelepçelediği ve ayağından yaraladığı genci kurşuna dizerek naklen infaz gerçekleştiriyor.

Devlet, şovenizmi kışkırtıyor; Kürt halkını “sözde vatandaş” olarak anıyor; Trabzon’da faşistlerin öncülüğünde sahnelenen linç girişimlerini cesaretlendiriyor. Başbakan ve ana muhalefet partisi başkanı, linççilerin “hassasiyet”ini anlayışla karşıladığını söylüyor. Solcu-gericiler, faşist saldırganlığa “ulusalçı” mazeretler uyduruyor. Faşist hareket kışkırtılıyor.

Devlet, anadilde eğitimi savunduğu için Eğitim-Sen’i tasfiye etmekle tehdit ediyor.

Devlet, topluma resmi ideolojiyi dayatıyor; 1915 Ermeni tehcirinin gerçek boyutlarını kabul etmek bir yana, Türk Tarih Kurumu (TTK) ve Yüksek Öğrenim Kurulu (YÖK) bünyesinde oluşturduğu sözde komisyonlar aracılığıyla gerçekleri çarpıtıyor, ezen ulus milliyetçiliğini yeniden üretiyor.

Kaynağı bizzat devletin kendisi olan şiddetin sorumluluğunu başka adreslerde aramak, aydının vicdanıyla da, bilimsel gerçekçi kimliğiyle de bağdaşmaz.

Nitekim 1990’lı yıllarda JİTEM hesabına çalışan itirafçıların son haftalarda yaptıkları açıklamalar, organize şiddetin ilk ve dolaysız sorum-

lusunun devlet olduğunu bir kez daha göstermektedir. Kaçırıp kaybetme ve yargısız infaz gibi kontrgerilla uygulamalarının ayrıntıları, bizzat kontrgerilla tetikçileri tarafından açıklanmasına karşın, devletin ilgili birimlerinin suçluları yargılamaya dönük hiç bir girişimde bulunmaması, saldırganlığın yeniden başlamasını özendiriyor.

Bizler, halklarımızın ufkunun karartılmasına izin vermeyeceğimizi, hayatın ve toplumun aydından beklediği sorumluluğu yerine getirmekten kaçınmayacağımızı duyuruyoruz.

İşçi sınıfı hareketini, tüm demokratik kitle örgütlerini, emekçileri ve toplumun bütün ezilenlerini birleşik bir cephe gibi davranmaya, birlikte mücadele etmeye çağırıyoruz.”

“Kürt halkı” kavramıyla Kürtlerin ulusal varlığını vurgulayan Bildirge, eğip bükmeden tırmanışa geçen militarizmin ve şovenizmin sorumluluğunun devlete ait olduğu gerçeğinin altını çiziyor, halklarımıza mücadele çağrısı yapıyordu. Bildirge bir bakıma, Kürt sorununda “emekçi çözümün” temel başlangıç unsurlarını da içeriyordu. Bunlar özetle;

Kürtlerin ulusal varlığının kabulü, Kürt ulusal sorunun çözülememesinden/çözumsuzlük ve savaştan devletin sorumlu olduğu, Kürt ulusal sorunun çözümünün ve kalıcı barışın, “İşçi sınıfı hareketini”in “tüm demokratik kitle örgütlerini”in, “emekçileri”in “ve toplumun bütün ezilenleri”nin “birleşik bir cephe gibi davranma”sı, “birlikte mücadele”siyle elde edilebileceği gerçekleridir. İşçi sınıfı ve ezilenlerin, halklarımızın mücadelesi, onurlu, demokratik bir barışı eşitlik ve özgürlük temelinde getirerek halklarımızı kardeşleştirecektir. Aydın taraf olmalıdır ve tabi ki, her şeyden önce gerçeğin yanında taraf olmalıdır. Ama aynı zamanda baskı ve sömürüye karşı mücadelenin yanında taraf ol-

malı, ezilenlerin, sömürülenlerin özgürlük ve kurtuluş mücadelesinde saf tutabilmelidir aydın. Umudu kırılarak teslim alınmaya çalışılan bir halka umut ışığı olabilmelidir aydın.

Demek ki, aydınlarımız, biri tutarlı demokratlık çizgisinde duran devrimci; diğeri ise egemen sınıfla uzlaşmaya yatkın teslimiyete açık sallantılı bir çizgide duran, reformist olmak üzere iki eğilime bölünmüştür. Bu, yeni oluşmuş bir durum değildir. Ancak son bir yılın gelişmeleri bu iki eğilimin daha çarpıcı biçimde karşı karşıya gelmesini ve kristalize olmasını koşullandırmıştır. Elbette bu eğilimlerin politik izdüşümleri de vardır.

ÖDP’nin izlediği çizgisinin aydınlar arasındaki reformist eğilimle bağlı olduğundan kuşku yoktur. SDP’nin bu iki eğilim arasında yalpalaması ise sürpriz sayılamaz. Hatta bu tavrın devrimcilerle reformculuk arasında sallanan bir genel çizginin devamı olarak oldukça manidar olduğu da söylenebilir. Son zamanda yurtsever cephecilik oyunuyla kızıl elmacılarla, kemalist subaylarla vb. flört eden sosyal şovenizmi iyiden iyiyeye azan TKP’nin tavrı, ÖDP’nin gerisindedir. EMEP ise politikasızlığın yeni bir örneğini sunmuş bulunuyor. Kürt sorunu ve savaşa karşı tavrı ekseninde gelişen aydın çıkışları süreçlerinde hiçbir inisiyatif gösterememenin yarattığı açmazın baskısı altında, “Aydınlar birleşin” demenin sırttan politik kurnazlık şirinliğinden öte, her hangi bir politik değeri yoktur.

Tutarlı demokratlık, Kürt ulusal sorununda devrimci çizgi demektir. “Emekçi çözüm”, Ankara’daki faşist sömürgeci rejimin yıkılması, Kürt ulusal sorununun halklarımızın eşitliği ve özgürlüğü temelinde kardeşleşme çizgisinde çözümü demektir. Marksist leninist komünistler bu çizginin bayraktandır.

Bir Çifte Kriz Durumu Ve Devrimci Hareketin Rönesansı

Ezilenlerin Sosyalist Alternatifi Atılım gazetesi Genel Yayın Yönetmeni İbrahim Çiçek'in Bilinç ve Eylem dergisinin sorularını yanıtladığı bu yazı, derginin 4. sayısından alınmıştır.

Bilinç ve Eylem: Dergimiz, Türkiye devrimci hareketinin uzun bir geçmişe dayanan, devrimci hareketin tümünü kapsayan köklü ve ağır sorunlarla karşı karşıya olduğuna inanıyor. Bu konuda sizin görüşleriniz nelerdir?

Gazetemiz Ezilenlerin Sosyalist Alternatifi ATILIM da, “devrimci hareketin uzun bir geçmişe dayanan, devrimci hareketin tümünü kapsayan köklü ve ağır sorunlarla karşı karşıya olduğuna inanıyor.” Kuşkusuz ben de aynı düşünüyordum. Bununla birlikte “sorun”u doğru tarif etmek gerektiğini vurgulayarak başlamak istiyordum. Çünkü zaten “köklü ve ağır sorunlar” belirlemesi, devrimci hareketin sorunu/sorunlarını tarihsel-güncel özgün bağlantısı içinde tanımlayamıyor. Bize bunların yalnızca “köklü ve ağır” olduğunu genel geçer bir dille söylemenin ötesinde bir fikir, müdahale için bir kalkış noktası vb. sağlama yeteneğinden de yoksun. Hatta “köklü ve ağır” vurgusu, sorun/sorunlarla pratik düzeyde bir biçimde ilgili olan ve çözüm üzerine bir biçimde kafa yoran özneler için korkutucu, yıldırıcı bir düşünsel-pratik etki bile yapabilir.

“Devrimci hareketin durumu nedir?” Sorunu böyle koymak da bazı önemli mahsurlar taşıyor. “Devrimci hareket” genellemesi hem sosyalist Marksist hareketi ve hem de antiemperyalist dev-

rimci hareketi kapsıyor. Öte yandan “sosyalist hareket” veya “Marksist hareket” gibi bir tanımla başlamak da TKP, ÖDP ve İP dahil, onların solundaki akımların hemen hepsi kendini sosyalist vb. tanımladığı için, devrimci ve reformist ayrımının üzerini örtücü oluyor. Böyle bir tartışmada bunlara en azından geçerken değinme ve işaret etme gereksinimi var. Mahsurlarının ayırıcılığı olarak, burada tartışmayı “devrimci hareketin durumu” tanımı çerçevesinde yürütebiliriz.

Bilinç ve Eylem: Genel olarak devrimci özneler kriz tespiti yapmakta, fakat bunu daha çok kendi dışındaki güçlerden kaynaklandığını düşünmektedir. Siz krizin boyutları ve nedenleri konusunda ne düşünüyorsunuz?

Devrimci hareketin durumu, üst üste binmiş “yapısal kriz” ve “güncel kriz” gerçeklikleri tarafından belirleniyor. Bu nedenle devrimci hareketi bugün bir “çifte kriz” tamamıyla çözümlemeye çalışmak, oldukça verimli olabilir. Bu bağlamda devrimci hareketin “güncel kriz”i üzerinde durulabilir. Ama ilkin 1990’larda devrimci hareketin içerisinde hareket ettiği genel durumla ilgili bazı verileri hatırlamakta yarar var.

“Soğuk savaş”ın, sosyal emperyalizmin ABD emperyalizmi önünde diz çöküşü ve SSCB’nin dağılmasıyla noktalanması, en nihayetinde dünya çapında sosyalizmin prestijinin dibe

vurmasını ve dünya gericiliğinin gemi azıya almasını da beraberinde getirdi. Galipler, dünya haritasını yeniden çizmeye ve dünyayı yeniden paylaşmaya giriştiler... Burada devrimci harekete ilişkin yapısal kriz tanım ve çözümlemesi bakımından 20. yüzyıl sosyalizminin yenilgisinin kesinleşmesi ve tabii sosyalizm mücadelesinin bir döneminin kapanmasının önemini vurgulamakla yetiniyorum. Yapısal krize aşağıda zaten döneceğiz.

12 Eylül darbesinin kurumsallaştırdığı ordu güdümlü, yarı askeri faşist rejim altında işçi hareketi 1985'lerden başlayarak gelişme çizgisine girdi. '87 NETAŞ grevini izleyen '89 bahar atılımından sonra işçi kitle hareketi Zonguldak madencilerinin merkezinde durduğu '90/'91 hamlesinin uzantısı olan 3 Ocak genel grev denemesi ile tepe noktasına ulaştı. 1. emperyalist Körfez savaşıyla birlikte sermaye ve hükümet, işçi hareketine karşı kapsamlı bir tasfiye hareketine girişti. İşçi hareketi günümüze değin uluslararası sermayenin neoliberal programına karşı direnerek, dövüşerek uzayıp gelen/giden dalgalı bir geri çekiliş süreci yaşadı, yaşıyor. '90'ların başı, emekçi memur hareketinin taze, diri yükselişine tanıklık etti. '90'ların ortalarına değin fiilen sendikalaşma hakkını da elde ederek süren yükselişten sonra, emekçi memur hareketi '90'ların ikinci yarısında tıkanı. Öte yandan gerilla hareketi ve kentlerdeki serhıldanların birleşmesiyle ulusal devrimin başlangıcı niteliğini kazanan Kürt ulusal hareketi, '92/'93'lere gelindiğinde tepe noktasına ulaşmıştı. Buradan itibaren Öcalan'ın '99'da Suriye'den çıkartılmasına değin süren, uzayan giden bir denge sürecine/dönemine girmişti. Demokratik alevi hareketi, öğrenci gençlik hareketi, kadın hareketi genel panoramayı değiştirmese de diri ve gelişen bir çizgide duruyorlardı. Antifaşist harekette daha sonra Gazi başkaldırısında çarpıcı biçimde açığa çıktığı gibi, radikalleşme eğilimi vardı.

Bu genel tablo içerisinde devrimci hareket, 12 Eylül darbesinden sonra 1990'ların ilk yarısında bir yükseliş, bir ilerleme süreci yaşadı. Bu, siyasi bakımdan 1996 1 Mayıs'ına kadar devam etti. '96 1 Mayıs'ı, siyasi bakımdan devrimci hareketin ilerleyişinin tepe noktası oldu. Ama aynı zamanda bunun, devrimci hareketin siyasi bakımdan düşüş dönemecini oluşturduğunu da rahatlıkla söyleyebiliriz. Antifaşist hareket kırıldı, ılımlı bir çizgiye yöneldi. Devrimci hareketin

örgütsel durumu, siyasi durumundan biraz daha farklıydı. Faşist rejim, '90'ların ortalarında devrimci örgütlere ağır kayıplar verdiren bir tasfiye saldırısı geliştirdi. Büyük ölçüde başarılı da oldu. '90'ların ortalarına değin devrimci hareket halihazırda siyasi bakımdan ilerlemesini sürdürüyor olmasına karşın, örgütsel bakımdan çok zor bir duruma itilmişti. Devrimci hareketin "güncel kriz"i dediğimiz durum, bu örgütsel durumun üzerine '96 1 Mayıs'ında antifaşist hareketin kırılarak ılımlı bir çizgiye yönelmesiyle birlikte '90'lı yılların ortalarında oluştu. '96 ölüm orucu, gerçekte oluşan bu durumu bir tersine çevirme hamlesidir, bu hamle başarılı olmuş, ama durumu tersine çevirecek kadar güçlü politik sonuçlara yol açamamıştır.

Devrimci örgütlerin siyasi çalışmalarının daralıp git gide sınırlanması, kitlelerden uzaklaşma/yabancılaşma, kendine dönme, içine kapanma eğilimi, politik refleks körelmesi, politik kararlılık erozyonu vb. "güncel kriz" in politik alandaki en önemli yansımalarıdır. Devrimci hareket giderek politik gelişmeleri belirleyen anlamlı bir politik etken olmaktan çıkar.

Devrimci örgütlerin güçlerinde belirgin bir örgütsel daralma ve dağılma yaşanır. İlerleme ve devrimci örgütlerin yükselişleri sürecinde saflarına katılanların önemli bir kesiminin devrimci hareketin saflarını terk etmiş olmaları çarpıcıdır. Devrimci örgütlerin kuvvetlerine hakimiyet, önderlik ve yönetme gücü düşer. Örgütlerin çeperinde, yer yer de içinde dejenerasyon ve çeteleşme eğilimleri baş gösterir. Örgütlerin saflarında kendi çizgisine güvensizlik, irade ve eylem birliğinin sarsılışı, bir çeşit ideolojik çözümlenin içten içe gelişmesine neden olur. Demek ki güncel kriz, politik, örgütsel ve ideolojik/teorik bakımdan, yani üç boyutlu olarak bir kendini yeniden üretmemeye durumudur.

Kuşkusuz güncel kriz ile yapısal kriz, bir Çin Seddi ile bir birinden kopartılmış, yalıtılmış değiller. Gerçeklikte böyle bir şey yok, Marksist analiz de gerçeği aslına uygun biçimde aydınlatmakla yükümlü. Asıl olan, her iki durumun birbiri üzerindeki karşılıklı etkilerini çözümlemektir. Ama yine de her ikisinin analizini ayrı ayrı yapmak, hem mümkün ve hem de gereklidir. Şuraya geliyoruz, '90'ların ortalarında oluşan "güncel kriz" ne oldu?

19 Aralık zindan katliamı ve onu izleyen 2001'in devrimci hareketin güncel krizinin en

şiddetli anına/sürecine tekabül ettiğini saptayabiliriz. Devrimci hareket ancak 2002/2003'ten başlayarak güncel krizden çıkış sürecine girmiştir. Devrimci örgütlerin genel tablosunda, örgütlerin politik çalışmalarını, örgütsel ve ideolojik durumlarını yansıtan gösterge ve veriler bu belirlemenin doğruluğunu teyit etmektedir.

Biz, Marksist Leninist komünistleri güncel ve yapısal krizin dışında görmüyoruz. Herşeyden önce devrimci gelişmenin eşitsizliği nedeniyle ki, güncel ve yapısal kriz çözümlerinin her parti ve örgüt bakımından somut olarak, özgün biçimde ayrı ayrı da ele alınması gerekir. Ancak bunu burada yapmaya çalışmak gerekli olmadığı gibi, doğru da olmaz. Marksist leninist komünist partisi “güncel krizi” '99/2001 sürecinde parti krizi biçiminde yaşamıştır. 2001/2002 3. Kongre sürecinde parti krizini aşmış, “güncel kriz”den hakikaten çelikleşerek çıkmıştır. Devrimci hareket güncel krizden çıkış sürecine girmiştir, peki “yapısal kriz” bakımından durum nedir? Belki de ilkin “yapısal kriz” tanım ve kavramı üzerinde durmamız daha doğru olur. Evet, “yapısal kriz” nedir?

Eğer çok genel bir şekilde söylemek gerekirse, bugünkü devrimci yapılar ve genel olarak sosyalizm iddialı örgüt ve partiler, 1960/1980 döneminde oluşmuş ya da TKP örneğinde olduğu gibi bu dönem içerisinde yeniden yapılanmış örgütlenmelerdir. Modern revizyonizmin emperyalizm önünde diz çöküşü ve SSCB'nin dağılması, sosyalist Arnavutluk'un yıkılışı vb. ile sosyalist iddialı örgütlenmelerin ve devrimci yapıların içerisinde oluştukları tarihsel koşullar aşılmıştır. En genelde “emperyalist küreselleşme” diye tarif edilen durumun da değişen tarihsel koşulların oluşturucu temel bir ögesi olduğunu, keza yapısal krizin koşullayıcı temel etmenleri arasında yer aldığını da eklemeliyiz. Oysa sosyalizm iddialı parti ve örgütler, devrimci yapılar, '90'larda (ve büyük ölçüde günümüzde) hala içerisinde oluştukları eski, aşılan tarihsel koşullarda şekillenen teori, program, strateji, taktik ve örgüt anlayışlarıyla, politik mücadele ve önderlik zihniyetiyle hareket etmektedirler. Yapısal kriz dediğimiz durum tam da budur. Kimi parti ve örgütler yapısal krizin ağırlığı altında '90'ların sonunda ya da '90'larda dağılmışlardır. TKP bunun en çarpıcı örneğidir. Oluşan yeni koşullarda varlık hakkını yitirip dağılmıştır. Bu, şiddetli bir ideolojik kriz biçiminde kendini göstermiş, derin ve tümüyle düzen içine çekici siyasi tasfiyecilik, politik teslimiyetçilik biçiminde dibe vurmuş, tam bir örgütsel atomizasyonla noktalanmıştır. Ama TKEP vb. akımlar da yapısal kriz altında çökmüşlerdir. Sanırım TKP/B'yi, eski Kurtuluş grubunu, Dev-Yol'u, TDP'yi de yapısal kriz altında ideolojik ve örgütsel olarak çöken yapılara dahil etmek yanlış olmaz... Burada bir sonuç olarak, “yapısal krizin” teorisinin krizi, “Marksizmin” ya da aynı anlamda olmak üzere “Marksist teorisinin krizi” olmadığını, böyle algılanamayacağını özellikle vurgulamalıyız. Çünkü krize konu olan teori değil, siyasal harekettir.

Demek ki, 2005 Haziranında biz onu tartışırken, yapısal kriz yeni oluşmuş bir durum değildir. Esasen yapısal kriz tartışması da yeni değildir zaten. '90'ların başında sosyalizm iddialı parti ve örgütlerin, devrimci yapıların içerisinde oluştukları tarihsel koşulların değişmesiyle yapısal kriz oluşmuştur. Sosyalizm iddialı parti ve örgütler, keza devrimci yapılar, '90'larda oluşan yeni tarihsel koşullar nedeniyle yapısal krizin muhatabıdılar. Yani hiç kimse bu sorunun dışında değildir. Tüm yapılar, bilincinde olsunlar ya da olmasınlar yapısal krizin manyetik alını içerisinde dirler. Keza, bunlara sosyalizm iddialı parti ve örgütlerin ve devrimci yapıların yapısal krizden etkilenişlerinin, onunla ilişkilenişlerinin ve ona müdahalelerinin de eşit olmadığını ya da daha doğrusu tamamen eşitsiz olduğunu kuvvetle vurgulayarak eklemeliyiz.

İster devrimci olsun ister reformist, ister hakikaten sosyalist olsun isterse sözde sosyalist, az ya da çok sosyalizm iddialı bütün parti ve örgütler, çevreler yapısal krizin girdabı içerisinde dirler. Demek ki, her biri yapısal krizin parçası ve konusu/nesnesi durumundadır. Bu durumda yapısal kriz tarihsel bir durumdur, tarihin atını ve ışığını arayışıdır. Ama aynı zamanda her biri, yapısal krizin bilincine erbildikleri ve onu yanıtlayabildikleri ölçüde birer öznesidirler de.

Şimdi yapısal krizi biraz da yeniden yapılanma bağlamında tartışabiliriz. Bu bakımdan uluslararası komünist hareketin tarihinden öğrenebiliriz.

Uluslararası komünist hareket, Komünist Manifesto ve Komünistler Birliği'nden günümüze bir çok kez yapısal krizler yaşamış ve keza yeniden yapılanmıştır. Her bir enternasyonal, uluslararası komünist hareketin belirli tarihsel dönemlerdeki yapılanmaları olarak kavranabilir ve kav-

ranmalıdır da. Her bir tarihsel dönem aşıldığında, geride kalan dönemin yapıları çözümlenip dağılmakta, yıkılmakta, ama aynı zamanda bunların kimileri yeni tarihsel-politik koşullara denk düşen, dönemin ihtiyaçlarını yanıtlayacak yapılara dönüşürken, yeni yapılar da oluşmakta ya da doğabilmektedir. Hatta Bolşevik Parti örneğinde gördüğümüz gibi, kimi zaman geleceğin yapıları, bir önceki dönem henüz sürüyorken, bir önceki dönemin içerisinde oluşabilmektedir.

“Yapı” kavramı ilk anda örgüt kavramını çağırıyor. Yeniden yapılanma derken, salt örgütsel bir durumdan/sorundan bahsetmiyoruz. Yeniden yapılanma; “devrimci hareketin” teori, program, strateji, taktik ve örgüt anlayışını yani, bütün düzeylerini kapsar, içerisinden geçmekte olduğu tarihsel koşullar altında ve bu koşulların devrimci ihtiyaçlarını yanıtlayacak tarzda bütün düzeylerde yapılanmasını kapsar. Yani geneldir. Yeniden yapılanmanın salt “ulusal sınırlar içerisinde” ele alınması, düşünülmesi ve çözüm aranması da doğru olmaz. Çünkü yapısal kriz ve yeniden yapılanma sorunu, uluslararası bir sorundur, ideolojik ve örgütsel kriz içerisindeki “uluslararası komünist hareketin” sorunudur. Bu bir dönemin devrimci önderliğinin yapılandırılması sorunudur. Bir dönemin devrimci önderliğinin bir hamlede yaratılamayacağı ve yapısal krizin sorunlarının daha baştan bütün unsurlarının belirgin olmadığı vb. açık gerçeklerdir. Kaldı ki, yapısal krizin, aynı anlamda olmak üzere, devrimci önderliğin yapılanmasının kimi sorunlarını bizzat devrimci pratik açığa çıkaracaktır. Ancak, devrimci önderliğin yeniden yapılanması görevinin bir teoripratik birliği sorunundan başka bir şekilde anlaşılamayacağını en baştan bilinmesi gerekir.

Devrimci önderliğin yeniden yapılanmasının geçmiş gelecek bağıntısının diyalektiği açısından şunları altını çizmek istiyorum:

İlkin, bu bir sürekliliği kapsamalıdır. Sosyalizmin ve sosyalizm mücadelesinin tarihsel devrimci kazanımların ve Marksizm-Leninizmin temel düşünce ve ilkelerin kararlılıkla savunulmasından başka bir şekilde süreklilik sağlanamaz. Bu bakımdan Marksist teoriye ve devrimci kazanımlarına tasfiyeci-inkarcı yaklaşımlara karşı uyanık olmak gerekir. Çünkü, sürekliliğin sağlanması devrimci görevi sözkonusu oldu mu, tasfiyecilik ve inkarcılık daima asıl tehlikedir. Biz, Lenin’in Marksist hareketin kriz anlarında ilkelerin sürekliliği için mücadeleyi birinci so-

run kabul eden devrimci pratiğinden ve bu yoldaki uyarılarından esinleniyoruz.

İkinci olarak, kopuşlar ve sıçramalar kaçınılmazdır. Bu, devrimci yenilenme demektir. Bir yapısal kriz ve onun koşullandırdığı bir yeniden yapılanma döneminde kopuşlar gibi, devrimci sıçramaların yaşanması da kaçınılmazdır.

“Kopuş” ve “sıçrama”, bir diyalektik bütündür aslında. “Kopuş” da devrimci yeniyen sıçrayamamak, kaba inkarcılık biçiminde zuhur eden bir tasfiyeci durumdur, bir ideolojik çözülmü aslında. “Kopuş”, en başta bir önceki dönemin Marksizm kavrayış ve uygulama yeteneğinden, esasen önceki dönemin politik önderlik anlayış ve zihniyetinden kopuştur. Kuşkusuz, bunu devrimci bakımdan anlamlı kılacak olan, yeni dönemin devrimci önderliğinin oluşumuna ne kadar yanıt olabileceği ya da olabildiğidir. Kopuşun neleri kapsayacağını bir listesini yapmaya, bir reçete hazırlamaya kalkışmak doğru ve olanaklı olmadığı gibi, tamamen zararlıdır da. Çünkü, toptancılık ve reçetecilik, tıpkı ikamecilik gibi, bir önceki dönemin ayırt edici özellikleri arasındadır. Tam da bu bağlamda doktrinerizm ve dogmatizm tehlikesine karşı tetikte olmanın önemi büyüktür. Dogmatizm, Marksizm’in dönemin sorunlarına uygulanarak geliştirilmesinin önündeki esas engeldir. Fakat yalnızca “dönemin sorunları”yla da karşı karşıya değiliz. Bir yandan dönemin sorunları belirginleşirken, aynı zamanda bir önceki dönemin sarkan sorunları değişime uğramakta “eski yaklaşımlar” ve “eski sorular” anlam kaybına uğramakta, devrimci önderlik iddiasında olanlardan yeni soruların sorulmasını ve yeni yanıtların oluşturulmasını talep etmektedir. Burada dogmatizm için zemin bereketlidir ve devrimci yenilenme söz konusu olduğunda dogmatizmin asıl tehlike olduğunun da altı çizilmelidir.

Son olarak, geçmiş gelecek bağıntısı açısından “içerip aşma”ya özel bir anlam verebiliriz. Bir önceki dönemin devrimci kazanımlarının sıklıkla savunulmasının gerekliliği kadar, dönemin devrimci ihtiyaçlarının yanıtlanması için aşılması da bir o kadar elzemdir. O halde, içerip aşmak hem sürekliliği ve hem de devrimci yenilenmeyi kapsar, süreklilikle devrimci yenilenmenin yeniden yapılanma problemine çözüm oluşturan bileşkesidir.

Bilinç ve Eylem: 20. yüzyıl sosyalizm ve sosyalist mücadele deneyimlerinin eleştirel değer-

lendirilmesine krizden çıkış için özel bir anlam atfediyorsunuz. Bu konuda sizin çıkardığınız sonuçlar nelerdir? Kendiniz ve Türkiye devrimci hareketi açısından bu kapsamda ne tür sonuçlar çıkarıyorsunuz?

“20. yüzyıl sosyalizm ve sosyalist mücadele deneyimlerinin eleştirel değerlendirilmesine krizden çıkış için özel bir anlam atfediyor” oluşumuz, her şeyden önce burada vurguladığımız devrimci sürekliliğin sağlanması amacını gütmektedir. Devrimci önderlik devrimci kazanımlara dayanmayacaksa, neye dayanabilir ki? 20. yüzyıl devrimleri ve sosyalist inşa deneyimlerinin eleştirel analizinden ulaşılabilecek sonuçlar (ki, bunlar yeni ya da ilk defa tartışılıyor değildir) yalnızca tarihsel köklerimizden aydınlatılmasıyla ilgili değildir. Kuşkusuz burada aynı zamanda gelecektir/ geleceğimizdir söz konusu olan. Devrimci hareketin varoluşunun bütün düzeyleri bakımından önemlidir.

20. yüzyılın deneyimlerinden çıkarsadığımız sonuçları burada vermeye kalkışmak, özetleyerek bile olsa çok anlamlı olmayacaktır. Ancak bir parentez açarak belirtmeliyiz ki, bugün içerisinde bulunduğumuz yapısal krizin kapsam ve içeriği, uluslararası komünist hareketin daha önce yaşamış olduklarından çok daha yüklü bir dünya-tarihsel arka plana sahiptir. Teorik, siyasal ve örgütsel bütünlüğü bakımından bu arka planın, Ekim sosyalist devriminden günümüze, sosyalizmin ve sosyalizm mücadelelerinin 20. yüzyıla ait deneyimini kapsayan bir tarihsel dönemi kucakladığı unutulmamalıdır. Haliyle kapanan dönem, sosyalizmin yenilgisiyle sonuçlanmış olması nedeniyle geriye çekici, insanlığın devrimci ilerleyişinin en zengin deneyimlerini içermesi bakımından ise ileriye itici bir çelişkili birliği barındıran tarihsel-teorik bir kuvvete sahiptir. O nedenle, bugünkü yapısal krizin çözümü ya da aynı anlama gelmek üzere yeniden yapılanmanın kurucu çalışması bakımından, iz üstünde olduklarını iddia edenlerin adımlarını nereden atmaya başladıkları son derece önemli olmaktadır. Pusulalar nereye konmuştur? ‘Teorinin üstüne mi?’, ‘yaşamın yeşil ağacı’nın üstüne mi? Birincisine ‘sarılan’ların başlattıklarını iddia ettikleri yürüyüşün, yeniden yapılanmanın ve devrimci önderlik inşasının gerçek hiçbir sorununu çözme iradesini geliştirebilme şansları yoktur. Çünkü o pusulanın ibresi, tarihsel bakımdan ‘yenilgi’ dışında bir yere odaklanamaz.

Bizim, “yenilgiye yenilmek” diye tarif ettiğimiz şeydir bu. Pusulalarını ikincisine koymayı başaranlar için yeniden yapılanmanın kuruculuğunda ve devrimci önderliğinin inşasında tarihsel bir rol oynamalarının önü ise açıktır. Ne kadar yol alabilecekleri onların tutarlıklarına, kararlılıklarına, iradelerine ve yeteneklerine bağlı olacaktır kuşkusuz. Ancak o pusulanın, sosyalizmin devrimci deneyimlerini geçmişten geleceğe taşıyacak olan bugünkü yolu işaretlediği kesindir. Düşünce, eylemin önünü açmak içindir. Evet bu doğru. Ama düşünceye yol gösteren de eylemdir.

Bilinç ve Eylem: Devrimci hareketin büyük bölümü krizden çıkış için "kitlelere gitme"yi ve "eylem birlikleri"ni öneriyor. Yıllardır bu öneriler tekrar edilir, ancak her hangi bir başarı ortada yoktur. Bu durum neyin göstergesidir? Siz bunların ötesinde krizden çıkış için neler öneriyorsunuz?

Kitlelere gitmek ve eylem birliği iki ayrı sorundur. Kitlelerden yalıtılmışlık, temsil etmek iddiasında olunan işçi ve emekçilerden kopukluk, onlara yabancılaşma, hatta onlara tepeden bakış, bürokrat, buyurgan önderlik tarz ve anlayışı çok ciddi sorunlardır. Kitlelere gitmek, yapısal kriz ve güncel krizin temel kesişme momentlerinden birisidir. Kitlelere gitmek sorunu hiç bir şekilde hafife alınamaz. Her durumda gerçek bir devrimci önderlik iddiası, kitlelere gitmeyi kesin kes içermelidir. Şunu tam bir güvenle vurgulayabiliriz; kitlelere gitmek, “kitlelerini aramak”, devrimci önderlik iddiasının tutarlılık ve inandırıcılığının temel bir ölçütü ve bir denek taşıdır. Demek ki, kitlelere gitmek sözkonusu oldu mu, gerçek bir sorunla karşı karşıyayız. Ve tabii ki, kitlelere gitme sorunu aynı zamanda hem yapısal ve hem de güncel krize müdahalenin temel bir boyutudur. Devrimci önderliğin yapılanışı sorununun bir ayağı burada çözülecektir.

Eylem birliği, kitlelere gitmekten daha farklı bir sorun ve durumdur. “Eylem birliği”, mücadelenin gerçek seyrinden, kapışan kuvvetlerin karşılıklı durumundan, eylem birliğinin öznelere olan tarafların kuvvetlerinin durumundan vb. ayrı düşünülemez. Devrimci yapılar arasında ortak çalışmaya ve işbirliğine, eylem birliğine her zaman bir anlam biçilebilir. Ama devrimci işbirliklerinin, eylem birliklerinin her bir durumda nasıl bir rol oynayabileceği somut bir sorundur ve muhakkak somut koşullar içerisinde değerlendirilmelidir. Eylem birliklerini ‘her derde

deva' limon gibi, aspirin gibi gören yaklaşımlar kuşkusuz yüzeysel, üstün körü ve apolitiktir. Devrimci eylem birlikleri politik gerçekçilik ve kitlelere gitme zemininde tarafların kuvvet seferberliğine dayandığı ölçüde güncel krizin aşılmasında pozitif bir rol oynayabilir.

Bilinç ve Eylem: Türkiye devrimci hareketinde çok görülmeyen başarılı bir birlik gerçekleştirdiniz. Komünist hareketin birliği, sorunu çözmüş müdür? Çözülmemişse bu konuda görüş ve önerileriniz nelerdir?

Yukarıda işaret ettiğimiz gibi, '90'larm başında sosyalizm iddialı parti ve örgütlerin, devrimci yapıların içerisinde oluştukları tarihsel koşulların değişmesiyle yapısal kriz oluşmuştur. Bir tarihsel eşığı saptadığımızı göre artık, bu eşikten sonra yeniden yapılanma sorununa konu olan yapıların her birinde, tamamında ya da karşılıklı ilişkilere girenler arasındaki ilişkilerde meydana gelen her yeni durumun, her değişimin, dağılma ya da birleşmenin, gerileme ya da ilerlemenin aynı zamanda yeniden yapılanma nesnellığı ile ilişkisi bakımından ele alınması ve bu bağlam içinde de çözümlenmesi, neyi ifade ettiğinin değerlendirilmesi, aydınlatılması gerekir. Yeniden yapılanma tarihsel momentinden sonraki zaman içerisinde yaşanmış olan iki büyük birlik deneyiminin yeniden yapılanma sorunsalı bakımından neyi ifade ettiği üzerinde durulmalıdır.

Bilindiği gibi 1990'lı yıllarda biri MLKP'ye, diğeri de ÖDP'ye -2002'de bölünen ÖDP açılan iki büyük birlik deneyimi yaşanmıştır. Her ikisi de "sol hareket"ın tarihinde iz bırakmıştır. Her iki deneyim, gerek nesnel olarak barındırdıkları içsel eğilim ve gerekse de şu ya da bu ölçüde öznel bakımdan yeniden yapılanma ile ilişkilidir, bağlantılıdır.

İlkin bu iki birlik deneyiminin, hem nesnel ve hem de öznel olarak dünden bir kopuşu, "sol hareket"ın tarihsel gelişim çizgisinden bir ayrılışı, yeni yol arayışlarını içeriyor oldukları içindir ki, her iki birlik deneyiminin de esasen aynı dönemde -neredeyse eşzamanlı biçimde yeniden yapılanma sorunsalını ayrı ayrı yanıtlama yönelimleri olduğu gerçekliğinin altının kalınca çizilmesi gerekir. Bu iki deneyim, tarihsel yeniden yapılanma ihtiyacına verilmiş iki ayrı yanıt. İlgili duyanlar için, MLKP deneyiminin Varyos Yayınları tarafından yayımlanan "Kitlesini Arayan Parti" / Tuncay Kayacı adlı çalışmada bütün yönleriyle incelendiğini hatırlatmak isteriz.

Bilinç ve Eylem: Özsel bakımdan MLKP deneyimi nedir, ÖDP deneyimi nedir?

ÖDP deneyimi, yeniden yapılanma ihtiyacına verilmiş tasfiyeci bir yanıt. Çünkü bir önceki dönemin devrimci kazanımlarının özsel bakımdan reddini içermektedir. Keza, gelecek yönelimi sözkonusu olduğunda, esasen yeni dönemin her hangi bir sorununu devrimci biçimde yanıtlama iddia ve yönelimine sahip değildir. Kapitalist düzen içerisinde, onun düzen içi muhalefeti olarak bir yer arama, onunla barış içerisinde birlikte yaşama girişimidir. Böyle olduğu içindir ki; yasaladır, reformisttir. Marksizm'in ve uluslararası komünist hareketin devrimci kazanımlarının ve tabii teorik birikiminin de bütünsel, genel reddi yönelimini içsel olarak barındırmaktadır.

Tekelci güçler tarafından sol için adres gösterilmesine karşın "bir birlik deneyimi" olarak da, yeniden yapılanmayı yanıtlama girişimi olarak da tutmamış, başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Çünkü, doğası gereği "yapısal kriz" devrimci bir durumdur! Tasfiyeci ve reformist bir duruş, ona tarihsel bir yanıt olamaz, böyle bir çizgi olsa olsa kriz çöplüğünden nemalanabilir ancak.

MLKP deneyimi ise yeniden yapılanma ihtiyacına verilmiş devrimci bir yanıt. Çünkü MLKP deneyimi bir önceki dönemin, yani genel olarak 20. yüzyıl sosyalizminin devrimci kazanımlarına ve fakat özel olarak da 20. yüzyılın hemen bütün ikinci yarısına yayılan modern revizyonizmle mücadelenin devrimci kazanımlarına sarsılmaz bağlılık temeline yükselir. O ille de proletarya diktatörlüğü, ille de sosyalizm, barış içerisinde birlikte yaşama değil, sonuna kadar sınıf mücadelesi, şiddete dayanan devrim der vb... Keza bu deneyim aynı zamanda '80 darbesinin koşulladığı tasfiyecilikle mücadelenin birikimine dayanır. İlegal temelin korunması, silahlı mücadele, ayaklanma... Bunların aşılma döneme, eskiye ait olduğu itirazı getirilebilir tabii. Doğru, bir önceki "döneme" aittir, ama o dönemin devrimci kazanımlarıdır ve bu kazanımlar oluşum halindeki MLKP gerçekliği içerisinde dogmatik kireçlenmenin değil, devrimci yenilenme içerisinde sürekliliğin dayanakları ve çizgileri olarak devrimci rolünü oynar.

MLKP'nin kurucu aklı, henüz gelişmemiş de olsa yeni döneme ilişkin yaklaşımlara sahiptir. Bu bakımdan MLKP'nin yaşamakta olduğu birlik deneyimini daha baştan uluslararası komünist harekette yarım yüzyıldır süregelen bö-

lünme-parçalanma eğilimine karşı bir yanıt, bu eğilimi tersine çevirme girişimi olarak görmesi, gerçekten kendi durumunun ve rolünün bilincinde olmanın çarpıcı bir yansımasıdır. Burada MLKP'nin içerisinden köklendiği döneme, kendi geçmişine getirdiği itiraz, eleştiri ve o dönemin mezhepçi parçalanma zihniyetinden kopuş kadar, gelecek yönelimi de belirgindir... Kaldı ki daha kuruluş aşamasında MLKP, henüz gelişmemiş, işlenmemiş olarak yeniden yapılanma kavramına da sahiptir.

MLKP'yi vareden, MLKP'de cisimleşen birlik deneyiminin başarısını mayalayan ve güvenceleyen birlik devrimi gerçekliği, MLKP'nin yeni tarih dönemine girişini, yeniden yapılanma ihtiyacına verilmiş başlangıç halinde bir yanıt yapar. MLKP'ye dair yapılan eskiye ait bir yapı olduğu varsayımı ya da analizi, tamamen gerçek dışıdır, onun hiç anlaşılmadığı anlamına gelir. Yeniden yapılandırmayı tarihsel bir ihtiyaç olarak dayatan yeni tarihsel koşullar altında oluşmuş yeni bir yapıdır MLKP. Kuşkusuz devrimci bir sürekliliği ifade eden yanlar dışında eskiye ait olduğu iddia edilebilecek, bu minvalde tartışılabilir yanları da olabilir ya da vardır. Fakat eskiye ait şeyler onda asla eski halleriyle değil, değişmiş olarak vardır. Eskiye ait olanlar yeni koşullara uyum sağlamaya çalışıp dönüşmekte, dönüşerek tarihten yaşama hakkı elde etmeye çalışmakta ya da devrimci aklın sorgulamasına konu olmaktadır.

Birlik mücadelesi, bir zihniyet yenilenmesinin girişi, kalkış noktası olur, MLKP gerçekliğinde. '89/'94 birlik mücadelesi ve onun amacına ulaşması anlamına gelen Birlik Kongresi'ni izleyen 1995 siyasal pratiği içinde çiçeklenen Birlik Devrimi, MLKP önceli örgütleri yalnızca örgütsel bakımdan atomize edip, örgütsel bakımdan yeniden yapılandırmaz. Aynı zamanda ve daha da önemlisi, Birlik Devrimi, "devrimci hareketin" bir önceki döneme ait politik önderlik anlayışını ve politik mücadele tarzını politika zihniyetini parçalayıp yıkar, ondan "kopar". "Devrimci kendiliğindencilik", MLKP'nin devrimci aklının ve devrimci eyleminin ateşine tutulur. "Devrimci kendiliğindencilik" karşısına konan devrimci iradedir, devrimin bilinçli iradi tarzda örgütlenmesidir.

Birlik mücadelesi ve birlik devrimi, MLKP öncellerinin Marksizm kavrayışı ve uygulama yeteneğinin aşılmasını mayalamıştır. MLKP, ilkin

kendi öncellerinin özgülünde, akabinde "devrimci hareket" genelinde ve en nihayetinde bir önceki dönem için Marksizm'in kavranışını ve uygulama yeteneğini sorgulamış, bu zeminde kendi Marksizm kavrayışını ve uygulama yeteneğini yapılandırma hattında yürümüştür.

MLKP yeni tarihsel koşullar altında devrimci teori ve programın yaşamsal sorunlarına yanıtlar oluşturmaktadır. En başta, Kürt ulusal sorunu karşısında geliştirdiği/geliştirmekte olduğu teorik/pratik yaklaşım belirtilmelidir. Günümüz koşulları altında dünya analizlerinden bölgesel devrim olanaklarının arttığı devrimci çıkarsaması ve "bölgesel federasyonlar" oluşturmayı programına koyması, devrimci teori ve program bakımından olduğu gibi, aynı zamanda devrimci strateji bakımından da önemli bir açılamdır. Keza, devrimin emperyalist zincirin zayıf halkalarından kırılmasıyla gerçekleşebileceği görüşüne bağlı kalırken ve keza 20. yüzyıl sosyalizm deneyimlerinin doğruladığı, tek ülkede sosyalizmin kurulabilirliği görüşüne ve gerçeğine bağlılığını korurken, dünya devrimi vurgusunu öne çıkartması da oldukça anlamlıdır. Açık gizli, yasal yasadışı, barışçı olmayan mücadele biçimlerini kullanma pratiği de, yeniden yapılanmanın bazı sorunlarını belirginleştirebilecek yönelimler taşımaktadır.

"Devrimci hareket" içerisinde bugün MLKP dışında, dostu da düşmanı da şaşırtan bir başka devrimci yapı var mıdır? sorusunu olumlu biçimde yanıtlamak hakikaten çok zordur!

Nesnelliğini koruyan her gözlemci, MLKP'nin yeniden yapılanmanın sorunlarını belirginleştirmeye çalıştığını ve bunların devrimci yanıtlarını teori pratik bütünselliğinde aramakta olduğunu kolaylıkla tespit edebilir. MLKP deneyimi, yeniden yapılanma sorununun gelişen bir devrimci ve Marksist yanıtıdır. Tamamlanmış, olmuş bitmiş bir yanıtı değil, oluşum halinde bir yanıtıdır. MLKP, yeni döneme, Türkiye ve Kuzey Kürdistan devrimci ve sosyalist hareketinin en ileri girişidir, yeniden yapılanma yolundaki en ileri devrimci hamlesidir. Bütün bunlar nedeniyledir ki, MLKP, devrimci ve sosyalist hareketin rönesansıdır.

MLKP'nin devrimci harekette öne çıkışı, diğer devrimci yapılardan daha enerjik ve yaratıcı oluşu nasıl açıklanabilir? Kimileri bu durumun her an sona erebilecek bir durum, bir tesadüf olduğunu düşünme eğiliminde görünüyorlar.

Olabilir, herkes istediği gibi düşünmekte özgür... MLKP'nin "üstün yanı"/farkı, her şeyden önce güncel krize ve yapısal krize müdahalesinin üst üste binmesi ve iç içe geçmiş olmasındadır. Güncel krizi/parti krizini anlama, çözümleme ve aşma, güç ve yeteneği ile yapısal krizi anlama ve yanıtlama güç ve yeteneğinin pozitif buluşması hem büyük bir enerji ve hem de büyük bir esneklik ve yaratıcılık açığa çıkartmaktadır.

Güncel krizin aşılması çizgisi, yapısal krize müdahale olanaklarını biriktirirken, yapısal krizin aşılması yönündeki dikkate değer her ilerleme, sağladığı açılımla güncel devrimci pratiğin önünü açmaktadır. Diğer yandan, yapısal kriz, "eski" yapılar üzerinde tasfiyeci/çözücü ya da reaksiyoner tutucu, dogmatik, taşlaştırmacı etkilere, tepkilere neden olabilmektedir. Çifte kriz koşullarında güncel krizin çözümsüzlüğü, süregelenleşmesi durumu ise tarihsel varlık hakkının kazanılması, elde edilmesi iddiası şurada kalsın, ortaya dolaysız biçimde bir varlık yokluk sorununu çıkartmakta ve yaşatmaktadır.

"Devrimci hareketin" "güncel krizi" ve "yapısal krizi"nin karşılıklı etkileri nelerdir? Yapısal kriz gerçekliği, güncel krizi önemsiz kılar mı? Genel olarak devrimci parti ve örgütler, devrimci hareketin içerisinde bulunduğu yapısal krizi anlamaktan ve hatta kabullenmekten uzak görünüyorlar. Yapısal krizin bu bilincinde olmama durumu, kuşkusuz yapısal krize kendiliğindenci bir tarzda müdahaleyi/bilinçli olmayan bir müdahaleyi kapsıyor, koşullandırıyor. Tarihin yeni koşullarının ve devrimci hareketin diyalektik materyalist analizinin yapılanmayışı kuşkusuz sosyalizm, Marksizm iddialı yapıların Marksizm'le ilişkilenişleri, Marksizm kavrayışları ve uygulama yetenekleri konusunda bir fikir vermektedir.

Yapısal kriz, bütün sosyalizm iddialı parti ve örgütleri ve devrimci yapıları tarihin sınavına sokmuş bulunuyor. Yapısal kriz karşısında her bir yapı -varoluş formunun ne olacağından ayrı olarak tarihsel varlık hakkını elde etmek gibi bir sınavla karşı karşıyadır.

Güncel kriz bir kendini üretememe durumu ise, yapısal krizin de yukarıda tarif edildiği şekilde bir tarihsel olarak kendini yeniden üretme/üretememe durumu olduğu söylenebilir. Haliyle sürecin bu ikili karakterinin kimi gruplar bakımından bir varlık yokluk sorunu yarata-

cağını/yarattığını görmek gerekiyor. Evet, devrimci hareket krizden çıkış yolunda ilerliyor, ama bu aynı zamanda kimi grupların varlık haklarını kaybetmeleri durumunu daha da çok belirginleştiren bir süreç olarak yaşanıyor. Niçin varlık hakkı kaybı oluyor? Bu, bir önceki dönemin koşulları ve şekillenmesi içinde kendi varlığını devam ettirebilmenin dayanağı olan somut olanakların, devrim ve sosyalizm mücadelesinin tarihsel bakımdan köklü değişimlerle oluşan yeni koşulları tarafından önemli ölçüde boşa çıkarılmış olmasıyla ilgilidir. Demek ki, tarihsel varlık hakkı yeniden kazanılmalıdır. Öyleyse, önce yaman bir soru: Ben gerekli miyim? Bu soruyu tutarlı materyalist zeminde yanıtlama cesaretini yüklenen her kolektif özne, varlığını devrimci temelde yenileyen, dönüşüme uğratan ve geliştiren, süreci de örgütleyip yönetebilme fırsatını yakalayabilecektir. Tarihsel varlık hakkının bu soruya olumlu yanıt verenler bakımından işçi sınıfı ve ezilen kitleler için de gerekli hale gelme dışında bir pratik somut bir ölçütü yoktur. Devrimci hareketin krizden çıkış yolunun da başka bir anlamı yoktur çünkü. Sorudan kaçanların/kaçamayanların 'varlığı', tarihin ihmal edilebilir ölçüğü tarafından bir kenara koyulacaktır zaten.

Demek ki, güncel kriz ve yapısal kriz, "devrimci hareketin" varoluşunun iki ayrı durumu ve görünüşüdür. Bir biri ile diyalektik ilişkiler içerisindedir, ama her birinin nedenleri ve koşulları farklılıklar göstermektedir. Kriz bağlamlarından genel olarak birinin diğerine üstün olduğu ya da diğerinin önemsiz olduğu iddia edilemez.

Yapısal kriz ve yeniden yapılanma döneminin doğası gereği gündeme soktuğu sorunlardan biri de komünistlerin birliğinin sağlanması meselesidir. Devrimci hareketin krizden çıkış yönündeki pratik ilerleyiş hamlelerinin ve sürecinin, sorunun çözümünün potansiyel olanaklarını güçlendireceği de söylenebilir. Bu anlamda, Maksist Leninist komünistlerin sürecin olgunlaşması doğrultusundaki mevcut çabalarının önemi kendiliğinden anlaşılır. Ancak komünistlerin birliği meselesi, bugünkü koşullar altında pratik-siyasal bir sorun olarak mevcut değildir. Örneğin şu komünist örgüt ya da partiler arasında birlik sorunu olarak tarif edilmiş bir durum yoktur.

Yeni Emperyal Irkçılık

Zeynel Göçer

Dünyanın 21. yüzyıl tarihi, emperyalist barbarlık ve paylaşım savaşlarıyla yazılıyor. Yeni bir emperyalist paylaşım savaşı döneminde, emperyalizmin pandora kutusundaki tüm kötülükler bir bir yeryüzüne saçılıyor. Savaş, işgal, soykırım, göç, ırkçılık, faşizm emperyalist barbarlığın özsel ve başat pratikleri oluyor.

Dünya insanlığı bir kez daha korkunç ve telafisi mümkün olmayan maddi ve manevi bir yıkımı yaşıyor. Kapitalizm insanlığa sömürü, baskı ve insan soyunu yok etmekten başka bir şey vermiyor. Emperyalizm insanlığı barbarlık içinde yok oluşa sürüklüyor. Ülkeler işgal ediliyor, uluslar ve halklar köleleştiriliyor.

Emperyalist kapitalist sistemin krizine umar olması için dünyanın efendileri, dünyayı yeniden yaratmaya, dizayn etmeye çalışıyor. Yeni tipte sömürgecilik dalgasını yaşadığımız günümüzde, emperyalist barbarlık dizginlerinden boşanmış bir biçimde dünyanın ezilenlerine saldırıyor. Sömürgeci eşkıyalık dünyada kol geziyor. Emperyalizmin dünya ezilenlerine karşı giriştiği bu “haçlı seferi”nde, Emperyal Irkçılık bir kez daha aktüel ve vitrüel planda varlığını güçlüce duyuruyor. Tarih ve insanlık dünyası, Emperyal Irkçılığın yeni bir biçimine ve saldırı dalgasına tanıklık ediyor.

Yeni Emperyal Irkçılık, ABD emperyalizminin küresel imparatorluğu stratejisinde başat bir araç ve pratik haline geliyor. ABD küresel imparatorluğu kurma stratejisinde tarihin tüm karanlık çağlarının kıyıcı ve lanetli araçlarına müracaat

ediyor. Bin yılların tarihsel gericiliklerine, en gaddar ve tiranca hükmetme araçlarına başvuruyor. Ortaçağ karanlığının gericiliğini yardıma çağırıyor. İşkenceden dinsel gericiliğe değin pek çok kurum ve aracı emperyal emelleri için devreye sokuyor. Ortaçağ karanlığıyla emperyalist karanlığı ve gericiliği sentezleyerek kullanıyor. Bir kez daha Emperyal Irkçılığa, soykırıma ve faşizme sarılıyor.

Günümüzde ‘yeni tipte ırkçılık’, pratik-politik alanda önemli bir ideo-politik mücadele konusu olarak karşımıza çıkıyor. Bu yazı, (Yeni) Emperyal Irkçılığın teorik-pratik fotoğrafını çekmek ve göstermek istiyor. Yeni Emperyal Irkçılık olgusunu çözümlenme ve teorileştirme çalışmasının temel tezlerinin bir özetini sunmayı amaçlıyor. Konuyu daha kapsamlı teorik araştırma çalışmalarının menziline çekmeye çalışıyor. Yazı, yeni tipte ırkçılığı, Emperyal Irkçılık kavramı ve bağlamı üzerinden tartışıyor; olguyu tarif etmeye çalışıyor ve devrimci bir içerikle kavramı yeniden anlamlandırmayı amaçlıyor. Ve elbette ki, Emperyal Irkçılık kavramını siyasal teorinin ve siyasal mücadelenin konusu haline getirmek, dikkat çekmek istiyor.

Emperyal Irkçılık Nedir?

Emperyal Irkçılık, duyulmamış ve ilk kez kullanıma girecek olan bir kavram değildir. Dünya’da ve bilhassa batı toplumlarının siyasal ve akademik çevrelerinin yakın tarih literatüründe nadiren de olsa kullanıla gelen bir kavramdır. Çoğunlukla kolonyalist söylem ve pratikleri

eleştirmede bir niteleme/sıfat ve teorik çalışmalarda (kültür teorisi) yine aynı anlamda dekoratif bir kavram olarak kullanılmaktadır. İdeokültürel vurgulu ve ‘kültürel ırkçılık’ (kültür emperyalizmi) anlamında yaygın bir kullanıma da rastlıyoruz. Batı merkezci kültürel ırkçılık söylemlerinin eleştirilmesinde bir element/sıfat olarak da kullanıldığını biliyoruz. Keza olgusal içeriğine ve özüne en uygun şekliyle sömürgeci ırkçılık veya emperyalist ırkçılıkla eşanlamlı ve onu ikame eden bir kullanımı da mevcuttur.

Kavramın tüm bu anılan kullanım biçimi ve anlamlarında Emperyal Irkçılık, ‘eşya’nın adı değildir ve karşılık geldiği olguyu “tam” olarak ifade etmemektedir. Bunda, kavramın reformcu (burjuva) teoriysen ve akademisyenler tarafından kullanılmasının ve buna karşın Emperyal Irkçılığın devrimci bir açıklama ve teorileştirmeden yoksun oluşunun belirleyici payı vardır. Bu nedenle, Emperyal Irkçılığın halihazırdaki tüm kullanım biçimleri devrimci bir içerikten ve teorik arka plandan yoksundur. Akademik, siyasal-kültürel metinlerde neredeyse bir süs ve retorik olarak kalması bunun içindir. Ayrıca Emperyal Irkçılığın anavatanı olan batıda devrimci bir anlamdan yoksun kullanımı manidardır. Kültürel arka planının görünür-görünmez bilinç biçimleriyle sakatlanmış olduğu ve batı merkezci düşünce biçimlerinin tahakkümüyle kuşatılmış batılı teoriysen ve düşünürlerden Emperyal Irkçılığın devrimci bir anlam üretimi beklemek, Godot’yu beklemekten farksızdır.

Emperyal Irkçılık kavramının bu devrimci anlam yoksunluğu, emperyalizm kavramının Lenin tarafından devrimci formuna ve anlamına kavuşturulmasından önceki durumuna benzetilmektedir. Bilindiği gibi, emperyalizm, kavramlaştırması ve ilk kullanımı Lenin’e ait değildir. Lenin, başta İngiliz Reformcusu teoriysen A. J. Hobson olmak üzere pek çok yazar ve düşünürün kullandığı emperyalizm kavramını alarak, tarihsel gelişimin diyalektik mantığına uygun bir devrimci teori haline getirmiş, sınıf savaşımının güçlü teorik silahı kılmıştır. Dolayısıyla Emperyal Irkçılık kavramını teorik arka plana devrimci içeriğine/anlamına kavuşturmak, olguyu adıyla çağırarak ve sınıf savaşımı cephesine yeni bir kavram olarak sürmek gerekmektedir.

Kuşkusuz, Emperyal Irkçılık, sömürgeci ırkçılık ya da eşanlamıyla emperyalist ırkçılık anlamı taşır. Sömürgeci bir edimi ve ilişkiyi anlatır.

Özsel olan anlamı da budur. Zira sömürgecilik ve emperyalizm, emperyal ırkçılık olgusuna içkindir. Emperyal Irkçılık, yukarıda vurgulanan belirtik anlamlarının tümünü içermekle birlikte, olgusal olarak daha fazlasını ifade eder. Bu yüzden de bir teorik kavram ve sorun olarak ele alınmayı, sistemleştirilmiş bir teorik fikriyat olmayı hak eder.

Sömürgecilik, yayılmacı –emperyal bir egemenlik pratiğidir. Doğası gereği sömürgecilik, ırkçı ve soykırımcı unsurları bünyesinde taşır ve bu unsurlarını kendini gerçekleştirmede kullanır. Sömürgeci ırkçılığın özü, kolonyalist devletin başka ulus ve halkların köleleştirilmesine dayanır. Başka ulus ve halkların ekonomik ve siyasi bakımdan ilhak etmek ve sömürgeci boyunduruk altına almak, ancak savaş ve işgalle gerçekleşebilir. İşte Emperyal Irkçılık, tam da bu sömürgeleştirme ve köleleştirme pratiğinin araçsallaşan siyasal ideolojiyi anlatır.

Ancak buradan tüm sömürgeci güçlerin Emperyal Irkçılığı bir araç ve siyasal ideoloji haline getirdikleri, bunu gönüllerince kullanabildikleri söylenemez. Emperyal Irkçılık, her sömürgeci devletin harcı değildir. Emperyalizm çağında her isteyen devlet, gönlünce sömürgeleştirme pratiğine girişemez ve bir hegemonya düzeninin de aracı olan Emperyal Irkçılığı tesis edip kullanamaz. Zira emperyalist düzende sömürgecilik, dünyanın büyük emperyalist devletlerinin tekelindedir. Emperyalizm, tekeller tarafından paylaşılmış pazarlar, topraklar, zenginlikler, sömürgeci egemenlikler düzenidir. Bu düzen sadece ve yalnızca düzenin egemeni güçlerce veya onların küçük ve bağımlı devletlerin kimi sömürgeciklerine göz yummasıyla “bozulabilir.”

Emperyal Irkçılık, büyük emperyal güçlerin küresel hegemonya ve paylaşım savaşlarıyla gündeme gelir ve siyasal varlık/görünüm kazanır. Aynı zamanda bir makro ırkçılık türünü ifade eder. Büyük kolonyalist/emperyalist devletlerin ırkçılığı ve savaş ideolojisini anlatır. Emperyalist güçlere has bir ideo-kültürel ve politik enstrümandır.

Emperyal Irkçılığın Karakteristikleri

Her şeyden önce Emperyal Irkçılık, bir siyasal ideoloji formudur ve emperyalist devletlerin alamet-i farikasıdır. Emperyalist/kapitalist düzenin sahibi egemen sınıflarının sömürgeci-yayılmacı ekonomik, siyasi, askeri çıkarlarının

bir ifadesidir. Sömürgeciliğin ekonomi-politiği, Emperyal Irkçılığın da arka planındaki ekonomi-politiğidir. Emperyal sömürgeleştirme saldırısının ideolojik pratiği olan Emperyal Irkçılık, kapitalist sömürgeciliğin başından bu yana büyük sömürgeci güçlerin karakteristik özelliğidir. Kapitalist sömürgeleştirmenin ve egemenliğin köşe taşlarından biridir.

Emperyal Irkçılık, asıl olarak büyük/dünyasal paylaşım savaşlarının bir olgusu olarak kurumsal görünüm kazanır. Kapitalist sömürgecilik dönemlerinin ürünü ve sonucu, işgal ve savaşın yol arkadaşıdır. Sömürgeci paylaşım savaşlarının işgal, soykırım ve köleleştirmenin ideolojik pratiği ve tamamlayıcı unsurudur. Paylaşım savaşları dönemlerinde aktifleşen/harekete geçen Emperyal Irkçılık yanardağı, “normal zamanlarda” emperyal hegemonyanın ideo-kültürel aracı rolünü oynar. Kültür emperyalizmi veya kültürel ırkçılık işleviyle faaldir. Yabancı düşmanlığı ve soy ırkçılık türlerini kültürel bakımından besler/emzirir. Bölgesel paylaşım savaşları veya lokal egemenlik alanları üzerindeki hegemonya savaşlarında, esnek bir müdahalecilik işleviyle devreye girer. Bölgesel paylaşım savaşlarında müdahalede kimi zaman “insani yardım”, “soykırımı, katliamları durdurma” söylemleriyle emperyal saldırı pratiğini davet eder; kimi zaman perde arkasında konumlanarak yerel milliyetçilikleri-ırkçılıkları kışkırtır ve ulusal boğazlaşmaları körükler. Kışkırttığı ulusal boğazlaşmalar ve “mikro milliyetçilik”lere, ırkçılıklara karşı emperyal müdahaleyi imdada çağırır.

Yayılmacı ve makro bir ideolojiyi temsil eden Emperyal Irkçılık, sömürgeciliğin kendi pratiğini meşrulaştırmasında bir demagojik söylemler külliyyatı üretir ve bu demagojik külliyyatı sömürgeci şiddetin emrine sunar. Tam da bu noktada Emperyal Irkçılık vites yükseltir. Genel bir kültürel ırkçılık söylemi olmaktan çıkar ve şiddet içerilmiş ideolojiye terfi eder. Sömürgecilik, kendi eylemini haklılaştırmak ve meşrulaştırmak için ideolojik şiddeti örgütler, kurumlaştırır. Söze içkin şiddete fütursuzca başvurur. Kavramların içeriğini boşaltır, çarpıtır. Yalan, demagoji, manipülasyon ve her türlü enformatik dezenformasyon; Emperyal Irkçılıkta kurumlaşan sömürgeci şiddet ideolojisinin birer unsuru olarak kullanıma girer. Böylece tek bir (veya birkaç) yalana dayanarak bile bir ülke işgal edilebilir. Irak işgali, güncel ve göz çıkaran bir

örnektir. Hitler’in Polonya’yı işgal etmek için başvurduğu provokasyon ve yalan, tarihsel örnek olarak hatırlanmaya değerdir.

Emperyal Irkçılık, emperyal saldırının önünü açan keşif kolu gibidir. Her koşulda emperyal saldırı hakkını veya bu hakkın gerekçelerini ve kullanımını üretir. İdeo-kültürel ve politik bakımdan sürekli demagojik söylem, emperyal müdahale hakkı ve gerekçeleri ve yalan üreterek emperyalist şiddet ve egemenliği besler, ayakta tutmaya çalışır. Uluslararası ilişkilere yön kazandırmayı amaçlar ve bunu gücü oranında yapar. Özetle Emperyal Irkçılık, sömürgeciliğin ve yeniden sömürgeleştirmenin temel bir kurumudur. Emperyal sistemin üzerinde yükseldiği ana sütunlarından biridir.

Emperyal Irkçılık, bir imparatorluk(lar) ideolojisidir. Büyük emperyalist devletlerin dünya imparatorluğu veya egemenlik büyütme amacının siyasal-ideolojik aracıdır. İster kapitalist sömürgeciliğin ilk döneminin tarihsel perspektifinden bakalım; isterse emperyalizm çağındaki sömürgecilik dalgaları ve dünya paylaşım savaşları pratiğinin sonuçlarından bakalım, emperyal ırkçılık, büyük sömürgeci güçlerin, büyük imparatorlukların bir edimi olarak karşımıza çıkar. Belki de emperyal ırkçılığın en spesifik karakteri, onun bir imparatorluk ideolojisi olmasıdır. Emperyal ırkçılık olgusu başlı başına bir ideoloji olarak da ele alınabilir, çözümlenebilir.

Sömürge imparatorluğu düzeneği çok faktörlü ve karmaşık bir sistemdir. Farklı bir egemenlik düzenidir. İmparatorluk düzeni, birbirinden farklı ekonomik, siyasal, ulusal-kültürel vs. sömürge ünitelerini tek ve ortak bir egemenlik ve sömürü düzeneğinde birleştirir. İmparatorluk sistemi hiyerarşiler ve ayrımlar üzerine kuruludur. İmparatorluğun hegemon devleti, çok faktörlü ve farklı sömürge sistemini yönetmek için makro ve esnek bir ideolojiye ihtiyaç duyar. Emperyal Irkçılık, burada hegemon devletin inşa ettiği esnek ve kapsayıcı makro ideolojik form olarak işlev görür. Emperyal Irkçılık, ‘evrensellik iddialıdır ve bu yüzden, dünya üzerinde dolaşan, mekanı dünya olan bir ideolojidir. Emperyal Irkçılık, iki dillidir. İmparatorluğun içine/ana kitlelerine seslenişiyse, dışarıya/dünyaya sesleniş farklıdır ama birbirini tamamlar.

Emperyal Irkçılık, sömürgeci boyunduruk altındakilere imparatorluk adına yeni ortak değerler ve kimlikler sunar. Kendi değerlerini kabul etti-

rir, yerleşikleşmesini sağlar. İmparatorluğun ideolojisi hem asimilasyonist, hem de ayrımcı ve dışlayıcıdır. Bu zıtlığın bir arada kullanılması, emperyal ırkçılığın elastikiyetini gösterir. Emperyal ırkçılık, ayrımcılığı ve asimilasyonu birlikte kullanır. Tüm ırkçı ideolojilerin handikapı ve gerilim noktası olan bu noktada, emperyal ırkçılık esnek ve kapsayıcı müdahalelerle kendini var eder.

İmparatorluğun ideolojisi hegemon devletin imal ettiği “ortak değerler sistemi” üzerinde ayakta durur. İmparatorluğu, hegemon gücü sözde “ortak değerler sistemi” etrafında asimilasyonist ve ayrımcı politikaları uygular. Emperyal Irkçılık, imparatorluğun içine hitapta hegemon devletin “uygarlıksal üstünlüğü” vaaz edilir ve sömürgeleştirilen, “uygarlıksal üstünlüğe” ve ortak değerlere, asimilasyona çağırılır. Fakat öte yandan emperyal ırkçılık tarafından sömürgeleştirilenlere asla tam olarak egemen gibi olmayacağı gerçeği hatırlatılarak, dışlayıcı ve ayrımcı pratikle efendi-köle ilişkisi korunur ve “kölesin sen köle kal” denilir, haddi bildirilir. İmparatorluğun normal hallerinde ve zamanlarında “çok kültürlülük”, “kültürel zenginlik” vurguları emperyal hegemonya ve paylaşım savaşları dönemlerinde ters uca konar. Çubuk hegemon devletin ve imparatorluğun kurucu ve sürükleyici kimliğine doğru bükülür. İmparatorluğun birlik ve bütünlüğünden daha çok dem vurulur.

Emperyal Irkçılık, soykırımcı bir ideolojidir. Soykırım, katliam ve her türden köleleştirici şiddet, emperyal Irkçılığın özsel karakterini oluşturan elementlerdir. Soykırım pratiği, emperyal ırkçılığın kaçınılmaz sonuçlarından biridir. Çünkü emperyal ırkçılık, kıyııcı ve yıkıcı bir zorbalık ideolojisidir. Bu özelliğinin arka planında burjuvazinin, tekellerin büyük sömürgeci çıkarları ve mutlak egemenlik arzuları durur. Emperyal ırkçılık, tüm sömürgeleştirme saldırılarında savaşı ve işgali, sömürgeleştirmede kullanılacak tüm vahşi araçları ve kuralları (kural-sızlıkları) meşrulaştırır, haklılaştırır. Ekonomik ve siyasi ilhakin gerçekleşmesi ve güvenceye alınması için zorla göçertme, kamplarda toplama (temerküz), katliam ve soykırımlara başvurulmasına onay verir. Soykırımlara, katliamlara tüm emperyal saldırı pratiklerine gerekçeler üretir.

Emperyalizm çağında emperyal ırkçılık, faşist ideolojinin bir kurumudur. 1. ve 2. paylaşım savaşlarında ve Nazi (ve faşist troykanın diğer-

leri İtalya, Japonya) pratiğinde de kanıtlandığı gibi, emperyal ırkçılık faşist sistemin ve ideolojisinin bir uzvudur. Emperyal ırkçılık kaynağını ve kimliğini her durumda, sömürgeci emperyal devletin o günkü yapısından alır. Tarih ve teori, dünya imparatorluğuna girişen her emperyal devletin nitelik değiştirdiğini ve faşistleştiğini göstermektedir. Başka bir deyişle, dünya imparatorluğu ancak faşist bir pratikle kurulabilir. Günümüzde ABD'nin pratiğinde kendini var kılan Yeni Emperyal Irkçılık da faşist bir ideolojidir ve ABD'nin siyasi yapısının negatif bir fotoğrafını gösterir.

Emperyal Irkçılık, misyoner bir ideolojidir. Misyonerlik, emperyal ırkçılığın değişmez, spesifik ve tamamlayıcı karakteristiğidir. “Uygarlık”, “özgürlük”, “insan hakları”, “demokrasi” götürme vb. değerleri taşıma misyonuyla ortaya çıkar. Emperyal ırkçılık kendini uygarlığın, insanlık değerlerinin, vb. en ileri ve eşi bulunmaz üstünlüğün temsilcisi olarak sunar. Dünyayı uygar-uygar olmayan demokratik-demokratik olmayan, özgürlükçü olan-olmayan vb. kategorilere ayırır ve emperyal saldırganlığının gerekçelerini imal eder. Emperyal ırkçılık, iyi-kötü ayrımı ve ikiliği üzerine işleyen bir ideolojik aygıttır. Kendini her zaman iyinin temsilcisi ve taşıyıcısı olarak sunarken, sömürgeleştirilecek olanı kötü ve düşman ilan eder. Esasında tüm ırkçılıkların mantığı bu iyi-kötü/düşman basit ikiliği üzerinden işler.

Sömürgeleştirmek istediği alanlara sözümona medeniyet, özgürlük, demokrasi, insan hakları vs. götürmeyi kendine misyon görür. Emperyal bir saldırıyı başlatmak için, emperyal ırkçılığın sadece “medeniyet”; “özgürlük”, “demokrasi” vs. iyi hasletlerden yoksun olanlara bu değerleri götürme “iyi niyeti” yetmez. Aynı zamanda ve öncelikle bir düşmanın, kötünün, şeytanın, diktatörün vs. de yaratılması ve hedef haline getirilmesi gerekir. Sömürgeleştirme pratiği öncesinde emperyal ırkçılık, ilkin bir düşman yaratır. Onu en korkunç ve kötü özelliklerle donatır. Bir iblis imgesi haline getirir ve bu iblisin bir an önce yok edilmesi için emperyal savaş tanrısını ve işgali göreve çağırır. İşgal ve savaşta sömürgeleştirme aşamasında ise savaş ideolojisi olarak devreye girer. Tam bir savaş borazanı söylemi halini alır. Ölüm fermanları yayımlar. Emperyalist vahşeti ‘olağan’ seyirlik bir oyun biçiminde sunar ve izleyenlere kanıksatır.

Böylece “iyinin kötüye karşı savaşı” diye dünyaya sunduğu sömürgeleştirmeyi meşrulaştırmış olur. Öte yandan emperyal ırkçılık, temsilcisi olduğu hegemon devletin din, kültür, değerler, yaşam tarzı ve bir bütün olarak uygarlığını, kapitalist ekonominin kuramlarıyla birlikte ve amaçladığı biçimiyle sömürgeye yerleştirir. Ama önce sömürgeleştirilecek olanın kimliğini ve uygarlığını yok etmekle işe başlar. Uygarlık-kültür, sömürgecilerin ilk hedefidir. Zira uygarlık, tarih, kültür; bir halkın kendini ideolojik olarak üretmesinin ve emperyal ırkçılığa karşı direnişi örgütleyebilmesinin ana kaynağıdır/olmazsa olmaz koşuludur.

Himayeci Sömürgeciliğin İkiz Kardeşi Yeni Emperyal ırkçılık

Günümüzde emperyal ırkçılığın yeni bir formuyla yüz yüzeyiz. Yeni Emperyal ırkçılık, kapitalist sömürgeciliğin üçüncü döneminin ürünü olarak emperyalizmin döl yatağında yeni nevezur etmektedir. Emperyalist küreselleşme döneminde kapitalist sömürgecilik, yeni tipte sömürgecilik ve dünya sistemi tesis etmektedir. Kolonyalizmin bu üçüncü dönemi, himayeci sömürgecilik ana formuyla karşımıza çıkmaktadır. Yeni sömürgecilik modeli, yerini himayeci sömürgecilik düzeneğine terk etmektedir.

Tanığı olduğumuz gibi himayece sömürgecilik sistemi iki yoldan kurulmaktadır. Birinci yol; emperyalist işgal ve zorbalıkla karakterize olmaktadır. Klasik ve yeni sömürgeciliğin edinilmiş araçları ve politikalarıyla ülkeler yeniden sömürgeleştirilmektedir. Ekonomik Pazar ve onun ayrılmaz parçası ulus-devlet, emperyalist düzenin yeni ihtiyaçları ve yeni uluslararası kapitalist işbölümü temelinde yeni baştan şekillendirilmektedir. Askeri işgal ve ilhak yoluyla himayeci sömürgeciliğin kurulması katliam, soykırım, göçertme vb. emperyal barbarlık yöntemlerinin tümü kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Himayeci sömürgeciliğin bu tip inşa biçimine emperyal karşı devrimci/radikal yol demek mümkündür. Yugoslavya'nın küresel emperyalist güçlerce parçalanarak himayeci sömürgecilik içine dahil edilmesi, Afganistan ve Irak işgalleri emperyal karşı devrimci/radikal yolun örnekleridir. Askeri işgal/fetih yoluyla sömürgeleştirme, klasik sömürgeciliğe dönüşü çağırırsa da, daha ileri ve yeni bir durumdur.

Himayeci sömürgeciliğin inşa edilmesinin ikinci yolu ise; reformcu ya da dönüşüme uğratma olarak adlandırabileceğimiz bir biçimi temsil etmektedir. İkinci yol, emperyal gücün hedef aldığı ülkede işbirlikçi sınıf kliklerine dayanarak sivil darbeler, orduları satın almalar, tezgahlanmış seçimler ve STK'lar marifetiyle siyasi yönetimin ele geçirilmesi; ulus-devletlerin ekonomik ve siyasi yapısının emperyal gücün ve düzenin ihtiyaçları temelinde yeniden düzenlenmesini içermektedir. ABD'nin sivil darbeler yoluyla Sırbistan, Gürcistan, Ukrayna, Kırgızistan yönetimlerini ele geçirmesi, ikinci yolun canlı örnekleridir.

Himayeci sömürgecilikle Yeni Emperyal ırkçılık, bir bütünü ayrılmaz parçaları ve aynı olgunun iki değişik yüzüdür. Emperyalist kapitalist düzenin rahminden doğan ikiz kardeşlerdir. Himayeci sömürgecilik düzeni, sistemin iki inşa biçimine Yeni Emperyal ırkçılık ideolojisi eşlik etmektedir. Himayeci sömürgecilik, aynı zamanda yeni bir sömürge imparatorluğu ve emperyalist paylaşım savaşları dönemini anlatmaktadır. Yeni Emperyal ırkçılık, en başta emperyalist paylaşım savaşlarının ve özel olarak dünya imparatorluğu pratiğine koyulan hegemon devletin siyasal ideolojisi olarak varlık ve anlam kazanmaktadır. Himayeci sömürgecilik sisteminin her iki inşa biçiminde de Yeni Emperyal ırkçılık faal ve işlevli bir enstrüman olmaktadır. Birinci yol için tam bir savaş ideolojisi rolü oynarken; ikinci yol için daha soft olmakta, demokrat, müşfik, şirin ve özgürlükçü pozlara bürünmektedir. Yeni Emperyal ırkçılık, emperyal güçlerin günümüzdeki sömürgeci pratiklerini işgal, savaş, katliam ve soykırım gibi suçlarını meşrulaştırmaktadır. Geleneksel rolünü en gaddar ve kıyıcı bir biçimde oynamaktadır. Özgürlük götürme, medeniyetleştirme, demokratikleştirme, insan hakları demagojileriyle kapitalist kolonyalizm haklılaştırılmakta ve savunulmaktadır. Keza himayeci sömürgeciliğin inşa edilmesinin ikinci yolu için de benzer bir meşrulaştırma argümanları üretilmektedir. ABD'ci sivil darbeler emperyal demokrasinin zaferi, özgürlük vs. olarak sunulmaktadır. Sivil darbelerle yönetimlerin ele geçirilmesi kansız devrimler, gül devrimi, karanfil devrimi, turuncu devrim, çiçek devrimleri vb. gibi emperyal romantizm güzellmeleriyle karşı devrimci müdahale ve egemenliğin el değişimi alkışlanıp kutsanmaktadır. Devrim, özgürlük, demokrasi kavramları-

nın içerikleri boşaltılmakta, çarpıtılmakta ve salt bir demagojik/boş bir söylem haline getirilmektedir. Yeni Emperyal Irkçılık, himayeci sömürgeciliğin inşa eyleminin biçimine göre bir dil ve söylem geliştirmektedir. Emperyal ırkçılığın iki dilliliği devreye girmektedir ve her halükarda emperyal müdahaleyi kabul edilebilir hale getirmeye, meşrulaştırmaya çalışmaktadır.

ABD'nin Yeni Emperyal Irkçılığı

Günümüzde emperyal ırkçılığın üçüncü dönemi yaşanmaktadır. Yeni Emperyal Irkçılığın bayrağını ise ABD'deki ırkçı-faşist yönelim taşımaktadır. Dünyanın süper hegemonu ABD, yeni tipte sömürgeciliği inşa etmektedir ve buradan dünya imparatorluğu amacına varmak istemektedir. Tüm büyük imparatorlukların/emperyalist devletlerin rüyası olan "Bin yıllık Roma", bir başka anlatımla, dünyanın tek egemeni/efendisi olma tutkusu ABD emperyalizminin "neocon" ırkçı-faşist kliği eliyle yürüttüğü siyasal stratejisi haline gelmiştir. ABD, dünya imparatorluğuna varmak için dünyanın yeniden paylaşımını başlatmış ve tüm gücü ve hızıyla sürdürmektedir.

Aslında bu imparatorluk sergüzeşti ve öyküsü, 20. yüzyılın son döneminde, kısa yirminci yüzyılın bitişini imleyen '91 dönemeciyle başlamaktadır. '89-'91 dönemeci sadece SSCB ve Doğu Bloku'nun değil, eski dünya düzeninin de sonunu ilan etmiştir. Eski dünya düzeninin emperyalist cepheden bir numaralı süper gücü ABD, kapitalist/emperyalist kampın önderi olması hasebiyle ve mesuliyetiyle yıkılan dünya düzeninin yerine duraksamaksızın Yeni Dünya Düzenini ilan etti. 1. Körfez Savaşı, Yeni Dünya Düzeninin ve yeni sömürge imparatorluğu düzeninin başladığını duyuruyordu.

YDD, ABD emperyalizmini dünyanın merkezine yerleştiriyor ve yeni bir dünya düzeni ABD'nin dünya imparatorluğu imgesinde tasavvur ediyordu. ABD'ci yeni dünya düzeni demek, aynı zamanda yeni bir paylaşım dönemi ve yeni bir sömürgecilik düzeneği demektir.

ABD imparatorluğu fikrinin teorik arka planını güncelleyerek oluşturan temel tezler, 1992'den başlayarak hızla üretilip şekillendirildi. 1997'deki Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi Oğul Bush Doktrini, kurgusal-teorik imparatorluk vizyonunu pratik bir gerçeklik ve uygulanabilir bir projeksiyon haline getirdi.

Bugün ABD emperyalizmi küresel imparatorluk amacına adım adım varmak istemektedir ve ilerlemektedir. Sömürgeci işgal ve sivil darbelerle ülkeleri ve yönetimleri ele geçirerek himayeci sömürgeci bir sistem kurmakta, imparatorluğun yapı taşlarını döşemektedir. Yeni Emperyal Irkçılık tam da burada, ABD'nin dünya imparatorluğu pratiğinde billurlaşmaktadır. ABD imparatorluğunun reel ve müstakbel siyasal/ideolojik kimliği olarak karakterize olmaktadır.

ABD'nin Yeni Emperyal Irkçılık ideolojisinin teorik arka planı, 1993'te Harvardlı profesör Samuel Huntington tarafından Medeniyetler Çatışması teorisiyle konseptleştirildi. ABD'nin emperyal ırkçılığı, medeniyetler çatışması ve neocon faşist ideologların (koşut tezleri) yeni siyasal ve ideolojik argümanlarıyla güncellendi ve yeni formuna kavuştu. Bu aynı zamanda ABD'nin dünya hegemonyası işlevinde ve konumunda yeni ve daha üst duruma geçişe denk gelen; dolayısıyla emperyal ırkçılık ideolojisinin evriminde de yeni bir aşama anlamına gelmektedir.

ABD'nin 'eski dünya düzeni'ndeki (iki kutuplu, iki süper güçlü) emperyal ırkçılığıyla günümüzdeki yeni emperyal ırkçılık bir süreklilik taşısa da, iki ayrı düzeyi ve niteliği ifade etmektedir.

ABD'nin dünyaya egemen olma ve yönetme paradigması değişmiştir ve buna bağlı olarak imparatorluğun ideolojisi de kendini yenilemiştir. Huntington'un Medeniyetler Çatışması teorisi, bu yenilenmenin ve Yeni Emperyal Irkçılığın temel metinlerinden, manifestolarından biridir/ilkidir. Medeniyetler Çatışması teorisi, dünya üzerinde bir uygarlıklar tasnifi ve tartışması (de-recelendirmesi) yapıyordu ve bir uygarlıklar hiyerarşisi kuruyordu. Elbette ki medeniyetler klasmanında Batı uygarlığı, yani Batı kapitalizmi/emperyalizmi en üstün, en ileri uygarlığı temsil ediyordu. Huntington, Batı uygarlığını tüm uygarlıkların tepesine yerleştiriyor, üstünlüğünü tartışmasız ve kutsal kılıyordu. Üstün Batı uygarlığı dışındaki uygarlıkları açık veya gizli düşman/tehdit ilan ediyordu. Esasında Medeniyetler Çatışması teziyle Huntington, ABD'nin muhtemel küresel rakiplerini işaret ediyor ve daha da önemlisi, ABD imparatorluğu yolundaki düşmanları tespit ediyordu. Medeniyetler Çatışmasında ABD'yi ve Batı uygarlığını tehdit edecek iki büyük uygarlık olarak; İslam

ve Çin uygarlıkları tespit ediliyor ve hedef tahtasına çakılıyordu. Nitekim çok geçmeden neonlar ve Bush doktrini 11 Eylül'le birlikte İslam uygarlığına karşı büyük bir savaş ilan etti.

ABD'nin emperyal ırkçılığının bugünkü hedefinin merkezinde İslam uygarlığı bulunmaktadır. Burada İslam uygarlığıyla kastedilen, aslında Ortadoğu'nun (ve bir bütün olarak Asya'nın, Doğunun) sömürgeleştirilmesi olduğu artık ayan beyandır ve tartışma götürmez bir realitedir. Medeniyetler savaşı özünde büyük sömürgeci güçlerin, ABD'nin emperyalist paylaşım ve sömürgeleştirme savaşından ve bu savaşa teorik-ideolojik bir açıklama getirmekten, bir kostüm giydirmekten başka bir şey değildir. Dolayısıyla Medeniyetler Çatışması teorisi himayeci sömürgeciliği, ABD ve Batı emperyalizmi adına haklılaştırmaya, meşrulaştırmaya çalışan Yeni Emperyal Irkçılığın ideolojisidir. Ne yazık ki bu teori ortaya atıldığından beri yalnızca bir siyasal teori olarak ele alındı/tartışıldı. Onun asıl niteliği olan siyasal ideoloji yanı, emperyal ırkçı özel niteliği çözümlenip gösterilemedi.

Yeni Emperyal Irkçılık, teorik arka planını ve mirasını, kolonyalizmin tüm tarihi pratiğinin toplamından, birinci ve ikinci sömürgecilik döneminin emperyal ırkçılıklarından, bilhassa emperyalist Batı uygarlığından ve onun oryantalist, Batı merkezci fikri sabitlerinden almaktadır. Yeni Emperyal Irkçılık, Batı uygarlığının en ileri, üstün, biricik, müstesna, eşi bulunmaz biçiminde mitleştirilen ve neredeyse kutsallaştırılan sömürgeci fikirlerine yaslanmaktadır ve geleneksel Batı emperyal ırkçılığını yeniden güncelleştirmektedir. Daha saldırgan bir savaş ideolojisi olarak konumlandırmaktadır.

Emperyal ırkçılığın ilk dönemi klasik sömürgecilik çağında, Batı uygarlığı beyaz adamın, Hıristiyanlığın ve kültürün üstünlüğü mitiyle kendini sunuyordu ve Batı uygarlığı dışında kalan dünyayı uygarlaştırma misyonunu kuşanıyordu. "Tarihsiz halklar", "kültürsüz halklar/ırklar", "ilkel ve kültürsüz toplumlar" Batı uygarlığının dışındaydı ve Batı uygarlığı bu toplumları mutlaka uygarlaştırmak için kapitalist sömürgeciliği, kapitalist kurumları ve değerleri buralara taşımak ve yeni bir dünya yaratmak zorundaydı. Batı uygarlığı kendine böyle bir misyon biçiyordu. Klasik sömürgecilikle halkları köleleştirirken emperyal ırkçılık, uygarlaştırma külliyatlı argümanlara sarıldı. Soykırımlar, zorla göçler,

katliamlar ve diğer vahşetler, Batı uygarlığının üstünlüğü ve uygarlaştırma misyonuyla açıklandı. Emperyal Irkçılık, tüm bu haklılaştırma ve meşrulaştırmanın söylemlerini üretmenin ve tarihi galipler adına yazmanı adıydı.

Emperyal ırkçılığın ikinci dönemi 1. ve 2. paylaşım savaşları döneminde, yani emperyalizm çağında yaşandı. İkinci emperyal ırkçılık dalgasının en önemli/baş temsilcisi ve 20. yüzyıldaki bayrak taşıyıcısı faşist Nazi imparatorluğu oldu. Nazilerin emperyal ırkçılığı da dinsel, etnik ve kültürel; ama özellikle de ırk ve ulus temelli bir uygarlıklar tasnifi yapıyordu. Naziler de bir çeşit uygarlıklar savaşı kurguluyor ve buna girişiyordu. Böylece emperyal ırkçılık, Alman faşizmi ve Nazilerin elinde yeni bir form kazanmış oluyordu. Ulusları, halkları, uygarlıkları düşman ilan eden ve tüm dünyayı arı Alman ırkının yönetmesini tahayyül eden Nazi emperyal ırkçılığı, içeride Yahudileri ve dışarıda da SSCB'yi Nazi imparatorluğunun öncelikli iki düşmanı ilan etmişti.

ABD'nin Yeni Emperyal Irkçılığı Ve Faşizmi

Günümüzde emperyal ırkçılığın ve imparatorluğun bayrak taşıyıcılığını yapan ABD, Nazi imparatorluğundan kendisine tevarüs eden emperyal ırkçılık ideolojisini daha da genişletmektedir. ABD'nin yerleşik değerleri ve imparatorluk modeliyle uyumlu daha esnek ve küresel bir emperyal ırkçılık ideolojisi kurgulamaktadır. Dahası pratik gerçekliği içinde biçimlenmektedir. ABD'nin halihazırdaki Yeni Emperyal Irkçılık ideolojisinin kapsamı, Nazilerin emperyal ırkçı-faşist ideolojisini de geride bırakmaktadır. Hitler Yahudileri ve ayrı bir uygarlık olarak SSCB'yi hedef haline getirmişti. ABD ise işe İslam uygarlığıyla başlamıştır. İslam'a karşı bir 'haçlı seferi' yürütmektedir. Fakat çok iyi biliyoruz ki, İslam uygarlığı ve Ortadoğu'nun sömürgeleştirilmesi, ABD'nin ilk hedefidir. İmparatorluğun sömürgecilik ajandasında sıraya dizilmiş başka uygarlıklar ve ülkeler, hatta tüm bir dünya bulunmaktadır. Çünkü ABD "ya benden yanasın, ya düşmansın" denklemiyle tüm dünyaya meydan okumaktadır ve tüm dünyadan ABD imparatorluğuna biat etmelerini istemektedir.

11 Eylül ikiz Kuleler'e saldırı eylemi, ABD tarihi ve emperyal ırkçılık için kesin dönüm noktasıdır. 11 Eylül, ABD'nin küresel impara-

torluk devletini örgütlemeye giriştiği tarihi başlangıç rotasını ifade eder. ABD 11 Eylül saldırısından sonra devletin yapısında radikal değişikliklere gitmiş, imparatorluğun yeni hukukunu dünyaya dayatmıştır. ABD tekeli emperyalist burjuvazisi küresel imparatorluk hegemonyası için uluslar arası ilişkiler düzenine nasıl radikal biçimde müdahale ettiyse, aynı stratejinin bir uzantısı biçiminde kendi mevcut rejimine de zorunlu olarak müdahale etmiştir. Başka türlü de olamazdı; dışa dönük tekeli emperyalist küresel hegemonya saldırganlığının içe dönük siyasal tekelliliğin pekiştirilmesini koşulladığı/zorunlu kıldığı dünya-tarihsel deneyimlerin kanıtladığı bir eğilimdir. Bu anlamda 11 Eylül, Amerikan tekeli emperyalist burjuvazisinin siyasal üst yapıdan başlayarak faşist karşı devrimi planlayıp harekete geçmesinin de eşigidir aynı zamanda. Bu eğilim toplumsal yapıyı da hristiyan-ırkçı ideolojik temelde hazırlayan ve dönüştüren derin ve kapsamlı bir propaganda kampanyasıyla paralel olarak kendini örgütlemektedir. Devletin esasen mevcut geleneksel burjuva demokratik kurallar ve işleyiş mekanizmasıyla biçimlenmiş yapısı ve ona dayalı oluşmuş toplumsal kültürün (gerçekte bu yapı 'idealize' edilmiş soyut haliyle zaten hiç olmadığı/olamayacağı gibi, tekelliliğin doğası gereği zaman içinde içi dışı edile somut bir karakter kazanmış bulunmaktadır) Amerikan tekeli emperyalist burjuvazisine giderek dar gelen bir elbiseye dönüştüğü söylenebilir. Haliyle faşistlerinin ABD rejimi için de, demokrasinin yokedilmesi, siyasal gericiliğin pekiştirilmesi biçiminde yaşanmaktadır.

11 Eylül'de yediği ağır darbenin öfkesiyle haykırdığı "Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak" şiarı, en başta ABD emperyalizminin kendisi için geçerliydi. Bir realiteyi ifade ediyordu. Gerçekten de bu gün hiçbir şey eskisi gibi değildir. Ne ABD için, ne de dünya için... ABD "global köy"de eli değnekli gezmektedir. Tam bir eşkıya gibi dolaşmaktadır ve önüne gelene dış geçirmeye çalışmaktadır.

Kabul edilmelidir ki, 11 Eylül'ün ardından ABD yeni bir devlet örgütlenmesine yönelmiştir. Oğul Bush ve neoconlar tarafından Yeni Amerikan Yüzyılı Projesiyle birlikte, Önleyici Saldırı Doktrini, ABD'nin resmi devlet doktrini haline getirildi. Bush yönetimi Önleyici Saldırı Doktriniyle aynı zamanda dünyada bir "olağanüstü hal rejimi" de ilan etmiştir. Yeni üs ve karakolların yanında, tüm açık denizlerde dünya jandarması gibi denetlemeler başlatmıştır. Bu yeni bir durumdur ve ABD'nin siyasal, belirleyen bir doktrindir. ABD, rejimini "olağanüstü hale" göre örgütlemektedir. Olağanüstü hali olağanlaştırmanın ve kabalaştırmanın bir diğeri adı faşizmdir. Ülkeleri işgal, katliam, temerküz kampları (Guantanamo ve açıklanmayan diğeri) olağanüstü hal rejiminin başka bir deyişle ABD faşizminin yeni niteliğidir, yüzüdür. Guantanamo ve Ebu Garip pratikleri, Yeni Emperyal Irkçılığı ve ABD faşizmini simgelemektedir ve düpedüz ABD'nin imparatorluk hukukunu temsil etmektedir.

İmparatorluk hukuku kaynağını yalnızca ve yalnızca kendinden alır. Dünyada olağanüstü hal ilan eder, dünyayı istediği gibi ve demir yumrukla yönetmeye başlar. Düşman yaratır ve savaş açar. Hiçbir kurala uymayacağını ve imparatorluğun yalnızca kendisinin inşa ettiği yeni normlara göre hareket edeceğini bildirir. Başka bir deyişle, kuralsızlığı kural haline getirir, imparatorluğun orman kanununu uygular.

Önleyici Saldırı Doktrini, imparatorluğun ve faşizmin doktrindir. İlk kez Naziler tarafından kullanılan önleyici saldırı doktrini, olağanüstü hal rejimini olağanlaştıran ve devleti olağanüstü hale göre örgütlemeyi koşullayan, dolayısıyla devlete yeni bir biçim ve nitelik kazandıran bir öğretiler, ilkedir. Toplama kamplarının, Yahudi ve Çingene soykırımlarının, işkencenin vs., vb. temelini, Önleyici Saldırı Doktrinine göre örgütlenilen devlet ve hukuk oluşturuyordu. Bugün işgallerin, işkencenin ve Guantanamo'nun hukukunu da ABD'nin Önleyici Saldırı Doktrini belirlemektedir.

ABD'nin yeni güvenlik stratejisinin adı olan "Önleyici Saldırı Doktrini", "terörist istihbarat ve önceden önlem", "yeni müdahale hukuku", "asimetrik tehdit", "önceden önlem ve önleyici saldırı" vb. pek çok yeni kavram/söylem üreterek, tüm bu kavramlara denk gelen yasal değişiklikler ve devleti tahkim eden unsurların arka planını oluşturdu. İmparatorluğun ideolojisinin yeni diline göre "ABD uluslararası terörizmin baş hedefidir", "Batı uygarlığı tehlikededir" ve tüm yerkürede uluslararası terörizme karşı mücadele yürütmek için ABD dünyanın her yerine gitmelidir, düşmanı vurmalıdır. ABD'nin uluslararası terörizme ve iblise karşı savaşı ve

başarılı olması için de, ABD'nin içeride ve dışarıda her türlü imkan ve aracı özgürce kullanması lazımdır. Emperyal ırkçılık askeri bir dille konuşmaya faşizmi meşrulaştırıp kurumsallaştırmaya girişiyordu. ABD'de başta Patriot Yasası (Yurttaşlık Yasası) gelmek üzere pek çok savaş yasası yapıldı ve buna ek bir dizi yasa, yeni güvenlik stratejisinin özü ve ruhuna uygun bir biçimde faşistleştirildi.

İmparatorluk, sıkı bir güvenlik rejimiyle yönetilmeye başlandı. 11 Eylül sonrasında ABD'deki Müslümanlar iç düşman ilan edildi. İç düşmana karşı ırkçı faşist önlemler duraksamaksızın devreye sokuldu. Dışarıdaki ve içerideki tehdit sıralamasının başına İslam halkları yerleştirildi. Bu sıralama, Medeniyetler Çatışması tezinde ABD'ye meydan okuyacak iki büyük medeniyet olarak işaret edilen İslam ve Çin medeniyeti hedefleriyle birebir örtüşüyordu.

ABD'ye girişler sıkı bir yasal rejime bağlandı. Ortadoğu ve Asya'dan gelip ABD'ye girecek olanlara potansiyel terörist/düşman muamelesi olağan bir uygulama haline getirildi. Dünyada ABD muhalifi olan aydınlar, siyasetçiler tehlikeli ve sakıncalı, teröristlerle işbirliği vs. ettikleri gerekçesiyle imparatorluğun içerisine sokulmadılar. Göçmenlere karşı yeni yasal ve pratik "önlemler" alındı. ABD, dünyadaki tüm göç hareketlerini de denetlemeye ve denetim altına almaya yönelik pratik bir yönelime girdi. İmparatorluğun içinde Müslümanlar ve rejim muhalifleri sıkı bir şekilde izlendi ve baskı altına alındı. Telefon, internet vs. yollarla Müslümanların ve rejim muhaliflerinin izlenmesi, "önleyici gözetim" konsepti mucibince yasal hale getirildi.

Biliyoruz. ABD, ırkçılığın anavatanlarından biridir ve belki de en önde geleni sayılmaktadır. ABD kuruluşunda kolonyalizm, soykırım, ırkçılık ve göç temel pratiklerdir. ABD daha kuruluşu sırasında ırk ayrımcılığını kurumsallaştırmış ve bunu 20. yüzyılın ikinci yarısına değin yasal ve pratik olarak sürdürülmüş bir ülkedir.

İrkçı linç kurumu Klu Klux Klan ve WASP(White Anglo Sakson Protestan) ideolojisi ABD apartheidinin temel özellikleridir. ABD'nin hem kurucusu, hem de hegemonik ideolojisi WASP ideolojidir. Beyaz Anglosakson Protestan üstünlüğünü vaaz eden bu ideoloji, ABD'nin resmi ideolojisinin özü ve çekirdeğidir. Afganistan ve Irak işgalleri Yeni Emperyal İrkçılık pratiğinin açık laboratuvarıdır. İm-

paratorluğun ırkçılık ideolojisi, tüm karakteristikleriyle Afganistan ve Irak işgallerinde kendini resmetmektedir. Bunu ilk örneklerini Irak'ın tarihsel-kültürel birikiminin sistematik olarak yok edilmesinde görebiliriz. Hatırlanacağı gibi, özellikle işgal saldırısının ilk zamanlarında tarihi değer taşıyan yapıların yerle bir edilmesi, müzelerin yağmalanması, üniversite öğretim üyelerinin peş peşe katledilmesi, vb. saldırılar yoğun biçimde sürdürülmüştü. Binlerce yılın birikimlerine dönük bu ırkçı yok edicilik, halkları köklerinden koparmak, belleksizleştirmek ve geleceksizlik duygusu yaratmak için seçilmiş çok bilinçli bir uygulamaydı.

Aynı amaçlı ikinci bir boyut, müslüman halkların dinsel-kültürel kutsallıkları(özellikle cinsel yaşam alışkanlıkları burada önemli bir yer tutuyor), ulusal ve insani değerler sisteminin sistematik aşağılanmasına dayalı ırkçı stratejinin, çok çarpıcı yöntem ve biçimlerle sürdürülmekte oluşudur. Bunların en sarsıcı örneklerinden biri olan Ebu Garip işkencehanesinden yansıyan fotoğraflar, dünya halklarının emperyal ırkçılık gerçeğiyle yüzleşmesi bakımından mükemmel bir rol oynamıştır. Ebu Garip işkencehanesi, emperyalist sömürgeciliğin bir halkın direncini kırmak için ne kadar 'ince ve derin' düşünebildiğini, ırkçı üstünlük ideolojisinin nasıl kural tanımaz bir insani yıkım politikası inşa ettiğini bütün çıplaklığıyla bir kez daha gözler önüne sermiştir. Görülmüştür ki, 'kurtarıcılar', 'kurtarıcıları' önce insanlıktan çıkarıp sonra 'uygarlaştırıyorlar! İnsanlıktan çıkarma; yani bir halkın onur duygularını iğdiş ede ede direnme gücünü kırma, kimliksizleştirme ve değersizleştirme. Uygarlaştırma; yani bir halkı köpek sadakatiyle eğitmeye alıştırdıktan sonra ona değer verme ve ödüllendirme! Ebu Garib'in, Amerikan Özel Harp okullarında bu iş için özel olarak yetiştirilmiş 'uygar'laştırıcı işkenceci, sorgucu ve istihbaratçıyla doldurulmuş olması bundandır.

Emperyal ırkçılığın kendi suretinde bir dünya yaratma amacı açısından bakıldığında İslam, 'çeki düzen verilmesi' gereken öncelikli ideolojik-kültürel alanlardan biri olmaktadır. Çünkü başta Ortadoğu olmak üzere, müslüman halkların emperyalizm ve sömürgecilik karşıtı direnişinin tarihsel ve toplumsal arka planında İslam inanişinden beslenen değerler sisteminin de güçlü bir radikal dinamiği vardır. Emperyalistler

bilmektedirler ki, bu dinamik kurutulmadıkça imparatorluklarını tehdit eden savaşçılar ve savaşlar üretmeye devam edecektir. İmparatorluk ideologlarının İslam'a müdahale edilmesi gerektiğini bu denli açıktan dile getirebilme fütursuzluğu bundandır. Afganistan ve Irak işgali bu bakımdan da tam bir laboratuvar olmuştur. Sömürge ordusu askerlerinin Kur'an sayfalarını tuvalet kağıdı olarak kullanmalarından, esirlere Kuranın üzerine işetmek ve küfretmekten tutalım da, açık hristiyanlık misyonerliğine soyunup tankların üzerine Incil'den ayetler yazılarak operasyonlara çıkılması gibi rezalet boyutuna varan uygulamalar, bu fütursuzluğun yalnızca birkaç görünümüdür. Bu fütursuzluk, imparatorluk ideolojisinin İslam'dan da rıza alma genel amacıyla paradoksluk arz ediyor görünebilir. Çünkü ilan edildiği gibi asıl istenen müslüman halklar dünyasında 'İlimli İslam' kültürünün yerleştirilmesidir. Yani, anti emperyalist radikal dinamiklerinden koparılmış, yüzünü kapitalist kültürünün burjuva değerler sistemine dönmüş Amerikan İslam'ının yerleştirilmesidir.

Ancak yukarıda da vurguladığımız gibi, önce halkların değerler sistemini soysuzlaştırmak, sonra 'uygarlaştırmak gerekiyor. Onlar da bunu yapmaya çalışıyorlar.

İlimli İslam yaratma amaçlarının 'soyluluğuyla, kullandıkları araç ve yöntemlerin soysuzluğu arasında biçimsel bir paradoks oluşuyorsa da bunun onları pek de ilgilendirmiyor besbelli.

İşkence, katliam, soykırım, temerküz kampları ve uygarlık değerlerinin (tarih-kültür) yok edilmesi pratiğinde imparatorluğun ideolojisi demagoji, yalan ve "haklı gerekçeler" argümanı ile emperyal ırkçı bir işlev oynamaktadır. "Uluslararası terörizme karşı savaş", "diktatörlerden kurtarma", "demokratikleştirme", "Ortadoğu'yu özgürleştirme", "kadınları özgürleştirme", "insan hakları" vs. kavramları yeni emperyal ırkçı-

lık tarafından sürekli tekrarlanmaktadır. Demagoji ve yalanla işgaller, sömürgeleştirmeler meşru kılınmaya çalışılmaktadır.

Bush'un 11 Eylül sonrası "haçlı seferi" lafzıyla Batı toplumlarındaki gizli ve açık kültürel ırkçılık damarına ve bilinç altına seslenişi, Yeni Emperyal Irkçılığın siyasal ve toplumsal kapsama alanını da göstermektedir. Keza Irak'ın işgal kararının alındığı Azor Adaları zirvesinin 4. Haçlı seferlerinin de kararlarının alındığı mekan olması, emperyal ırkçılığın ideolojik hegemonya savaşında sembollere ve bilinç altına değin etkinleştiğini açıklamaktadır. Öte yandan 11 Eylül'ün ardından "Hepimiz Amerikalıyız" sloganıyla Batı toplumlarında örgütlenen tavır, dosdoğru İslam medeniyetini düşman hedef imasını taşıyordu. ABD, 11 Eylül saldırısını, ABD şahsında tüm Batı kapitalizmine yöneltilmiş bir saldırı ve Batı uygarlığına açılmış savaş olarak lanse etti. Böylece emperyal Batının desteğini arkalamaya çalıştı. Sürekli Batının ortak değerlerine vurgu yapan imparatorluğun sözcüleri, emperyal ırkçılığın etkinliğini büyütme istemektedirler. SSCB ve Doğu Blokuna karşı emperyalist kampı birleştiren ABD, dünya imparatorluğu stratejisinde Medeniyetler Çatışması teziyle ve reel politika olarak dayattığı "uluslararası terörizm tehdidi" konseptiyle İslam'a karşı yürüttüğü sömürgeci savaşta aynı güçleri kendi savaş arabasına koşmaya çalışmaktadır.

Emperyalist Batı toplumlarında da emperyal ırkçılık gelişmekte ve etkinleşmektedir. Emperyal Irkçılık, Batıdaki diğer ırkçılık biçimlerinin bir şemsiyesi olmaktadır. Kültürel ırkçılık, oryantizm vs. biçimleri ve boyutuyla Batı toplumlarına içkin bulunan Emperyal Irkçılık, dünyanın yeniden dizayn edilmesi ve paylaşım süreçlerinde faaliyete geçen bir yanardağ olmaktadır. Irkçılık yanardağı dünyayı Pompei gibi tehdit etmektedir.

Himayeci Sömürgeciliğe Geçişin Bir Yolu: Amerikan Gülümlü Sivil Darbeler

Cemile İpek

20. yüzyıl sonu, ABD emperyalizmi için dünya egemenliğinin görece elverişli koşullarını yarattı. Varşova Paktının çözülmesi, Almanya, Fransa, Rusya gibi emperyalist rakiplerinin ABD ile ciddi bir paylaşım mücadelesine girişecek güce sahip olmaması, dünya ezilen halklarının devrimci-ilerici hareketlerinin parçalı ve öncüden yoksun oluşu, ABD'nin emperyalist egemenlik çaba ve isteğini güçlendiren etkenler oldu. Dahası soğuk savaşın bir numaralı galibi olmanın bilinci ile dünyanın yeniden paylaşımını, dünyanın siyasal haritasının çizimini belirlemek istiyordu.

Bu yeni koşullarda ABD emperyalizminin Orta-doğu'dan Asya önlerine, Balkanlar'dan Kafkasya'ya kadar sömürgeleştirme saldırısı sürüyor. Dünya enerji kaynaklarının toplandığı bölgede, ABD emperyalizmi, askeri işgallerden klasik yeni sömürgeleştirmeye ve Kafkaslar'da gördüğümüz şekli ile, sivil darbelere dayanarak işbirlikçi iktidarlar kurmaya kadar uzanan yeni-eski birçok biçimi kullanarak ilerliyor. Her ne kadar emperyalist saldırı, bölge halklarının direnişi ve emperyalist rakiplerinin karşı tavırları ile sekteye uğrasa da, ABD'nin bölgede üstünlüğü ele geçirmesini engelleyecek düzeye varamıyor. Bu görece uygun koşullarda ABD emperyalistleri, gezegenin paylaşılmaz egemenliğini ele geçirme stratejileri geliştiriyor.

Uzun bir dönemdir ABD'ye, Avrasya Stratejisi olarak ifade edilen emperyalist planın "Avrasya'yı kontrol eden, gezegeni de kontrol eder"

bakış açısı yön veriyor. Nihai hedefi, bölgenin enerji kaynakları üzerinde tam bir egemenlik kurmak olan emperyalist planın başarısı; genel olarak bölgenin güç dengelerinin, özel olarak da bölge ülkelerinin rejimlerinin ve bu ülke halklarının toplumsal-kültürel yapısının yeniden düzenlenmesi-yapılandırılmasını koşullandırıyor.

Bölgeyi düzenlemenin kapsamı şöyle özetlenebilir: Birincisi; bölgede emperyalist rakipleri geriletmek, etkisizleştirmek, bölge ülkelerinde işbirlikçi rejimler kurmak. İkincisi; bölgedeki ilerici-devrimci ve her türden radikal alternatifini yenilgiye uğratmak. Ve üçüncüsü, bölge halklarının ABD karşıtı eğilimlerini körükleyen ideolojik/kültürel dokuyu değiştirmek. (İlımlı İslam projesi, eski SSCB ülkelerinde Batının tüketimci kültürünün geliştirilmesi). Kültürel dokunun değiştirilmesi isteği, ABD emperyalizminin bölgede uzun süre kalma çabalarını göstermektedir. Sadece yönetimlerin ABD yanlısı olması, pazar için elverişli koşullar yaratmaya yetmiyor. Bu yüzden bölge halklarının ABD düşmanlığını besleyen ideolojik/kültürel yapısının değiştirilmesi, emperyalist planda önemli bir yere oturtulmuştur.

George Soros gibi spekülâtörler de bu sivil darbelere büyük mali kaynaklar hasrediyorlar. Spekülâtif sermayenin önünü açan politik düzenlemeleri parayla satın alıyorlar. Her türlü ulusal korumacılığın, devlet kapitalizmi politikalarının geriletilmesiyle oluşan alanda yağmalarını daha "özgürce" gerçekleştiriyorlar. Bu bakımdan

“kadife devrimler”, spekülatif sermayenin darbeleri olarak da görülebilir ve okunabilir.

ABD'nin bölgenin bütünündeki hedeflerinin detaylı analizi yazımızın başlı başına konusu değil. Ancak ABD emperyalizminin her bir ülkeye müdahalesi analiz edilirken, her hamlenin arkasında ekonomik çıkar ön koşulu arayan indirgemeci analiz yönteminin yanlışlığına değinmekte yarar görüyoruz. Emperyalizmin bölge planının nihai olarak; enerji kaynaklarını denetlemek olduğu sır değil. Ancak bu hedefe ulaşmaya kadar müdahaleye uğrayan her ülkenin, kazanılan her mevzinin ekonomik amaçlarla ele geçirildiğini düşünmek, politik perspektif bakımından yanıltıcı olmaktadır. Bu yüzden ABD'nin; bölgede, tek tek mevzilerin kazanılmasıyla daha çok somut askeri, politik ve kültürel amaçlar güttüğü görülmelidir. Açık ki, ABD'nin bölgedeki nihai ekonomik çıkarlarına ulaşması; askeri, politik ve kültürel başarılarına sıkıca bağlıdır.

Emperyalizmin Yeni Sömürgeleştirme Yöntemi: Sivil Darbeler

ABD'nin strateji üretme büroları/laboratuvarlarında detaylandırılan “kadife devrim”, ilk olarak 2000'de Sırbistan'da denendi ve başarıya ulaştı. Bugün Kafkasya'da ve eski SSCB ülkelerinde cesaretle uygulanmasının nedeni, Sırbistan'daki başarı mıdır bilinmez ama, açık ki bu ülkelerin toplumsal/siyasal koşullarının bu tip müdahalelere uygunluğu konusunda yeterli analiz ve çalışmalar ABD stratejistleri tarafından yapılmıştır. Bu uygun koşullara değinmeden önce, Sırbistan'dan başlayan ve en sonuncusu Kırgızistan'da yaşanan ‘devrim’ maskeli ABD güdümlü sivil darbelerle bir göz atalım.

İlk Örnek Sırbistan

1991'de ‘sosyalist’ sisteme son verdiğini ilan eden Yugoslavya Federasyonu, bu süreçten sonra emperyalist paylaşımın hedefi oldu. Önce Federasyon'da yer alan farklı uluslardan halklar, emperyalist kışkırtmalarla birbirine düşürüldü, ulusal boğazlaşmaların içine itildiler. Oluşturulan ortam ve iç savaş bahane edilerek, uluslararası emperyalist güçlerin müdahalesinin koşulları hazırlandı. Balkanlar'daki iç savaş ve emperyalist saldırıda onbinlerce insan öldü, yine on binlercesi göç etmek zorunda kaldı. Sırbistan'a

emperyalist müdahalenin bahanesi Miloseviç'ti. ‘Büyük Sırbistan’ uğruna Kosova'ya savaş açan Sırp burjuvazisinin temsilcisi Miloseviç, ABD müdahalesinin hedef tahtasına oturtuldu. Haftalarca süren NATO bombardımanı sonrasında, Sırp milliyetçileri teslim oldular. Bundan sonra Kosova'ya (kurtarma bahanesi) ile 42 bin BM askeri yerleştirildi. Kosova'ya karşı savaşı durduran Miloseviç, uluslararası alanda yalnızlaştırılmayan kurtulamadı. Savaşın tahribatları, ekonomik çöküş ve yoksullaşma, halkın yönetime karşı tepki ve öfke biriktirmesine neden oldu. ABD bu zemin üzerinden, “kitle muhalefeti”ni geliştirmenin yöntemlerini devreye soktu.

Miloseviç, Yugoslavya'da güven tazelemek ve kitlelerin desteği ile iktidarını güçlendirmek için; 24 Eylül 2000'de seçim yapmak üzere karar aldı. ABD emperyalistleri, Sırp Demokratik Muhalefeti'ni (DOS'u) örgütledi. Sivil toplum örgütleri(STÖ), kitlelerin diktatörlüğe karşı ‘demokratik’ mücadelesi için canla başla çalışmaya girişti. Bu STÖ'lerin en bilineni, Soros'un Açık Toplum Enstitüsü'dür. ABD'nin Belgrat Büyükelçisi Richard Miles, muhalefetin organizasyonu ile bizzat ilgilenir. ABD'nin adayı Vojislav Kostuniça'dır. Uluslararası emperyalistler, Kostuniça'ya destek verdiklerini ilan ederler. Henüz seçimler yapılmadan, Miloseviç'in seçimlere hile karıştırabileceği propagandası yapılır. 24 Eylül akşamı, henüz seçim sonuçları belirsizken, Miloseviç'in hile yaparak seçimleri kazanacağı uluslararası medya aracılığıyla yayılır. Miloseviç, bu atmosferin baskısı altında, çekine çekine de olsa seçimleri kazandığını ilan eder. Ancak 27 Eylül'de ikinci tur seçimlere gidileceğini ilan eder. DOS bir kriz ‘merkezi kurar’ ve sivil itaatsizlik çağrısı yapar. Bu çağrı üzerine 7 bin 500 maden işçisi greve gider. Yıgınsal protestolar artar. ABD'nin adayı Kostuniça'nın grev çağrısının ardından, halk parlamentoyu işgal eder. Aynı zamanda TV ve radyoevi ele geçirilir, Clinton canlı yayına bağlanır. ‘Ülkelerini isteyen Sırplar’ adına mesaj yayınlanır. ‘Devrim’in ABD'ye maliyeti 40 milyon dolardır! Sırbistan'daki ‘devrim’den 10 ay sonra, Belarus (Beyaz Rusya) da benzer bir girişime sahne olur. Devlet Başkanı Lukaşenko, çok önceden, 1997'de Soros Vakfının Minsk'teki temsilciliğini kapatmış ve yöneticilerini ülkeden çıkarmıştır. Bu tedbir, ABD güdümlü sivil darbenin Beyaz Rusya'da başarıya ulaşmasını engeller.

Gürcistan'da 'Gül' Darbesi

ABD'nin Kafkaslardaki hedefleri bakımından özgün bir konumda olan (askeri, siyasi ve ekonomik) Gürcistan, bölgede art arda gelen 'devrim'lerin ilk örneği oldu. ABD'nin daha önceden Gürcistan'da konumlandırılmış askeri üsleri mevcuttu. Gürcistan aynı zamanda, Rus nüfuzunun olduğu ülkelerden biridir. Rusya'ya karşı inisiyatifi tümenden ele geçirme isteği ABD'ye, Gürcistan'da bir sivil darbe tezgahlattırdı. Rusya ile bir süre yürütülen emperyalist kapışma, ABD'nin zaferi ile sonuçlanmıştı, şimdilik.

Gürcistan, 11 yıldır Rusya Federasyonu'ndan ayrılmış 'bağımsız' ülkelerden biridir. Aslında tüm bu sürede bölgedeki emperyalist paylaşım dalaşı nedeniyle müdahaleden kurtulamamış, işbirlikçi yönetimleri aracılığı ile ülke, emperyalistlerin askeri üssü haline getirilmiştir. (Hem ABD, hem Rus askeri üsleri aynı anda Gürcistan'da uzun süre konumlandırılmıştır). Gelinek nokta, Kafkasların ABD'nin bugünkü çıkarlarına en uygun hale getirilmesi çerçevesinde sivil darbe organizatörleri buraya da el atar. Bu organizatörlerden biri Richard Miles'tir. Bu süreçte Tiflis'te görevlidir. (Ne tesadüf!) ABD, Eduard Şevardnadze'ye karşı Mihail Saakaşvili'yi destekler. Nihayetinde Şevardnadze eski Sovyet bürokrasisinden gelmektedir. 1991 gerici olaylarında Yeltsin gibi o da başat bir rol oynamış olsa da, bugünkü Rus-yandaşı pozisyonu, ABD'nin onu devirme girişimlerine neden olmuştur.

Soros Vakfı, Freedom House gibi STÖ'leri büyük çabalarının sonuçlarını görmek için iş başındaydı. Kmara (Yeter) adında örgütün bütün şehirlerde kurulması, örgütlenmesi sağlanır. Rustavi2 adlı TV kanalı, muhalefeti destekleyecek biçimde yapılandırılır. Bunun yanında, Saakaşvili ve yandaşları bir önceki yaz yine Soros Vakfı tarafından Belgrat'a götürülerek eğitilirler. 2003 Ekim ayında seçimler yapılır. Seçimlerde Şevardnadze'yi destekleyen partilerin önünde olduğu açıklanınca, gözlemcilerini seçimleri izlemeye gönderen Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), seçimlerde usulsüzlük yapıldığını açıklar. Amerikan Global Strateji Grup, ülke çapında sandık çıkış anketleri yapar, sonuçları açıklar. Saakaşvili önderliğindeki Ulusal Parti %20,8'lik oranla birinci, Şevardnadze'nin Yeni Gürcistan Partisi %12,9'luk destekle ikinci sıradadır. "Halkın sokağa dökülmesi" ve Başkanlık Sarayı'nı işgal etmesiyle, içte ve ulusla-

rarası alanda yalnızlaşan Şevardnadze istif eder. 2004'te Saakaşvili artık devlet başkanıdır.

Ukrayna'da Darbenin Rengi 'Turuncu'

Her ne kadar seçimler darbeler için en uygun an olarak belirlense de, ABD kaynaklı STÖ'ler çok daha öncesinden iş başındadır. Ukrayna'da da Soros Vakfı ve Soros'un Açık Toplum Enstitüsü yoğun bir faaliyet yürütür. Başta Kiev olmak üzere gençlik örgütü kurulur ve tüm şehirlere yayılır. Sırbistan'da adı Otpor (Direniş) olan gençlik örgütlenmesinin, Ukrayna'da adı Pora'dır ve Otpor üyelerince eğitimden geçirilirler. 21 Kasım 2004'te yapılan seçimlerin Rus yanlısı olarak bilinen Viktor Yanokoviç'in kazandığı ilan edilir. ABD yanlısı Yuşçenko taraftarları sokağa dökülür. Uluslararası emperyalist kuruluşlar seçimlerde hile olduğunu ilan eder ve yine uluslararası emperyalist yetkililer seçim sonuçlarını kabul etmeyeceklerini açıklarlar. Kiev'de halk kitlesel protestolara girişir. Ardından parlamento (Turuncu giysili ve ellerinde güller olan insanlarca) kuşatılır. Yüksek mahkeme ve adı yolsuzluğa karışmış Devlet Başkanı Kuçma, seçimlerde usulsüzlük olduğunu onaylar. 26 Aralık'ta yeniden yapılan seçimlerle Viktor Yuşçenko'nun zaferi ilan edilir. Gerçekte zafer ABD'nindir!

Kırgızistan'da Halk Öfkesi ABD'ye Yedeklendi

Orta Asya ülkelerinden biri olan Kırgızistan, SSCB'nin dağılması ile federasyondan ayrıldı. Kırgızistan halkı, Akayev'in başkanlık yaptığı sürede ekonomik-politik baskı ve sömürü altında yaşadı. Ukrayna'daki 'Lale Devrimi'nden kısa süre önce Soros bir konuşmasında, "Orta Asya ülkeleri de Ukrayna ve Gürcistan örneklerini izleyerek değişmelidir" biçiminde bir değerlendirme yaptı. Akayev'in buna karşı, "Kırgızistan'da asla bir kadife devrim olmayacak" demesinin ardından çok geçmeden, ABD güdümlü sivil darbe ile alaşağı edildi.

Beş milyon nüfuslu Kırgızistan'da Freedom House, NDI (National Democratic Institute), IRI (International Republican Institute), meşhur Açık Toplum Enstitüsü 1990'larm ortalarından itibaren halk arasında çeşitli projeler örgütlemeye başlamışlardı. Özellikle gençlik çalışmasına özel bir ağırlık veriliyordu. "Kel Kel" gençlik örgütü, sadece gençlik içinde çalışmak üzere

kurulmuştu. Bunlar dışında halkın içinde kadın, yönetim, ekoloji, demokratikleşme, sağlık, HIV yayılımı, yozlaşma vb. sorunlarına karşı projeler geliştirilip uygulanıyordu.

Kırgızistan'ı Asya'nın İsviçre'si yapacağı vaa-diyle işe başlayan Akayev, ülke zenginliklerini kendine ve yandaşlarına akıtır. 2000'e gelindiğinde Akayev, kitlelerin nezdinde oldukça yıpranmış ve teşhir olmuştu. Geçen sürede iktidarını koruyabilmek için daha fazla baskıya başvurdu. Ekonomik olarak giderek yoksullaşan ve politik baskılardan bunalan halkın, her geçen gün öfkesi artıyordu. 2005 seçimlerinde Akayev aday olmayacağını açıkladı ancak, parlamento seçimlerine muhaliflerin girmesini engelledi, kendi yakınlarını (oğlu ve kızı) ve yandaşlarını parlamentoya doldurdu.

Mart ayında, seçim sonuçlarına karşı gösteriler kısa sürede ülkenin her yanına yayıldı. Kitlelerin sokağa dökülmesinde, emperyalistlerin kuruluşları olan STÖ'lerin payını tahmin etmek artık güç değil. Ülkenin dört bir yanından yığınlar başkente geldi. 21 Mart'ta Bişkek'te yapılan küçük bir gösteri, ertesi gün büyük kitlesel bir protestoya dönüştü. Bu gösteri sonrasında, binlerce gösterici Başkanlık Sarayı'nı ele geçirdi. Ardından Akayev ülkeden kaçmak zorunda kaldı. Kurmanbek Bakiyev, ABD'nin yeni hizmetçisi olarak başkanlığa getirildi.

Kırgızistan'daki sivil darbe, diğerlerinden kısmen farklı olarak, bir seçim düzleminde gerçekleşmedi. Burada "baldırı çıplakların", ülkenin ezilenlerinin öfke ve ayağa kalkışı belli bir rol oynadı.

Ancak ezilenlere ait bir siyasi odağın bulunmadığı koşullarda, örgütsüz yığınlar ABD'nin siyasal hamlesine yedeklendiler.

Özbekistan: ABD Karşısı Olunca 'Devrim' Değil 'Terör'

Tüm bunların ardından Özbekistan'ın Andican kentinde de halk hareketlenmeye ve hükümete karşı ayağa kalkmaya başladığında zihinlerde "yeni bir kadife darbesi mi?" sorusu uyandı. Ancak bu kez hareketin rengi siyasal İslamcı, hedefi ise Amerikan egemenliği idi. Böyle olduğu için de, ABD tarafından "devrim" olarak değil, yıkıcı bir isyan ve terör hareketi olarak görüldü ve yorumlandı. Andican bölgesini ele geçiren kitlelerin hareketi, devlet terörü ile bastırıldı. Türk burjuva devletinin verdiği polis

araçları da bu katliamda kullanıldı. ABD, resmi belgelerinde "otoriter bir polis devleti" olarak nitelediği Özbekistan egemen sınıflarının bu katliamını esasen görmezlikten geldi. Beylik kınama açıklamalarıyla yetindi. Özbekistan'daki ayaklanma ABD emperyalizmi için iki ucunu da tutamadığı bir değnek gibiydi adeta. Ne Moskova yanlısı 'diktatör/despot' Kerimov iktidarının arkasında durabiliyordu, ne de ona karşı ayaklanan güçlerin açık ABD karşıtı İslamcı kimliğiyle uzlaşma olanakları vardı. Ne var ki, sınıf çıkarlarının katı mantığı emperyalist ABD burjuvazisine doğru yolu da gösteriyordu: kendi kontrolünde olmayan bir halk ayaklanmasının, kendi kontrolünde olmasa da gerici bir iktidar tarafından kanla bastırılması her durumda iyidir!

Yoksulluğun halkı bunalttığı bu Orta Asya kentinde, halkın düzene yönelik tepkisi siyasal İslamcı bir biçime bürünüyordu. Hemen her aileden bir kişinin "İslamcı" olduğu gerekçesiyle tutuklu bulunduğu Andican'da, ayaklanma "İslamcı kökten dinci" olmakla suçlanan 23 kişinin davasının ardından patlak verdi. Aynı gece silahlı bir grup cezaevini basarak 2 bin siyasi tutsağı özgürlüğüne kavuşturdu. Eylemler ertesi gün tüm kente yayıldı. Kent merkezinde 50 bin kişilik büyük bir kitle toplandı. Çatılardan ateş açan polis kitle kıyımına girişti. İsyancılar Andican'ı ele geçirdilerse de devletin karşı saldırısıyla ezildiler. Kazakistan ve Tacikistan sınırlarını kapatarak katliamda Kerimov'un işini kolaylaştırdılar.

Halklar Kendine Ait Bir İrade Geliştirene Değil...

Görüldüğü gibi yaşananlar dünya halklarına "halk devrimi" diye yutturulmaya çalışılan, ama gerçekte ABD'nin strateji laboratuvarlarında hazırlanan ve spekülatör Soros eliyle uygulanan sivil darbelerden başka bir şey değildir. Ortada devrim falan yoktur! Kitlelerin eğilimi örgütlenmiş ve yine onların gücüne dayanarak hizmette kusur eden eski hükümetler devrilmiş, yerine ABD yanlısı işbirlikçi hükümetler getirilmiştir. Böylece ABD'nin sömürgeleştirme planlarına mevzi kazandırılmıştır. Hatta daha tam olarak ifade etmek gerekirse, ABD güdümlü sivil darbeler, himayeci sömürgeciliğin kuruluşunun temel bir yolu olarak ön plana çıktı.

"Uygulanan yöntemin temel felsefesi Gene Sharp'a dayanmakta. 'Şiddet İçermeyen Hare-

ketin Politikası' ve 'Diktatörlükten Demokrasiye' adlı kitapların yazarı Sharp'a göre; iktidar monoliktir ve diktatörün kredisi azaldıkça, ona itaatsizlik edecek olan bürokratların ve güvenlik güçlerinin sayısı da artar. Bu kitle, kritik bir seviyeye ulaştığında ise diktatör iktidarı kaybeder. Muhalif güçler işte bu anlayışa uygun bir program uygulamalıdır." (Cumhuriyet Gazetesi Strateji Eki, 11 Nisan 2005, S.10)

ABD patentli "devrim"lerin siyaset felsefesinin özeti bundan ibarettir.

Halk içinde planlı ve kasıtlı bir örgütlenme faaliyeti yürütülür. Gençlik örgütlerinin kurulması, hedef kitle olarak gençlerin seçilmesi etkin bir taktiktir. Psikolojik argümanlar —örneğin devrim sözcüğünün Sovyet halklarının bilincindeki yeri— özenle seçilmiştir. Kızıl bir devrim yerine; turuncu, kadife, gül ya da lâle devrimi isimleri ise, sosyalist gelenekle herhangi bir güncel bağın oluşmasını engellemek için tercih edilmiştir. Semboller yine kitle psikolojisi hesaplanıp -örneğin, turuncu giysiler, gül eksik edilmemiştir. Sembol, birleştirici bir araçtır; ortaklık duygusunu, aynı amaca kilitlenmeyi pekiştirir. Anketler, kararsız kitleleri yönlendirmenin güçlü araçlarındandır.

Yığınların hoşnutsuzlukları, tepki ve öfkeleri, ABD ve spekülâtif sermaye grupları tarafından kurulan STK'lar aracılığıyla yedeklenmekte ve yönlendirilmekte, sivil darbelerin vurucu gücüne dönüştürülmektedir.

Soyut ve sınıflar üstü bir demokrasinin yüceltilmesi, Amerikan güdümlü darbelerin ideolojisi olmaktadır. Burjuva demokrasininin yüceltilmesi, günümüz emperyalist küreselleşme saldırısının temel bir aracı olmaktadır. Demokrasinin idealize edilmesi, kapitalizmin toplumsal eşitsizlik ve adaletsizliklerinin ve tabii ki emperyalist yağma ve talanın üstünü örtmekte kullanılmaktadır. Fakat diğer yandan bu sivil darbeler, bu ülkelerdeki politik özgürlüğün düzeyinde anlamlı hiçbir değişime yol açmamaktadır.

Sivil darbelerle devrimleri ayıran en temel, tipik ve karakteristik özellik, ABD güdümlü darbelerde halkların, emekçilerin kendilerine ait bir iradesinin olmamasıdır. Gerçekten burjuva medyanın "devrim" olarak nitelediği bu sivil darbelerden hiçbirisi, kitlelerin toplumsal talep ve istemleri yönünde zırnık kadar bir mesafe kat etmelerini sağlamamaktadır. Tersine yığınlar,

ABD emperyalizminin, yerli sermayenin ve egemen sınıfın belli bir kanadının iradesini temsil eden bir seçeneğe yedeklenmekte, bu iradeye ve onların çıkarlarına tabi kılınmaktadır. ABD ve işbirlikçisi sermaye kanadı, yığınları kullanarak politik iktidara darbe yapmakta, kendi iktidarını kurumlaştırmaktadır.

Diğer yandan halk hareketini ilerleten, sermayenin saldırılarına karşı emekçilerin mevzi kazanmasını sağlayan, neoliberal hükümetleri deviren 2001 Arjantin, 2003 Ekim Bolivya, 2000 ve 2005 Ekvador gibi ayaklanmaları ise tabii ki ABD tarafından "devrim" olarak nitelenmemektedir. Ukrayna'da, Sırbistan'da vb. hükümetler devrildiğinde "devrim", Arjantin'de, Ekvador'da hükümetler devrildiğinde "kayı verici gelişme" olarak adlandırılmaktadır. Gerçekte sadece hükümetleri devirmekle yetinen bu ayaklanmalar tabii ki birer devrim değildir, ama kadife darbelere kıyasla daha belirgin toplumsal kazanım ve ilerlemeleri ifade ederler. Gerçek bir halk devriminin üzerinde cereyan edeceği politik zemini hazırlayıcı rol oynamışlardır. Ancak ABD ve onun güdümündeki basın tarafından birer tehdit olarak görülmüşlerdir.

Sivil darbe örgütlenmesi, Venezüella'da da ABD'ci "muhalefet" üzerinden yapılmaya çalışılmış, ancak örgütlü halk gerçeğine çarparak bozguna uğramıştır. "Kadife" darbelerin yaşandığı ülkelerin belirgin bir özelliği de emekçi halk yığınlarının, kendi bağımsız talep ve çıkarları etrafında örgütlenememiş olmasıdır. Bu örgütsüz yığın, burjuva muhalefet odaklarından birisi etrafında sokağa dökülmekte ve Amerikan çıkarları için "değişim aracı haline getirilmektedir.

Öyleyse gerçek bir halk devrimi ile ABD güdümlü sivil darbeler, taban tabana zıt iki olgudur.

ABD'nin himayeci sömürgecilik programı, sadece açık askeri işgalin söz konusu olduğu Afganistan, Irak, Haiti, Bosna-Hersek, Kosova gibi ülkelerde değil, sivil darbelerin söz konusu olduğu ülkelerde de yürürlüktedir. Gerçi, Irak'ta da ABD, askeri harekattan önce sivil bir darbe seçeneğine uzun zaman oynadı. Hatta denilebilir ki, 1991 Körfez Savaşından sonraki hesabı, Saddam'ın sivil bir darbeye devrilmesiydi. Ancak 10 yılı aşkın ablukaya rağmen içte bu amacına uygun bir taban yaratamadı. ABD, sivil darbelerle iktidarı kendine bağladığı ülkelerde ekonomiyi üst kurullarla IMF'nin dolaysız yönetimine sokuyor. Devlet aygıtını ve kurumları

nı kendi çıkarları için yeniden düzenliyor. Petrol ve başkaca doğal kaynaklarını kendi şirketlerinin yağmasına sunuyor. ABD 'demokrasisi' himayeci sömürgeciliğin diğer adı oluyor.

Bu emperyalist programın yön verdiği sivil darbelerin dikkat çeken yanlarından biri, eski Sovyet Bloku ülkelerinde kolayca gerçekleştirilmesidir. Bu durum, iki faktörle açıklanabilir: Birincisi; çözülen bloktan ayrılan ülkelerin devlet yapıları bakımından henüz oluşumunun ilk evresinde olması, güçlü kapitalist devlet bürokrasisi ve burjuvazinin bu tip dış müdahalelere karşı koyacak yetkinliğe erişmemiş olmasıdır.

Klasik kapitalist devletlerde görünenin aksine, bu ülkelerde dış müdahaleler karşısında ordu ve bürokrasi adeta sessiz kalmıştır. (Ya da ordu ve bürokrasi ABD tarafından ayartılmıştır!) Görece daha köklü kapitalist devlet gelenekleri olan ülkelerde -Suriye, İran gibi ABD sivil darbelerinin nasıl bir şiddetle karşılandığı düşünüldüğünde söz konusu 'devrim'lerin yaşandığı ülkelerin devlet yapısı daha iyi anlaşılacaktır. Eski iktidar aygıtının dağıtıldığı, ancak yeni bir iktidar aygıtının henüz yeni yeni kurumlaşmakta, olgunlaşmakta olduğu eski SSCB ülkeleri, bu sivil darbeleri engelleyecek yetenek ve uluslararası destekten yoksundur.

İkinci faktör; bölge halklarının ekonomik, politik koşullarıdır. Sonsuz fırsatlar hayaliyle eski revizyonist yönetimleri deviren halk, yoksulluk ve politik baskılar nedeniyle bunalmıştır. Kapitalizmin fırsatlarından yalnızca küçük bir azınlık ve onların temsilcisi olan yönetimler faydalanmıştır. Ülkenin yeni burjuvalarının varolan zenginlikleri açgözlülükle iç etmesi, halkın yönetimlere karşı büyük öfke biriktirmelerine neden olmuştur. ABD emperyalistleri, bu toplumsal/siyasal koşullarda sivil darbeleri yapabilmek için olanaklarını hazır bulabilmişlerdir.

Ancak diğer yandan, bu coğrafyada 1989/90 gerici olaylarından 15 yıl sonra ortaya çıkan tablo, kapitalizmin emekçi insanlığın hiçbir temel sorununa çare bulamayacağını belirgin biçimde ortaya koymaktadır. Doğu Avrupa ve eski SSCB halklarını "demokrasi", "refah", "bolluk", "tüketim olanakları" gibi kavramların yalancı büyüyle cezbeden emperyalizm, bu halklara gerçekte yoksulluk, açlık, işsizlik, maf-

yatik-despotik iktidarlar ve politik özgürlüklerin gaspından başka bir şey vermemiştir. "Komünist dünya"ya karşı "hür dünya" sloganıyla kendi gerici varlığını yığınların bilincinde meşrulaştıran emperyalizmin gerçekte yalnızca sömürü "hürriyeti"ni getirebileceği tartışmasız biçimde ortaya çıkmıştır.

1989-90 olayları bugünkü kadife darbelerin önceli sayılabilir. O gün de yığınların revizyonist yönetimlerden hoşnutsuzlukları Batı emperyalizminin müdahalesi ve yönlendirmesiyle karşıdevrimci bir yığın hareketine dönüştürülmüştü. Bu coğrafyada ortaya çıkan yeni devletlerde Amerikancı değişimler de bu yöntemin daha yetkin ve örgütlü tarzda uygulanmasıyla sağlanmaktadır. Soros'un STÖ'lere fon akıtarak çeşitli ülkelere müdahale etme siyasetinin 1980'lerde Macaristan Halk Cumhuriyeti'nin kültür hayatına müdahale ile başladığını anımsamakta fayda var.

Tüm bu uygun toplumsal, siyasal koşullarda ABD, emperyalist programını, eski Sovyet halklarını yoğun bir manipülasyon ve dezenformasyona tabi tutarak uygulamıştır. Başta kiler diktatör, yeni seçilecek olanlar 'demokrat'tır. Kitleler bu diktatörlerden kurtulup 'demokrasi' ve 'refaha' ulaşacaklardır. Yapılanlar, ABD'nin bölge çıkarlarına hizmet değil, 'devrim'dir. Soros, asalak bir spekülâtör değil, Bakunin gibi bir 'devrimcidir' vb... (13 Mayıs 2005 tarihli Milliyet gazetesinde Can Dündar'ın yorumu, "Bazıları Soros'u Bakunin'e Benzetti")

Başta vurguladığımız gibi, ABD emperyalizminin bölgede egemenlik çabaları, gücünü aynı zamanda ezilenlerin sınırlı ve parçalı direnişinden, öncülerinden yoksun oluşundan alıyor. Tüm gücüne rağmen, bölgemizdeki emperyalist işgal, elbette planlandığı kadar sorunsuz ilerlemeyecektir. Kaldı ki gerçek yaşam, laboratuvarlarda hazırlanan emperyalist programları boşa çıkaracak kadar canlıdır. Irak halkının direnişi, ABD'li haydutların planlarını şimdiden bozmuştur. Eski Sovyet halkları da, çok geçmeden sivil darbelerin ipliğini pazara çıkaracaktır. Emperyalizmin yalan ve manipülasyon yoluyla zehirlediği yığın bilincinin, gerçeklerin sarsıcı etkisiyle yığınların kendine ait bir iradeyi geliştirmeye yönelmesi kaçınılmazdır.

Brüksel Merkezi”nde Yeni Bir Odak: Avrupa Sol Partisi

Hamit Çetin

Ocak 2004’te Avrupa’nın 17 ülkesinden 19 parti Berlin’de bir araya gelerek, “Avrupa Sol Partisi”ni (Party of the European Left/EL) oluşturma kararını verdiler. Bu partilerin bir kısmının yer almadığı 8-9 Mayıs 2004’te Roma’da yapılan kongreyle, 15 kurucu partinin katılımıyla AS (EL) ilan edildi, kongrede AS’nin tüzüğü de oluşturuldu. Kongre ile “Avrupa Solu” (AS) kurucu üyeleri kendilerini, “Avrupa Birliği’ne üye ve aday ülkelerin... sosyalist, komünist, kıvılcık-yeşil ve diğer demokratik partileri” olarak sundular.

Berlin toplantısının yapıldığı bina, 1918 yılında Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg’un önderliğinde, Kautskist Alman Sosyal Demokrat Partisi içindeki Spartakistler grubunun buradan koparak Almanya Komünist Partisi’ni kurdukları tarihi Prusya Meclis binasıydı. AS’nin kuruluş kararının alındığı toplantının “tarihi konferans” olarak nitelenmesi, mekanın tarihsel sembolik anlamı ile birlikte ele alındığında bir “kayıp ve tereddüt” havası da yaymıştı. “Hayır, hayır; yeni bir Komintern, yeni bir otoriterya da merkezci bir kadro örgütü kurulmuyor burada” açıklaması ve Mayıs ayında Roma’daki kongrede hazırlanan tüzükle birlikte “gönüller rahatladı.” AS “açık bir projedir”, Avrupa sol partilerinin bir birliği değil, “esnek, merkezi olmayan ortaklığıdır.” “Her AS üyesinin veya siyasi örgütünün kendi ülkesiyle ilgili alacağı kararlar, yapacağı tercihler, kesinlikle ulusal partilerin tasarrufundadır.”

AS kurucuları; bazıları iktidarda, bazıları koalisyon ortağı, bazıları parlamento dışı siyaseti temel alıyor; AB’yi onaylamayanlardan, “Avrupai Enternasyonale” önem veren; adları sol, sosyalist, komünist, sol yeşiller vb. olan; siyaset tarzı, çizgisi, programı, amaç-ilke-hedefleri birbirinden farklı partilerden oluşuyor. Bir o kadar daha farklı çizgide partiler gözlemci; yine bir o kadarı da davetli durumda, çağrıya icabet etmeleri bekleniyor. Bunca farklı eğilim, siyasal mevzi ve anlayış sahibi “ortaklar”dan oluşan AS, irade ve eylem birliğini nasıl sağlayacak? Bağlayıcı mekanizmaları reddeden, gevşek ve merkezi iradesi olmayan yapılanma Avrupai “çok renkliliği”, heterojen bileşimi nasıl bir arada tutacak? Bu soruların yanıtı yoktur. “Farklılıkları ve ayrılıkları inkar etmeyeceğiz, aksine bunları verimli bir yönde değerlendireceğiz” açıklaması ve “tüm dönüşümcü sol güçlerle işbirliğini” amaçlamak, en iyimser ifadeyle temenni olarak bile bir anlam ve değer taşımaz.

‘Avrupa Solu’ (AS), “neoliberal politikalarıyla birlikte mali egemenlik gruplarının kesin reddi ve kapitalizme alternatif geliştirme”, “neoliberal politikalara, savaşa ve askerleşmeye karşı” durma, “insanlara dünyanın bir eşya olmadığı, barışın, demokrasinin, sürdürülebilirliğin ve dayanışmanın mümkün olduğu bir dünyanın cesareti ve güveni”nin verilmesi temelinde bir araya gelme kararı almış. Siyasal program da denilebilecek bu önermelerin en ileri noktasının,

kapitalizmin “insancıllaştırılması” ile sınırlı olduğu açıktır herhalde?!

“Kapitalizme alternatif geliştirme” söyleminin kelimenin gerçek anlamında iktisadi, siyasi ve toplumsal açıdan bir alternatif olarak kullanılmadığı, bileşenlerinin birkaçının yalnızca adlarında geçen sosyalizm talep ve hedefine program ve tüzükte kavramsal olarak dahi yer verilmeyişinden anlaşılmaktadır.

AS’nin amaçlarının bazılarına gelince...

“Partilerin, üyelerinin ve sempatanlarının toplumsallık, özgürlükçülük, çevrecilik, barışçılık gibi demokratik ve ilerici düşüncelerini ve eylemlerini geliştirmeyi ve bu nedenle günümüz kapitalizmine üstün gelmek ve toplumları dönüştürmek için gerekli olan, partilerin özgürlükçü, demokratik, barışçı, toplumsal, çevreci ve sürdürülebilir politikaları geliştirici eylemlerini desteklemek;

“Var olan kapitalist ilişkilerin üstesinden gelebilme mücadelesinde demokratik yolları kullanmak;

“Her seviyede partilerin ve örgütlerin işbirliğini sağlamlaştırmak;

“Bizim değerlerimize ve amaçlarımıza uygun bir Avrupalı Kimliği geliştirmeyi aktif bir şekilde destekleyecek ‘Avrupa halkla ilişkiler çalışması’ yapmak” vb. biçiminde özetlenebilir. Bu tablodan ortaya çıkan, AS’nin uluslararası tarzda örgütlenen bir parti değil, dernek ya da sendika konfederasyonu benzeri ağırlıklı olarak koordinasyona dayalı bir yapılanma olduğudur. “Toplumun dönüştürülmesi” (nasıl bir topluma dönüştürülecek?), “kapitalizme üstün gelmek” (kim ve ne adına, hangi alternatif sistemle üstün gelinecek?) bunlar boş kubbeye hoş sedadır. “Avrupalı kimliği geliştirmek”: AS’nin üstlendiği rol budur! Klasik sömürgeci Avrupa döneminden kapitalist-emperyalist Avrupa’ya uzanan, “uygarlığı”, “medeniyeti”, “çağdaşlığı”, “refahı”, “bilimsel-teknolojik gelişmeyi”, “evrensel değerleri”, “evrensel hukuku”, “entegrasyonu”, “modernizmi” vb. vb. temsil eden bir Avrupalılık!

Homojen bir kültüre, gelenek yapısına, toplumsal-siyasal yapıya sahip olmayan bir Avrupa gerçeği karşısında AS bugün, AB aracılığıyla 18-19. yüzyıl Avrupa burjuva devrimleri, aydınlanma ve modernizm sonucu ortaya çıkan kav-

ramlar etrafında, Avrupa işçi ve emekçilerini Avrupa burjuvazisine; periferideki halkları Avrupa emperyalizmine yedekleme hedefiyle hareket ediyor.

(ÖDP’nin özellikle Ocak 2005’te gerçekleştirdiği 4. Kongresi’nde almış olduğu kararların, AS’nin program, ilke, amaç ve hedefleriyle benzerliği tesadüf değildir. Henüz AS’de gözlemci statüsünde olan ÖDP, söylem ve formülasyon düzeyinde dahi tek yumurta ikizi benzerliğinde olduğunu göstermekte ve bu çerçevede AS’ye katılma kararlılığını ortaya koymaktadır. Bundan böyle AS için söylenecekler, eksiksiz olarak ÖDP için de geçerlidir.)

AS’nin bir araya geliş gerekçeleri ve amaç ortaklığının (buna program demek zorlanıyoruz) hareket sahası ve siyasi muhatabı kim ve neresidir?

“Avrupa Solu’nun merkezi Brüksel’dir!”...

Tek başına bu adresin açıklayıcı olduğu yanıtlara bir kaçını daha ekleyelim: AS, “Avrupa çapında referanduma ve seçimlere hazırlanmada işbirliğini” amaçlar, “diğer Avrupa organlarındaki ve ağlarındaki Sol’un parlamenter gruplarıyla yakın işbirliği için çabalar”, “Avrupa Parlamentosu seçimleri için dikkatli bir şekilde yol gösterir...” Açıkça ifade edildiği gibi AS, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği paralelinde bir siyaset çizgisi izleyecektir. AS bir “Avrupa Birliği Partisi” ve Avrupa Birlikçi bir partidir!

Ocak 2004’teki kuruluş kararlarının en önemli maddesi de, Haziran 2004’teki Avrupa Parlamentosu seçimlerinden önce kuruluş kongresinin yapılarak, seçime katılma koşulunun yerine getirilmesiydi. 8-9 Mayıs’ta alelacele kongrenin yapılmasının nedeni buydu. Nitekim AS, “kongre bir sonraki Avrupa Parlamentosu seçimlerinden en az altı ay önce toplanmalıdır” kararını tüzük hükmü haline getirerek, hangi platformda siyaset yürüteceğini belirginleştirmiştir.

AS, finansman sorununu nasıl çözecektir? “AS, kendisini üyelik aidatları, katkılar, kamu yardımlarıyla finanse eder!” Kamu yardımlarının, katkılarının kaynağı az çok bilinmektedir. Türkiye’de de heveslilerinin giderek yayıldığı “proje siyasetçiliği ve fon avcılığı’nın fikir babaları, Avrupa’nın çürümüş-yozlaşmış siyaset esnafıdır. Bir tür rüşvet ve satın alma yöntemi, siyasetin paraya bağımlı hale getirilerek her tür muhalif çizginin merkeze çekilerek terbiye edilmesi-

nin aracıdır fon karşılığı siyaset ve projelerin finanse edilmesi. Soros'a bağlı vakıflar aracılığıyla bu sözde "kamu yardımlarının" ve "katkılarının" en ileri örneklerinin önce Yugoslavya'nın parçalanmasında, sonra Gürcistan-Ukrayna-Kırgızistan karşı devrimci sivil darbelerinin finansmanında ne düzeyde rol oynadıklarını dünya kamuoyu izledi. Bilinen ve ortaya çıkan finans kaynaklarının, bilinmeyen-gizli tutulanların buzdüğünün yalnızca görünen kısmı olduğunu tahmin etmek zor değildir. AS'nin de tüzükte görünmeyen ama Avrupa Birliği bütçesinde yer verilen bir kaynağı daha vardır. Barajı geçerek Avrupa Parlamentosuna girebilen, en az altı ülkede temsil edilen "Avrupa Partileri"ne toplam 8.2 milyon euro dağıtılacak. Bu da, AS bileşeni partiler açısından parti başına düşecek 200 bin euro anlamına geliyor. AS'nin Avrupa Parlamentosu'nda merkeze oynaması karşısında boş durmayan bir grup daha vardır: "Avrupa Anti-Kapitalist Sol" (EAL). Geçmiş 2000'lerin başına kadar uzanan, Avrupalı troçkist partilerin ağırlıkta olduğu bir oluşumdur. Avrupa Birliği projesine mesafeli olmakla birlikte, AS'yi dikkatle izlemekte, Avrupa Parlamentosu macerasındaki akıbetine göre hazırlık yapmaktadır. Aşağıda ele alacağımız gibi EAL'in siyaset sahnesine çıkış koşulları da AS ile esasta çakışmaktadır.

Avrupa Sol Hareketi; İlerici Toplumsal Hareketler Ve AS'nin Rolü

Son yılların kitlesel hareketlerinin dinamikleri, küreselleşme ve savaş karşıtı hareket biçiminde gelişti. Avrupa'da neoliberal saldırılara karşı tek tek ülkelerden gelişen muhalefet hareketleri, ulusal ölçekte gerçekleşen saldırılara karşı çıkarken, bu politikaların Avrupa emperyalizminin uluslararası nitelikte saldırılarının parçalanmış olduğu bilinciyle enternasyonal kitle hareketlerine aynı duyarlılıkla katıldılar. Yer yer militan-radikal öğelerle de birleşen bu hareketler lokal bazı kazanımlar elde ederken, saldırı dalgasını komple geriletmeyi başaramadı. Fransa'da küçük ve orta ölçekli çiftçilerin direnişi, Yunanistan'da kısa aralıklarla gerçekleşen genel grevler, İtalya'da yüz binleri aşan emekçilerin protesto eylemleri kısmi bazı kazanımlarla sonuçlanırken, Almanya'da Ajanda 2010 ve Hartz IV saldırılarına karşı geliştirilen mücadeleler Schröder hükümetine geri adım attırmaya yetmedi. (Ama Schröder ve partisi SPD'yi hızla yıprattı, eyaletlerdeki geleneksel oy çoğunluklarının altını oy-

du, üst üste alınan eyalet seçim yenilgileriyle erken genel seçim kararı almak zorunda kalan Schröder ve SPD'nin sonbaharda gerçekleşmesi muhtemel. Seçimlerde tekrar seçilmesine ise ihtimal verilmiyor.) Fransa'da orta dereceli okulların paralı hale getirilmesine karşı onbinlerce öğrencinin günler süren direnişi de iktidara geri adım attırmıştı. Savaş karşıtı hareketin Avrupa çapında yer yer yüzbinleri aşan katılımlarla mücadeleleri İtalya ve İngiltere'nin ABD'nin yanında savaşa dahil olarak Irak işgaline ortak olmasını engelleyemedi, ama hareketin İspanya bölüğünün en anlamlı kazanımı, Irak işgalinin suç ortağı Amerikancı Aznar'ı sandıkta cezalandırması ve işgale suç ortaklığına son vereceği propagandası yapan sosyal demokrat Zapatero'nun seçilmesini sağlamasıydı.

Küreselleşme karşıtlarının giderek radikalleşen muhalefeti ise uluslararası sermaye kuruluşları ve başta NATO olmak üzere savaş organizasyonlarına karşı yürüttüğü mücadelelerle toplantı organizasyonlarını kent merkezlerinden dağıtma tesislerine sürmüştü, adeta tecrit etmiştir. Önemli bir kararlılık, militanlık, kitlesellik ve kendine güvenle hareket eden söz konusu heterojen toplumsal hareketler, DSF ve ASF tarzı organizasyonlarla da bir tür yön arayışı sürecine girmişlerdir. Porto Alegre ile başlayan Dünya Sosyal Forumu (DSF), Mumbai direnişi ve sonucusu 2004'te yine Porto Alegre'de gerçekleştirilen forumdaki tartışmalar, yön arayışlarının adresini giderek somutlamakta ve "Başka bir dünya mümkün" arayış ve hedefinin sosyalizme doğru eğilim göstermekte olduğunu ortaya koymaktadır. Henüz belki girişim düzeyinde ve dar bir kesimle sınırlı olmakla birlikte rüşeym halinde somutluğunun Avrupa Sosyal Forumu'na (ASF) da yansımaları kaçınılmazdır.

Avrupa Solu, gelişmekte olan yeni dalga hareketle birlikte kendisini yeniden tanımlama ve siyasal-ideolojik-örgütsel açıdan yeniden konumlanma zorunluluğu ile yüz yüzedir. Avrupa genelinde yabancı düşmanlığı temelinde görünüyor olsa bile, temelinin işsizliğe, yoksullaşmaya, neoliberal saldırı politikalarına dayalı derin bir hoşnutsuzluk ve öfkeden beslenen ırkçı partilerin güçleniyor oluşu, genel toplumsal hareketin çift yönlü ilerleyişinin bütünleşmiş Avrupa propagandalarının sonuna gelmiştir. Kendisini sol, sosyalist, komünist, yeşil, demokrat vb. olarak tanımlayan parti, grup ve siyasal

örgütlerin Avrupa Sol Parti ve Avrupa Anti-Kapitalist Sol biçiminde yan yana gelişleri, yeni dönemde kendilerini yeniden konumlandırma zorunluluğunun getirmiş oldukları çözümdür.

“Feminizm ve cinsiyet demokrasisini” temel ilkeleri olarak kabul etme kararı ve “çevrecilik”, AS’nin hedef kitlesini genişletme ve dönemin “çok renkliliklerini” de kapsama niyetini göstermektedir. Politik iddia manasında bir hegemonya amacından başka bir şey olmayan bu “genişlik”, kıta Avrupa’sında kendinden söz ettiren bütün toplumsal gündemlerin muhatabı ve geniş bileşimiyle her akım, grup, eğilim, talep vb.nin yegane sözcüsü olduğu mesajı vermektedir.

Avrupa Sosyal Demokrasisi Ve AS

1995-2005 arası dönemde Avrupa ülkelerinde sosyal demokrat partiler daha fazla söz sahibiydiler. Bu ise onlara avantajdan çok dezavantaj getirdi. Zira emperyalist sermayenin uluslararası düzeyde neoliberal saldırganlıklarının yürütücüleri ağırlıklı olarak sosyal demokrat partiler olduğu için işçi, emekçi, çiftçi milyonlar nezdinde büyük bir itibar kaybettiler. İşsizliğin, yoksullaşmanın sorumlusu olarak kabul edildiler. Öyle ki Avrupalı emekçilerin yüz yıllık kazanımları, son on yılda önemli ölçüde ellerinden alındı. Avrupalı emperyalist sermaye sosyal demokratların başta sendikalar olmak üzere kitlelerle olan yaygın bağlarını tepe tepe kullandı. Avrupa sosyal demokrasisi bu süreci, sonuçları yeni yeni ortaya çıkmaya başlayan ağır tahribatlar pahasına sürdürdü.

Sadece vurgulayarak geçelim, sosyal demokrasinin başka seçeneği yoktu zaten, çünkü günümüz emperyalist küreselleşme koşulları, burjuva partilerin programlarını tekleştirir. Hükümette hangi parti olursa olsun, uluslararası sermayenin neoliberal programını uygulamak zorundadır. Geçmişin, sosyal devletin genişletilmesi zemininde kitlelerin bilincini uyandıran sosyal demokrat politikasının bugün zemini kalmamıştır.

Sonuç olarak bu süreç, geleneksel sosyal demokrat partilerin dışındaki her renkten sol partilere nesnel olarak yeni fırsatlar getiriyor. AS bu olguyu, “21. yüzyılın başında kapitalist toplumlardaki siyasal ve ekonomik gelişmeler sol partilere, demokratik hareketlere ve alternatif toplumsal güçlere ihtiyaç ve olanaklar yarattı” di-

yerek tespit ediyordu. “Sosyal demokrasinin ‘Üçüncü Yol’ konsepti Avrupa’da iflas etmiştir, çünkü bu gelişmenin karşısına dikilememiş ve böylelikle de aslında teşvik etmiştir. Bu durum, yeni olanaklar sağlamaktadır ve aynı zamanda günümüz dünyasını değiştirmek isteyen solun da sorumluluklarını artırmıştır.”

Komintern tarzı bir örgüt kurmadıkları açıklamasını yapan PDS (Demokratik Sosyalizm Partisi-Almanya) yöneticilerinden W. Gehrcke, “İkinci bir Sosyalist Enternasyonal de kurulmuyor” diye ekleme ihtiyacı duyuyordu. Türkiye’den CHP’nin de içinde yer aldığı sosyal demokrat partilerin işlevsiz, ruhsuz, içeriksiz Sosyalist Enternasyonal aralarına kalın bir çizgi çekmek isteyen Gehrcke, “Sosyalist Enternasyonal, Willy Brandt ya da Olof Palme’nin geleneklerinden uzaklaşmış ve artık neoliberalizmin bir projesine dönüşmüştür” diyordu. Siyaset boşluk tanımayacağına göre, sosyal demokrasinin iflası ile boşalan politik alanı elbette AS dolduracaktı.

“Neoliberalizmin bir projesine” dönüşen Sosyalist Enternasyonal bileşenleri Avrupa sosyal demokrat partilerinin itibar kaybı, yıpranma ve saygınlık ve inandırıcılıklarını yitirmeleriyle doğan büyük boşluk, iştah kabartıcıdır. AS’nin bütün söylem, kapsayıcılık ve konumlanma siyaseti, uluslararası sosyal demokrasiye alternatif bir kuvvet olarak öne çıkma amacına odaklanmıştır.

“Yeni sosyal hareketler” biçiminde tanımladıkları küreselleşme ve savaş karşıtı hareket, neoliberal saldırılara karşı direnen her renkten siyasal-toplumsal, ekonomik-demokratik muhtevalı kitleli hareketlerden çevreci, feminist, antimilitarist vb. hareketlerin “kapitalist toplumların zorunlu dönüşüm politikasına yeni güç” kattığından hareketle AS, oynaması gereken/oyunacağı rolü de tarif ediyor. Görev şimdi “alternatif, radikal, ekolojik ve feminist bir solun yaratılmasıdır.” AS ile “yeni bir politik öznenin yaratılmasına çabalıyorlar.

Tarihte Kök Arayışı

Avrupa sosyal demokrasisinin tarihi Marksizm’e dayanıyor. Kautsky ile birlikte 2. Enternasyonal oportünizmi, uluslararası komünist hareket içinde sosyal demokratlaşma yönünde ilk ve en büyük sapmayı ifade eder. Sosyal demokrasinin Sosyalist Enternasyonal üzerinden

uluslararası komünist harekete uzanan tarihi bağı ve tek tek sosyal demokrat partilerin Marksist geçmişleri, AS'yi de Avrupa'nın antifaşist mücadele ve devrimci tarihi ile illiyet bağı kurmaya zorluyor. "Tarihsiz bir mekanda durmuyoruz", "Saflarımızda; faşizme karşı mücadelenin, Resistance'nin, partizan hareketlerinin canlı tecrübesi var. Düşünce tarihimizde; aydınlanma, işçi hareketi, Marks ve Engels, Antonio Gramsci; İspanya Cumhuriyeti; Yunanistan'da darbeci albayların, Portekiz'de Salazar'm, İspanya'da Franko'nun alaşağı edilmesi bulunmaktadır." PDS Başkam Bisky'nin Berlin Konferansında yaptığı bu konuşma, toplumsal tarih ve düşünce tarihi ile organik bir bağ kurma niyeti taşıyor, sözünü ettiği şeyler ona göre çoktan "tarih" olmuştur. Bu yüzden "yeni bir alana adım atıyoruz ve eski düşünce tarzlarını yıkmak durumundayız" diye de ekliyor.

Bisky, ne yapmak istediğini biliyor; düşünce tarihine ve toplumsal tarihe en az katkısının olduğu, ama en onurlu kesitleri sosyal demokrasi ile boy ölçüşmek kastıyla seçiyor. Ama tarih başka şeyler de yazıyor: Örneğin Bisky'nin başında olduğu PDS'nin tarihinde sosyalizme ihanet yazıyor. Kapitalizme teslim olma, Demokratik Alman Cumhuriyetinin birikim ve kazanımlarını emperyalist Batı Almanya'ya altın bir tepsi içinde sunmuş olmak da Bisky'nin "siyasi tarihinde" kayıtlıdır. Fransa Komünist Partisinin tarihinde de devrime ihanet yazıyor. 2. Emperyalist Paylaşım Savaşının en büyük yükünü taşıyan, Hitler ordusuna karşı direnişin yanında Fransız, İtalyan, Yunan burjuvazisinin Alman işbirlikçiliğine karşı da büyük yurtsever direniş savaşları veren bu KP'ler, savaş sonunda iktidarı alma cüreti gösteremeyerek, kendi burjuvalarıyla koalisyon işbirliğine gittiler. Bu işbirliği ile yalnızca İtalya, Fransa, Yunanistan devrimlerine değil, belki de tüm Avrupa'yı kuşatacak kıta devrimine ihanet ettiler. Evet, Bay Bisky, "tarihsiz bir mekanda durmuyoruz" ve tarih ihanetleri de yazıyor.

Tarihe yapılan göndermelerin Avrupa burjuvazisini kaygılandırabileceğinin de farkında olan Bisky, bizim tarihi anlayışımızla, kendi tarih anlayışları arasına kalın bir çizgi çizmeyi ihmal etmiyor. "Komünizm adına yapılan hatalar, yanlışlıklar ve işlenen suçlar" vardır ve asla bunları tekrar etmeyeceklerdir! Konferansın sonunda yayınlanan "manifesto"da "Avrupa'da alterna-

tif, radikal, çevreci ve feminist bir sol inşa etmeyi", ama bunu, "20. yüzyıldaki geleneksel yolu izlemeden" yapmayı esas aldıklarını yazıyor. 20. yüzyıldaki izlemeyecekleri geleneksel yol, "günümüz kapitalizminin alt edilmesi ve toplumların dönüşümü" için de geçerlidir.

İdeolojik Kimliksizlik

'Program olmayan program' olarak kabul edilebilecek "manifesto"da (Avrupa Solu Partisi'nin Kuruluşu için Berlin Çağrısı), "Dünyada ve Avrupa'da savaşlara, yıkımlara, sosyal devletin tahrip edilmesine, silahlanmaya ve pazar radikalliğine karşı direniş güçleniyor. Avrupa solu başka bir politikayı hedefleyen hareketlerin parçasıdır. Demokratik, sosyal, çevreci, feminist, barışçı; başka bir dünyayı, başka bir Avrupa'yı, dayanışmanın Avrupa'sını kurmak mümkündür" deniyor. "Kârın belirleyiciliğini sorgulayacak ve kapitalizmin egemenliğini aşacağız. Başka bir yaşam, çalışma, üretim ve paylaşım kültürü istiyoruz." isteyen bu ifadelerin örtük olarak sosyalizmi çağrıştırdığını düşünsün, gerçekte ise AS'yi oluşturan yapıların en temel sorunu ve zaafını oportünist ve demagojik yoldan örtme yöntemidir.

13 Avrupa ülkesinden 15 partinin katılımıyla oluşan AS içinde 15 ayrı çizgi vardır. Parti, irade ve eylem birliği demektir. Bu da belli bazı temel-ilkesel konularda uyum, örtüşme ve program ortaklığı anlamına gelir. Genel olarak Avrupa solunda sosyalist ideolojiden kaçış-ideolojiden uzak durma; ideolojik parti fikrinden uzaklaşma olarak kabul ediliyor, savunuluyor. Ideolojisizlik savunusunun da bir ideoloji olduğunun bilincinde olan bu yapılar, esasında sosyalist ideoloji ile aralarına mesafe koyarken, liberal burjuva ideolojilerine kapılanmakta sakınca görmüyorlar. "Manifesto"daki örtük ifadelerin nedeni ise ideolojisizlik ideolojisinin her partide vücuda gelişinin farklılığı nedeniyle; her tür burjuva, liberal burjuva, reformist, revizyonist, antimarksist çizgiyi en genel tanım ve çerçevede buluşturma gayretidir. Bu çizginin kitlelere yansımaları ise çok renklilik adına kimliksizleşme, kapsama alanını genişletme adına liberalizme eklemelenme, mücadele ve direnme adına uzlaşma ve teslim olma, sonal anlamda kendine yabancılaşma ve silahsızlanmadır.

Uluslararası Devrimci Ve Komünist Hareket Ve AS İle İlişkiler

“Başka bir dünya, başka bir Avrupa” arayışı ve mücadelesi 89-91 yıkımının ardından, kalan molozun temizlenmesiyle giderek netleşen ve artan biçimde kendisini sosyalizm talep ve hedefinde somutlamaktadır. Avrupa’da da yaygınlaşan, kitlesel karakterli direniş ve protestolar, uluslararası nitelikli konferans, sempozyum vb. etkinlikler ve DSF, ASF toplantıları sosyalizm çağrılarının yükselmesiyle bir yol ayrımına da yaklaşmaktadır.

Uluslararası devrimci ve komünist hareketteki toparlanma, politik bir güç olarak (total olarak ele alındığında) bu ayrışmanın bir tarafını oluşturacaktır. Henüz bir ideolojik basınç unsuru haline gelememiş olmakla birlikte politik alanda konumlanışıyla sol, sosyal demokrat, reformist, troçkist, revizyonist akımları, yan yana geldikleri uluslararası organizasyonlarda baskı altına alabilmektedir. Davet etmeme, dışlama, söz hakkı vermeme, temsiliyetini kabul etmeme vb. tutumlar, bu devrimci baskılanmanın sonucudur. Sözü ettiğimiz sosyalizm ve sosyalizan hareket dışı bu akımların ‘aynılar aynı yerde’ anlayışına göre uluslararası ittifak ve birliklere gitmelerine paralel olarak, uluslararası devrimci ve komünist harekette de bu yönlü arayış ve girişimler başlamıştır. 2004’te İtalya’da yapılan Anti-Emperyalist Kamp toplantısı, 2005’te Yunanistan’daki Balkan ülkeleri komünist ve işçi partileri konferansı, Lübnan’da Arap ülkelerinden ilerici, devrimci partilerin bölgesel toplantısı vb. ile bir yandan uluslararası ve bölgesel politik gelişmeler karşısında ortak tutum geliştirme ve inisiyatif alma adımları atılırken, bir yandan bölgesel koordinasyonlar, uluslararası birlikler oluşturma girişimleri sürmektedir. Bu süreci, arınma süreci olarak kabul etmek de mümkündür.

AB’ye girme propagandalarının yalancı rüyası

işsizlik, yoksulluk girdabındaki ve geleceksizlik kaygısıyla umutsuzlaşan ezilenlerde bir kurtuluş umudu doğurmaktadır. Siyasal özgürlük, demokrasi ve ulusal tam hak eşitliği özlemi de keza bir AB yanlılığı yaratmaktadır. Bu koşullar altında AB ve AP içerisinde, üstelik kendilerini emekten yana, “dönüşümcü”, sol gösteren parti ve birleşik organizasyonlar çekim gücü oluşturabilirler. Ancak bunun abartılmaması gerektiği de ÖDP örneğine bakılarak anlaşılır. Nesnel bir olgu olarak göz önünde bulundurulması gereken bu durum, siyasetin ve yaşamın kurallarını belirleyen siyasal-ekonomik-toplumsal ilişkilerle yüz yüze geldiğinde gerçeğin devrimci gücü karşısında çözümsüzdür.

“Dayanışmanın Avrupa’sı”, “Emeğin Avrupa’sı” söylemleriyle Avrupa kapitalizminin liberal burjuvalar eliyle adil, insancıl vb. gösterilmesine karşı, Avrupa Birliği ve Avrupa Parlamentosu’nun Avrupa emperyalist sermayesinin kurumsal çatısı olduğunu anlatmaya devam edeceğiz.

Avrupa Sol Partisi, Avrupa Anti-Kapitalist Solu, Yeşiller’in Avrupa Partisinden (henüz kurulmadı, ön toplantılar ve konferans aşamasındalar); Türkiye’den TKP (EAL üyesi) ve ÖDP’ye yaymakta oldukları liberal reformculuk siyaseti ve her türlü burjuva, küçük burjuva ve liberal tez ve ideolojilerine karşı, devrim ve sosyalizm zemininde yükselerek karşı koyacağız.

Kaynaklar:

Avrupa Sol Partisi Tüzüğü

Avrupa Solu Partisi’nin Kuruluşu İçin Berlin Çağrısı

Avrupa Sosyal Forumu ve Komünist Hareketteki Gelişmeler- Salih Can

“Başka Bir Avrupa” İçin Avrupa Sol Partisi- Gürsel Köksal

Özgürlük Dünyası- Mart 2004 s. 143

Venezüella Devrimi İlerliyor

Haydar Özkan

Chavez kimdir? Venezüella’da, onun başkanlığı altında geçen son 6 yılda ne yaşanmıştır? Bu sorular üzerinde, gerek Venezüella’da, gerekse de dünyada üzerinde büyük bir tartışma sürüyor.

Venezüella’da onun ismi, toplumun bir kesiminde büyük bir nefret, kızgınlık ve hoşgörülle; diğer kesiminde ise aynı büyüklükte bir sevgi, sempati ve saygıyla anılmaktadır.

Gazeteci Micheal Parenti’nin Venezüella seyahatinde uçakta karşılaştığı iyi giyimli, varsil kadına soracak olursanız; Chavez, tek kelimeyle “Berbat”tır. O “bir yalancı”dır, “halkı kandırıyor”, “ülkeyi felakete sürüklüyor”. Bu bayan, bir moda tasarım firmasının sahibidir. Parenti’nin, “Chavez işinizi nasıl etkiledi” sorusuna, “pek etkilemedi” diye yanıt veriyor. Ama, bildiği başka insanların işlerinin zarar gördüğünü ekliyor.(1)

Başkent Karakas’ın varoşlarından San Augustin’den 40 yaşında bir ev emekçisi kadına, Carmen Guerrero’ya göre ise, Chavez yoksulların başkamdir. “Bu mahallede hepimiz Chavez’le birlikteyiz. Altı aile dışında tümümüz.” Guerrero, Chavez’in aktif destekçilerinden birisi. Hükümetin mali desteğiyle işleyen “Misyonlarda, yani sosyal programlarda komşularıyla birlikte aktif olarak yer alıyorlar. Guerrero, başından beri Chavez’i desteklediğini, ama Nisan 2002’deki darbeye kadar aktif olarak hareketin içinde yer almadığını belirtiyor. “Darbe olduğunda ya dahil olacağımızı, ya da herşeyi kaybedeceğimizi anladık” diyor.

Karakas’ın tarihten bugüne en devrimci mahallesinde, 23 Ocak Mahallesi’nde; Simon Bolivar Koordinasyonu’nun (CSB) bürosunda bir gazeteciyle röportaj yapan Juan Contreras ise başka bir tablo çiziyor. Röportajı yapan gazetecinin deyişiyle, “başka tipte bir Chavez’ci” o. Devrimci bir örgüt olan CSB’nin temsilcilerinden Contreras, eski bir gerilla. Politik eğitimini gençliğinde katıldığı gösteriler, polisle sokak çatışmaları, paramiliterlerle silahlı vuruşmalar içinde edinmiş. “Hareketleri yaratan Chavez değildi -biz Chavez’i yarattık” diyor, “Bize çok büyük yardımları oldu, ama bu ülkede olanlar sadece Chavez’e atfedilemez.” 23 Ocak’m başka bir sakini ise, “Bu süreç halkı onore etti, bize ne düşündüğümüzü utanmadan söyleme şansı verdi” diyor.

Ülkenin en büyük özel bankalarından birinin, Venezüella Kredi Bankasının Başkam Oscar Garcia Mendoza da tahmin edilebileceği üzere, Chavez’i yerden yere vuruyor: “Bu hükümet tümüyle yetersiz. Ne yaptıkları hakkında hiçbir fikirleri yok. Düşünebiliyor musunuz, Carlos Lanz adlı bir komünisti, geçmişte adam kaçırmış eski bir teröristi, en büyük alüminyum şirketimiz olan Alcasa’nın başına getirdiler!” Garcia, Venezüella’nın 2004’te yakaladığı yüzde 17’lik ekonomik büyümenin de petrol fiyatlarından kaynaklanan bir hayal olduğunu düşünüyor. Petrol gelinine dayalı bu büyümenin ve petrol gelirlerinin sosyal programlara yatırılmasının sürdürülemez olduğu fikrinde. “Ne yapıyorlar tüm bu parayla? Yatırım yapmıyorlar. Hep-

sini yiyecek ve ilaca harcıyorlar. Petrol geliri düştüğü anda bu oyun da bitecektir.” Peki, hükümet bundan kaçınmak için ne yapmalıdır? Garcia’nın yanıtı tanıdık: “Her şeyi özelleştirmeleri gerekir.”(2)

Biz de bu makalada, yerimizin sınırları ölçüsünde, Chavez ve hükümeti hakkındaki bu ‘bilmenin çözümüne girişeceğiz.

Kısa Tarihçe

“Asla eskiye geri dönmeyeceğiz”

(23 Ocak Mahallesi’nin duvarlarında bir yazılama)

Her Şey Karakazo’yla Başladı...

Her şey, Karakas ayaklanmasıyla, yani halkın deyişiyle “Karakazo” ile başladı... 27 Şubat 1989’da, Andres Perez hükümetinin neoliberal politikalarının ezdiği, soyduğu, dışladığı, yoksulluğa sürüklediği yüzbinlerce emekçi, bir yarıdağ gibi patladı. Varoşlarda patlayan bu yarıdağın lavları Karakas merkezine aktı. Kent merkezini basan emekçi kitleleri otobüsleri ateşe verdi, ticaret merkezlerini yağmaladı, süpermarketleri ve büyük dükkanları tahrip etti. Fitili ateşleyen, benzin fiyatlarına ve bunun sonucu olarak otobüs ücretlerine yapılan zamdı. Ama kitleler bu ayaklanmayla sadece otobüs zamlarını değil, Perez hükümetinin neoliberal saldırı programının bütününe hedefliyordu. Perez, halkın ayaklanmasına yanıt olarak orduyu sınırsız yetkiyle Karakas sokaklarına saldı. Kent sokakları şehit emekçilerin cesetleriyle dolarken, ayaklanma bastırıldı. Gerçek ölü sayısı hiç bilinemedi. Hükümetin resmi açıklamasına göre 387, insan hakları örgütlerine göre ise 5 bin emekçi katledildi.

Karakazo, tüm halkı sarstı. Devlete ve orduya karşı büyük bir nefrete yol açtı. Emekçi kitlelerinin siyasi düzenden kopmasında ve politikleşmelerinde sıçrama noktası oldu.

Karakazo, ordu içinde de saflaşmalara yol açtı. Özellikle yoksul ailelerden gelen subaylar, ordunun işlemiş olduğu bu büyük suçla sarsıldılar. Egemen sınıfların çıkarları için kendileriyle aynı sosyal kökenden gelen yüzlerce insanın canına kıyıldığını gördüler.

Chavez, 1992’de girişeceği darbenin kararını Karakazo’dan sonra aldı. Ordu içinde 1982’de

kurmuş olduğu “MBR 200” (Bolivarcı Devrimci Hareket 200) adlı örgüt, Karakazo’yla birlikte fiili olarak bir askeri darbe örgütlemeye girişti. Bu örgütün ideolojik pozisyonu, kendisini “yoksullardan yana” tarif eden bulanık bir burjuva milliyetçiliğinden ibaretti. Amacı, Peres’i devirip bir Kurucu Meclis’i göreve çağırmaktı. Darbeciler, “Karakazo da göstermiştir ki, artık politik sistem halka hizmet etmiyor” diyorlardı.

MBR 200’ün darbesi başarısız oldu. Chavez, darbenin ardından çıktığı televizyonda başarısızlığın tüm sorumluluğunu üstlenerek, “şimdilik amaçlarımıza ulaşamadık” dedi ve cezaevine konuldu. Ancak, içerde olduğu iki yıl boyunca dışardaki taraftarları büyüdü. TV konuşmasında geçen “şimdilik” (porahora) ibaresi, büyük kitlelerin dilinde bir siyasi parolaya dönüştü, varoşların duvarlarına yazıldı. Mart 1994’te, kitlelerin mücadelesinin sonucunda çıkarılan bir afila serbest bırakıldı. Cezaevinden çıktıktan sonra, bu büyük kitle sempatisini arkalayarak 5. Cumhuriyet Partisi’ni (MVR) kurdu ve seçilirse anayasayı değiştireceğini, yozlaşmaya ve yoksulluğa son vereceğini ilan etti. 1998 seçimlerinde medyanın büyük anti propagandasına ve ülkenin geleneksel iki büyük burjuva partisinin (sosyal demokrat AD ve hristiyan demokrat COPEI) ona karşı birleşmiş olmasına karşın, yüzde 56 oy alarak başkan seçildi.

Karakazo’yu yaratan çıkışsız ve umutsuz halk öfkesi, onun şahsında bir umuda ve alternatife sahip oldu. Onun başkanlığı altında geçen altı yıl boyunca Venezüella’nın emekçi sınıflarının her biri, Chavez’i kendi talepleri doğrultusunda iterek politikaya katıldı.

Halk bir yandan burjuvazinin gerici “muhalefeti” ezmek için her seferde hiç duraksamadan büyük kitleler halinde eyleme geçti, ama öbür yandan da talepleri, eylemleri ve sloganlarıyla Chavez’i kendi sorunlarını çözmeye doğru itti.

Bir Halk Cephesi Hükümeti

Chavez, şahsında bir halk cephesi hükümetini temsil etmektedir. Chavez hükümeti, bir yandan Komünist Parti, Anavatan Herkes İçin Partisi (PPT), Yapabiliriz (PODEMOS) vb. sol partileri birleştiren cephesel bir hükümettir; fakat aynı zamanda daha derinde, Venezüella toplumu katında işçi sınıfı, kent ve kır yoksulları (yarı-proletarya), topraksız köylüler, küçük toprak sahibi emekçi köylülük, orta sınıfların yıkıma

uğrayan kesimi, emekçi kadınlar, küçük işletme sahipleri bu hükümetin etrafında birleşen bir halk cephesi oluştururlar.

1998 seçimlerinde Chavez'i destekleyen "Yurtsever Blok" içinde MVR'den sonra ikinci gücü oluşturan Sosyalizme Doğru Hareket (MAS), tam da küreselleşme ve neoliberalizm sonucunda yıkıma uğrayan orta burjuva kesimleri temsil ediyordu. Orta burjuva ulusal kapitalist çizgi, bizzat MAS ve lideri Luis Miquilena'nın hükümetteki varlığı ve ortaya koyduğu politik platform ile temsil olunuyordu. Ancak Miquilena, 2001 Ekim'inde, toprak reformunun ve kentsel arazi reformunun aralarında bulunduğu, - hükümetin verdiği adla "49 devrimci yasa'yı gerekçe göstererek hükümetten çekildi, muhalefete katıldı.

Miquilena'nın ve MAS'ın muhalefet saflarına geçmesi, orta burjuvazinin ve üst orta sınıfların Chavez hükümetinden desteğini çekişinin politik yansımasıdır. Ekim 2001 tarihi aynı zamanda, sermaye oligarşisinin ve medyanın orta sınıf kitlelerini yedekleyen "muhalefet hareketi" için düğmeye bastıkları tarihtir. Bu hareketin de gerekçesi, "49 yasa'dır.

Orta sınıfların özellikle eğitilmiş ve varlıklı kesimleri, doktorlar, avukatlar, mühendisler, muhasebeciler, hakimler vb. ile birlikte, orta ölçekli sanayiinin ve hizmet sektörünün patronları da aktif biçimde muhalefet cephesinde yer aldılar. Özellikle en büyük mücadelelerin yaşandığı 2001 Ekim-2004 Ağustos arasında Chavez'in başlangıçtaki destekçilerinin önemli bir kısmı bu biçimde onu terk etti.

Chavez halk cephesi hükümetinin karşısında oligarşi cephesi bulunmaktadır. Venezüella'nın iki geleneksel burjuva partisi, AC ve COPEI, burjuva sendika CTV, patronlar örgütü Fedecameras ve burjuva medya, bu cephenin temel bileşenleridir. Sınıfsal olarak ise bu cephe, teknelci sermayeyi, orta burjuvazinin en geniş kesimlerini, kentli orta sınıfların üst tabakalarını, işçi sınıfının 'beyaz yakalı' ve yüksek ücretli kesimlerini, sendikal bürokrasi kastını, kırdaki büyük toprak sahiplerini ve zengin köylülüğü kapsamaktadır.

Chavez'in hükümete gelişiyle birlikte sermaye oligarşisiyle ilk politik mücadelesi, siyasal sistemin çerçevesi üzerinde koptu. ABD'nin sivil darbe olarak nitelediği bir hamleyle Chavez,

mevcut Meclis'i by-pass ederek bir Kurucu Meclis oluşturulmasını halkoyuna sundu. Oluşturulan Kurucu Meclis'e yeni bir anayasa hazırlattı ve 1999'da bunu halkoyuna sundu. Halkın yüzde 70'le kabul ettiği bu anayasa, burjuva demokratik bir içerik taşıyordu. Anayasa, kadınlara erkek arasında tam biçimsel eşitlik sağladı ve devleti, fiili eşitsizlikleri de önlemekle yükümlü kıldı. Kızılderili yerli nüfusa kendi kültürlerini geliştirme, Ulusal Meclis'te üç milletvekiliyle temsil edilme gibi haklar tanıyarak, yerli sorununu çözdü. Emekçilere söz, eylem ve örgütlenme özgürlüğü tanıdı.

Devletin adını "Venezüella Bolivarcı Cumhuriyeti" olarak değiştirdi. Bu, Venezüella'nın kendisini, gelecekte oluşturulacak bir Bolivarcı federasyonun parçası ilan etmesi anlamına geliyordu.

Hükümetin İktidarı Ele Geçirilişi: Bir Politik Devrim

Bolivarcı anayasa ile birlikte Venezüella'nın emekçi sınıfları geniş bir politik hareket sahası kazandılar. Ve Lenin'in, "Demokrasiye doğru atılan her adım, iç savaşa doğru atılmış adımdır" sözünü doğrularcasına, yeni anayasanın sağladığı politik çerçeve zemininde Venezüella'da sınıf mücadelesi muazzam bir düzeye sıçradı.

Ancak, devlet aygıtı hala büyük oranda sermaye oligarşisinin elindeydi. Valilerin, bölge ve şehir hükümetlerinin yüzde 99'u merkezi hükümete düşmandı. Devlet sanayi işletmelerinin yönetimleri teknelci sermayenin denetimindeydi. Başta dev petrol işletmesi PdVSA (Venezüella Petrolleri A. Ş.) olmak üzere, bu işletmelerin kaynakları yasal ve yasadışı sayısız yoldan tekeller tarafından yağmalanıyordu. Hükümetin elinde eyleme geçmek için hemen hiçbir mali kaynak bulunmuyordu ve memur maaşlarını dahi ödeyemeyecek durumdaydı. Chavez hükümeti, bu koşullarda birkaç yıl boyunca sosyal programlarını uygulamak için orduya dayandı. Özellikle küçük rütbeli subayları köylere ve varoşlara, yoksul halkın arasına, halkın sorunlarını çözmeye yolladı.

yılıının ikinci yarısında '49 devrimci yasa' kabul edildi ve bu, İçişleri Bakanı Luis Miquilena'nın istifası edip Chavez karşıtlarının arasına katılmasına yol açtı. Bu "49 yasa'nın en temel ikisi; devlet topraklarının köylülere dağıtılmasını öngören bir toprak reformu yasası ile kent arazilerinin gecekondularına sahiplerine dağıtılmasını öngö-

ren bir kentsel toprak reformu yasası, burjuva ‘muhalefet’i çileden çıkarmaya yetmişti. Sokaklar gerici yığın hareketleriyle dolup taşmaya başladı. Emekçi halk ise, her seferinde daha büyük kitlelerle sokağa çıkarak hükümeti savundu.

Martında hükümetin devlet petrol tekeli PdVSA’nın çürümüş, yolsuzlukları ayyuka çıkmış yönetimini değiştirmesi ve bu işletmeyi kendi inisiyatifi altına alacak yeni bir yönetim ataması üzerine, ‘muhalefet’ gösterileri yeni bir düzeye çıktı. “Patronların grevi” taktiği ilk kez uygulandı, sokaklarda Chavez destekçileri ile ‘muhalifler’ arasında çatışmalar yaşandı.

2002 Nisan darbesi, bu hareketin bir devamı olarak geldi. 2002 darbesi, ABD’nin ve sermaye oligarşisinin halkı iktidardan tümüyle tasfiye etme ve oluşan iktidar ikiliğini ortadan kaldırma hamlesiydi. Büyük yığınların mücadelesi ve ordunun-subayların çoğunluğunun karşı koyuşları sayesinde bu darbe püskürtüldü.

Cunta, sınıfsal niteliğini gizleme gereği duymuyordu: Ülkenin en büyük patron örgütü Fedecameras’ın başkam Carmona yeni devlet başkam ilan edildi. Carmona, TV’ye çıkarak, Bolivarıcı Anayasanın lağvedildiğini, Ulusal Meclis’in ve Yargıtay’ın lağvedildiğini, ülkenin adının yeniden Venezüella Cumhuriyeti yapıldığını ilan etti. Carmona’nın alelacele ilan ettiği kararlardan bir diğeri de, PdVSA’nın başına eski yönetimin getirildiğiydi.

Bu dönemeç noktasında, belirleyici güç, halk yığınları, tarih sahnesine çıktı ve Chavez’i geri istedi. Darbenin hüküm sürdüğü üç gün boyunca ülke çapında toplam 8 milyon insan sokağa çıktı. Başkanlık Sarayı Miraflores’in önünde biriken yüzbinlere, kentlerinde bulunan kışlalara yürüyen ve “Asker, harekete geç, başkanım bul” sloganını haykıran yüzbinler eşlik etti. Sadece başkentteki darbe karargahı “Fort Tiuna” kışlasının önünde 300 bin kişi toplandı.

Polis, varoşlarda yeniden şiddet gösterisine girişti ve 100’ü aşkın Chavez destekçisi emekçi katledildi.

Halkın ortaya koyduğu büyük inisiyatif, burjuva ordusunu böldü, askeri hiyerarşiyi çözdü. Toplam 8000 subaydan sadece 200’ü cuntayı destekledi. Kışlaların birbiri ardına Genelkurmay Başkanı’nın ve darbecilerin emirlerini dinlemeyi reddetmesi ve Başkanlık Sarayının Muhafız Birliği’nce ele geçirilmesi sonucunda darbeciler

püskürtüldü, Chavez, halkın sevinç çığlıkları arasında Saray’a döndü.

Darbenin ardından orduda ve devlet aygıtında darbecilerin temizlenmesi ve halk zaferinin sağladığı inisiyatif, sermaye oligarşisinin iktidar alanını daralttı. Bu kez devlet, sınıfsal çizgilerle ortasından ikiye bölündü: Chavez yanlısı ve “muhalif.” Bunlardan birincisi halk cephesinin, ikincisi oligarşinin iktidar gücünü gösteriyordu.

Chavez, PdVSA’yı sermaye oligarşisinin inisiyatifinden çıkararak stratejik hamleyi sürdürdü. Bu kez oligarşi bunu, iki aylık “patronların grevi”yle yanıtladı. Özel sektör işletmelerinde patronlar kapıları kapatıp, fiilen lokavt ilan ettiler. Devlet sektöründe ise, burjuva sendika CTV, yaptığı grevle üretimi fiilen durdurdu. 2002 Aralık’ından 2003 Ocak’ına kadar süren bu ekonomik sabotaj, ulusal ekonominin yüzde 7 küçülmesine neden oldu. PdVSA’nın yönetici, uzman ve kalifiye işçilerinden oluşan 19 bin çalışanı da greve gitti. (PdVSA’nın 45 bin kişilik işgücünün neredeyse yarısı). Ancak PdVSA’nın işçileri işletmeyi yeniden işler hale getirdiler. Ülke çapında işçi sınıfı, patronların grevini adım adım kırdı. Bir yandan da sabotaj süreci boyunca emekçiler sokaklarda büyük kitle gösterileri yaptılar, “muhalefet” unsurlarıyla çatışmalara girdiler.

İşçi sınıfının bu desteği olmaksızın Chavez hükümetinin ayakta kalması mümkün olamazdı.

Böylece, sonuçta PdVSA halk cephesi hükümetinin tasarrufu altına girdi. Ulusal gelirin yüzde 25’ini ve devlet bütçesinin yarısını tek başına sağlayan bu işletmenin kimin tasarrufunda olacağı sorunu, böylece bir yıllık sert bir sınıf savaşıyla belirlenmiş oldu. 2002’de yürürlüğe giren yeni Hidrokarbon Yasası, tüm petrol çıkarımı, işlenmesi ve ihracatı işlerini devlet tekeli ya da denetimi altına sokarak, PdVSA’nın gücünü büyüttü.

Böylece “muhalefet” ya da oligarşi, temel bir stratejik yenilgi daha aldı. Giderek tüm devlet sanayi işletmelerinde oligarşinin denetimi ve tasarrufu kırıldı. Halk cephesinin tasarrufuna giren bu işletmeler üzerinde, işçi denetimi gelişti. Devlet sektörünün ulusal gelirin yarısını ürettiği Venezüella’da, devlet sektörünün ele geçirilmesi, halk cephesi hükümetinin istikrarlı bir ekonomik temel kazanması anlamına geliyordu. (IMF’nin 2002 yılı verilerine göre ulusal gelirin yüzde 49.26’sı devlet sektörü kaynaklıdır).

Oligarşi, bu kez büyük bir yığın seferberliğiyle geri çağırma referandumu için imza topladı. Chavez'in yüzde 59'la kazandığı 15 Ağustos 2004 referandumunu, oligarşik muhalefetin direncini kırdı, birliğini bozdu, onları demoralize etti. Bu sayede ardından Ekim'de yapılan yerel seçimlerde 22 bölgesel hükümetin (valiliğin) 20'si ve 335 şehir hükümetinin yüzde 75'i halk cephesi tarafından ele geçirildi. Böylece oligarşinin iktidar gücü yerel yönetimler düzeyinde de kırıldı.

İktidar yapısı ve bileşimi ile ilgili temel nitelikteki bir diğer gelişme, halkın silahlanması ile ilgilidir. Venezüella'da halk cephesinin tabanını oluşturan milyonların azmsanmayacak bir kesimi silahlıdır. Devrimci varoşlarda silahlı halk, çeteleşmeye ve mafyaya karşı öz savunma biçimleri geliştirmektedir. Bolivarcı Kurtuluş Güçleri-Kurtuluş Ordusu (FBL-EL) adlı devrimci gerilla örgütü giderek güçlenmekte ve ülkenin güneyinde gerilla üsleri bulundurmaktadır. (FBL referandum öncesinde yaptığı açıklamada, hangi biçimde olursa olsun, "Hayır" oyu çıkması halinde bunu halkın iradesine bir müdahale olarak görerek, silahlı müdahale gerçekleştireceğini ilan etmişti).

Chavez, ülkede Kolombiyalı paramiliterlerin varlığı açığa çıktıktan sonra, halk milisleri oluşturma yönünde adımlar atmış ve orduya bağlı 200 bin kişilik bir yedek milis gücü oluşturmuştur. Bu güçler henüz eğitimlerini silahsız biçimde yapsalar da, yarı-askeri bir düzen içinde bulunuyor ve herhangi bir karşıdevrimci müdahale esnasında ülkeyi savunabilecek bir güç olarak eğitiliyorlar. Ülkenin dört bir yanını bir sarmaşık gibi saran sayısız örgüt -kooperatifler, Bolivarcı Çemberler, Seçim Savaşım Birimleri (Ağustos referandumunda doğan ve sonra kalıcılaşan yerel politik komiteler) vb. silahlanmakta olan halk gerçekliğiyle birlikte önemli bir de facto iktidar gücü açığa çıkarmaktadır. (Sadece Bolivarcı Çemberlerin Temmuz 2003 itibariyle 2 milyon 200 bin üyesi olduğunu anımsatalım). Halkın yükselen politik bilinci ise, bu iktidar gücünün büyüdüğü döl yatağı olmaktadır.

Venezüella'nın devrimci sol örgütlenmeleri - Bolivarcı Kurtuluş Güçleri (FBL), Tupamaro Devrimci Hareketi (MRT), Simon Bolivar Koordinasyonu (CSB) gibi Chavez rejimi altında silahlı ve yasal bir varlık göstermektedir. Chavez, halkın silahlanmasını teşvik eder bir tutum içindedir. Darbenin birinci yıldönümünde yaptığı

konuşmada, "Her balıkçının, öğrencinin, işçinin ve halktan insanların tüfek kullanmayı öğrenmesi ihtiyacından, silahlı bir halk yaratmaktan" söz ederek, açıktan silahlanma çağrısı yaptı. Diğer yandan, yaşanan iktidar savaşımının doğrudan bir göstergesi ve sonucu olarak, zengin mahallelerindeki insanlar da silahlanmaktadır.

1998'de Chavez'in başkan seçilmesi ve 1999'da yeni bir anayasanın kabulüyle start alan, 2002 darbesinin püskürtülmesi ve 2003 petrol lokavtının kırılması ile bir politik devrimin adımlarına dönüşen gelişmeler, devlet iktidarının sermaye oligarşisinin elinden halk cephesi hükümetinin eline geçişinin de adımları oluyordu aynı zamanda. Bu politik devrimin karakteri anti emperyalist, halkçı ve burjuva demokratiktir. Burjuva demokratik bir anayasanın kabulü, ABD emperyalizmiyle işbirliği ilişkilerinin koparılması, ABD askeri varlığının ülkeden tümüyle kovulması; tekelci sermayenin iktidar gücünün esasen yok edilmesine ve bir halk cephesi iktidarının kurulmasına eşlik etmiştir. Ancak halk devrimi, tamamlanmış ve iktidar sorununu tümüyle çözmüş olmaktan uzaktır. Halihazırda işbirlikçi tekelci burjuvazi hala belli bir devlet gücü parçasını elinde tutmaktadır. Kent polisi, yargı, yerel devlet bürokrasisi aygıtı ve iki eyaletin valiliği, halen onların inisiyatifindedir. Ancak bu mevziler, oligarşinin devlet iktidarına hakim olmasına olanak sağlamamaktadır. Dahası, tekelci burjuvazinin ekonomik gücü henüz yok edilmemiştir. Bu bakımdan, devrimin yüz yüze olduğu en temel sorun, iktidar sorununun kesin ve nihai bir çözüme kavuşturulmasıdır.

Bu devrim, sokaklarda oligarşinin destekçileriyle çatışan yüzbinlerin, askeri darbeyi püskürtmek için illerindeki kışlalara ve Başkanlık Sarayına yürüyen 8 milyon emekçinin, cuntanın iktidarda olduğu günler boyunca sokak gösterilerinde katledilen 100'ü aşkın emekçinin, darbeye kaşı duraksamadan harekete geçen ve cuntanın altını oyan yurtsever subayların, köylere ve varoşlara giderek sosyal programları uygulayan düşük rütbeli subayların ve erlerin, petrol sanayiindeki grevi püskürtmek için işyerlerini yeniden çalışır hale getiren yüzbinlerce işçinin,

CTV'nin altını oyup yeni devrimci sendika UTV'yi yoktan var eden işçi sınıfı kitlelerinin; varoşlarda, köylerde irili ufaklı binlerce örgüt oluşturarak örgütlenen milyonlarca işçi ve köylünün, hükümeti savunmak için halk milisine

yazılan ve bunun için sırada bekleyenlerin, mahallelerde silahlanarak karşıdevrimi püskürtmek için hazır bekleyen yüzbinlerin devrimidir. Seçimler ve referandumlar bu devrimci sürecin dış kabuğunu ve resmi biçimini oluşturur. Seçimler, sadece, toplumsal yaşamın her alanında yoğun biçimde yaşanan iktidar mücadelesinin sonuçlarını resmileştirmektedir.

Tüm bunlar olmadan, sadece seçim süreçleriyle bu sonuçların yaratılabileceğini düşünmek, saçmalık olurdu.

Mülkiyet ilişkilerinin ve kapitalist üretim tarzının esasen dokunulmadan sürüyor oluşu, bu politik devrimin toplumsal zemininin sallantılı ve cılız olduğunu ortaya koyar. Devrim, kendi ekonomik iktidarını, devlet sektörüne el koyarak ve bu sektörü oligarşinin tasarrufundan çıkararak oluşturmuştur. Ancak özel sektördeki üretim araçlarına el koyma yönünde yakın zamana kadar adım atılmamıştır. 2005 Ocak'ında ülkenin en büyük özel kağıt fabrikası Venepal'e el konularak ulusallaştırılması, 2005 Nisanında da temel bir valf fabrikası olan CNV'ye el konulması, her iki fabrikanın işçi denetimi altına verilmesi ve Chavez'in "İflas eden tüm fabrikalara bu biçimde el konulacak" açıklaması, bu noktada yeni bir yönelime işaret etmektedir.

Bu özgül denge durumu, Chavez hükümetini "kendi sanayiini" yaratmaya yöneltmiştir. Referandum sonrası dönemde devlet sanayii sektöründe işçi denetiminin hayata geçirilmesinin dışında, "içten kaynaklanan büyüme" olarak adlandırılan bir sanayileşme hedefi formüle edilmiştir. Bu modelle, tüm temel ürünleri Venezüella'da imal etmeyi sağlayacak bir tür entegre sanayii kurulacak. Köylüye toprak dağıtımıyla yeniden başlayan iç pazara yönelik tarım üretimi de bu sanayiye hammadde sağlayacak. "İçten kaynaklı büyüme" stratejisinde halkın ihtiyaçlarının karşılanmasının temel almayacağı belirtilmekte ve sosyal programlar bu sanayi aracılığıyla ekonomik temele kavuşturulmaya çalışılmaktadır.

Hükümet, bu yılın Ağustosunda CNV Telecom adlı yeni bir devlet telekom işletmesi kurdu. Devlete ait bir havaalanı ve hava ulaşım şirketi ise yoldadır. Bu yönelim, sermaye oligarşisinin ekonomik gücünün karşısında durabilme arayışından kaynaklanmaktadır. Hükümet, bu yoldan ilerleyerek ulusal gelirin yansından çoğunu denetleme olanağına kavuşacaktır.

Ya Toplumsal Devrim Ya Darbe

Politik üst yapı ile toplumsal alt yapı arasında belirgin bir çelişki mevcuttur. Chavez'i devirmek için fırsat kollayan dev bir ekonomik güç ve Chavez hükümetine kan-can veren, devlet aygıtının belirleyici bölümünü işgal etmiş bir fiili halk cephesi hükümeti.

Chavez'in önündeki gerçek denklem ya toplumsal devrim, ya oligarşik darbedir. Halk devriminin tamamlanması oranında mülkiyet sorunu giderek daha fazla gündeme gelmektedir, gelecektir.

1999-2005 döneminin ardından; Venezüella tekelci sermayesi, ekonomik gücünü ve toplumsal egemenliğini politik iktidara dönüştürecek araç ve aygıtlardan önemli oranda yoksun kalmıştır. Chavez'in halk cephesi hükümeti ise, politik egemenliğinin toplumsal zeminini oluşturacak ekonomik araç ve aygıtlara ancak sınırlı düzeyde sahiptir. Bu özgün tarihsel an, her iki kuvvet bakımından da sürdürülebilir değildir ve yakın gelecekte bozulması kaçınılmazdır. Ya halk cephesi iktidarı, devrimin ekonomik zeminini güçlendirecek ve sermaye oligarşisinin ekonomik iktidarını da ortadan kaldıracak; ya da sermaye oligarşisi dış müdahale, askeri darbe, Kolombiya'nın kışkırtılması vb. bir karşıdevrimci yoldan politik iktidarım restore edecek, devlet petrol sanayiini de yeniden ele geçirecektir.

Sermaye oligarşisi, açık biçimde, Chavez'li herhangi bir seçeneği artık devreden çıkarmıştır.

Marksist devlet teorisi bakımından son derece ilginç ve özgün bir durumun ortaya çıktığını kabul etmek gerekir. Venezüella'nın bir petrol ülkesi olması ve petrol sanayiinin devlet kapitalizmi altında bulunması, bu özgün durumun gerçekleşmesinde belirleyici paya sahiptir. Politik iktidar aygıtı üzerinde esas olarak söz sahibi olan halk cephesi hükümeti petrol, madenler, alüminyum, vb. devlet sanayii sektörünün yarattığı ekonomik iktidar gücüne dayanarak, sermaye oligarşisinin ekonomik iktidar gücüne karşı koymuştur.

Kapitalistlerin ekonomik sabotajlarına karşı devlet kapitalizmi sektörünün gücü, özel televizyonlara karşı devlet televizyonu, özel bankalara karşı devlet bankaları, bu özgül iktidar dengesinin ekonomik zeminini yaratmıştır. Şili'de Allende'yi çökerten ekonomik sabotaj taktiği bu yüzden Venezüella'da tutmamıştır. Dünya petrol piyasasında petrol fiyatlarının son üç yılda

önemli oranda yükselmesi de devlet kapitalizmi sektörünün, dolayısıyla da halk cephesi iktidarının gücünü büyüten bir faktör olmuştur.

Sermaye egemenliğini politik iktidara dönüştüren geleneksel aygıt ve araçlar, sermayenin elinden kayıp gitmiştir. Çünkü “iktidar” soyut değil, somut bir olgudur. İktidar gücünü sağlayacak devlet aygıtına sahipseniz iktidardasınızdır, sahip değilseniz iktidar gücünüz yoktur. Ordu, halk cephesi hükümetinin egemenliği altındadır. Özellikle 2002 darbesinden sonraki gelişmelerle birlikte, sermaye oligarşisi, Chavez’e karşı askeri bir hamle yapamamaktadır. Bunun için Kolombiya’dan paramiliter güçler ithal etmektedir. “Muhalefet”in olası bir paramiliter sivil faşist hareket yaratma girişimi ise halkın silahlanması ve halk milislerinin oluşturulması ile dengelenmektedir. Geleneksel burjuva partiler politik arenadan silinmiştir ve halk tarafından —muhalif kanatta yer alanlar dahil lanetle anılmaktadır. Burjuva iktidarının araçlarından birisi olarak sendika ağalığı kurumu da çözülme sürecine girmiştir. Burjuva sendika CTV’nin tabanı erimekte, devrimci konfederasyon UTV sürekli büyümektedir. Eyalet yönetimleri, valilikler, sermaye sınıfının elinden kaymıştır. Ulusal Meclis’in çoğunluğu halk cephesi hükümetinin destekçilerinden oluşuyor. Sermaye egemenliğini politik iktidara dönüştürebilecek dayanak noktaları, yargı, sivil bürokrasi, metropol polisi, özel televizyonlar ve gazeteler biçiminde varlığını korumaktadır. Ancak bu mevziler, devlet iktidarına hakim olmaya yetmemektedir.

Burada özellikle, aşağıdan gelen toplumsal hareketler karşısında burjuva uzmanlarının ve bürokratlarının tarihsel tavrının, sabotaj ve gerici direnç tavrının Venezüella devlet bürokrasisinin tavrında yeniden ortaya çıktığını görüyoruz. Ancak oligarşi ne yaparsa yapsın, ne darbe, ne de seçim yolundan iktidarını restore edememektedir. 2006’daki başkanlık seçimlerini de Chavez’in kazanacağı kesin gibi görünmektedir.

Venezüella devleti, halk cephesi hükümetinin egemenliği altında olmakla birlikte, geleneksel burjuva devlet aygıtının yerle yeksan edilmemiş olması, karşıdevrime hareket sahası sağlamaktadır. Devrim sürecinde oluşan emekçi taban örgütlenmelerinin egemenliği biçiminde yeni bir devlet aygıtının aşağıdan yukarıya inşasına girişmediği oranda politik devrim güdük kalacak, geri dönüşün dinamikleri sürekli canlı ve diri

olacaktır. Sorun sadece muhalif unsurların hakim noktalardan tasfiyesi değil, işçi-emekçi inisiyatifini yansıtan organların bizzat iktidar organları haline getirilmesidir. Burjuva uzmanların ve burjuva bürokrasisinin direncinin ezilmesi politik görevi, eski devlet aygıtının berhava edilmesi temelinde ele alınırsa olanaklı ve sonuç alıcı olabilir. Devlet işletmelerinin eski yönetim aygıtı, işçi denetimi mekanizması tarafından adım adım tasfiye ediliyor. Ancak devlet bürokrasisi aygıtı henüz böyle bir devrimci müdahaleye uğramış değil.

Bu politik koşullar altında devrim için önemli bir tehlike, karşıdevrim tehdidinin küçümsenmesi olur. Sermaye oligarşisinin devlet iktidarından henüz bütünüyle tasfiye edilememiş oluşu bir yana, ekonomik iktidar gücünü hala koruyor oluşu ve “karşı kıyıda” Yankee emperyalizminin ve “kapı komşusu” Kolombiya’nın müdahaleciliği, karşıdevrim tehdidini canlı tutmaktadır.

Bu noktada, Chavez’in uzlaştırmacı siyasetinin ürünü olarak, karşıdevrime ılımlı yaklaşım sorunu karşımıza çıkmaktadır. 2002 darbesinin sorumluları, sabotajcılar, muhalefetin kitle eylemlerine silah taşırken yakalananlar serbest bırakılmakta, hiçbir ciddi cezai yaptırımla karşılaşmamaktadır. Darbe destekleyicisi şirketlerin mal varlıklarına el konulmamıştır. Karşıdevrim belirleyici ve kesin bir yenilgiye uğratılmamaktadır.

Halk Cephesi İktidarı Altında Devlet Mülkiyeti

Venezüella’da iktidarın yapısının ve karakterinin değişmesine bağlı olarak, devlet mülkiyetinin karakteri de değişmektedir.

Chavez halk cephesi hükümetinin, başta PdVSA olmak üzere temel devlet işletmelerini tekelleştirerek sermayenin tasarrufundan çıkartıp, kendi egemenliği altına almak için yürüttüğü mücadelenin verilerini yukarıda aktardık.

PdVSA, Alcansa ve diğer belli başlı devlet işletmeleri, 2002’den 2005’e ilerleyen kesitte, halk cephesi hükümeti tarafından sermaye oligarşisinin inisiyatifinden çıkarıldı. Bu işletmelerin başındaki “muhalefet” mensubu kadrolar tasfiye edildi, bunların yerini çeşitli ilerici ve sosyalizm iddialı partilerin kadroları aldı. (2003’te PdVSA’nın başına atanan Ali Rodriguez ve 2004’te Alcansa’nın başına atanan Oscar Lanz, Marksist fikirleri hala savunan eski gerillalardır).

Patronların grevi sürecinde PdVSA'da ve diğer devlet işletmelerinde de burjuva uzmanların ve işçi aristokrasisi tabakasının sabotaj eylemine karşı, sınıf mücadelesinin bir biçimi olarak işçi tabanı işletmeyi yeniden işler hale getirmiştir. İşçiler tam bir emek seferberliğiyle adeta devlet sanayii sektörünü yeni baştan inşa etmiştir. Böylece işçiler, devlet sektörü üzerinde denetim kurdular ve yönetimi kısmen ele geçirdiler. Bu durum, devlet sektörü işletmelerinde gelişen işçi denetimi ve hükümet-işçi ortak yönetiminin temelini oluşturdu.

2003-4'ten itibaren bu işletmeler, bazılarında işçi temsilcilerinin çoğunlukta olduğu, hükümet işçi ortak komiteleri tarafından yönetilmeye başlandı. Bu süreç, işletmelerin mali hesaplarından üretim hedeflerine kadar tümüyle işçi denetimi altına girmesine götürmüştür.

Venezüella'nın devlet kapitalizmi sektörünün oynadığı ekonomik işlev de bu sürece bağlı olarak, değişime uğramıştır. Eskiden sermaye oligarşisi ve ABD tarafından yağmalanan bu sektörün kaynakları, sermaye birikimi sürecinin içine emilmekteydi. Ancak bu kaynaklar, 2003/2004'ten itibaren halkın ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılmaktadır. PdVSA, sadece 2003 yılında devlet yatırımları ve sosyal programlarda kullanılmak üzere 3.7 milyar dolar aktarmıştır.

Bu koşullar altında, Venezüella'daki devlet mülkiyetinin, diğer kapitalist ülkelerdeki devlet mülkiyetinden farklı bir sınıf karakterine sahip olduğu açıktır. Geçiş durumunu yansıtan bir devlet mülkiyetinden söz edebiliriz. İşletmeler, sermaye oligarşisinin tasarrufundan çıkarılmış, halk cephesinin tasarrufuna geçmiştir. Henüz işçi sınıfının hegemonyasından veya sosyalist bir sistemden bahsedemeyeceğimize göre, bu işletmelerin de kamusal mülkiyette olduğunu söyleyemeyiz. Ulusallaştırdıkları ve ulusal mülkiyet altında oldukları ise söylenebilir. İşçi denetimi ve işçilerin yönetime katılması ise, devlet sektörünün bu karakterini güçlendirmekte ve onu güvencelemektedir.

“Cogestion-Es La Revolucion!”/ “Devrim, Ortak Yönetimdir!”

Cogestion -ortak yönetim, ya da işçinin yönetime katılması fikri, Chavez'den çok önceleri ortaya çıktı. Elektrik Sanayi İşçileri Sendikası başkam Angel Navas'ın aktardığı gibi, bu fikir,

elektrik sanayiinde özelleştirme karşıtı direnişler esnasında, 1990'ların başında ortaya çıktı.

Ancak devlet sektörü işletmelerinde işçi denetimi ve yönetime işçi katılımının ortaya çıkışı, 2002 Aralık-2003 Ocak petrol grevi döneminde oldu. Bu eylem içinde işçi sınıfı, aslında kendisinden yabancılaşmış bir kast olarak müdürlere, yöneticilere, uzmanlara ihtiyaç duymadığını gördü. Bu kitlesel bilinçlenme, ortak yönetim ve işçi denetimi talebini yarattı.

Devlet işletmelerinin sermaye oligarşisinin tasarrufundan alınmasının ardından işçiler, eski yönetim aygıtının yerine işçi denetiminin geçirilmesini talep ettiler. Bu konuda Chavez hükümetiyle mücadele de yürüttüler. Çünkü patronların grevi püskürtüldükten sonra, işletmelerde hemen hemen aynı yönetim biçimine geri dönmüştü.

Böylece en büyük işletmelerden başlayarak, ortak yönetim ve işçi denetimi uygulamaları gelişti. Ülkenin en büyük alüminyum fabrikası Alcasa, ortak yönetimin bir örneğine dönüştü. Yönetici komite 4 işçi, 2 hükümet ve bir de bölgedeki halk örgütlerinin temsilcisinden oluşuyor. İşçiler, fabrikanın her bölümünde kendi yöneticilerini seçiyorlar. Bu bölüm yöneticilerinden birisi de işletmenin başkanı seçiliyor. İşletme sadece hükümete değil, aynı zamanda bölgedeki halka da hesap veriyor. İşçiler, işletme bencilliğine karşı da uyanık duruyorlar; “Alcasa sadece Alcasa işçilerine değil, tüm halka aittir” diyorlar. PdVSA'da, CADELA ve CADEFE'de (son ikisi elektrik işletmeleri) de benzer işçi denetimi pratikleri ortaya çıktı. İşçi denetimi, sadece üst yönetimde işçi temsilcilerinin bulunmasıyla değil, fabrikalarda oluşturulan işçi meclislerinin denetimi aracılığıyla da sağlanıyor. İşletmelerin maliyesinden üretim planlarına kadar herşey, hükümetle işçiler arasındaki karşılıklı görüşmelerle belirleniyor. Ancak, devlet işletmelerinde hala varlığını koruyan “muhalefet” kadroları, işçi denetimini boşa çıkarmak için ellerinden geleni yapmaktadırlar.

Venepal işçilerinin mücadelesi ise, işçi sınıfının önüne yeni bir perspektif getirdi. Ülkenin en büyük kağıt fabrikalarından Venepal, 2002-2003 patronlar grevine katıldıktan sonra iflas aşamasına geldi. İşçilere alacaklarını ödemeyen patronlar, fabrikayı kapattılar. Planları, fabrikayı bir çokuluslu şirkete satıp kurtulmaktı. Ancak, işçiler işletmeyi işgal ederek üretimi sürdürdü-

ler. Sloganları, “İşgal et, diren ve üret” idi. Fabrikanın bulunduğu Moron kentinde varoşlardaki halk örgütlerini de harekete geçiren işçiler, büyük bir kampanya örgütlediler.

Chavez hükümeti, işçilerin mücadeleleri üzerine 2005 Ocak ayında Venepal’i ulusallaştırdı. Fabrika, işçi-hükümet ortak yönetimi altına verildi. Böylece Chavez hükümeti altında ilk kez özel mülkiyetteki bir fabrika ulusallaştırılmış oldu.

Bir karşılaştırma yapmak bakımından, iflas ederek işçilerce işgal edilen fabrikaların Venezüella’ya özgü olmadığını belirtelim. Bu, emperyalist küreselleşme döneminde kapitalizmin asallaşmasının üst sınırına ulaşmasının bir sonucudur. Arjantin’de 2001 krizinin sonrasında sahiplerince terk edilen 200 fabrika, işçilerce işgal edildi. Brezilya’da birçok fabrika işçi işgali altındadır. Ancak Arjantin’de burjuva milliyetçi Kirchner hükümeti, işçilerin tüm mücadelelerine rağmen fabrikaların bir tanesini bile ulusallaştırmamıştır. Birçoğunda eski sahiplerinin mülkiyet hakları korunarak, işçiler kapı dışarı edilmiştir. Birkaçı, fabrikayı işleten işçi kooperatifine devredilmiş ve bu kooperatifler acımasız pazar güçlerinin insafına terk edilmiştir. Brezilya’da burjuva reformist Lula hükümeti de hiçbir biçimde işgal altındaki fabrikaları ulusallaştırmaya yanaşmamaktadır.

Chavez, ulusallaştırmanın sadece iflas eden veya kapısına patronlarınca kilit vurulan işletmeler için geçerli olacağını açıkladı. Açıklamasında, “kimsenin malını elinden almaya niyetimiz yok” vurgusunu da yaparak burjuvaziye yatıştırmaya çalıştı.

Diğer yandan Venepal, işçi sınıfı için bir sembol ve örnek oldu. Valf fabrikası CNV’nin işçileri de aynı yoldan yürüdü. Petrol kuyusu valfi üreten bu büyük fabrikasının da kapısına patronlarınca kilit vurulmuştu. CNV işçileri de ulusallaştırma talepli mücadelelerinde zafere ulaştılar ve Nisan 2005’te fabrikaya el konuldu. CNV de ortak yönetim altına verildi.

Şili’deki Unidad Popular (Halk Birliği) hükümeti döneminde, özellikle son yılda, çok sayıda fabrika işçilerce işgal edilmiş ve ulusallaştırma talebi yükseltilmişti. Venezüella’da da giderek özel sektör fabrikalarında böylesi işgaller gelişebilir.

Hükümetin, 2005 başından itibaren ilan ettiği “içten kaynaklı büyüme” stratejisi, işçi sınıfının

örgütlenme ve yönetim deneyimini büyüten rol oynayacaktır. Çünkü ulusallaştırılmış sanayiide yeni yönetim aygıtı işçi denetimine dayanmakta, bu yönetim biçimi ise işçi sınıfına yönetmeyi öğretmektedir.

İşçi denetimi ve yönetime katılım talebi, devrimci kriz koşullarının ürünü olarak ortaya çıkmakta ve mülkiyet ilişkilerinin sorgulanmasına yol açmaktadır. İşçi sınıfı, açıkça, tüm fabrikaların özel mülkiyetten çekilip alınmasını, ulusallaştırılmasını ve işçi denetimine verilmesini istemektedir.

Bu, aynı zamanda, Marksist Leninist Komünistlerin, devlet sanayisinde işçi denetiminin kriz koşullarında devrimci bir rol oynayacağı yönündeki tezini de doğrulamaktadır.

Devrimci sendika konfederasyonu UNT, bu 1 Mayıs öncesinde Ulusal Meclis’e sunduğu Ortak Yönetim Yasa Tasarısıyla tüm devlet işletmelerinde ortak yönetim ve işçi denetiminin yasal kurumlara kavuşturulmasını, özel sektör işletmelerinde de yönetim kurulunda bir işçi temsilcisinin yer almasını talep etmektedir. Açık ki, böyle bir uygulama, Venezüella’da bugünkü koşullar altında işçi sınıfını burjuva işletmeler üzerinde denetim kurmaya, ulusallaştırmanın olanaklarını zorlamaya itecektir. Dolayısıyla işçi denetiminin özel işletmelere doğru yayılması, bugünkü koşullarda devrimci bir rol oynayacaktır.

Kapitalist Dolaşım Sürecine Müdahalenin Sonuçları Ve Sınırları

Sosyal Kazanımlar

Chavez hükümetinin ekonomik toplumsal yapıya müdahalesi son döneme değin, kapitalist dolaşım sürecine müdahale ile sınırlıydı. Bu müdahale, “sosyal kapitalizm” veya “insani kapitalizm” sloganlarıyla formüle ediliyordu. Venezüella’nın geniş devlet kapitalizmi sektöründen ve vergilerden elde edilen gelir, sermaye oligarşisinin asalak ihtiyaçları için değil; sağlık, eğitim, konut, temel gıda maddeleri vb. için harcandı. Böylece kapitalist dolaşım sürecinde hissedilir bir değişim gerçekleşti. Chavez hükümeti, kapitalist üretim sürecinden kaynaklanan eşitsizlikleri, adaletsizlikleri, sınıfsal kutuplaşmayı, dolaşım sürecine müdahale ederek çözmeye girişti. Bu, nedenlere dokunmadan sonuçları ortadan kaldırma çabasıydı.

Bu sınırlar dahilinde Chavez hükümeti altında kimi kazanımlar elde edildiğini belirtmek gerekir.

Bu yeniden-dağıtımcı ekonomi politikası, üç milyon kişinin sağlık sistemine erişimini sağlamıştır. Daha önce doktor veya hastane görmemiş varoşlar, köyler ücretsiz sağlık hizmetine kavuşmuştur. Sağlık programlarında özellikle Küba'nın gelişkin sağlık sisteminin kazanımları devreye sokulmuştur. Venezüellalı doktorlar varoşlara gidip halka hizmet etmek istemezken, onbinlerce Kübalı doktor ülkenin en ücra dağ köylerinden kentlerin en uzak varoşlarına kadar sağlık hizmetini taşımışlardır.

Eğitim alanında, hükümet kendisinden önce oldukça ilerlemiş olan paralı eğitim uygulamasını sona erdirmiştir. İlkokuldan üniversiteye kadar eğitimde katkı payı ve harçlar kaldırılmıştır. Bütçeden eğitime ayrılan pay, 1996'da GSYİH'nın yüzde 2.8'i düzeyindeyken, 2003'te yüzde 7'si düzeyine çıkarılmıştır. Eğitim harcamalarının bütçeye oranı ise 2004'te yüzde 20'dir (Bizdekinin iki katı).

Hükümet, mevcut eğitim sistemine müdahalesini ise, açtığı yeni Bolivarcı okullarla yapmıştır. Bu okullarda geniş sınıflar, bilgisayar ve internet olanakları ve her sınıfta bir kütüphane var. Bu okullarda çocuklara sabah, öğlen ve akşamüstü olmak üzere üç öğün yemek ve sabahları süt veriliyor -çoğu yoksul çocuğunun evinde sahip olamayacağı bir olanak. Bu uygulama, yalnızca çocukların eğitimi algılama düzeyini hissedilir ölçüde artırmakla kalmıyor, yeni neslin sağlıklı beslenmesini sağlayarak halk sağlığını da düzeltici rol oynuyor.

2003'te, yaklaşık 2800 Bolivarcı okul açılmıştı. Bunların yarısı yeni inşa edilen okullar, diğer yarısı ise eski okulların dönüştürülmesiyle yaratılmıştı. Bu okullar 600 bin çocuğa hizmet veriyorlar, yani okul çağındaki çocukların yüzde 12'sine. Harçların lağvedilmesiyle, eğitimden dışlanan 1.5 milyon çocuk 1999-2002 arasında eğitim sistemine dahil edildi. Böylece Venezüella'da okul çağındaki çocukların okullaşma oranı, 1999'da yüzde 83'ten 2002'de yüzde 90'a yükseldi.

Bolivarcı okulların parçası olarak açılan "Simoncito"lar, 0-6 yaş arasındaki çocuklara kreş ve okul öncesi eğitim hizmeti vermektedir. Bu okullarla birlikte, 1998'de 150 bin olan okul öncesi eğitim alan çocuk sayısı, bugün 300 bine

çıkmıştır. Simoncito, kadın sorununun çözümüne ve çocuk bakımının toplumsallaştırılmasına hizmet etmekte, çoğu kez çocuklarını bırakacak kimsesi olmadığı için kadının yıllarca üretimden koptuğu işçi sınıfı ailelerinde, kadının üretime dönmesi için toplumsal bir olanak sunmaktadır.

1998 öncesinde emekçi yığınların üniversiteden dışlanması yönündeki eğilim oldukça hız kazanmıştı. 1984'te yoksul çocuklarının yüzde 70'i üniversite sınavlarında başarılı olurken, 1998'de sadece yüzde 18'i üniversiteye girebildiler. Yeni hükümetin açtığı Venezüella Bolivarcı Üniversitesi, üniversiteden dışlanan yığınları adım adım emmeyi amaçlamaktadır. Üniversite, yoksul ailelerden gelen öğrencilere öncelik tanımaktadır. Şu anda 2 bin 400 öğrenci bu üniversitede eğitim görmekte, 20 bin öğrenci ise sırada beklemektedir.

Hükümetin eğitim politikasının bir diğer ayağı ise "Misyon"lar aracılığıyla kitle eğitimidir. Misyon Robinson ve Misyon Ribas yetişkinlere okuma yazma öğretmekte, onlara ilkokul ve lise düzeyinde eğitim vermekte ve üniversiteye hazırlamaktadır. Misyon Sucre ise, üniversiteye gitmek isteyen emekçi çocuklarına burs sağlamaktadır. Bu programlarla 1 milyon yetişkin okuma yazma öğrenmekte, 629 bin yetişkin ilkokul, 700 bin yetişkin lise düzeyinde eğitim görmektedir. Kasım 2003 verileriyle 100 bin Venezüellalı, aylık 100 dolar eşdeğeri bir üniversite bursu almaya hak kazanmıştır.

Kapitalist dünyanın günümüzdeki eğilimi giderek artan oranda emekçi yığınları eğitim sisteminden dışlamak iken, son 6 yılda Venezüella'da tam tersi bir eğilim vardır.

Hükümetin yeniden dağıtımcı politikası sonucunda Kasım 2003 itibarıyla 225 bin kişiden oluşan 45 bin aile belli bir toprak parçasının tapusunu almış, 65 bin aile ise sırada bekliyordu. 2005 başına gelindiğinde dağıtılan toprak miktarı, 2.2 milyon hektara ulaşıyordu. Bu topraklar esas olarak devlet toprakları olduğundan Chavez'in ılımlı toprak reformu kırdaki sınıf ilişkilerini fazlaca etkilemedi. Yalnız, bazı özel çiftliklerin yasadışı biçimde gasp ettikleri ve işledikleri devlet arazileri onlardan geri alınarak köylülere verildi.

Çok sayıda ev onarıldı, binlerce ucuz konut üretildi, varoşlara kent hizmetleri götürüldü; parklar, çocuk bahçeleri yapıldı. Nüfusun yaklaşık

yüzde 40'ının faydalandığı düşük fiyatlı devlet sübvansiyonlu alışveriş marketleri yaratıldı.

Ayrıca Chavez hükümeti, “kentsel toprak reformu” yasası çıkartarak, gecekondu sorununu çözmüştür. Gecekondu bölgelerinin toprak mülkiyeti, mahalle halkının oluşturduğu kolektiflere verilmiş ve bu yoldan tüm gecekondu sakinleri evlerinin tapusuna kavuşmuştur. Ayrıca bu kolektiflere, mahallenin güzelleştirilmesi ve evlerin ıslahı için kredi de açılmıştır.

Sosyal Programların Kapitalist Ekonomiye Etkisi

Kapitalist dolaşım sürecine müdahale, ne oranda ve ne biçimde kapitalist üretim sürecini etkilemektedir? Kapitalist üretim süreci ve dolaşım süreci, birbirini bütünleyen iki süreçtir. Meta olarak üretilen ve pazara sokulan bir ürünün bedava olarak sunulmaya başlaması, bu metanın dolaşım alanını sınırlar. Ürünün toplam talebi karşılayacak oranda bedava sağlanması durumunda bu ürünün meta olarak dolaşımı ortadan kalkar ya da kalkmaya yüz tutar. Kuşkusuz, daha kaliteli bir ürün sunarak yine de meta ticareti yapma olanağı vardır ve bedava ürünün getirdiği sınır hiçbir zaman mutlak bir sınır olmaz, görece bir sınır olur. Bir ürünün meta olarak satılamaması ise, bizzat bu ürün üzerinden artı değer üretiminin yapılamayacağı anlamına gelir. Çünkü artı değer üretiminin realize olduğu alan, meta üretimi ve dolaşımıdır. Bir ürünün içindeki artı değer kapitaliste dönmesi için pazarda alınıp satılabilir olması gerekir.

Chavez hükümeti öncesinde sağlık ve eğitim, hemen tümüyle metalaşmış iki alandı. Chavez'in “misyondan, ücretsiz klinikleri ve Bolivarıcı okulları; parasız eğitimi, sağlığı ve diş bakımını toplumun geniş kesimlerine taşıdı. Böylece kapitalist üretimin bu iki alanında meta dolaşımı belli ölçüde sınırlandı.

Özel sağlık şirketlerinin egemenliğindeki tıp kuruluşlarının yaptıkları açıklamalarda, bedava hizmet veren klinikleri ve sağlık alanındaki sosyal programları yerden yere vurması, bunun tıbbi standartları düşürmek ve doktorların ücretlerini azaltmak amaçlı bir “Küba-komünist kampanyası” olduğunu iddia etmesi, bu ekonomik etkinin bir yansımasıdır. Hatta tabipler odası, Kübalı doktorların Venezüella yasalarınca aranan vasıflara sahip olmadıkları iddiasıyla dava açmıştır.

Ancak, nihayetinde toplam sermaye içinde bu iki alanın sermayesinin payı ihmal edilebilirdir. Özel eğitim ve özel sağlık sektörleri de halen orta sınıflar içinden geniş bir müşteri payına sahip olduğu için, bu süreçten gerçekte fazlaca etkilenmemiştir. Ancak yığınlarda bu hizmetlerin bedava da olabileceği bilincinin uyanması, onların altını oymaktadır.

Diğer yandan hükümetin uyguladığı fiyat kontrolleri ve sübvansiyonları ise tekelci kârı sınırlandıran bir rol oynamaktadır. Nüfusun yüzde 40'ının faydalanabildiği düşük fiyatlı marketler, tekellerin ürün dağıtım ağma karşı bir alternatif oluşturmaktadır. Hükümetin hemen tüm varoşlarda açtığı sübvansiyonlu mağazalar, temel ihtiyaç maddelerini düşük fiyata yoksulların hizmetine sunmaktadır. Böylece birkaç kapitalist tekelin bir araya gelerek fiyatları yüksek tutması temelinde elde ettikleri tekellik kârının gerçekleşme alanı sınırlanmaktadır. Bu da sermayenin kâr oranını düşürücü bir faktördür ve dolayısıyla üretim alanına da yansır.

Toprak reformu alanında Chavez'in adımları oldukça ürkek ve “ılımlı” olmuştur. 2001'de çıkarttığı toprak kararnamesi, esasen devlet topraklarının dağıtımını öngörüyordu. 2005 başında çıkan yeni toprak reformu yasası ise, işlenmeyen özel toprakların tazminat karşılığı ulusallaştırılmasını ve köylüye dağıtılmasını getirmiştir.

Toprak reformunun ekonomik yapıya etkisi ikilidir. Birincisi, iç pazara yönelik tarımsal üretim geniş ölçekte yeniden başlamıştır. Çünkü verimli tarım arazilerine sahip Venezüella, tarım ürünlerinin yüzde 80'ini dışarıdan ithal ediyordu.

İkincisi ise, kapitalist çiftçilerin fiilen işgal ettiği ve ektiği devlet topraklarının geri alınmasıdır. Bu biçimdeki topraklar, hükümetin kararnamesinden güç alan köylü topluluklarınca işgal edilmiştir. Bu yoldan, Chavez hükümeti, de facto özel mülk konumundaki kimi topraklara el koyarak köylü kooperatiflerine aktarmıştır.

Ancak tekelci sermaye en esaslı darbeyi, devlet sanayii ve petrol çıkarımı sektörü ve devlet bütçesi üzerindeki inisiyatifini yitirerek almıştır. Tüm kapitalist ülkelerde, burjuvazi, devlet kaynaklarını kendi doğal sermayesi olarak görür. Chavez'in devlet bütçesini zenginler lehine değil, yoksullar lehine düzenlemesi, yer altı zenginliklerini yoksulluğu gidermek için kullanma-

sı, zenginlerden alınan vergileri artırması ve sıkıca denetlenmesi, burjuvazinin geleneksel olarak yağmaladığı ve kendisine ait kıldığı, sermaye birikim sürecinin içine emdiği devlet kaynaklarından yoksun kalması anlamına gelir. Bunun yanı sıra, tekelci sermaye tarafından yağmalanan Venezüella Petrol Şirketi (PdVSA) yönetimi değiştirilerek, Chavez hükümetinin inisiyatifine alınmıştır. Bu devlet işletmesinin ürettiği artı değerın hatırı sayılır bir kısmı, yoksulları amaçlayan projelerde kullanılmaktadır.

Devlet bütçesinden, doğal kaynaklardan ve devlet kapitalizmi sektöründen elde edilen gelirlerin bu biçimdeki kullanımı, artı değer üretim sürecine giren toplam sermaye miktarını azaltan bir rol oynar. Çünkü normal kapitalist düzen altında vergi kaçağı, madenler, petrol zenginlikleri, devlet işletmelerinin yağmalanması, bütçe kaynaklarından ve devlet bankalarından alınan neredeyse bedava krediler, sermayenin artı değer üretim sürecinin besleme kaynaklarıdır. Bu, özellikle sosyal devletçi modelin tüm kapitalist ülkelerde terk edildiği, neoliberal yağma modelinin temel alındığı günümüzde daha fazla böyledir. 1974/75 dönemecinin ardından tüm kapitalist ülkelerde, hele ki Venezüella gibi ülkelerde sosyal devlet ve emekçi sınıfların faydalandığı kamu harcamaları yok edilmektedir.

Emperyalist küreselleşmenin kamu maliyesi politikasıyla, Chavez halk cephesi hükümetinin kamu maliyesi politikasının birbirine zıt olduğu ortaya çıkmaktadır. Emperyalist kapitalizmin ulaştığı asalaklaşma aşaması ve bunun ekonomik zeminini oluşturan; kâr oranlarının düştüğü geri düzey, yeniden-dağıtımçı kamu maliyesi politikasının tüm kapitalist ülkelerde terk edilmesine yol açtı. Sosyal devletçi dönemde ise bu tür kamu harcamaları, gerek sermaye birikim modelinin, gerekse de devlet bütçesinin temel bir unsuruydu. Bugün, herhangi bir ülkeyle yapılan IMF sözleşmelerinin birincil unsuru budur. Çünkü kâr oranlarının bugünkü düzeyinde, sermaye birikiminin istikrar ve genişlemesi, salt fabrika üretiminden gelen kaynaklarla sürdürülememektedir. Borsa, döviz ticareti gibi spekülasyonun yanı sıra, devlet hazinesinin yağmalanması da bu koşullara karşı sermaye birikiminin yeni modelinin unsurları olmaktadır.

Chavez'in kapitalist üretim sürecinin özüne dokunmayan yeniden-dağıtımçı ekonomik politikasının ve buna bağlı sosyal harcama temelli

kamu maliyesinin, kapitalist düzen güçleriyle bu kadar sert biçimde karşı karşıya gelmesinin dayandığı toplumsal gerçek budur. Chavez, daha açık bir ifadeyle, emperyalist küreselleşme dönemine ait sermaye birikim modelinin kendisiyle karşı karşıya gelmiştir. Ama nihayetinde egemen tekelci sermaye de bu modelin üzerinde oturmaktadır.

Sıra Üretim Sürecine Müdahale

Chavez hükümeti, özel sektör kapitalizmini bir ekonomik temel olarak kullanamayacağı için, nihayetinde, dolaşım sürecine yönelik kapsamlı müdahale, er ya da geç üretim sürecine yönelik bir müdahaleyi gündemleştirecekti. Fakat ondan da önce, böyle bir müdahale, özel mülkiyetten canı yanan işçi sınıfının örgütlenmesi ve ilerlemesi ile gündemleştirilmektedir. Ülkenin en büyük özel bankalarından birinin sahibi Garcia'nın yazımızın başında aktardığımız tespiti doğrudur: Yeni rejim ilelebet elverişli petrol ticaretinin mali temeline dayanarak ilerleyemez. Bankacı Garcia'nın bu soruna sermaye lehine çözüm önerisi, "herşeyin özelleştirilmesi"dir. İşçi sınıfı lehine çözüm önerisi ise kapsamlı bir ulusallaştırma hamlesidir. Planlı bir kamusal sanayileşme atılımıdır. İşçi denetimi altındaki ulusallaştırılmış sektör, belirleyici ekonomik güç olduğu ve üretim araçlarının giderek yarısından çoğu devlet mülkiyeti altına girdiği oranda işçi sınıfının sosyalist devrimi için koşullar oluşacaktır. Özcesi: Kapitalist dolaşım sürecine yönelik devrimci müdahale, ancak üretim sürecine yönelik devrimci müdahaleyle birleştiği oranda kendi toplumsal temellerine kavuşur ve istikrar kazanır.

Kapitalist dolaşım sürecine müdahale, küçük burjuva hegemonyanın nesnel zeminini güçlendiren bir süreçtir. Nihayetinde burada karşımıza çıkan emek-sermaye açık sınıfsal çelişkisinden ziyade, bu çelişkinin bir türevi olan yoksul-zengin çelişkisi olmaktadır. Bu sürece denk düşen örgütlenmeler (Bolivarcı Çemberler) de açık sınıfsal bir kimliğe dayanmaktan ziyade, "yoksul" paydasına dayanmakta ve halk cephesinin unsuru olan kitlelerin küçük burjuvazinin hegemonyası altına girmesini kolaylaştıran bir örgütsel temel yaratmaktaydı.

Chavez'in "sosyal kapitalizm" programı, emek-sermaye çelişkisinden kaynaklanan yoksul-zengin çelişkisini, nedenlere dokunmaksızın

çözme programıydı. Nihayetinde bu gerçekte olanaksız bir programdı ve kendi sınırlarına geldi, dayandı. Kapitalizm koşulları altında yoksul-zengin çelişkisi çözülemez, yalnızca hafifletilebilir. Chavez'in yaptığı da bundan ibaret kaldı. Ancak neoliberal sermaye birikim modeli koşullarında bu kadarı bile emperyalizm ve Venezüella sermaye oligarşisi için katlanılmaz oldu. Diğer yandan dolaşım sürecine müdahale, üretim süreci üzerinde de belli etkiler yarattı. İşçi sınıfının tabandan gelen örgütlenme ve mücadelesi de halk cephesini sürekli daha ileri doğru itti.

Böylece 2002-2003 politik devriminin toplumsal devrime doğru ilerletilebileceği bir zemin ortaya çıktı. Bunu simgeleyen dönüm noktası, Morol kenti halkının işçilerin etrafında birleştiği Venepal işçilerinin başarılı ulusallaştırma direnişidir. Burada "Bolivarcı Çemberler" in aksine, net bir sınıfsal saflaşma vardır. İşçi sınıfının giderek tırmanan "işçi denetimi" ve "ortak yönetim" mücadelesi, kapitalist üretim sürecine müdahalenin dinamo gücü olarak kendini ortaya koymaktadır.

Kapitalist dolaşım sürecine müdahale dönemi, nasıl küçük ve orta burjuva sınıfsal hegemonyanın nesnel zeminini güçlendirdiyse, kapitalist üretim sürecine müdahale dönemi de işçi sınıfının hegemonyasının nesnel zeminini güçlendirecektir. Bu noktada, işçi sınıfının açık sınıf kimliğine sahip bir partiden yoksunluğu, bariz bir zayıflığı olmaktadır. Venezüella Komünist Partisi belli bir devrimci iradede yoksun kendiliğindenci yapısıyla Chavez'in yanında bir işçi iradesi oluşturamamaktadır. FBL, CSB, MRT gibi devrimci militan örgütler ise açık bir sınıf kimliğinden yoksun, küçük burjuva halkçı örgütlerdir. Bu koşullarda işçi sınıfının devrimci iradesini UTV temsil etmektedir. Bu, bir ölçüde Bolivya'da COB'unkine benzer bir durumdur.

Devrimin Geleceği

"Ölmesi gereken henüz ölmedi ve doğması gereken doğumunu tamamlamadı."

(Chavez, 12 Nisan 2005)

Amerikan Emperyalizminin Venezüella'ya Dönük Yeni Stratejisi

Chavez hükümetinin olağan yollardan devrilemeyeceğinin açık biçimde ortaya çıktığı 15

Ağustos referandumunun ardından, ABD emperyalizmiyle Chavez hükümeti arasındaki ilişkiler giderek artan oranda gerilmektedir. Chavez, ABD ile askeri işbirliği anlaşmasına son vererek, tüm ABD subaylarını ülkeden kovdu. ABD ise, en yetkili ağızlardan yaptığı açıklamalarla Chavez'i "ABD'ye ve demokrasiye yönelik bir tehdit" olarak ilan etti.

11 Nisan'da National Review adlı Amerikan dergisinde çıkan Otto Reich imzalı makale, ABD'nin yeni stratejisinin çerçevesini çizmektedir. Kübalı Amerikalı Reich, yakın döneme kadar George Bush'un Latin Amerika danışmanıydı. Makalesinde "Sol-halkçı dalga Güney Amerika'nın büyük kısmını yutuyor" diyen Reich, bu gerçek karşısında ABD'nin en çetin görevinin Küba-Venezüella eksenini etkisizleştirmek olduğunu ifade ediyor. Reich'a göre, bu görevi başarmak için, fiili Başkanı Lagos, Brezilya Başkanı Lula gibi "demokratik solcu"larla, Chavez ve Castro'yu ve onların etkisi altındaki "radikal halkçıları" birbirinden ayırmak gerekiyor. "Castro'nun canı zekası, politik savaşındaki tecrübesi ve ekonomik çaresizliği ile Chavez'in sınırsız parası ve pervasızlığı birleşirse, bölgedeki barış tehlikeye düşer. Küba ve Venezüella arasında oluşmakta olan yıkıcılık eksenini, Kolombiya'da, Nikaragua'da, Bolivya'da veya başka bir zayıf komşuda demokrasiyi baltalamadan önce boşa çıkarılmalıdır.

Venezüella sermaye oligarşisinin sözcülerinden, eski başkan Carlos Andres Perez, darbeden sonra kaçtığı Miami'den, geçtiğimiz Nisan'da verdiği röportajda, bu yeni stratejinin ilk sinyalini sunmuştu: "Chavez'i iktidardan indirmek için çalışıyorum. Şiddet, onu devirmemizi sağlayacaktır. Chavez bir köpek gibi ölmelidir, çünkü bunu hakediyor."

Pentagon'un en üst Latin Amerika yetkilisi Rogelio Pardo-Maurer, Miami'de bir konferansta, "Chavez'i çevrelemek için bir stratejiye ihtiyacımız var" diyerek, bu yeni stratejinin adını da koymuş oldu: Çevreleme.

Çevreleme (containment), Soğuk Savaşın ilk döneminde sosyalist SSCB ve Doğu Avrupa halk demokrasilerine uygulanan stratejinin adıydı. Şimdi Pentagon, aynı stratejiyi, demokratik ve antiemperyalist bir cumhuriyete karşı devreye sokma hazırlığı yapıyor.

Küba-Venezüella eksenini, ABD medya tekelleri-

nin deyişiyile, “Şer ekseninin Batı yarıküre versiyonudur. Bu ittifak, Venezüella’da halk cephesinin politik iktidarı ele geçirdiği devrim sürecinin ürünüdür. Bir yanıla Küba’daki devrimci halk iktidarının ekonomik ablukayı kırmasını sağlamakta ve ona istikrarlı petrol kaynağı sunmaktadır. Böylece ABD’nin Küba’yı ezme ye yönelik ekonomik saldırganlığını boşa çıkarmaktadır. Diğer yandan ise bu ittifak, Venezüella’yı sola çekmektedir. Venezüella’nın varoşlarına ve ücra köylerine kadar giderek halka hizmet götüren Küba’lı doktorlar ve eğitimler devrimci, sosyalist fikirlerin taşıyıcıları olmuşlardır. Küba’yla ittifak ve ABD’yle kutuplaşma, Venezüella halkında Küba devriminin yolunu izleme düşüncesini uyandırmaktadır.

Belirleyici Mücadeleye Doğru...

1992’de darbeci Chavez’in pozisyonu burjuva ulusalcılığı ve muğlak bir toplumsal reformculuktu. 1998’de seçildiğinde Chavez’in pozisyonu, orta burjuva bir toplumsal uzlaşma programının uygulayıcılığıydı. Burjuva demokratik bir siyasal programa ve sosyal liberal bir ekonomik programa sahipti. Kapitalist dolaşım sürecine “yoksul” sınıflar lehine müdahalede bulundu. Chavez’in toplumsal reformculuğu kapitalist düzenin sınırlarına dayandığında, sermaye onu satın almaya veya teslim almaya çalıştı. Chavez, bizzat uzlaşmaya çalıştığı sınıfların hışmına hedef oldu. Chavez’ci “sosyal kapitalizm” hayali, yaşamın gerçekliği karşısında tuzla buz oldu. Burjuva ulusalcı dış politikası, Amerikan emperyalizminin bölgedeki çıkarlarıyla karşı karşıya geldi ve çıkarları, ABD’ye bağlı işbirlikçi tekelci burjuvaziye kızdırdı. Yeniden-dağıtımcı ekonomik çizgisi, sermayenin ihtiyaçlarını yansıtan neoliberal modelle ters düştü ve sermayenin hışmına uğradı. Burjuva demokratik iç politikası, ezilen emekçi sınıflara geniş bir hareket sahası açarak, bu sınıfların politik girişkenliğini tetikledi ve üst orta sınıflardan tekelci burjuvaziye uzanan bir “muhalefet” cephesinin reaksiyonuna yol açtı.

Darbeyi izleyen yıllarda Chavez, hükümetini destekleyen emekçi sınıfların büyük yığınlar halinde politikaya atılmalarının sonucu olarak sola kaymaya başladı. Karşıdevrimin kamçısının her seferinde devrimi ileri doğru itmesiyle birlikte, Chavez de ileri doğru itildi. Yüzbinlerin içine dahil olduğu büyük toplumsal hareketin gücü, bizzat Chavez’i de değiştirdi.

Oluşan yeni sınıf dengeleri altında Chavez, eski orta burjuva toplumsal reformcu programını terk etmeye, küçük burjuva devrimci demokratik bir programa doğru kaymaya zorlandı.

Mayıs 2004’te 130 Kolombiyalı paramiliterin yakalanmasının ardından, Chavez, “devrimin anti emperyalist aşamaya girdiğini” ilan etti.

1 Mayıs 2005’te ise, Karakas’da devrimci sendika UTV’nin mitinginde toplanan yüzbinlere hitabında Chavez, devrimin “sosyalizme doğru” ilerlediğini ilan etti: “Hedeflerimize kapitalizmle varmamız mümkün değildir, orta bir yol bulmamız da mümkün değildir. Kapitalizm hiçbir toplumsal soruna çözüm olamaz. Yegane çözüm sosyalizmdir. Buradan tüm Venezüella’yı yeni yüzyılın sosyalizminin yolunda yürümeye çağırıyorum. 21. yüzyılın sosyalizmini yaratmalıyız. Amacımız, bu yıl içinde devrimci demokrasiden sosyalizme ilerlemektir.”

Chavez’in bu açıklamaları, içte de halkın milislerde örgütlenmesi, devlet işletmelerinde işçi denetiminin inşa edilmesi, iki büyük fabrikanın ulusallaştırılarak işçi denetimine verilmesi, devlet sanayii sektörünü genişletme yönünde adımlar atılması, yabancı büyük toprak sahiplerine ait toprakların kısmen ulusallaştırılarak köylü kooperatiflerine dağıtılması gibi adımlarla örtüştü.

Chavez’in “sosyalizmi”, onun küçük burjuva ideolojik pozisyonunu yansıtır biçimde şekilsiz, bulanık ve muğlaktır. Chavez, çeşitli konuşmalarında Marx’a, Mao’ya, Lenin’e göndermeler yapmakta, sosyalizmini bir açıklamasında eski köylü liderlerinden Ezequel Zamora’ya veya Simon Bolivar’a, bir diğer açıklamasında Isa’ya dayandırmakta, Castro’dan “yoldaş” diye söz etmektedir.

Yine de 1989/90 gerici-karşıdevrimci olaylarından bu yana ilk kez bir devlet başkanının resmi ağızdan “sosyalizmi inşa etmek”ten bahsediyor oluşu, politik bakımdan anlamlı bir gelişmedir. Venezüella devlet başkammn, son altı aydır yaptığı hemen her konuşmada “sosyalizm” vurgusu yapması, rastlantısal bir durum ya da bir göz boyama olarak görülemez. Çünkü dünyada ne güçlü bir sosyalist kamp vardır, ne de sosyalizm yönünde bir rüzgar. Aksine Chavez’in bu açıklamaları, bir ölçüde akıntıya karşı yapılmış açıklamalardır. Chavez’in “sosyalizm” kavramı; bugün açısından, belirli, planlı bir sosyalizm

yönelişinden ziyade, ucu açık bir sola yönelimin ifadesidir.

Chavez'in "sosyalizm" söylemi, devrimi ileri doğru iten işçi sınıfının ve emekçi köylülüğün dinamizminin de bir yansımasıdır.

Chavez, halihazırda işçi sınıfının üzerindeki küçük burjuva ideolojik hegemonyanın bir figürü olarak rol oynamaktadır. Uzlaşmacı çizgisini korumakta, sürdürmektedir. Örneğin, özel işletmeleri kamulaştırmak yerine sadece iflas edenlerin ulusallaştıracağını, bunun dışında "kim-senin malına el konulmayacağını" açıklamaktadır. Toprak reformunda, bu yılın başında çıkardığı ve ABD basının "çok radikal" bulduğu yeni tasarıda bile özel mülklere el koymak yerine, tazminatla almak öngörülmektedir. Kamusal bir sanayi atılımı ihtiyacını, oligarşiye ait işletmelere el koyarak değil, yeni devlet sanayileri inşa ederek çözmeye çalışmaktadır. Devrimi ileriye taşıyacak en temel adımlardan biri olan bankaların ulusallaştırmasından, hiç söz etmemektedir.

Venezüella işçi sınıfı, Chavez'ci uzlaştırıcı ideolojiden sıyrılıp bağımsız bir siyasi güç haline geldiği oranda, devrimin kaderi de değişecektir.

UNT'nin kurucu kongresinde ortaya atılan sloganlar, işçi sınıfının devrime müdahale perspektifini yansıtmakta ve devrimi ileri götürme yeteneğindeki yegane sınıfın işçi sınıfı olduğunu göstermektedir:

"Bankaları ulusallaştırın! Kapanan işletmelere el koyarak işçi yönetimi altına verin! Dış borçları ödemeyi reddedin ve bu kaynağı yeni istihdam yaratmak için kullanın! İş haftasını 36 saate düşürün! İşçi denetimi altında yeni işletmeler inşa edin!"

Marksist Leninist bir proleter partisinin bulunmadığı, devrimci örgütlerin siyasi kuvvetlerinin zayıf olduğu, Venezüella KP'sinin kendiliğindenci ve yarı-reformist bir çizgi izlediği koşullar altında Chavez, devrimci alternatif boşluğunu kendi tarzıyla doldurmaktadır.

Halkın ileriye doğru devrimci atılımının durduğu, söndüğü veya pörsüdüğü koşullarda ise Chavez, geriye düşecek, bir tür Lula'cılığa doğru evrilecektir.

Chavez hükümeti ve Chavez'in partisi MVR, bu tarihsel anda "reformcular" ve "radikaller" biçiminde bir saflaşma yaşamaktadır. "Reformcu-

lar", sürecin "çok ileri" gittiğini ve artık ılımlı bir orta yol bulunması gerektiğini öne sürmektedir. "Radikaller" ise başta işçi denetimi ve halkın silahlandırılması olmak üzere devrimin durmaksızın sürdürülmesi yönünde bastırmaktadır. Chavez, "Devrimi ılımlı bir orta yola sokmaktansa, yeni bir darbe tehdidini göze alırım" diyerek bu tartışmada tavrını "radikaller"den yana koymuştur.

Çünkü Chavez, devrimin kendisinden ibaret olmadığı ve kendisi geriye çark ederse, aşılacağına bilincindedir. Bir röportajında bunu şu sözlerle ifade etmiştir: "Chavez gidebilir, ama Chavez sadece Chavez değildir. ... İçinde bulunduğumuz durum, çok radikal eğilimleri, duygulan uyandırmıştır. inanıyorum ki, gerçekte bu imkansız bir olasılık ama, eğer ben gericiliğe dönersem, bu kesimler beni ezip geçer ve yeni liderlikler doğar. . Yapısal ve yasal kaygılarım ve hatalarım bir yana, şundan eminim ki, bu sürecin geri dönüşü yoktur. Bu değişim, yeniden yapılanma ve Devrim hareketi durdurulamayacaktır. Başka bir güzergahtan ilerlemesi ise, mümkündür."(3)

işçi sınıfı, işçi denetiminin özel sektöre yayılması için bastırıyor... Topraksız ve yoksul köylüler, "latifundio"lara (büyük kapitalist çiftlik) el konulması ve köylü kooperatiflerine aktarılması için bastırıyor. Ordunun alt kademelerinde yer alan subaylar, emekçilerin taleplerinin karşılanması ve karşıdevrimcilere karşı daha sert cezai tedbirler alınması için bastırıyor.

Bu iklim altında, dananın kuyruğunun kopacağı mülkiyet sorunu üzerindeki mücadele, kendisini dayatmaktadır.

Venezüella Devrimi'nin ilerleyişini belirleyecek en önemli etkenlerden birisi ise, bölge ülkelerindeki devrimci gelişmelerdir. Latin Amerika halklarının büyüyen mücadeleleri bir ya da birkaç ülkede devrimle taçlandığı oranda, Venezüella'nın ilerleyişi de hızlanacaktır. "İki, üç, daha fazla Venezüella", ABD emperyalizminin hegemonyasını çözecek ve bölgesel devrimci bir atılımın koşullarını hazırlayacaktır.

Chavez'in son toprak reformu kararına dair açıklama yapan çiftlik sahipleri birliği sözcüsü Betancourt, "Eğer özel mülkiyet haklarını ortadan kaldırırlarsa, Venezüella'da barışı da ortadan kaldırırlar" diyerek, açıkça iç savaş tehdidinde bulunmuştur. Evet, 1989-90 gerici olay-

larından ve Fukuyama'nın "tarihin sonunu" ve "sınıflar savaşının bittiğini" ilan edişinden çok değil, 15 yıl sonra, Venezüella'nın burjuvaları yeniden "özel mülk haklarını" tehlike altında görmektedirler.

Yani özcesi, hiçbir teori gerçeği yenemiyor. Tarih, sınıf savaşımının çizdiği yolda yürümeye devam ediyor. Latin Amerika'da bir "komünizm hayaleti" dolaşiyor!

Dipnotlar:

- 1) Michael Parenti, Good Things Happen in Venezüella, zmag.org
- 2) Hugo Chavez and Petro Populism, Christian Parenti, 11 Nisan 2005, The Nation
- 3) Marta Harnecker, "Devrim ve Karşıdevrimde Ordunun Rolü -Başkan Chavez'le röportaj", Monthly Review, Ekim 2002 sayısı

Bugündeki Geleceğimiz: Ayazma

Aynur Sel

İstanbul; ışıltı ışıltı sokaklar, eğlence ve alışveriş merkezleri, lüks yalılar, boğaz... İstanbul'un görünen yüzü bunlar. Kentin dışına doğru çıktıkça İstanbul'un öteki yüzü karşılıyor bizi. Kentin dışında ve kentin dışladığı bu mekanlar ezilenlere ev sahipliği yapıyor. Ve ezilenlerin mekanları bu kenti çevreliyor dört bir yanından. Tıpkı Ayazma gibi.

Tepenin üstüne geliş güzel kurulu derme çatma evlerden oluşuyor Ayazma. Yoksulluğun tüm izlerini taşıyan bu evlerin öyküsü 1985'lere uzanıyor. Kürdistan'dan zorla göç ettirilen Kürt emekçileri, iki odalı gecekondularıyla, "merhaba" diyorlar bu kente. Kendi topraklarından binlerce kilometre ötede... Kiminin evi yakılmış, kimi koruculuğa zorlanmış, kimi de ardında şehitler bırakarak göç etmiş buraya. Ne ışıltı ışıltı caddelerinden geçmişler, ne de alışveriş ve eğlence mekanlarına uğramışlar. Onlar, İstanbul'un dışında, tüm dışlanmışlıklarıyla, açlıktan, işsizlikten, yoksulluktan en fazla payı almışlar. İstanbul gibi bir yerde sosyal hayatın uzağında yaşam savaşı katılmışlar.

Yoksulluğun Hikayesi

Küçükçekmece Belediyesi'ne bağlı 10 bin nüfuslu Ayazma, görüntüsüyle bir köyü andırıyor adeta. Proleter kentte görmeye alışık olduğumuz sefalet manzaralarını, Ayazma'da bütün çıplaklığıyla buluyoruz. Ne bir okul, ne bir kanalizasyon, ne bir sağlık ocağı, ne de asfaltlı yolları var

Ayazmanın. Yol dedikleri, çamurdan patikalar. Kışlarını çamur, yazlarını ise toz toprak içinde geçiriyor Ayazmalı emekçiler. 20 yıla yakındır Ayazmada oturan emekçiler, kimi zaman elektriksiz, kimi zaman susuz yaşamışlar. İstanbul'un "kabullenemediği" Ayazma, yerel yönetimin en temel hizmetlerinden bile mahrum bırakılmış. Ayazmanın dibine kurulu, 10 yıllık bir geçmişi bile olmayan Başakşehir, zengin kentle emekçi kent gerçekliğinin çarpıcı bir resmini sunuyor görenlere. İstanbul'un iki ayrı kenti cisimleşiyor burada. Birinde düzgün yollar, alt yapı hizmetleri, spor tesisleri, parklar, bahçeler, doğal gaz; ötekinde ise sefaletin bütün izleri.

Bu yoksul kentin tam ortasından geçen dere, hastalıkların pençesine itiyor Ayazmalıları. Başakşehir'in kanalizasyonu ve çevredeki fabrikaların kimyasal atıklarıyla dolan dere, emekçilerin yaşamını hiçe sayan kapitalist zihniyetin bir görüntüsü. Dere ne ıslah ediliyor ne de üzeri kapatılıyor. Buna Ayazmanın arka tarafına boşaltılan çöpler eklenince sefalet ve yoksullukla boğuşan Ayazma halkının yaşamı çekilmez oluyor. Dere ve çöplerden dolayı yazın mahallede sineklerden geçilmiyor.

Bu derenin ve çöplüğün en büyük mağdurları da çocuklar. Oyun parkı olmadığı için dereye oynayan çocuklar yakalandıkları hastalıkların pençesinden kurtulamıyor kimi zaman. Zaten işsizliğin had safhada olduğu Ayazma'da, emekçilerin sigortası da yok, parası da. Paraları olmadığı

için hastanelere gidemeyen halk, ölümle yüz yüze bırakılıyor. İlaç fiyatları ise emekçilerin altından kalkamayacağı büyük bir yüke dönüşüyor. Ayazma emekçileri, eğitim, ulaşım, sağlık hakkından yoksun bırakılıyor.

Evin Yüğü Kadının Omuzunda

Ekonomik zorluklar Ayazma'daki evleri birer işliğe dönüştürüyor. Erkeklerin büyük çoğunluğunun işsiz olduğu Ayazma'da, kadınlar eve iş alarak evi geçindirmeye çalışıyorlar. Toplumsal baskı ve çocuk sayısının fazlalığı nedeniyle dışarda çalışamayan kadınlar, mandal yapıyor, boncuk dikeyiyor, demir takıyor.. Ağır ev işleri altında ezilen kadın, eve aldığı işleri bitirmek için günde ortalama 10 saat çalışmak zorunda kalıyor. Kimi zaman sabaha kadar elindeki işleri bitirmeye çalışıyor.

Sadece kadınlar değil, Ayazmalı çocuklar da bu işlerin bir parçası oluyor. 5 yaşındaki bir çocuğun minicik ellerinde mandal takma makinesini görmek mümkün Ayazma'da. Ailece bir sömürü cenderesi kuşatıyor Ayazmalılar. Bir yandan ev işi, bir yandan çocuk bakımı, bir yandan eve aldıkları işler, kadınları daha fazla yıpratıyor. Zaten çok sayıda yapılan doğum (her evde en az 4-5 çocuk bulmak mümkün), yaşam şartlarının kötü olması, sağlıklı beslenememe gibi bir dizi faktör kadın hastalıklarını tetikleyici bir duruma dönüştürüyor. Kadınlar toplumsal yaşamın dışına itiliyor. Birçok kadın Ayazmanın dışına bile çıkamamış. Okuma-yazma bilen kadın sayısı bir elin on parmağını geçmiyor.

Çocukluğunu Bile Yaşamayan Çocuklar

Mahalleye en yakın okul kilometrelerce uzakta. İkitelli Köyiçi'ndeki okula gitmek için çocuklar hergün 2 kilometre yol yürüyor. Kimi zaman aşamadıkları bu yollar onları ölüme götürüyor. Okula gitmek için anayoldan geçmek isterken trafik kazalarıyla yaşamlarını yitiren onlarca çocuk var. Parasızlık yüzünden servis tutamadıkları çocuklarının ölüm haberleriyle sarsılıyor Ayazmalılar. Çocukların büyük bir kısmı parasızlık yüzünden okuyamıyor ya da eğitimlerini yarım bırakmak zorunda kalıyor. Mahallede okuyan genç sayısı çok az. Eğitimin paralı hale getirilmesinin, emekçilerin eğitim hakkını nasıl gasp ettiğini bütün çıplaklığıyla görüyoruz Ayazma'da. Çocuklar ilkokulu bitirir bitirmez Ayazmanın etrafındaki tekstil atölyelerinde bu-

luyorlar kendilerini. Eve katkı yapmak için çocuk yaşta başlıyorlar çalışmaya. Ayazma'da çocuk düşleri iş makineleri arasında sıkışıp kalıyor.

Ayazmalılar, kışın soğuşundan korunabilmek için eski ayakkabı, naylon, poşet ve tekstil atıkları ile ısıyor. Kömür parası denkleştiremeden kışa giren aileler, evlerinin önünde sebze-meyve kasaları, tahta parçaları, naylon ve tekstil atıklarından oluşan yakacak yığınları biriktiriyor. Devletin her yıl büyük şovlar yaparak dağıttığı yakacak kömür ise hiç uğramıyor Ayazma'ya. Ayazmayı çevreleyen yüksek apartmanlar, sanayi siteleri ve Atatürk Olimpiyat Stadyumu sınıf çelişkilerini apaçık bir şekilde ortaya seriyor.

Ayazmanın asfaltsız yollarından geçiyoruz. Ulaştığımız bu yer bize birçok gerçekliği de tattırıyor. Yoksulluk ve yoksunluk. Ama umut da yaşıyor Ayazma'da. Gülümseyen gelecek ve isyana bezeli yürekler. Yoksulluğun, yoksunluğun, işsizliğin, açlığın içinde büyüyen kocaman yürekler. İşte İstanbul'un öteki yüzü; Ayazma. Düşleri gelecekte saklananların mekanı.

Çarpık Olan Kapitalizm

Kapitalizm; işçi ve emekçilere insanca yaşam hakkı tanımadığı gibi, barınma haklarını da gasp ediyor. Gecekondu yıkımları kent yoksulları ve emekçilerin yakıcı bir sorunu olarak varlığını koruyor. Köyden kente akan göç sonucu, kentin dışına yapılmış bu yerleşim alanlarının zamanla kentin içine doğru kayması, zenginliğin ve yoksulluğun, sınıf çelişkilerinin bütün belirginliğini yalın bir şekilde ortaya seriyor. İlkel ve kötü koşullardaki bu yerleşim bölgeleri apartmanlar ve büyük sanayi siteleri içine hapsolüyor. Bu hapsoluş burjuvazinin de korkulu rüyası haline geliyor.

Meclis gündeminde olan "Kentsel Dönüşüm Yasa Tasarısı", emekçilerin evlerini başlarına yıkan, sermayeye rant alanları açan bir yasadan başka bir şey değil. AKP'nin Kentsel Dönüşüm Yasası da ezenler lehine hayata geçirilmeye çalışılıyor. Çarpık kentleşmeyi bahane ederek yıkım gerçekleştirmeye kalkışan belediyeler, söz konusu sermaye babaları olunca yerlerinde oturuyorlar. Bir yandan patronların kaçak yapılarına, kent dokusunu tahrip eden lüks villalara ve hatta gökdelenlere dokunulmazken, "çarpık" oldukları, "görüntü kirliliği" yarattıkları gerek-

çesiyle yoksul mahalleler yıkılmak isteniyor. Ayazmayı 10'arlık 15'erlik ev grupları halinde yıkmaya hazırlanan Büyükşehir Belediyesi, emekçilerin birlikte hareket etmelerini, direnişi parçalamayı hedefliyor.

Yerel seçimler öncesi burjuva politikacıların dilinden düşmeyen gecekondu afları, hükümete geldiklerinde yerini gecekondu yıkımlarına bırakıyor. Ayazmalı emekçiler de bu yıkımdan payını alıyor. Bir yandan AKP'nin Kentsel Dönüşüm Projesi, diğer yandan Atatürk Olimpiyat Stadyumu ile değerlendirilen topraklar. Atatürk Olimpiyat Stadyumundan dolayı Ayazma toprakları sermayeye peşkeş çekilmeye çalışılıyor. Kürdistan'da yaşanan kirli savaşla birlikte, köyleri yakılan, kendi topraklarında yaşam hakkı tanınmayan, yurtlarından göç ettirilmiş yoksul Kürt emekçileri, şimdi evlerinden edilmeye çalışılıyor. "Köyümüzü yakıp yıktılar. Bir evimiz var, şimdi onu da yıkmak istiyorlar". Ayazmalı Kürt kadını, iki cümleyle özetliyor pek çok şeyi.

Trilyonlar Harcanan Stadyumun Komşuları

Ayazma halkının büyük bir çoğunluğu Kürt ve DEHAP'lı. Yani devletin 'potansiyel suçlu'ları. Ayazma'yı 5 bin nüfusu ile "İstanbul" saymayan kapitalist devlet, Kürt olmanın bedelini ödetiyor adeta.

Ayazma halkı yıllarca emek vererek yaptıkları evlerinden çıkarılmaya çalışılıyor. Çarpık kentleşmenin, yoksulluğun, işsizliğin nedeni olarak gösteriliyor Ayazmalılar.

Yıllardır insanca yaşayabileceği bir yerleşim yeri isteyen halkı görmezden gelen devlet, Ayazmanın dibine dünyanın en büyük Olimpiyat Stadyumlarından birini yaptı. Hiçbir yatırım yapılmayan bu mahalle, trilyonlar harcanan stadyuma komşuluk yapıyor. Bu komşuluğunun bedeli ise, Ayazmalılara yıkım olarak dönüyor. Ayazma halkı, evlerini terk etmeleri için her türlü baskıya maruz kalıyor, yaşadıkları yerden uzaklaştırılmaya çalışılıyor. Stadyumda maç yapılırken elektrikleri kesiliyor, mahalle abluka alınıyor.

İstanbul'da yıkım içine alınan 90 bin ev, binlerce ezilenin aynı sorunla karşı karşıya kalacağını gösteriyor. AKP Hükümeti, 'Kira öder gibi ev sahibi olunacak' demogojileriyle emekçileri kandırmaya hazırlanıyor. Mortgage emekçilere

umut olarak sunuluyor. Oysa Mortgage ile eve sahip olmanın koşulları emekçilerin gerçekliğiyle örtüşmüyor. Ev için gerekli olan paranın yüzde 75'ini taksitlendirilmiş kredi yoluyla emekçilere verilmesi öngörülüyor. Geri kalan yüzde 25'ini ise emekçilerin nereden bulacağı belli değil. AKP, yıkım içine aldığı bölgedeki emekçilere ev vermiyor, parası olana ev veriyor. Kredilerin düzenli ödenmemesi halindeyse emekçileri bekleyen tek bir şey var, kapının dışına konulmak. Zaten işsizliğin en büyük mağdurları emekçilerin bu parayı ödeyemeyeceği de açık. Bunun son örneğini Ayazmalı emekçiler alt taraflarında bulan Hamamdere'de yıkılan 5 evle gördü. "Ev vereceğiz" yalanıyla kandırılan emekçiler şimdi çadırda yaşıyor.

Sadece Türkiye'de değil, dünyada da ezilenler aynı sorunu paylaşıyor. Ezilenlerin yaşadığı sorunların dünya çapındaki ortaklığı Ayazma'da somutlanıyor. Nasıl ki Yunan devleti Yunanistan Olimpiyatlarında Romanların evlerini yıktıysa, burjuva Türk devleti de Atatürk Olimpiyat Stadından dolayı Ayazmalılarının evlerini yıkmaya çalışıyor. Yıkım sermayenin emekçilere karşı uluslararası bir saldırısı oluyor.

Ayazma'ya İlk Adım

Ayazma bu kadar yoksulluğun kışkacında ezilenlerin büyük öfkesinin de içinde saklıyor. Biriken öfke sosyalist çalışmanın olanaklarını da barındırıyor. Ulusal kimliklerinden kaynaklı yabancı olmamaları mücadelenin canlı bir dinamiği olmaya devam ediyor Ayazmalılar.

Ayazma halkı direnişe de yabancı değil.

Elektrik ve su hakkını verdikleri mücadeleler sonucu kazanıyorlar.

Yolları kesiyorlar, İSKİ'ye gidiyorlar, eylem yapıyorlar... Ayazmanın çevresel faktörleri de bu eylem biçimlerini belirliyor. Ayazmanın kıyısından geçen anayol bir çok kez elektrik ve su için kesiliyor. Tıpkı, Arjantin'de anayolların kenarındaki varoşlarda oturan işsizlerin, fabrikaya giden anayolları kesmeleri gibi. Bu eylemler, ezilenlerin potansiyelini de açığa çıkarıyor. İstanbul'u kuşatacak bu bakir alanlar, yeni mücadele deneyimlerinin de kıvılcımını oluşturuyor.

Ayazmalı emekçilerin açığa çıkan bu potansiyelinden 8 Mart'a yürümek için Ayazma'ya gitmeye karar veriyoruz. 6 Mart mitingine 1,5 haf-

ta kala aldığımız bu karar bizim için ezilenlere ve kendi gücümüze güvenin sınılandığı bir pratik oluyor.

Biraz heyecanlı, biraz meraklı ve coşkulu adımlarla Ayazma'ya varıyoruz. Mitinge az bir zaman kalması nedeniyle, hızlı bir çalışma yürütmenin telaşını taşıyoruz üzerimizde. “Acaba Ayazmalı kadınlar nasıl karşılayacak bizi, kadınları mitinge nasıl katabiliriz” soruları Ayazma'daki çalışmanın içinde yanıt buluyor. Hiç “tanımadığımız” Ayazmalı kadınlar bizi emekçi sıcaklığıyla karşılıyorlar. Ne onlar bize yabancı, ne de biz onlara. Kim olduğumuzu, niçin geldiğimizi anlatmaya başlıyoruz. Kadınlarla yaşadıkları sorunlar üzerine sohbet ediyoruz. Yaptığımız sohbetler sonucunda 8 Mart çalışmasını hangi halkalardan yakalayacağımız açığa çıkıyor; Yoksulluk ve yıkım.

Bazı kadınlar bizimle birlikte evleri dolaşırken, bazıları da duyarlı olan kadınların evlerini gösteriyor. Çocuklar ise yol boyunca eşlik ediyor bize. Ulaşabildiğimiz bütün kadınlara ulaşmak için kapıları çalıyoruz tek tek. Kadınların okuma-yazma bilmemesi elimizdeki EKB bildirilerinin yanı sıra onlarla uzun sohbetleri koşulluyor. Bildiri verip geçmekten öte, kadınlarla oturup uzun sohbet etmenin, ortak bir dil yakalamanın çalışmanın geliştirici bir faktörü olduğunu görüyoruz. Evleri yakın olan kadınları biraraya getirerek ev toplantıları yapıyoruz. Temel bir vurgu olarak sohbetlerde öne çıkan yıkımları, miting alanına taşımalarını istiyoruz. 6 Mart mitingine kadar 5 kez gidebildiğimiz Ayazma'dan 6 kadınla birlikte Kadıköy'de emekçi kadınlarla buluşuyoruz. Mitingde Ayazmalı kadının yükselen çığlığı belleklerimizde damgasını vuruyor.

8 Mart çalışması Ayazmanın devrimci çalışmaya açıklığını gösteriyor bize. Bu çalışmanın gösterdiği diğer bir unsur da; ezilenlerin özgün sorunlarından hareketle yakalanacak pratik hattın başarıyla sonuçlanacağı.

Yıkım Karşıtı Mücadele

Ayazma'da kadınlarla buluşarak ilk adımı attık. 8 Mart'tan aldığımız güçle yıkım karşıtı mücadelenin startını verdik. Ayazma'daki yıkım sorunu önümüzdeki sürecin mücadele dinamiğini oluşturuyordu. Mutlaka ki, bu mücadele; halkın iradesine dayanan, birleştirici, kapsayıcı ve doğal önderleri açığa çıkaracak bir mücadele ol-

malıydı. Ayazma emekçileri, en temel ve yakıcı gündemleri üzerinden örgütlenebilir, savaşılabirdi. Bu temelde, Ayazma'da ESP olarak yıkıma karşı halk toplantısı çağrısı yaptık. Bu toplantı, Ayazmanın geniş emekçi kesimleriyle buluşmanın bir basamağıydı. Ve öyle de oldu. Ayazmalıları en temel gündemleri olan yıkım etrafında bir araya getirerek toplantılar yaptık.

Toplantılarda söz Ayazmalı emekçilerindi. Kimi düşüncelerini söyledi, kimi deneyimlerini anlattı, kimi de neler yapılabileceğini. Toplantılara yön veren temel düşünce, yıkımı durdurmaktı.

Her yeni toplantıda, sayısal olarak bir artış, nitelik olarak bir derinlik göze çarpıyordu. Kararlar ortak ve demokratik bir anlayış zemininde alınıyordu. Belki de Ayazmalı emekçiler ilk defa kendileri üzerinde bu kadar doğrudan söz sahibiydi. Emekçiler mahallelerine dair kararlar alıyor, fikir geliştiriyor, bu fikri paylaşıyor ve bunun için hep birlikte çalışıyordu. Evleri için mücadele ediyorlardı.

Toplantıların en temel özelliği birleştirici olmasıydı. Ayazma Orta Karadeniz'den göçle gelen emekçileri de barındırıyor. Yıllardır devletin şovenist politikalarıyla yaratmaya çalıştığı Kürt-Türk ayrımı Ayazma'da da kendisini gösteriyor. Ama emekçiler sorunlarının ortak olduğu, yıkıma karşı birleşik bir direniş örgütleme zorunluluğu bu ayrıma bir darbe vurdu. Ayazma'da bu birliktelik, yıkım karşıtı mücadelede atılan ileri bir adımdı. Ayazmalı bir emekçinin dediği gibi; “Belediye yıkım yaparken Kürt'ü de, Türk'ü de dinlemiyor”.

Toplantıların işleyiş biçimi olarak, kararların demokratik bir temelde alınması, geniş halk toplantıları sonucu bir dizi yeni kararın ortaya çıkması, emekçi demokrasisinin bir örneğiydi aynı zamanda. Toplantıya katılan herkesin söz alması, yıkım sorununa karşı değişik mücadele biçimleri önermesi çalışmayı zenginleştirici bir yerde duruyordu.

Birlik, toplantıların temel gündemlerinden biriydi. Ayazma'da en geniş kesime ulaşmak, onları da yıkım karşıtı mücadelenin bir parçası yapmak düşüncesi Ayazmalı emekçilerin çalışmalarına yön veriyordu. Bir Ayazmalı emekçi bunu şu sözlerle ifade ediyordu; “Hepimizin evi yıkılacak. Herkes bu toplantılara katılmalı”. Mücadelenin meşruluğunu ve kapsayıcılığını ortaya seriyor bu sözler.

Yeni Bir Mevzi; Yıkıma Karşı Halk Komitesi

Toplantılar sonucunda Yıkıma Karşı Halk Komitesi kuruldu. Ayazma'da bulunan 2 camiden toplantıya çağrı duyuruları yapıldı. Cuma namazında camiden yıkımla ilgili hutbe okundu. Ev gezmeleri yapıldı, el ilanları dağıtıldı. Çalışmalara yukarı ve aşağı mahallelerdeki insanları katmak için bu alanlarda ayrı ayrı toplantılar yapıldı. Belediyeye gidildi, Yıkımlara Karşı Emekçi Halk Kurultayına katılım sağlandı.

Ayazma'da bu çalışmanın merkezinde, Yıkıma Karşı Halk Komitesi duruyordu. Halk komitesi deneyimi gösterdi ki, bir araç işlevine uygun tarzda kullanıldığı zaman, kitlelere önderlik edecek, halkı yönlendirecek, mücadeleyi ivmelendirecek muazzam bir olanak demektir. Yıkıma Karşı Halk Komitesi, emekçilerin içinden çıkan öz örgütlenmedir. Halkın kendi kendisini yönetmesinin bir biçimi olan komiteye, emekçiler kendisini önererek katılıyor.

Halk komitesi çalışmayı koordine ederek örgütüyor. En temel özelliği ise, birleştiriciliği, hareketi, yani eylemi. Üst bir örgütlenme modeli olan komite, harekette önemli bir yer tutuyor. Çünkü komitenin alacağı kararlar, yönlendirme gücü, yöneticiliği ve önderliği, hareketin geleceğini belirlemede tayin edici bir yerde duruyor. Bir şekilde, örgütlenme ve örgütlenme aracı olan komite, mücadelenin önünü açan bir dizi pratiği hayata geçiriyor. Yanı sıra, mahalledeki doğal önderleri de açığa çıkarıyor. Komite, tabandan kopuk bir örgütlenme değil. Komite, kararlar emekçilerle birlikte alıyor.

Öte yandan komite bileşim olarak, Ayazmada oturan tüm kesimleri kapsıyor. Komitede, Karadenizliler de var, cami hocası da. Bu komitenin hareket alanını genişletirken, kardeşleşme bilincini de geliştiriyor. Aynı zamanda daha renkli, daha canlı, daha yaratıcı çalışma biçimlerini ortaya çıkarıyor.

Yaygınlaşan Hareket Ve Komisyonlaşma

Komitenin hayat damarlarını komisyonlar oluşturuyor. Tabanla güçlü bağlar örmenin, yaygınlaşmanın ve örgütlülüğü geliştirmenin en canlı örneğini oluşturuyor komisyonlar. Özellikle mücadelenin en canlı, en militan, en kararlı, en mücadelecisi kesimi olan kadın ve gençleri aktifleştirmenin bir biçimi. Ayazmada'ki kadın ve

gençlik komisyonları kendisini buradan anlamlandırıyor. Komisyonlar aracılığıyla daha geniş bir kesime hareket ve söz alanı yaratılıyor.

Ayazma'da kadın komisyonu, hareketin en önemli birimi. Şimdiye kadar yaptığımız çalışmanın en temel eksikliği, kadınları yıkım karşıtı toplantılara ve komiteye katamamamız olmuştur. Kadınların erkek egemenliği altında ezildiği Ayazma'da kadın iradesini açığa çıkarmak için kadın komisyonu kurma kararını önümüze koyduk. Bu Yıkıma Karşı Halk Komitesi'ne kadın rengini katmanın bir koşuluydu. Belediyenin önüne en fazla geldi kadınlar, en militan eylemleri öneren de onlardı. Ama kadınlar, toplantıya gelmede, komitede yer almada aynı kararlılığı gösteremiyordu. Bizim kadınlara gitmede ısrarcı olmamız, bu mücadelenin kadınlarla birlikte kazanılacağını anlatmamız, kadın komisyonu kurmamızın adımlarını da hızlandırdı. Kadınlarla buluşarak Ayazma'da ilk adımı atmıştık, yıkım karşıtı çalışmada da kadınlarla buluşarak yürüyebilirdik. Nitekim, öyle de oldu.

Öte yandan gençlik komisyonu da, Ayazma'daki gençleri, yıkım gündemi etrafında bir araya getirmemizde önemli bir rol oynadı. Gençliğin dinamizmi, hareketi ve mücadelecisi ruhu yıkım karşıtı harekete yansdı. Gençlerin önerisiyle yıkıma karşı mahallede basın açıklaması yapıldı.

Yıkım karşıtı mücadelede belirli bir düzey yakaladık. Fakat bu düzeyi 1 Mayıs'a taşımada eksik kaldık. Ayazma'da yaptığımız bu çalışmanın üzerine basarak, 1 Mayıs'a yürüyebilirdik. Kararların alındığı halk komitesinde, "yıkıma karşı 1 Mayıs'a katılma"yı önermememiz nedeniyle Ayazmalı emekçileri 1 Mayıs'a taşıyamadık. Bu çarpıcı bir örnek aslında. Aynı zamanda bu, bizim için politik bir yanlışlık ve kitleleri ileriye çekmedeki tutukluluğumuzun bir göstergesi oldu. Emekçiler ancak, yıkım gündemi etrafında 1 Mayıs'a taşınabilirdi. Bizim mücadele araçlarımız da emekçilere yabancı değildi. Eylemler, yol kesmeler, yürüyüşler, mitingler, kurultaylar... Ama biz emekçileri kendimize, kendimizi de emekçilere yabancı gördüğümüz zaman, çalışmada tutukluk ve tıkanıklık kaçınılmaz oluyor.

Gülümseyen Geleceğimiz

Ayazma'da çalışmanın kalıcılığı halkla kaynaşmanın ve bütünleşmenin düzeyiyle ilintiliy-

di. Aileleri örgütlemek ve oradan hareketle mücadeleye itilim kazandırmak kalıcılaşmanın ön koşuluydu. Bu nedenle ailelerin mücadeleye katılması için özel çaba gösterdik. Ayazma'da babanın komitede, annenin kadın komisyonunda, çocuğun gençlik komisyonunda yer aldığı aileler var. Bu, çalışmanın gelişkinliğinin ve yerelliğinin önemli bir örneği olarak duruyor karşımızda.

Yürüttüğümüz çalışma yerelleşmeye deneyimi bakımından verimli bir örnek oldu. Halkın en yaşamsal sorunlarını ve ivedi taleplerini sahiplenme üzerinden politika yapma ve onları buradan harekete geçirebilme iradesi ve yeteneği belirleyici bir yerde duruyor. Ve tabii ki onlardan biri gibi olabilmenin sadeliği ve bunun kazandıracığı güven de. Artık halk bizi Ayazmalı olarak görüyordu. “Siz söyleyin biz yapalım” diyen emekçilerin bize olan güveni bu sözlerde somutlanıyor. Ayazmalı bir emekçinin, “Siz hep bizim yanımızda oldunuz. Gelip bildiri dağıtıp

gitmediniz, halkın sorunlarıyla ilgilendiniz. Nerede ne sorun yaşarsak sizi bulduk yanımızda” demesi, ezilenlerle ilişkilenişte hangi düzeyi tutturmamız gerektiğini özetliyor. Öncü gücün kitlelerle ilişkilmesi, kitleler üzerinde güven yaratması, çalışmada doğal bir inisiyatif alanı da açıyor.

Ayazma halkı bizi bağına bastı. Artık biz Ayazmalıydık. Birkaç gün gitmediğimizde, “nerdesiniz?” sorularını sıkça duyuyoruz. Mahalleye girer girmez çocukların koşturarak yanımıza gelmesi, “kağıt dağıtan ablalar geldi, toplantı geldi toplantı” diye bağırması çocuk gözüyle tanımlıyor bizi. Bu çalışma Ayazmalıların öncü gücü, bizimde Ayazmalılar tanımanın bir aracı oldu. Öncü güç, emekçilerin bağrından kuşatacak bu kenti. Suyunu emekçilerin isyanından ve haklı mücadelesinden alıyor çünkü. Mücadelinin asıl siperlerinden yükselen sesi duyumsuyoruz burada. Evet, Ayazma bugünkü yarınımız olarak selamlıyor bizi.

Kadınlar Yürüyor... Nereye?

Nur Cihan Işık

Kadın kitle hareketinin ve genel olarak kitle hareketinin dünya çapında gelişim dinamiklerini, sorunlarını ve iç çelişkilerini barındıran bir hareket olarak 2005 Dünya Kadın Yürüyüşü (DKY), 8 Mart'ta başladı ve 17 Ekim'e kadar devam edecek. 2005 DKY, gerçekte 2000 yılında başlayan, sonrasında tartışmalar, eylem ve etkinliklerle bugüne gelen ve kendini temel olarak Dünya Sosyal Forumu içerisinde ifade eden bir kadın kitle hareketi.

1995 yılında Kanada'nın Quebec* eyaletinde bir grup kadının öncülüğünde bir araya gelen ve kadın sorununun çözümü için eylem planları belirleyen kadınlar, 1998 yılında Dünya Kadın Yürüyüşünün başlatılması için harekete geçtiler. Belirlenen 17 temel talep etrafında gerçekleştirilecek yürüyüşün organizasyonu, 2000 yılını işaret ediyordu. 2000 yılı 8 Martında başlayan yürüyüş, Dünya Yoksullukla Mücadele günü olan 17 Ekim'de sona erdi.

2000 yılından 2005 DKY'ye kadar geçen süreçte Dünya Sosyal Forumu'na katılım en önemlisi olmak üzere, pek çok tartışma toplantısı düzenlendi. Ancak 5 yıllık dönemde, taleplerde ve çözüm önerilerinde temelden bir değişim gerçekleşmedi.

Daha iyi bir dünya isteginden, başka bir dünya istegine ilerlediklerini belirten DKY bileşenleri, 17 maddelik talepler listesinin 5. sırasında yer alan ve ideolojik, politik ve sınıfsal duruşu ta-

mamen muğlak olan bir örgütlenme önerisi dışında hiçbir örgütlenme çağrısı yapmadılar.

Taleplerden de anlaşılacağı üzere DKY'nin yoksulluk ve şiddet sorununa karşı çözüm önerileri, Tobin Vergisi, IMF ve DB'de şeffaflık, kadın araştırmalarına daha fazla fon ayrılması, borçların iptali gibi emperyalist küreselleşmeci güçlerden sinek ısırığı paylar alma düzeyinde kalmaktadır.

Yoksulluk ve şiddet, DKY'nin kadınlar açısından çözümlenmesini talep ettiği iki temel sorun. Ancak kendi gelişimi içerisinde bu sorunların nasıl çözümleneceğine dair temel bir politikasızlık ilk anda göze çarpıyor. DKY'nin politik duruşu, ilk olarak kimleri çözüm merci gördüğü sorunu ile ortaya çıkıyor. Bu noktadan tartışıldığında DKY, kadın sorununun çözümünü de, bir anlayış düzeyinde, ulusal ve uluslararası "karar vericiler"ın kararlarına bağlı ve bağımlı hale getiriyor. Kendi iç çelişkisi de, bu kuramların kadın sorunu noktasında atmadıkları/atmayacakları ve atamayacakları noktalarda somutlaşmaktadır. DB ve IMF ile kendi deyimleri ile "yapıcı diyalog" (constructive dialogue) geliştirmeye çalışan hareketin hakim bileşenleri, emperyalist küreselleşmenin uluslararası temsilcilerinin ezilen kadınların şiddet ve yoksulluk sorunlarını çözmesini beklemektedirler. IMF ve DB'nin izledikleri politikaların kadınlar üzerindeki ölümcül etkisini kınayan açıklamalar ya-

yınlanmasına karşın, DKY'nin taleplerinin muhatabı olarak ulusal ve uluslararası düzlemde yine bu kuruluşları ve onların işbirlikçisi hükümetleri görmeleri, en ileri noktada BM'yi baz almaları, hareketin temel sorunudur. Harekete yaklaşımdaki anlayış sorunu, kitle hareketini ve hareketin yaratacağı basıncın yönünü sivil toplumla sınırlamaktan kaynaklanmaktadır.

Sivil Toplumculuk Mu, Kadının Kurtuluşu Mu?

Dünya Sosyal Forumu içerisinde de liberal feminizmin etkilerini yaygınlaştırmaya çalışan DKY bileşenlerinin üzerinde durduğu ideolojik, teorik zemini tanımlamak ve bu zeminin nereden ve nasıl değiştirilebileceğini ya da değiştirilip değiştirilemeyeceğini tartışmak önemli bir noktada duruyor.

Merkezsizleştirme (decentralization) olarak adlandırılan politikalar doğrultusunda hareketin kimin tarafından kontrol edildiği, kimin tarafından gerçekleştirildiği de muğlaklaştırılmakta. Tüm dünyanın kadınlara aitmiş ve onlar tarafından yönetiliyormuş, dolayısıyla kimse tarafından yönetilmeyormuş gibi gösterilmesinin ardında, kadın yürüyüşünün sivil toplum anlayışının bir parçası haline getirilme hedefi duruyor.

İnternet üzerinden sağlanan iletişimle organize edilen eylem/etkinlik ve tartışmaların kimin ideolojik ve politik hegemonyası altında olduğunu bir bakıma gizleyen ve bu hegemonyayı genelin ve tartışmaların kararıymış gibi gösteren örgütlü bir örgütsüzlük dayatması ise bu zemini güçlendirmekte.

FFQ (Quebec Kadın Federasyonu)* önderliğinde organize edilen yürüyüş, en büyük finansal desteğini Quebec Belediyesi ve Kanada'nın sivil toplum örgütlerinden almaktadır. Finansal destek sorunu, sivil toplumculuğa kayan her hareket gibi DKY'de de bir soru işareti olarak durmaktadır.

Başka bir dünya tanımlarken antikapitalist vurguları temellendirmeyen DKY, teorik ve ideolojik olarak özel mülkiyetin bağlarından kurtulamadığı, emekçi kadınların sınıfsal perspektifine sahip olmadığı/olmak istemediği için, fırsat eşitsizliği ve erişim vurgularını ön plana çıkarmaktadır.

Liberal feminizmin temel argümanları olarak tanımlayabileceğimiz fırsat eşitliği ve erişim

hakları, İnsanlık Küresel Kadın Şartında ve 17 temel talepte yansımaları buluyor.

Kadınların eğitim, iş, sağlık gibi temel haklara erişim olanaklarının sağlanması üzerinden şekillenen bir fırsat eşitlikçiliğidir, bahsi geçen. Temel taleplerde en ileri düzeyde somutlanan ise, yoksul ülkelerin borçlarının iptal edilmesi ve ülkelere verilen kaynakların %20'sinin sosyal haklar için harcanmasının garanti altına alınmasını sağlamaktır. Tüm bu belirleme ve taleplerde neoliberalizm karşıtlığı zemininde durulduğu iddia edilse de emperyalist küreselleşmeyi kurumlar üzerinde basınç oluşturma hedefine saptırıldığı için özellikle ezilen kadınların örgütlü mücadelesi ve kitle eylemlerinin yıkıcı ve değiştirici gücü barışçılık ve pasifizm tanımlarının ardında gizli kapaklı reddedilmektedir.

Başka Bir Dünya Neresi?

Yoksulluk ve neoliberalizm karşıtlığı vurguları ön plana çıkartılırken, "yoksulluğun kadınlaştığı" teorik feminist vurgusundan yola çıkılmaktadır. Yoksulluğun kadınlaşması tartışması bir an için kabul edilse dahi, yoksullukla mücadelenin algılanış biçimi de saptırılmaktadır. Kadınların yoksulluk karşısındaki konumu, neoliberalizmden, sömürgecilikten bağımsız ele alınmaya çalışılmaktadır.

"Feminizmin son yıllarda çoğu toplumsal harekete damgasını vurmuş olmasına rağmen, öncelikler oluşturulurken pek sık ikincil bir konuma indirgenmektedir. Feminizm kadınların, sosyalizm herkesin meselesidir! Erkeklerin meseleleri 'genel' bir özellik taşıırken, kadınlarla ilgili sorunlar 'özel'dir! Neoliberalizme, emperyalizme ve yeni sömürgecilğe karşı mücadeleler bazen önceliklidir. Erkek egemenliği ile mücadele gündeme geldiği zaman ise, 'pekala diğer mücadelelerde ilerleme kaydettiğimiz zaman her şey daha iyi olacak...' Fakat kadınlar artık daha fazla beklemek istemiyor ve doğrusu bekleyemez de."

DKY tartışmaları içerisinde sosyalizm sözcüğünün -geçtiği nadir paragraflardan biri olarak yukarıda alıntılanadığımız paragraf, kapitalist ataviz sistemlerin yıkımını değil, dönüştürülmesini talep eden/yalnızca talep eden bir algılayışın ürünüdür.

Dünya Sosyal Forumu bileşenlerinin sağdan bir eleştirisi niteliğinde olan yukarıdaki paragraf,

adı İnsanlık İçin Küresel Kadın Şartı dahi olsa, feminizmin sosyalizmin adını duyması ile birlikte nasıl tüm antikapitalist, antiemperyalist ve “insanlık için” söylemlerinden savrulduğunu da göstermektedir.

2000’den 2005’e gelirken tartışılan ama pek su yüzüne çıkmayan noktalardan bir tanesi ise, kimin kiminle eşitleneceği sorusu idi. Kadınların erkeklerle eşitlenmesi noktasında bir tartışma yoktu, ama kadınlar arasındaki sınıfsal farklılıklar hareket içerisinde tartışma konusu olmuştu. Ancak hareketin ideolojik hegemonyasını elinde bulunduran güçler arasında derin bir ayrışma yaratacak bir sorun değildi bu. Harekette devrimci, komünist güçlerin etkisizliği tam da bu noktada ortaya çıkmaktaydı. Kadınlar arasındaki sınıfsal farklılıklar ve kimin kime karşı mücadele edeceği sorusu böylece yanıtlanmayarak rafa kaldırıldı. Rafa kaldırılış nedeni olarak ise cephenin parçalanma ihtimali öne sürüldü. Antikapitalist görüşün hareket içerisinde yeterli tartışma yaratamaması, kadınların cins olarak özgürleşmesini de özel mülkiyetin zincirlerine yeniden bağlıyordu.

“Yürüyüşün iki teması olan yoksulluk ve şiddet, yeni eylemlerin de ana temaları olmayı sürdürecekti. Amaçlar uzun süren tartışmalarla revize edildi. Kadınlarla erkekler arasında ve halklar arasında eşitliğin geliştirilmesi amaç maddesine, kadınların kendi aralarında eşitliğin de dahil edilmesi önerisi, tartışmaların ardından iç mücadeleye yaratacağı ve cepheyi parçalayacağı düşüncesiyle reddedildi.”

Başka bir dünyanın neresi olduğunu tanımlamamakta kasıt aranması, tam da burada gündemleştirilmelidir. Ezilen kadınların kurtuluşu mücadelesinin önüne sosyalizm hedefini koymaktan ısrarla kaçınmak, eninde sonunda DB ve IMF’den talepler dilenme derekesine düşmektedir.

Özellikle Irak savaşı konusunda birkaç kınayıcı açıklama dışında eylem örgütlenilmemesi ve yürüyüş boyunca Iraklı kadınların yanından kıyısından geçmemeye özen gösterilmesi ise politik hattın en çarpıcı yanlarından biridir. Iraklı kadınlarla dayanışma eylem ve etkinliklerinin yokluğu, DKY’nin DSF içerisinde durmaya çalıştığı çizgi ile de ilişkilidir. Ancak Dünya Sosyal Forumu içerisinde de, liberal-muhafiz çizginin sivil toplumcu, uzlaşmacı güçlü bir kanat oluşturduğu ve bu kanadın işgale karşı

çıkılmakla birlikte, Irak’taki direnişe destek vermekten kaçındığı, hatta emperyalistlerin “terör” tanımı içine almaya çalıştığı dikkate alınır, DKY’nin de kendini bu kanada yasladığı düşünülebilir.

DKY İleriye Mi, Geriye Mi? Karar Emekçi Kadınların...

2005 DKY’nin eylemleri üzerinden yapılacak bir değerlendirme, uluslararası kadın hareketinin gelişim ve ilerleme olanaklarını belirlemek noktasında önemli olacaktır. DKY, yerel müdahalelere olanak tanıyan ve merkezizlik vurguları içerisinde emekçi kadınların iradesine de alan bırakan bir hareket olarak tanımlanabilir. Taleplerinin sınırlılığı, uzlaşmacı ideolojik yaklaşımı ve politik reformcu duruşunun ötesinde, DKY’nin gerçek iradesi eylem alanlarında oluşmaktadır. Eylem alanlarının tüm dünyaya yayılması ve özellikle Latin Amerika emekçi kadınlarının DKY’ye devrimci dokunuşu, kitle hareketlerinin yıkıcılığı zorlayan ve gelişime ön açan yanını da bir kez daha ispatlamaktadır.

Özellikle Latin Amerikalı emekçi kadınların DKY’ye katılımı ve rüzgarı emekçi kadınlardan yana döndüren etkileri, gerek ABD ve onun hegemonyasındaki DB ve IMF karşıtlığını ön plana çıkarması, gerekse de barışçı eylem çizgisi vurgularına yol kesmelerle yanıt vermesi, eylemin ve kitle hareketinin muazzam dönüştürücü kuvvetini somutlamaktadır.

2005 DKY’nin verileri üzerinden konuşulduğunda, uluslararası kadın mücadelesinin ihtiyaçları ve sorunları da ortaya çıkmaktadır. Emekçi kadınların örgütlü tarzda bir hazırlığı, müdahale inisiyatifi ve eylemlere katılım seferberliği sağlandığında, reformcu çizginin sınırları içinde tutulmak istenen bir hareketin ne ölçüde devrimcileşebileceği de görülmektedir. Avrupa ve de özel olarak Türkiye açısından tartışıldığında ise neoliberal saldırıların altında, ezilen emekçi kadınların DKY’ye katılımının yeterince sağlanmadığı görülmektedir. Buralarda feminist anlayış ve çizginin, hareketin devrimci gelişim olanaklarını önemli düzeyde sınırlamayı başara-bildiği görülmektedir.

Dünya kadınlarının yoksulluğu ve şiddete maruz kalmaları üzerinden yapılan vurgular (özellikle emperyalist küreselleşmenin kadın emeği ve bedeni üzerine geliştirdiği özelleşmiş politika-

lar/saldırıları da göz önüne alındığında) ve tespitlerin, sayısal veriler dışında bir anlam ifade edebilmesi için, sınıf uzlaşmacılığından uzak, tutarlı ve sonuç alıcı bir programın ve eylem stratejisinin parçası haline getirilmesi gerekmektedir.

Somut durumda Marksist Leninist komünistler açısından bir eylem birliği olarak tanımlanabilecek DKY'nin olanakları, Latin Amerikalı emekçi kadınların açtığı yolda cisimleşmektedir. Kitlesele ve militan bir hattan ilerleyen katılımı, 'başka bir dünyanın adının konulması ve sınıf perspektifinin kadın hareketine damgasını vurması sağlanabilir. Bu ise ancak, komünist kadınların dünya çapında gelişen hareketlere daha derinlikli eğilmesi ve müdahale alanlarını genişletmesi ile mümkün olabilir. Uluslararası alanda emekçi kadınların bakış açısını ve somut taleplerini ortaklaştıran tartışmaların yürütülmesi, dünya kadın hareketinin temel bir sorunsal olarak masaya yatırılması ve ilerici-devrimci örgütlerle bu noktalar üzerinden de birlikteliklerin sağlanması çabaları, DKY tarzı etkilenmeye açık ve belirli bir kitle tabanı taşıyan hareketlere müdahale zeminini güçlendirecektir.

Dünya Sosyal Forumu gibi DKY de, alanlara taşıdığı ve etkilediği kitle gücü nedeniyle devrimci müdahalenin görüş açısı içerisinde olmalıdır.

DKY, Türkiye'de Nereye Yürüyor?

Yürüyüşün Türkiye ayağının örgütlenmesinde çok boyutlu sorunlarla ve tartışmalarla karşı karşıya kalındı. Çuvaldızla başlayalım! Komünist kadınlar açısından, DKY üzerine yeterli tartışmaların yürütülmemesi ve hareket içerisinde aktifliğin gerekli biçimlerde ortaya konulmaması, büyük bir eksiklikti. Açık ve net biçimde ifade etmek gerekirse, DKY konusunda günlük politikalarla idare edilmeye çalışıldı. Kapsamlı ve değiştirici bir politik hattın ortaya konulamaması, kadın kitle hareketi ve emekçi kadınların dayanışmasının artırılması doğrultusunda bir perspektif belirlenememesi sorununu yarattı. Politikasızlık, hem hareketin uluslararası tartışmalarına katılım ve emekçi kadın kitlelerinin dünya çapında DKY çizgisini değiştirme mücadelesinin gerekliliğini kavrayamama noktasında, hem de bunun yerel ayaklarını kapsamlı biçimde örgütleyememe sorunlarını getirdi. Yürüyüş organizasyonuna dair bilgilere ve tartış-

malara hakim olma noktasında yaşanan sorunlar ve irade eksikliği ise sorunun başka bir boyutunu oluşturuyordu. Tüm bu sorunlardan ötede, 1 Mayıs alanlarına DKY üzerinden emekçi kadınlara yönelik çağrılarının taşınmaması, bırakın yeni güçlerle DKY eylemine dönüştürücü bir katılımın sağlanmasını, 1 Mayıs alanına taşınan emekçi kadınların dahi katılımının sağlanmaması çarpıcıdır. Tüm bu sorunlar, komünist kadınların örgütlenme anlayış ve perspektiflerini sorgulamaları için yakıcı bir gündem oluşturmaktadır. Latin Amerikalı emekçi kadınların DKY'ye müdahale tarzı, öğrenilmesi ve geliştirilmesi gereken yönü işaret etmektedir: Örgütsüzlük dayatmalarına karşı daha çok örgütlenme, feminizme karşı emekçi kadınların kitle gücünün dönüştürücülüğü ile, sivil toplumluluğa karşı militan eylemlerle!

Kadın hareketi üzerinden yaşanan yakın dönem ayrışmalarının henüz sonuçlanmayan durumu, DKY'nin de Türkiye ayağının temel tartışmalarını oluşturuyordu. İlk bakışta göze çarpan iki uç vardı: Kadın hareketinin ihtiyaçları karşısında derin uykuya yatan devrimci güçler ve erkek düşmanlığı üzerinden kadın kitle hareketini geliştirme perspektifini tahrip eden feminist anlayış...

Feminizme karşı mücadele adına 8 Mart'ta yerlere göklere sığmayan eleştiriler düzen, ESP ve EKB sendromu ile anlamsız ayrışmaları tetikleyenler, emekçi kadın hareketinin çıkarları söz konusu olduğunda alışıldık sessizliklerine geri döndüler. DKY tartışmaları sırasında, yürüyüşün Türkiye ayağını emekçi kadınların talepleri doğrultusunda örgütlemeye çalışan ve feminizm karşısında mücadele yürüten EKB, gene "en devrimci" dostları tarafından -daha sonra feminizme yedeklenme eleştirileri almak üzere(!) yalnız bırakıldı.

Yürüyüşün örgütlenmesi aşamasında ajitasyon ve propaganda yasakçılığı zemininde başlayan tartışmalar, kadın hareketinin örgütlülüğüne yönelik saldırıları şekillendiriyordu. DKY'nin uluslararası maddelerinde bile olmamasına karşın karma örgütlerin ve partilerin katılımını ve temsiliyetini engelleme çabaları, liberal feminizmden dahi geriye düşüşü ifade ediyordu.

Yürüyüş organizasyonunda ortaya çıkan, sosyal şoven reaksiyonlar ise ibret-i alem denilebilecek bir durum ortaya çıkardı. Kürt kadın hareketinin feminizme yedeklenme politikasının iflası da

tam bu noktada yaşandı. Bu aynı zamanda sistemle dirsek temasında olmanın getirdiği acı sonuçlardan bir tanesidir. Sivil toplumcu kadın örgütleri, KESK içinde şovenizmden sıyrılmayan hakim güçler uzun dönemdir Kürt kadın hareketinin temsilcilerinin kendilerine yedeklenmesinin de güveni içerisinde, “Kürtçe metin okumaya ne gerek var, zaten eyleme katılanların hepsi Kürtçe biliyor” diyecek kadar patavatsızlaştılar. Dillerinin kemiksizliği elbette ki, kendilerine tanınan inisiyatif alanının genişliğindedir. Ancak tartışmalar boyunca Kürt kadın hareketinin temsilcileri gerekli müdahalelerde bulunmamış, yalnızca alanda artık dayanılmaz olan görmezlik ve yok sayma politikalarının karşısında çekilmeyi tercih etmişlerdir.

Dünya Kadın Yürüyüşü eylem ve etkinlikleri 17 Ekim’e kadar Türkiye’de devam edecek. Yukarıdaki tartışmalarla birlikte emekçi kadınların inisiyatifini DKY’ye taşımak sorumluluğu yakıcı bir gündemdir. Yakıcılığı, yalnızca bir eylem takvimi ve birlikteliği olarak bugünün gündemi olması nedeni ile değil, aynı zamanda kadın sorunu ve emekçi kadınların örgütlenmesi sorunu ile birebir ilintili olan süreklileşmiş politika yapabilme sorunu ile de bağlantısından kaynaklanmaktadır.

(* *Quebec Kadın Federasyonu (FFQ): Yoksulluğa ve şiddete karşı dünya çapında bir kadın yürüyüşü başlatma fikrini ortaya atan ve örgütleyen Quebec Kadın Federasyonu (FFQ)’dur. 1966 yılında kurulan FFQ, partizan olmayan bir baskı grubudur. Kadınların her alanda eşitlik, adalet, onurlu bir yaşam ve sosyal adaletten yararlanmaları için feminist bir perspektifle ortak çalışmalar yapar. FFQ, kendisini çok-kültürlü ve çoğulcu perspektife sahip feminist bir grup olarak tanımlar. Genel amacı, kadınların çıkarlarını ve haklarını savunmak ve geliştirmektir. Çalışma konuları yoksulluk, şiddet, gençlik, topluluklar, lezbiyenler, küreselleşme, barış, fahişelik ve eşit temsildir. Üyeleriyle birlikte ve diğer toplumsal örgütlenmelerle diyalog içinde FFQ, toplumsal değişim perspektifi taşıyan kolektif eylemlere katılır. Politik aktivizm, tartışma, eğitim, koalisyon oluşturma ve kolektif eylemi teşvik eden bir örgüttür. Renk, cinsel yönelim, medeni durum, din, politik inanç, dil, etnik ya da ulusal köken, sosyal, fiziksel ve zihinsel durum ayırımı yapmaksızın bütün kadınlara*

açıktır. Son birkaç yıldır FFQ, kadınların ekonomik koşullarına öncelik vermektedir.)

EK: Dünya Kadın Yürüyüşünün Yoksulluğa Ve Şiddete Karşı 17 Talebi

1. Bütün devletler, yoksulluğu ortadan kaldıracak yasalar ve stratejiler benimsemelidir. Yasalar, eylem planları ve ulusal düzeyde projeler ile ayrımcılığın önlenmesi. Temel Kaynaklar (su, gıda, ev, sağlık, sosyal güvence); Kültür, Yurttaşlık, Doğal ve Ekonomik Kaynaklar; Eğitim Kaynaklarından Eşit Yararlanılması; İşyerinde Eşitlik ve Sorumlulukların Paylaşılmasında Eşitlik;
2. Acil Önlemler: Tobin Vergisi’nin uygulanmasıyla elde edilecek gelirin, yoksul ülkeler ve öncelikle kadınlar için kullanılacak özel bir fonda toplanması; zengin ülkelerin GSMH’sının %0,7 oranında gelişmekte olan ülkelere aktarılacak yapısal uyum politikalarına son verilmesi, kamu hizmetleri kesintisinin önlenmesi vb....
3. Yoksul ülkelerin borçlarının iptali;
4. 20/20 formülü; endüstrileşmiş ülkelerin yoksul ülkelere yapacakları yardımın %20’sinin sosyal harcamalar için kullanılması, yoksul ülkelerin aldıkları yardımın %20’sini sosyal programlara kullanması;
5. Ekonomi üzerinde kontrolü olan, bütün ülkelerin, kadınların ve erkeklerin eşit ve demokratik temsiline dayalı, monolitik olmayan dünya çapında politik bir örgütlenme;
6. Büyük güçlerin birçok ülkeye uyguladığı, kadınları ve çocukları mağdur eden ambargo ve ablukalar kaldırılmalı;
7. İnsan haklarını savunduğunu iddia eden devletlerin, kadınları kontrol eden politik, ekonomik, dini, kültürel her tür otoriteyi mahkum etmesi ve kadınların temel haklarını ihlal eden rejimleri kınaması;
8. Kadına yönelik şiddetin herhangi bir gelenek, görenek, din, kültür ve politik iktidarla mazur göstermeksizin temel insan hak ihlali olarak tanınması;
9. Kadına yönelik her tür şiddete son vermek için devletler eylem programları, politika ve

program-ları yerine getirmeli ve yeterli mali imkan sağlamalı;

10. BM, kadınlarla ve çocuklarla ilgili bütün sözleşme ve akitleri onaylaması ve iç hukukuna uyumlu hale getirmesi için devletlere olağanüstü baskı yapmalı;

11. Protokollerin en kısa sürede kabul edilmesi ve böylece uygulama mekanizmasının kurulması- CEDAW ve Çocuk Hakları Sözleşmesi;

12. 949 yılında yürürlüğe giren İnsan Ticareti ve Fahişeliğin Durdurulması Sözleşmesinin uygulanması;

13. Uluslararası Suç Mahkemelerinin devletlerce tanınması, cinsel taciz ve tecavüzü savaş suçu olarak tanımlayan hükümlere uyulması;

14. Bütün devletlerin silahsızlanma politikalarını benimsemesi ve Kara Mayınlarına Karşı Sözleşme'yi kabul etmesi;

15. Cinsiyet ayrımcılığına, zulme ve cinsel şiddete maruz kalan kadınların sığınma hakkının kabul edilmesi;

16. BM ve devletlerin kişinin cinsel eğilimlerinin haklardan tam olarak yararlanmasını engellemeyeceğini kabul etmesi;

17. Cinsel yönelimleri nedeniyle ayrımcılığa ve zulme uğrayanların sığınma hakkının derhal kabul edilmesi.

(16. ve 17. talep ihtilafli olduğu için ülkelerin tercihine bağlı olarak savunulmaktadır).

Kanlı Bir Miras Öyküsü Ya da Ermeni Soykırımı

Talat Göçmen

*Der Zor çöllerinde naneler biter
Nanelerin kokusu dünyaya bedel
Bu ayrılık bize ölümden beter
Dini uğruna giden yiğitler
Dini uğruna giden Ermeni*

*Tuzsuz olur Arabistan fıstığı
Böyle miymiş Osmanlı'nun dostluğu
Dini uğruna giden yiğitler
Dini uğruna giden Ermeni
Ermeni muhacirlik türküsü(1)*

“Babam şimdi 90, annem ise 82 yaşında. Büyükbabamı idam etmişler, babaannem ise urzına geçilerek öldürülmüş. Dokuz çocuklu aileden bir tek babam ve 5 yaşındaki kardeşim kurtulmuşlar. Anne tarafımın hikayesi ise farklı, biraz anormal ama bu yüzden ihmal edilmesi gerekmiyor. Annemin babası, ailesi önünde, hamile karısı ve yaşlan 2 ile 8 arasındaki dört çocuğun gözleri önünde idam edilmiş. Dedemin bir iş arkadaşı varmış Hacı Halil. Dedeme, başına gelebilecek kötü bir durumda tüm aileye bakaçağını, gözünün arkada kalmaması sözünü vermiş. Tahmin edilebilecek felaketlerin en kötüsünden bile daha dehşetli olan bu felaket mey-

dana geldiğinde ise Hacı Halil sözünü tutmuş ve evinin çatısında bizim aileyi tam bir yıl boyunca saklamış. Ailenin saklandığı yer lojistik bakımdan oldukça tehlikeliymiş. Anneannemin yeğeni de dahil toplam yedi kişi imişler çatı katında. Kimsenin dikkatini çekmeden yedi kişi için alışveriş yapmayı, her gün, bir sonraki geceye yetecek kadar yemek hazırlamayı Hacı Halil aylarca yapmış. Arada bir, iki karısını ve hizmetçilerini akrabalarına yollayarak saklananların aşığına inmesini, elbiselerini yıkamalarını ve banyo yapmalarını da sağlamış. Çocuklardan ikisi öldüğünde onları da gizlice gömmüş. Tüm bunları yaparken çok büyük riske girdiğini biliyor-

du Hacı Halil. Üstelik hizmetçileri ne yaptığından haberdardılar ve eğer yakalansaydı, onun da kaderi Ermenileri bekleyen kaderle aynı olacaktı.

Ben kendi kuşağımın, amca ve teyzeleriyle birlikte büyüeyebilen çok az çocuğundan birisiyim. Tüm bunlar bana hep Hacı Halil'i hatırlatıyor. Tanrının rahmeti onunla olsun. Daha sonra Halep ve Beyrut'ta Ermenilerin yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde yaşadım, okula gittim, Zavarian hareketi gibi örgütlere katıldım. Özgür ve bağımsız Ermenistan rüyası ve Türkler tarafından yapılan kabus, gördüğüm eğitimin iki temel direği idi. Hem Ermeni örgütlerden, hem de hayatta kalanlardan Türklerin insanlık dışı yaratıklar olduklarını öğrendim... Ama Hacı Halil'in anısı benim bilincimin bir parçası idi ve ben insancıl Türkün, onun ailesinin varlığının bende yarattığı ikilemi bilerek büyüdüm. Bende içselleşmiş olan bu ikiliğin bana öğrettiği bir gerçek var: Gerçeklik ve adalet o kadar kolay değil, bu mutlaka araştırılmalıdır...

Elimi buradan, Türkiye'nin insanlarına uzatmak istiyorum. Hatırlamaları için rica ediyorum; bir zamanlar devletleri belki katiller tarafından yönetilmişti, ama onların Hacı Halil'leri de vardı. Jenosit gerçeğini kabul etmek, üzüntüyü dile getirmek, bu sonuncuların anısına yakışan şey olacaktır. Bizler arasındaki iyileşme süreci de belki böyle başlayacaktır..."(2)

Kardeşlik Eli

"Elimi buradan, Türkiye'nin insanlarına uzatmak istiyorum." Bu sözler, Zoryan Enstitüsü Başkanı Greg Sarkisyan'a ait. Sarkisyan, Soykırımın 80. yılı dolayısıyla düzenlenen bir sempozyumda, Türk halkına işte böyle sesleniyor. Sarkisyan, aradaki soykırım duvarına rağmen, Türk işçi ve emekçilerine kardeşlik elini uzatmakta tereddüt etmiyor. O'nun ve halkının tek bir isteği var: Türk halkının, Ermeni Soykırımını kabul ederek, İttihat ve Terakki'nin kanlı mirasını red ve mahkûm etmesi. Bu yüzden Hacı Halil'de ve benzerlerinde cisimleşen Türk halk onuruna sesleniyor Sarkisyan, "Acımıza ortak olun!" diye.

Ermeni halkı; tam 90 yıldır bu çağrıyı yükseltiyor. Ancak Türk halkının bu çağrıyı duyduğunu, duyabildiğini söylemek mümkün değil. İttihat

ve Terakki'nin mirasçıları, yıllarca bu sesin duyulabilmesini, soykırımın red ve mahkûm edilmesini engelledi. Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte, Ermeni soykırımını derin bir sessizliğe boğuldu, unutturuldu ve yok sayıldı.

Ama, sessizlik artık hükmünü yitiriyor. Ermeni Soykırımını, iç politikanın da en önemli gündemlerinden biri haline geldi. Soykırım, aylardır TV'lerin ve gazetelerin manşetlerinden inmiyor. Hakim ses, hala soykırımın mirasçılarına ait, ama aykırı fikirler de duyuluyor artık.

Bu değişim, Türk emekçileri için büyük bir fırsattır. Soykırımın vebalini üzerinden atmak, Türk burjuvazisinin emekçilerin boynuna dolağı şoven zincirden kurtulmak için... Uzun yıllardan sonra Ermeni Soykırımını masaya yatırabilmişken, zaten asıl mesele de bu değil mi? Devletin tutumundan çok, halklarımızın bu sorun karşısında alacağı tutum önemli. Türk işçi ve emekçileri, Ermeni halkının uzattığı kardeşlik elini tutabilecek mi? İşte bugün yanıtı aranan soru bu!

Techir Ya Da Soysürüm

Soykırım vahşeti, dönemin İçişleri Bakanı Talat Paşa, Savaş Bakanı Enver Paşa ve Eğitim Bakanı Dr. Nazımın gizli genelgesiyle başlar. Ermenilerin tehcir edilmesini buyuran 15 Nisan 1915 tarihli genelgede açıkça şöyle denilmektedir: "Ermenileri yok etmek lazım. Osmanlı bu konuda hiçbir fedakarlıktan kaçınmayacaktır... Türk topraklarında Ermenilerin yaşama ve çalışma hakkı tamamen iptal edilmiştir. Buna göre, Hükümet, beşikteki bebeklere bile acınmasını emrediyor!"(3)

Açık bir soykırım ilanı olan bu genelgenin hemen ardından seferberlik ilan edilir ve 18 ile 45 yaşlan arasında bütün Ermeni erkekler silah altına alınır. 1915'ten 1918'a uzanan zaman diliminde, yaklaşık 300 bin Ermeni zorla askere çağırılır. Bunlardan "Amele Taburları" oluşturulur. Değişik bölgelere sürülen ve zorla çalıştırılan bu taburlara bağlı askerler, daha sonra Enver Paşa'nın özel emri ile katledilir.

Seferberliğe, Ermeni bölgelerinin silahsızlandırılması ve aydınların tutuklanması eşlik eder. "Silah toplama" gerekçesiyle Ermenileri yağmalayan, evlerini harabeye dönüştüren ve katleden Osmanlı, Soykırımın başlangıcı olarak kabul edilen 24 Nisan 1915'de ise, İstanbul'da yaşa-

yan 273 Ermeni aydınını tutuklar. Sonra da gönderdiği sürgünde katleder. Ermeni okullarını kapatır ve Ermeni kiliseleriyle birlikte kullanılamaz hale getirir.

Soykırım saldırıları, Ermeni ulusal kurtuluş mücadelesinin güçlü olduğu Van'da start alır. Ermenilerin yaşadığı ilçe ve köyler, İttihat ve Terakki'nin örgütlediği Teşkilat-ı Mahsusa çetelerinin baskınına maruz kalır. Kan gövdeyi götürür. Birkaç ay içinde onbinlerce Ermeni kılıçtan geçirilir. Bir o kadarı da yerinden yurdundan edilir.

Bu insanlık vahşeti, Van'la da sınırlı kalmaz; hızla Bitlis, Ağrı, Antep, Maraş ve Malatya'ya doğru yayılır. Din adamları, "Kim 7 gâvur öldürürse cennete gider. Gavurların katli vaciptir" şeklinde vaazlarla bu katliama çanak tutarken, işbirlikçi Kürt aşiret reisleri de bu katliamın suç ortaklığında yer alır. Kürt feodal ağalarının inisiyatifinde oluşturulan Hamidiye Alayları, Ermenilerin üzerine atılır. Bu saldırılara, yer yer Muş Ovasında iskan edilmiş Kafkas kökenli obaların silahlı çeteleri de katılır.

Tüm bu katliam saldırıları karşısında "tarafsız"mış gibi bir görüntü çizmeye özen gösteren İttihat ve Terakki Hükümeti, ortaya çıkan Ermeni direnişlerini de fırsat bilerek, "tehcir" (yer değiştirme) politikasını gündeme getirir. işgalcilerin ve sömürgecilerin klasik yöntemlerinden biri olan yer değiştirme ya da sürgünün amacı, ulusal direnişi etkisiz hale getirmek, ulusal bilinci parçalamaktır. Tıpkı Kürt halkının 3 bin köyünün boşaltılarak yakılması, yüzbinlerce Kürdün Batı'ya göç ettirilmesinde olduğu gibi.

Resmi tezlere göre; tehcirin amacı, "Bağımsız Ermenistan kurma düşüncesiyle, savaş içindeki kendi devletlerini arkadan vuran Ermenilerin verdikleri zararı önlemek gayesiyle zorunlu olarak alınmıştır." Çünkü, "Ermeni tedhiş (terör) hareketleri bir türlü durmak bilmeyince hükümet, ülkenin çeşitli bölgelerinde yaşayan Ermenileri, savaş bölgelerinden uzak yeni yerleşim merkezlerine götürmek zorunda kalmıştır."(4) Özcesi, Osmanlı masumdur! Kendisini, "sözde vatandaş"ların mezalimi karşısında korumaya çalışmaktadır sadece!

"Sözde vatandaşların provokasyonları!.. Ege-menler, Ermeni Soykırımından bu yana oldum olası bu yalana sarılıyor. Bu politik argüman tam 90 yıldır hiç eskimedi. Örneğin, yakın za-

man önce Mersin'den Trabzon'a uzanan linç girişimi, 'sözde vatandaşlar' karşısında bayrağı savunmak için yapılmadı mı? Ulusal haklarını talep eden Kürt halkı ve devrimciler, 'sözde vatandaş' ilan edilip, hedef gösterilmedi mi?

Türkiye Cumhuriyetinde "özde vatandaşlar", her daim tetiktedir. "Sözde vatandaşlar'a karşı uyanıklığı, bir an için bile elden bırakmazlar bunun için. Tehlike anında hemen harekete geçilir ve "bölücüler" etkisiz hale getirilir. Ama bu politika, her daim çok bilinçli bir şekilde açıktan gündeme sokulmuyor. Öncelikle, tarafsızlık görünümü altında komplolar ve kışkırtmalar tertipleniyor. Bunun için genellikle düzenin besleyip el altında tuttuğu paramiliter güçler kullanılıyor. Bu grup, zincirlerinden boşandırılıyor ve tepki hareketi örgütleniyor. Devlet, ancak bundan sonra olaylara müdahaleyi kendisine görev biliyor. Tabii 'olayları yatıştırmak' ve 'asayiş sağlama' için güçlü ve şefkatli kollarını da göstermemezlik etmiyor. Bu komplolar zinciri, 90 yıldır özünde hiç değişmedi: Çorum'da, 12 Eylülde, Sivas'ta ve tabii ki Gazi'de hep aynı senaryo tertiplendi.

'Sözde Vatandaşlar' Bu Kez Ermenilerdir

Tarih, 27 Mayıs 1915'e işaret ederken, devlet yine "sözde vatandaş"lara "büyüklüğünü" gösterir. ittihat ve Terakki'nin gelişmeler karşısındaki "tarafsız"lığı bozulur. "Tehcir Kanunu" ve bu kanuna dayalı olarak çıkarılan genelgelerle, Anadolu'daki 70 yerleşim biriminde Ermeniler yerinden yurdundan sürülmeye başlanır. Bu zulme karşı yer yer direnişler patlak verir. Zeytun isyanı, örneğin bunlardan en bilinenidir. Konya istikametinde zorunlu göçe tabi tutulan Ermenilerden 32'si, kendilerini manastıra kapatarak bir direniş gerçekleştirir. Bu "sözde vatandaşlar" da tabii ki direnme haklarını yaşamlarıyla ödemek zorunda bırakılır.

Ermeni Soykırımı, büyük oranda 9 Haziran 1915 ile 8 Şubat 1916 tarihleri arasında süren tehcir sırasında meydana gelir. Tehcir Kanunu nedeniyle evlerinden yurtlarından zorla kopartılan Ermeniler, büyük kabileler halinde yola koyulur. Yolda ise, onları ölüm beklemektedir. Osmanlı'nın örgütlediği Teşkilat-ı Mahsusa çeteleri, çoktan yollara pusu kurmuş, kan dökmek için beklemektedir.

Tehciri, "Dünyanın en başarılı yer değiştirme uygulamasıdır" şeklinde öven resmi teze göre;

tehcir sırasında Osmanlı askerleri Ermenileri katletmemiştir. Çetelerin “öngörülemeyen” saldırılan dışında, ölen Ermeniler tabii ki olmuştur, ama onlar da, olsa olsa açlık ve hastalık gibi önlenemeyen felaketler nedeniyle yaşamlarını yitirmiştir. Bu ölümlerden Osmanlı ve İttihat ve Terakki Hükümeti sorumlu olamaz ki!

Resmi tez, aynen böyle diyor! Ne ala? Yüzbinlerce insanın yaşam hakkı, resmi tezlerin soğukluğunda kolayca yitip gidebiliyor! Oysa tehcir kararını aldıktan sonra, bu göçün güvenli bir şekilde gerçekleşmesi, her durumda İttihat ve Terakki'nin sorumluluğundadır. İttihat ve Terakki ile mirasçıları bugün de olsa bu sorumluluktan kaçamaz. Çünkü tarih ve gerçekler onların peşi bırakmıyor, bırakmayacaktır. Gerçekler, İttihatçıların yalan perdesini yırtmakta inatçı. Binlerce Ermeni'nin 20 kişilik asker kafileleriyle göç yollarına salınması, katliamlara davet çıkarmak değilse nedir? Ya da, Osmanlı arşivlerinde yer alan Der Zor Çölü'ne ilişkin bilgiler, planlı bir katliamdan başka neyi anlatabilir?

Osmanlı arşivlerine göre; Talat Paşa, 1913'te Der Zor ile ilgili bir soruşturmada bulunur ve “Bu çölde yaşama imkanı yoktur” yanıtını alır. Buna rağmen bundan iki yıl sonra, Der Zor'a tehcir kararı almakta tereddüt etmediği görülmektedir. Hatta, tehcirin sürdüğü 1915 Ağustos'unda, daha da ileri gidecek ve “Ermenilerin yeni vatanı Der Zor'dur”, “Ermeni meselesi çözülmüştür” sözleriyle, bu ölüm sürgününü savunacaktır. Resmi tezin savunucularına soruyoruz: Sonuçları öngörülebilir olduğuna göre Der Zor'a tehcir kararı, planlı bir katliama, etnik bir temizliğe işaret etmemekte midir? Ermenileri, yaşama şansı dahi olmadığı bilinen bir yere göndermek, soykırım değilse nedir?

Resmi tezlere bakılırsa, tehcir sırasında 50 bin Ermeni çete saldırılan, açlık ve hastalık nedeniyle ölmüştür. Oysa, soykırımın mimarlarından Talat Paşanın günlüğü bile 800 bin rakamına işaret etmektedir. Bu sayı, Ermeni tarihçilerinin 1.5 milyon önermesine daha yakındır. Yine de yer değiştirme sırasında ne kadar Ermeni'nin yaşamını yitirdiği hala tam olarak bilinmemektedir. Çünkü devlet, tüm Osmanlı arşivlerini incelemeye açmamış, diğer kanıtları ise büyük ihtimalle yok etmiştir.

Araştırmacıların ortaya koydukları rakamlardaki farklılıklar, matematiğin diliyle söylenenlerin soğuk özünü değiştirmiyor. Her iki Ermenden

biri, ya da her üç Ermeni'den biri, ya da her dört Ermeni'den biri... öldürülmüştür. Özcesi, bağımsızlık uğruna mücadele ettiği için bir halk yerinden, yurdundan sürülmüş, katledilmiş ve yok edilmiştir. Asıl önemlisi de bu değil mi?

Ermeni halkı, 1918'de Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin yardımıyla kazandığı ulusal haklarına kadar, Osmanlı'nın baskılarına ve katliamlarına maruz kalır. Örneğin, Ermenilere yönelik saldırılar, tehcirin ardından da sürer. Ocak 1920'den itibaren Türk orduları, Maraş ve civarındaki Ermeni yerleşim yerlerine yeni saldırılar gerçekleştirir. 22 gün süren bu saldırılarda, 11 binden fazla Ermeni katledilir. 1922'de, İzmir'in Ermeni ve Rum mahalleleri de yerle bir edilir, binlerce Ermeni katledilir. Yani Cumhuriyet, Ermenilerin cesetleri üzerine inşa edilir. Bunu ilerde açacağız.

Soykırımı Önceleyen Koşullar

Soykırımı önceleyen tarihsel koşullar, 1895'e kadar uzansa da asıl dönüm noktası, 1912 Balkan Savaşı'dır. Çünkü Abdülhamid'in baskıcı iktidarını yıkan ve 1908 Anayasasını yürürlüğe koyan İttihat ve Terakki Partisi, 1912'ye gelindiğinde hızla ilerici barutunu tüketir. Ermeni örgütlerle işbirliği dahilinde 1908 devrimini gerçekleştiren İttihatçılar ya da diğer adıyla Jön Türkler, giderek Abdülhamid'in zulüm rejimini aratmayacak baskı araçlarını devreye sokar. İlginçtir; Ermenilerin siyasi temsilcileri olan Hınçaklar ve Taşnaklar, buna rağmen 1914'e kadar İttihat ve Terakki ile ittifak içinde olmayı sürdürür. Ancak bu, Ermenilerin İttihatçılar tarafından katledilmesini engelleyemedi.

Dönemi şöyle bir gözümüzün önüne getirelim: Osmanlı işgali altındaki Balkanlar ve Ortadoğu'da hızla ulus-devletler kurulmaktadır. Osmanlı'nın ezilen halkları başkaldırmış, ulusal isyanlar dört bir yanı sarmıştır. İttihat ve Terakki çaresizdir. Osmanlı'nın bu çöküşünü önce “Osmanlılık” ideolojisiyle durdurmaya yönelir, ancak ağır Balkan yenilgisi ve Rumeli'yi kaybetme şoku, bu çabanın iflas belgesi olur. Müslüman Boşnaklar bile, o koşullar altında ulusal bağımsızlıklarını ilan ederek, Osmanlı'yı, Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in ifadesiyle, arkasından “hançer”leyi verir. Hatırlanacaktır Çiçek, Boğaziçi Üniversitesi'nde Ermeni Konferansı düzenlemek isteyen aydınları bununla itham edip, tehdit etmişti. Boşnakların bağımsızlıkçı

girişimini, Müslüman Arnavut ve Arap halkları da izlemekte gecik- meyecektir. İttihat ve Te- rakki için, Müslüman kardeşlerinden yediği bu darbeler, bardağı taşıran son damlalar olur. Os- manlılık, artık açık ki hükmünü yitirmiştir. Hatta Libya'nın ve Mısır'ın elden gitme- si ve Balkanlar'daki Müslümanların ayrılığı, Panis- lamizm'in de iflasının habercisi olur.

İttihat ve Terakki, artık yaralı bir hayvan gibi- dir; acılı ve saldırgan... Müslüman kardeşleri bile onu arkasından “hançerler”ken, diğerleri durur mu? Bu yüzden İttihat ve Terakki, dümeni hızla Pantürkizm'e doğru çevirir. Ancak bir yandan da Panislamizm elden bırakılmaz. Geniş Arap Ortadoğusu toprakları Osmanlı mülkünde kalmaya devam etmektedir. İmparatorluk hala Halifeliği elinde tut- maktadır. Ancak İttihatçı kadronun çıkış programı “Turan İmparatorluğu” hedefi olarak giderek belirginleşir.

Bu iki “tarz-ı siyaset” bakımından da Ermeniler dışlanan bir pozisyondadırlar. Ne Türk ne de Müslüman olan Ermenilere karşı İttihatçılar Anadolu'nun Müslüman halklarını kışkırtırlar. Aslında ayınısını Abdülhamid de Adana katliamıyla yapmıştır.

Senaryo, önceden de işaret ettiğimiz gibi, zaten hazır: “Sözde vatandaşlara” karşı “özde vatandaşlar ”m öfkesi... Bu amaçla “özde vatan- daşlar” önce “sözde vatandaşlar'a karşı kışkırtılır. Katiller, tecavüzcüler ve hırsızlar zindanlar- dan salıverilir. Onlardan Teşkilat-ı Mahsusa çeteleri oluşturulur. Anlayacağınız, soykırım için artık her şey hazır. Talat Paşa. İlk provo- kasyonların startı verilir.

İlk hedef Bulgarlar ve Rumlar olur. Osmanlı Mebusan Meclisi Reisi Halil Mentеше, bakın anılarında bu durumunu nasıl anlatıyor:

“Talat Bey, Balkan Harbi'ndeki hıyanetleri te- barüz eden anâsırdan memleketi temizlemeyi ön safa almıştı. İstanbul Muahedesile Edirne, Kırk- kilise ve civarındaki Bulgarlar, Bulgaristan'a sevk edilmişlerdi. Sıra Trakya'daki Rumlara gelmişti. Fakat bu çok ihtiyat isteyen bir işti. Zira yeni harbi doğurabilirdi. Alınan tedbir şu oldu: Valiler ve diğer memurin resmen işe mü- dahale eder görünmeyecek, Cemiyetin teşkilâtı işi idare edecek. Bir vak'a ihdas edilmeyecek, yalnız Rumlar ürkütülecek. Balkan Harbi'ndeki hıyanetlerinin tepkisiyle maneviyatı bozulmuş Rum halkı gitmek üzere ayaklandı. Bundan son-

ra aynı tarzda İzmir, Bergama, Dikili ve Mene- men Rumları da ayaklandılar... İzmir'in civarın- da 200.000'eyakın Rum Yunanistan'a gitti.”(5)

“Hıyanetleri tebarüz eden anâsırdan memleketi temizlemek”, yani tehcir, etnik temizlik ve soy- kırım... Bunlar, İttihat ve Terakkinin devlet poli- tikası haline getirilir. Homojenleştirme operas- yonuyla, elde kalan topraklardan Müslüman ve Türk olmayan nüfusun temizlenmesi, devşiril- mesi ya da bu nüfusun tehlikeli görülen coğrafi yoğunluğunun dağıtılması amaçlanır. İttihat ve Terakki'ciler, Anadolu'yu Türkleştirerek, Ak- deniz'den Orta Asya'nın içlerine ve Altay'lara kadar uzanacak olan bölgede “Turan Devleti” kurma emelini beslemeye koyulur.

İttihat ve Terakkiçiler, tehcir kararını 1913'te alır. Ancak planlama ve uygun koşullarının oluşması için, 1915'e kadar bekleyeceklerdir. 1914'te patlak veren Birinci Dünya Savaşı, bu soykırım operasyonu için bulunmaz fırsat olur. Bu yüzden etnik temizlik operasyonunun startı, savaşın ilanıyla verilir. Osmanlı, Almanya'nın yanında emperyalist paylaşım savaşına katılır. Amaç çok nettir: Orta Asya'ya doğru yayılmak, başta Ermeniler olmak üzere Hristiyan azınlıklar- ını Anadolu topraklarından tehcir etmek.

Önce Rumlar, Bulgarlar ve Süryaniler Anadolu topraklarından sürülür. Hemen ardından sıra Ermenilere gelir. Ama Ermeniler sözkonusu olduğunda durum Bulgarlar ve Rumlardan çok farklıdır. Ermenilerin, Bulgarlar ve Rumlar gibi gönderilecekleri ya da kaçırılacakları yerleri, ulusal toprakları yoktur. Bu yüzden Ermeni so- runu, “ılımlı” yöntemlerle çözülemeyecektir. Benzer bir durum, daha sonra Kürtler için de geçerli olacaktır.

Ermenden hedef alan homojenleştirme ya da soysürüm operasyonu, bu yüzden daha kanlı olmak zorundadır. Öyle de olur! Ermeni tehciri, öncekilerden farklı olarak bir soykırıma dönü- şür. Yüzbinlerce Ermeni tehcir yollarında katle- dilir.

1915'ten önce de Ermenilere dönük katliamlar meydana gelir, ama hiçbiri, soykırım olarak nitelendirilmeyi hak etmemişti. Örneğin, 1910'daki Adana Katliamı da bunlardan biridir. On binlerce Ermeni'nin öldürüldüğü bu katliam, bir soykırım değildir. 1915'e kadar, Osmanlı yöneticilerinin bazen doğrudan sorumlu olduk- ları, bazen ise olayların kontrolünü bütünüyle

ellerinden kaçırdıkları etnik çatışmalar söz konusudur. Ama bunların programlı bir etnik temizliğe dönüştüğünü iddia etmek mümkün değildir.

Çünkü, “Soykırım; ulusal, etnik, ırksal ya da dinsel bir grubu toptan ya da onun bir bölümünü yok etmek niyetiyle: Grup üyelerinin öldürülmesi, Grup üyelerinin fizik ya da akıl bütünlüğünün ağır biçimde zedelenmesi, Grubun fiziksel varlığının tümü ya da bir bölümü ile yok edilmesi sonucunu verecek yaşam koşulları içinde tutulması, Grup içinde doğumları engelleyecek önlemler alınması, Grup içindeki çocukların başka bir gruba zorla geçirilmesi eylemlerinden herhangi birine başvurulması”dır.(6)

Bir Ulus Böyle Yaratıldı

Egemenlerin yüzleşmekten korktukları asıl şey, kendi başına Ermeni Soykırımı değildir. Rejimin sahiplerini asıl korkutan, İttihat ve Terakki ile Cumhuriyet arasındaki tarihsel sürekliliğinin sergilenmesidir. Onlar, Ermeni Soykırımı'nın, günümüze ışık tutmasından, Susurluk-Kontgerilla devletinin köşe başlarını tutan “özde vatandaşları, yani neo-ittihatçıları deşifre etmesinden çekiniyorlar asıl. Onlar, “Ne mozayigi ulan; mermer, mermer!” söylemi ile “Vatan, Millet, Sakarya” edebiyatının Ermenilerin kanıyla sulandığını tarihsel gerçeğini yadsımak amacını taşıyorlar. Tahammülsüzlükleri bundandır.

Yukarıda da değindiğimiz gibi; Türkiye Cumhuriyet'nin harcında yüzbinlerce Ermeni'nin kanı var. Türk uluslaşması, önemli oranda Anadolu'da yaşayan diğer ulus ve azınlıkların, özellikle de Ermenilerin ve Kürtlerin inkar ve imhası üzerine oturmuştur. Böyle olduğu için de, Ermeni Soykırımı, Türk ulusal kimliğini, onun üzerinde yükselen devleti ve onun algılanış biçimini ciddi bir şekilde sarsacak, hatta tuzla buz edebilecek bir sorun niteliğindedir. Türk devleti, tarihi ile yüzleşmek zorunda kalırsa, kurumlar, zihniyetler, alışkanlıklar, kültür ve hatta dil de dahil olmak üzere her şey sorgulanmaya başlanacaktır. Egemenler, Cumhuriyetin kurucu kadrolarından bazılarını, kahramanlar olarak değil de, hırsız ya da katil olarak tanımlamak zorunda kalacaktır.

Neo-İttihatçılık

Neo-İttihatçılık, bu tarihsel sürekliliğe işaret

eden en uygun nitelemedir. Ermeni Soykırımına imza atan İttihatçılık ile Cumhuriyeti kuran ve yöneten Neo-İttihatçılar arasındaki tarihsel sürekliliğin dökümü şöyle yapılabilir:

* Her şeyden önce Cumhuriyetle taçlanan ulusal kurtuluş hareketi İttihatçılar tarafından planlanmıştır. Mondros Mütarekesi'nden sonra, ilk savunma ve direniş örgütleri İttihat ve Terakki kadroları tarafından kurulmuştur. Örneğin, bu direniş örgütlerinden Karakol adıyla bilineni, doğrudan İttihat ve Terakki liderleri Enver ve Talat Paşalar tarafından kurulmuş ve yönetilmiştir.

Karakol örgütünün birincil görevi, direniş örgütlemek olduğu kadar,

Ermenilere karşı işlenmiş suçlardan dolayı aranan İttihat ve Terakki kadrosunun yurtdışına gizlice kaçırılmasını örgütlemektir.

Hatta, Mustafa Kemal bile İttihat ve Terakki Partisi üyesidir, ancak bu parti içinde sivrilmiş biri değildir. Ya da ulusal kurtuluş hareketinin dönüm noktalarından Erzurum Kongresi'ni oluşturan tüm delegeler İttihatçıdır. Keza, 1920'deki Meclis'in en az beşte biri de İttihatçıdır. Bu bilgi açıkça Meclis kataloğuna geçmiştir. Anlayacağımız, yeni rejimin sahipleri, bu gerçeği gizleme ihtiyacı bile duymamıştır.

* İttihatçılar sadece ulusal kurtuluş hareketinin ana gövdesini oluşturmakla kalmamış, Cumhuriyet önemli ölçüde bu kadroların omuzları da üzerinde yükselmektedir. Ermeni tehciri konusunda aktif görev alan Şükrü Kaya, Tefvik Rüştü Aras, Abdülhaik Renda gibi şahsiyetler, Cumhuriyet'in önemli bakanlıklarını işgal etmişlerdir. Daha da önemlisi, bu zatlar, aynı zamanda yeni vatandaş tipolojisinin oluşturulması sürecinde devletin belkemiği, şoven politikasının mimarları da olmuşlardır.

Örneğin, Ermeni Tehcirinin Iskan-ı Aşair ve Muhacirin Umum Müdürü (Sevkiyat Reis-i Umumisi) Şükrü Kaya, İçişleri Bakanlığı ve CHP'nin Genel Sekreterliğini yapmıştır. Şükrü Paşa Malta'ya sürgün edilmiş ancak 6 Eylül 1921'de firar etmişti.

Kırım sırasında önce Bitlis daha sonra Halep Valisi olan Abdülhalik Renda, Malta'dan döndükten sonra önce Maliye, Milli Eğitim ve Milli Savunma bakanlıklarında bulunmuş, ardından TBMM Başkanlığı yapmıştır.

Soykırım yıllarında Diyarbakır milletvekili olan Arif Fevzi (Pirinççizade) bir süre Malta'da gözetim altında tutulduktan sonra dönmüş, Mayıs 1922-Ekim 1923 arasında Nafia Vekilliği yapmıştır.

Yine, Malta'da 2805 no'lu tutuklu olarak bulunan İttihat Terakki'nin Antep milletvekili Ali Cenani Bey Kasım 1924-Mayıs 1926 arasında Ticaret Bakanı olurken, Ermeni ölülerinin gömülmesinden sorumlu Sağlık Genel Müfettişi olan Dr. Tevfik Rüştü Aras 1925-1938 arasında bir çok önemli görevinin yanı sıra İkinci Dünya Savaşı sırasında Dışişleri Bakanlığını da yürütmüştür.

Bu simaların en dikkat çekenini ise, kuşkusuz ki Celal Bayar'dır. Siyasi yaşamına İttihat ve Terakki'de başlayan Bayar, devamında bu partinin kurdurduğu gizli istihbarat örgütü Teşkilat-ı Mahsusa'nın bir üyesi olarak faaliyet yürütmüştür. 1911'de Batı Anadolu Rumlarını tehdit edip kaçırarak, kanlı siyasi kariyerine önemli halkalardan birini eklemiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin en uzun süreli üyelerinden biri olmuş ve Lozan'a Türk heyetini temsilen katılmıştır. Üstüne üstlük bir de Maliye Bakanlığı yapmıştır.

Garip bir tesadüf mü bilinmez, ama Celal Bayar 7 Eylül olayları sırasında da Cumhurbaşkanlığı koltuğunda oturmaktadır. Bu yüzden Türk burjuvazisinin katliamcı geleneğinin bir sembolü olarak da pekala nitelendirilebilir. Celal Bayar bu olaylar nedeniyle hakim karşısına çıkarılır çıkarılmasına, ama yaş haddi nedeniyle beraat ettirilir. Devletin, böylece sadık hizmetkarına teşekkür etmeyi bir görev bildiği göstermektedir. Tıpkı Şili burjuvazisinin, yüzbinlerce insanın katili cunta şefi Pinochet'e sahip çıkması gibi.

Anadolu'da, kapitalist ilk birikimin ilk kurbanı, Ermeniler olmuştur. Türk burjuvazisi, sermayesini, Ermenilerden, Rumlardan, Yahudilerden gasp edilen sermaye üzerine inşa etmiştir. Örneğin devletin ekonomi politikasının belirlendiği 1923'teki İzmir İktisat Kongresi'ne tek bir gayrimüslim bile çağırılmamıştır.

Cumhuriyet, bu kanlı mirası yadsıyarak, yani savunarak İttihatçıların ayak izlerine basarak geleceğe yürüme kararlılığında olduğunu göstermiştir. Bu reddi miras, tarihsel sürekliliğin en önemli göstergelerinden biridir.

* Ama bunların belki de en önemlisi, Cumhuriyet'ten sonra da süren katliam geleneğidir. Soykırım vahşeti,

Türk burjuva devletini iliklerine kadar işlemiştir. Çünkü soysürüm politikası, boyutları değişse de, Cumhuriyet'ten sonra da azınlıklara karşı kullanıla gelmiştir.

1920'li yıllarda Ermeni tüccarların kent sınırları dışına çıkmasını engelleyen veya Ermenileri evlerini göçmenlerle paylaşmak zorunda bırakan uygulamalar; 1942 Varlık Vergisi ve 1955'teki 6-7 Eylül Olayları bunun kanıtlarıdır. 1934'de Trakya'da yaşayan Yahudilerin birçok saldırıya maruz kalması ve bu saldırılar sonucu yaklaşık 15 bin Yahudi'nin yerlerinden edilmesi; 1963'te Rumların İstanbul'dan kaçırılması ve Süryanilerin Avrupa ve ABD'ye göçertilmesi de aynı kanlı mirasın tarihsel izdüşümleridir.

Ama etnik temizlik dehşeti bunlarla da sınırlı değildir. Çünkü soykırım mirasının en çıplak göstergelerinden biri, Kürt halkına dayatılan inkar ve imha siyasetidir. Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte, diğer halklar gibi Kürtler de Türk burjuvazisi tarafından asimilasyona tabi tutulmak istenir. Ancak Kürt ulusu da, bu dayatmaya baş kaldırır. Rejimin yanıtı ise alışıla geldiği üzere yine imha olur. Şeyh Sait ve Dersim isyanları kanlı bir şekilde bastırılır. 1990'larla birlikte vahşet operasyonları daha da hız kazanır. Tehcirin bir biçimi olan kirli savaş devreye sokulur. Böylece Teşkilat-ı Mahsusa, bu kez kontrgerilla olup karşımıza çıkar. Kürt köyleri boşaltılır, üç milyona yaklaşan bir köylü Kürt nüfusu kentlere sürülür.

Bu katliamlar zincirinde Alevileri de unutmamak lazım. Ya da darbeler tarihi de pekala, bu neo-ittihatçı şebekenin bir "Teşkilat-ı Mahsusa" operasyonu olarak değerlendirilmeyi hak ediyor. Özcesi, neo-ittihatçılık ile Susurluk Devleti, Türk burjuvazinin aynı fosseptik çukurundan besleniyor.

Mavi Kitap Ya Da Propaganda Kitaplan

Neo-İttihatçıların bugün dillerinden düşürmediği propaganda kitapları meselesine de değinmekte yarar var. Egemenlerin, Ermeni Soykırımını belgeleyen Mavi Kitap ile ilgili yürüttükleri traji-komik kampanya, bunu zorunlu kılıyor. Neredeyse her konuda anlaşmazlığa düşen AKP ile CHP'nin, Mavi Kitap konusunda bir araya

gelmesi ve ortak bir deklarasyon yayınlaması ibret vericidir. Bu ortaklık bile, Neo-İttihatçılığın burjuvazinin tüm bölükleri açısından geçerli bir niteleme olduğunu göstermektedir.

Propaganda kitapları; emperyalist güçlerin, rakibini dize getirmek için kullana geldiği araçlardan biridir. Savaşın, savaş alanlarının dışına da taşınması ve bütünsel bir karakter kazanmasının unsurlarıdır. Psikolojik muharebe diye bilenen savaş yöntemi, bu tarz araçların sistemli bir şekilde kullanımına dayanır ve artık kitapların kullanımıyla da sınırlı değildir. Medyanın tüm unsurları, bu savaşın günümüzdeki araçlarıdır. Soğuk Savaş dönemi, bu harbe ilişkin çarpıcı verilerle doludur. Hatta Soğuk Savaş diye nitelenen dönemin en temel savaş biçimidir, psikolojik savaş yöntemi.

Girişte de ifade ettiğimiz gibi, bu kitaplar emperyalist güçlerin, rakibini dize getirmek için kullana geldiği araçlardan biridir. Ancak böyle oldukları için, bu kitaplar aynı zamanda emperyalistler arası rekabetin de dışavurumudur. Çeşitli katliamların belgelenmesinde önemli roller üstlenmişlerdir. Dönemin propaganda kitapları, Ermeni Soykırımının yanı sıra, örneğin Alman emperyalizminin 1904'te Namibya'daki katliamını da belgelemiştir.

İngiltere'nin savaş boyunca propaganda amacıyla bir çok kitap yazdığı bilinmektedir. Bu sadece İngiltere'ye has bir uygulama da değildir. Tüm emperyalist güçlerin, bu yöntemi benimsediği ve bu doğrultuda birçok kitap bastığı bilinmektedir. Ne de olsa dönemin psikolojik savaşı, kitap savaşları olarak da tanımlanabilir. Ancak psikolojik savaş amaçlı yazılmış olsalar da bu, propaganda kitaplarının, illa ki tarihi çarpıttıkları anlamına gelmemektedir. Hatta gerçeklere dayanan propaganda kitapları her zaman daha makbul olmuştur emperyalistler için. Mesela Mavi Kitap'ın yazarı İngiltere, bu konuda her zaman çok hassas olmuştur. O dönem İngiltere'nin bastığı tüm propaganda kitapları belgeleme ve gerçeklere dayanmaktadır. Sorun bu gerçeklerin İngiliz amaçları için derlenmiş olmasıdır, yoksa gerçek olmaması değil.

Türk egemenleri, şimdi Mavi Kitap'ın bilimsel olmadığı fikrini kabul ettirmeye çalışıyor. Hatta bu amaçla İngiltere parlamentosuna mektup bile gönderdiler geçenlerde. Tek dayanakları, kitabın propaganda amaçlı yazılmış olması. Oysa kita-

bın yazarı da dahil olmak üzere, tüm saygın tarihçiler bu kitaptaki verilerin gerçek olduğunu teyit ediyor. Tarihçilerin bu iddiası, sadece bu kitaba değil, bu kitapla paralellik gösteren dönemin tüm anlatılarına ve belgelerine dayanıyor.

Egemenlerin bu çırpınışı, ne kadar da komik? Kürtlerin varlığını yok saymak için ucube “Güneş Dil” teorilerine imza atmakta sakınca görmeyenler, “Kart-kurt” edebiyatı yapanlar, şimdi bilimsellik peşine düşmüş! Ama besbelli ki onlarınki beyhude bir çabadır. Mavi Kitap'ı bir yana koyun, Ermeni Soykırımını ispatlayan ciltlerce belge mevcuttur. Ne yapacaklar, onları da propaganda kitabı diye mi yutturmaya çalışacaklar bize? Acınacak bir haldeler. Çünkü dünya, bu sorunu çoktan aşmış. Soykırımın varlığını tartışma gereği bile duymuyor atık. Dünya, bu günlerde Osmanlı'nın mirasçısı Türk devletinin bu konudaki mesuliyetini sorguluyor sadece.

Resmi Tarih, Yamalı Bir Bohçadır

Türkiye Cumhuriyetinin resmi tarihi, yamalı bir bohça gibidir. Neresinden tutsanız elinizde kalır. Resmi tarih, Nazilere yol gösteren bir katliamı reddetmekle kalmıyor, soykırıma uğrayanın Türkler olduğunu iddia edebilecek kadar saçmalyor. Ya da en hafifinden trajediyi karşılıklı bir mücadelenin sonucu olarak değerlendiriyor ('mukatele'). Oysa adaletin terazisi, şüphesiz ki bu duruma itiraz ediyor. Çünkü ortada açık bir soykırım gerçeği var. Çünkü, 1915'te ancak devletin olanaklarını elinde tutan bir grubun, planlı bir etnik temizlik hareketinden bahsedilebilir. İttihat ve Terakki, Ermenilerin sadece Rus sınırlarına yakın olanları değil, İstanbul ve İzmir'i büyük ölçüde bunun dışında tutarsak, Anadolu'nun hemen hemen her bölgesinden zorla sürüyor. Bunu kadın, çocuk, yaşlı genç demeden yapıyor. Hatta hayata geçip geçmediğini denetliyor aylar sonra. Bu etnik bir çatışmadan, bir iç savaştan çok farklı bir şey.

Örneğin M. Kemal bile cumhuriyet kurulmadan önce, Ermeni Soykırımının varlığını kabul etmiştir. ABD Radyo Gazetesi'ne verdiği mülakatında, “Hiçbir yayılma planımız yoktur... Ermenilere karşı yeni bir Türk vahşetinin olmayacağını garantisini veririz” demiştir.(7) Ve Kazım Karabekir'e 6 Mayıs 1920'de çektiği telgrafta, Karabekir'in, yeniden bir Ermeni kıtali anlamına gelecek her türlü girişimden uzak durmasını

ister bu yüzden. (8) Ya da, 24 Nisan'da Meclis'te yaptığı konuşmada, 1915'te Ermenilere yapılanları, "fazahat" (alçaklık) olarak tanımlamakta sakınca görmez. (9) Buna benzer birçok açıklama ve yazışma mevcut.

Bu ifadelerin sahibi Mustafa Kemal'in, burjuva Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Ermeni Soykırımı'nı dillendirmemesi, hatta resmi söylemin tezlerini savunmaya dönmesi önemli bir soru işaretidir. Bunun nedenleri üzerine pek çok şey söylenebilir, ama en önemlisi, M. Kemal'in 1920'lerden sonra ve özellikle Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte, İttihat ve Terakki kadroları ile girdiği ittifaktır. Yeni kurulan Cumhuriyet, Osmanlı'yı bazı bakımlardan yadsımış (Hilafet, Sultanlık vb.) ama katliamcı geleneğini devralarak sürdürmüştür. Bazı liberal yazarlar, yeni kurulan TC'nin bu soykırımdan Osmanlı'yı sorumlu tutup işin içinden 'sıyrılmamış' olmasına hayıflanıyorlar. Ancak tarihsel gerçek şu ki, TC, aynı siyaseti devam ettirdiği için, Ermeni soykırımını mahkum edemezdi.

Ermeni Soykırımı Egemenlerle Bir Hesaplaşmada

Şimdi asıl meseleye gelelim: 90 yıllık bir geçmişe sahip bu sorun, işçi ve emekçileri hala neden alakadar etmektedir? Burjuva ideologların çağrısına uyup, bu sorunu tarihe ve tarihçilere mi havale etmek gerekir?

Şüphesiz ki hayır! Bırakın tarihe gömmeyi, bu meseleyi tarihçilere havale etmek bile burjuvazinin istediği şeyi yapmak olur. İşçi ve emekçilerin böyle bir sorumluluktan kaçma, bu soruna teğet geçme gibi bir lüksü yoktur. Her şeyden önce bu açık bir insanlık suçudur. İşçi sınıfı, bu insanlık suçunu cezasız bırakamaz, bırakmamlıdır.

Ama bundan daha da önemlisi; bu sorun, vicdani bir muhasebenin de ötesinde işçi sınıfı için mihenk taşıdır. Geçmişle hesaplaşmak, egemenlerle hesaplaşmak demektir. İşçi sınıfının bilincine örtülen şovenizm perdesini yırtıp atmak, Ermeni ulusundan işçi ve emekçilerle, dahası Kürt halkıyla kardeşleşmenin ön koşuldur. Tüm ezilenlerin öncüsü olma sıfatına layık olabilmek, ancak bu yoldan mümkündür. '71 ve '80 darbeleri ile, Sivas'la, Gazi'yle hesaplaşmak isteyen işçi ve emekçiler, Ermeni Soykırımı ile de hesaplaşmak zorundadır.

Türk işçi ve emekçileri, soykırımın varlığını kabul etse ne kaybeder? Ermeni hükümetinin toprak ve maddi tazminat konusunda her hangi bir girişimde bulunmayacağı bilinmektedir. Bu yasalarla ve resmi ağızlardan yapılan açıklamalarla sabittir. O zaman? Hamidiye Alayları aracılığıyla bu katliama bir biçimde suç ortağı olan Kürt halkı geçmişiyile hesaplaşıyor. Kürt halkının temsilcileri, Ermenilerden özür diliyor. (10) Bu onları güçsüzleştiriyor mu? Hayır, tam tersi!

Ermeni halkının sorunu Türk halkıyla değil, Osmanlı zulmü ve onu miras edinen Türk burjuva devletiyedir. Bu geçmişte de öyleydi idi, şimdi de öyledir.

Bakın ne diyor, Ermeni ulusal kurtuluş mücadelesinin ünlü komutanlarından Antranik (Ozanyan) Paşa: "Ben kendi halindeki Türk ahaliye karşı hiçbir zaman bir saldırıda bulunmadım; benim savaşım yalnızca beylere ve idareye karşı olmuştur. Ben milliyetçi değilim. Tek bir millet tanıyorum, o da ezilenler milleti."(11)

"Ezilenler milleti", ne güzel söylemiş Ermeni halkının bu yiğit evladı değil mi! Bu ifade, şüphesiz ki Türk ve Ermeni ezilenlerine bir kardeşleşme çağrısıdır.

Sonuç Olarak

Ermeni Soykırımı tarihsel bir gerçektir. Ve bu gerçek, egemenlere havale edilemeyecek kadar hayati bir sorundur. Türk burjuvazisinin, "Sorunu tarihçilere bırakalım" yaklaşımı, işçi ve emekçileri tarihiyle yüzleşmekten kaçırma çağrısıdır. Bu oyuna gelinmemelidir. Tarihsel acıların üstünü örtmeye çalışmak ya da o acıları yok saymak, acıları kangrenleştirmekten başka bir işe yaramayacaktır. Hele bu acı insanlık belleğine kazınmış bir soykırımsa, bundan kaçış yolu hiç yoktur. Türkiye Ermeni halkına karşı gerçekleştirilen 1915 soykırımını kabul etmeli ve Ermeni halkından özür dilemelidir.

Fransa'nın, Cezayir'de işlediği insanlık suçları karşısında, "Hepimiz katiliz!" diye haykırabilme sorumluluğu ve onurunu gösteren Fransa'nın aydınlık yüzü Jean Paul Sartre'ın çığılığı pusulamız olsun: "Bu savaşın bir anlamı olduğunun, bir an için bile kabul edilmesi durumunda, Fransa ordusu ve sivilleri, söz konusu kararın iğrenç katılığını savunmak istiyorlarsa eğer, kendilerinden neler talep edileceğini görmüyorlar mı?"(10)

Kaynakça:

1-Sarkis Çerkezyan, Dünya Hepimize Yeter (Belge Yayınları)

2-İnsan Hakları ve Ermeni Sorunu-Taner Akçam (İmge Yayınları)

3-Aktaran Andonyan 1921. Sayfa 232 ve Nersisyan 1991. Sayfa 564- 565

4-Genelkurmay Arşivi

5-Halil Menteşe, Anılarım

6-BM sözleşmesi

7-Bilal Şimşir, British Documents on Atatürk, Volume I, s.171, Ankara 1973

8-K. Karabekir, İstiklal Harbimiz, s. 707

9-Atatürk'ün TBMM Açık ve Gizli Oturumlarındaki Konuşmaları, Cilt I, s.59

10-Gündem gazetesinin 24 Nisan 2005 tarihli başyazısı

11-Sarkis Çerkezyan, Dünya Hepimize Yeter (Belge Yayınları)

12-Jean Paul Sarter, Sömürgecilik Bir Sistemdir (Belge Yayınları)

Halklar Harabesi Hatay

Mervan Aktas

Antakya, Güney’de çok sayıda ulusal ve dinsel kimliğin bir arada yaşadığı, ama ezenlerin asimilasyon politikalarıyla halklar harabesine çevrilmiş bir kentimizdir.

Antakya’yı anlamak ve günümüz Antakya gerçekliğine ışık tutmak için Arap ulusal mücadelelerine ve Antakya’nın tarihine dönmek gerekiyor.

Türkiye ve Kürdistan’nın çeşitli kentlerinde yaklaşık 4-5 milyon Arap yaşamaktadır. Arap nüfusu Mersin, Adana, “Hatay”, Mardin ve Urfa’da yoğunlaşmıştır. Bu kentlerden Hatay’ın Türkiye topraklarına ilhakı, hala Suriye ile arasında gerginlik konusudur.

Hatay’ın yüzölçümü 5825 km², nüfusu 1 milyon 232 bin 910’dur. İlçeleri: Altınözü, Belen, Dört-yol, Erzin, Hassa, İskenderun, Kırıkhan, Kumlu, Reyhanlı, Samandağ, Yayladağı’dır.

Ezilen ve yok sayılan Arap halkı, “fellahtar”, “Arap uşakları”, “Nusayriler” diye adlandırılarak aşağılanmakta, bu adlandırmalarla Arap kimlikleri yok sayılarak inkar edilmektedir. Son dönemde Türkiye’de yaşayan ulusal topluluklar üzerine yapılan araştırmaların büyük bölümü Arap halk gerçekliğini, ilhak gerçekliğini karartmaya, Arapları Fellahtar ya da Nusayriler adlandırmalarıyla parçalamayı hedeflemekte, Arap halkının üzerindeki siyasal ve sosyal baskılardan söz edilmemektedir. Irkçı-kafatasçı Güneş

Dil Teorisi savunucularına göre zaten Antakya’da yaşayanlar Araplar değil, Eti-Hitit Türkleridir.

Genel olarak Arap ulusunda ve Antakya’da Arap halkında geçmişte ve hatta günümüzde bağımsızlık ve özgürlük uğruna savaşım ve ulusal birlik bilinci gelişmemiştir. Arap ulusu coğrafi olarak geniş bir alanı tutmuş olmasına karşın, tek bir Arap devleti etrafında geniş ulusal birliğini hiçbir zaman kuramamış, bu uğurda mücadele 1958’de kurulan 9 aylık Suriye-Mısır Birleşik Arap Cumhuriyeti’yle sınırlı kalmıştır. Bu ibretlik durum, bariz bir şekilde Filistin’in adım adım işgal edilmesinde kendini göstermektedir. Filistin’in işgali karşısında, işgali engelleyecek bir tutum geliştirilmemesinde olduğu gibi, Antakya’nın ilhakında da Arap ülkeleri sessiz kalmayı tercih etmiştir. Feodal ilişkilerin hakim olmasının yanı sıra, İslamiyet’te vücut bulan mezhepsel iç çekişmeler ve aşiretler arasında yaşanan iktidar savaşları, ulusal birlikteliği kötürüm etmiştir. Buna çok uzun yılları alan istilalar ve başka ulusların, dinlerin hakimiyeti altında yaşamış olmaktan kaynaklanan doğal sayma ya da kabullenmişlik de eklenince, uğruna mücadele edecekleri değerlerden yoksun kalmıştır Arap halkı.

Türklerin Antakya’ya gelişleri 16. yüzyıla dayanır.

1516'da Osmanlı ordusu Antakya, Halep, Hama, Humus ve Şam'ı ele geçirir. 1517 Eylülünde Yavuz Sultan Selim hükümdarlığında Osmanlı devleti Memlûk Sultanlığını yenilgiye uğratarak, Suriye-Filistin-Mısır topraklarını işgal eder. Bu dönemde Belen ve Yayladağ'a Türkler yerleştirilir. Osmanlı İmparatorluğu Antakya'yı Halep İli'ne bağlı bir ilçe merkezi haline getirir. 1553'te Irak-ı Arap, İran seferi sonucu Osmanlıya bağlanır.

1881'de Tunus Fransa'nın, 1882'de ise Mısır İngiltere'nin egemenliğine girer. 1890'da Ermenilere karşı başlatılan kıyım sürgünlerle son bulacaktır. 1. Dünya Savaşında emperyalistlerin Osmanlı toprakları üzerinde yaptıkları paylaşım göre; Fransızlar Antakya, İskenderun, Suriye ve Antep'i; İngilizler ise Irak'ı işgal etmişlerdi.

12 Kasım 1918 günü Fransızlar İskenderun'a asker çıkarırlar; İskenderun, Belen, Antakya işgal edilir. 'Arap hükümeti' adıyla sürmekte olan yönetime son verilir.

27 Kasım 1918 tarihinde, merkezi Beyrut'ta bulunan Fransız Yüksek Komiserliği bir kararname yayınlarak Antakya, İskenderun ve Harim'i içine alan ve "İskenderun Sancağı" adı verilen bir idari birim oluşturmuş, Sancak bir askeri vali tarafından yönetilmiştir. 20 Ekim 1921'de TBMM. ile Fransa arasında imzalanan Ankara Anlaşmasına göre, TBMM, Payas ile Meydam-ı Ekbez arasında uzanan sınırın güneyinde Suriye hükümetine bağlı 'İskenderun Sancağının kuruluşunu kabul etti.

Böylece gelecekte Türk burjuva cumhuriyetinin yasayıcı kurumunu oluşturacak olan TBMM, imzaladığı bu anlaşmayla sonradan "kendisinin" ve "Türk yurdu" sayacağı ve ilhaka girişeceği bu toprağın Arap karakterini teslim etmiştir. Sonradan ortaya atılan "40 asırlık Türk yurdu" yalanı ve ilhak politikası, Kemalizm'in yayılmacı ve sömürgeci yapısının ürünüdür. Fransız işgali sürdürdüğü sürece resmen Arap kimliği tanıyan Antakya, Fransızların çekilmesiyle oluşan güç dengeleri içinde bu kez Türk yurdu ilan edildi. Musul ve Kerkük üzerinde de benzer bir politika izlemeye çalışan Kemalist rejim, güç dengelerinden dolayı bunu başaramadı.

Fransa, Suriye hükümetine bağlı sancaktan vazgeçerek, 1926 yılında merkezi İskenderun olan bir hükümet oluşturdu. Böylece bağımsız İskenderun hükümeti kuruldu. Arapların çoğunlukta

olduğu meclis kurularak, Anayasa yapıldı. Suriye egemenlerinin bu isme karşı çıkması sonucunda hükümetin adı "Kuzey Suriye Hükümeti" olarak değiştirildi. 1936'da Fransa, Suriye'deki işgal güçlerini geri çekti. Böylece, Türk devletinin bu il üzerinde hak iddia etmesi bakımından uygun bir politik durum oluştu. Fransa Suriye'den çekilmiş olsa da, İskenderun sancağındaki varlığı, Hatay'ın Türkiye tarafından ilhakının gerçekleştiği güne kadar devam etti. Suriye, İskenderun Sancağının kendi toprakları olduğu ve merkezi hükümete bağlanması gerektiği yolu çalışmalarını Milletler Cemiyeti'ne getirdi. Milletler Cemiyeti, İskenderun Sancağının kaderinin halk oylamasıyla belirlenmesini kararlaştırdı. Türk burjuva devleti, bunu önce kabul etse de, daha sonra sonucun aleyhine çıkacağı fikriyle halk oylamasını engellemiştir. Türk burjuva devletini buna iten, elbette Arap halk gerçekliğinin ta kendisidir.

1937'de Milletler Cemiyeti, Sancak'ta yarı bağımsız bir yönetim kurulmasını, toprak bütünlüğünün T.C. ve Fransa tarafından korunmasını, dış ilişkileri ise Suriye'nin yürütmesini karara bağladı. Süngü gölgesinde yapılan "seçmen" sayımına göre 22 Türk, 11 Arap, 5 Ermeni ve 2 Rum vekilin meclise girmesi kararlaştırıldı. El çabukluğuyla silahların gölgesinde yapılan bu seçmen sayımıyla, halkın kaderi ilhakçıların eline terk edildi. Alelacele, yangından mal kaçırıcısına yasalar çıkarılıp kararlar alındı. Bu biçimde oluşturulan Meclis'in Türk vekillerinin oylarıyla 2 Eylül 1938'de Hatay Cumhuriyeti ilan edildi.

Bakanlar Kurulu kararlarıyla Arapların işine son verildi. Türk posta sistemine geçildi. TL, para birimi olarak benimsendi. Fransa'yla 23 Haziran 1939'da yapılan Ankara Anlaşmasının ardından, 29 Haziran'da Hatay Meclisi Türkiye Cumhuriyeti devletine "katılma kararı" aldı. 11 Temmuz 1939'da son Fransız birliği de İskenderun'dan ayrılırken, arkasında Türkiye'ye ilhak edilmiş toprakları bıraktı.

İlhakın ardından Türk burjuva devleti, Antakya-İskenderun'un nüfus yapısı üzerinde, kendi egemenliğine hizmet eden kimi değişiklikler yaptı. Çıkarılan yasalarla İskenderun Sancağında yer almayan Türk nüfus yoğunluklu Dört Yol ve Hassa ilçeleri, Hatay'a dahil edildi. 1939, 1942 ve 1967'de "Suriye uyrukluların mallarının tespiti ve bu mallara el konulması hakkında yönetme-

lik"ler çıkarılmış ve bu yönetmeliklerle ilhak sonrasında Suriye'ye ve Lübnan'a göçen Ermenilerin, Arapların ve Yahudilerin taşınmazlarına el konulmuştur. Bugün Kerkük'ün nüfus yapısının değiştirilmesini "savaş nedeni" saydığını ilan eden Türk devleti, 1938 ve sonrasında bizzat kendisi aynı politikayı Hatay'da uygulamıştır.

Arap ulusunun Arap coğrafyasında, gerek Osmanlı işgallerine karşı, gerek İngiliz ve Fransız emperyalistlerine karşı yürüttüğü mücadele, modern anlamda örgütlülükten yoksundu. Direnişler daha çok feodal aşiretler ya da dini liderler etrafında yürütülmüştür. Antakya'da Osmanlı devletinin işgalinin ardından yerini alan Fransız işgali karşısında Arap halkının işgale karşı herhangi bir direniş sergilememesi, Fransız işgalini Osmanlıya tercih etmeleriyle açıklanabilir. Ancak, işgalci Fransa'nın toprakları Türkiye'ye bırakıp geri çekilmesinde de aynı tutum sergilenmiştir.

Osmanlı Meclis-i Mebusan'ının "Misak-ı Milli" haritası içinde yer alan Antakya'nın adım adım ilhak edilmesi karşısında Arap halkının direniş göstermemesi, Kürt halkının yaşadığı yanılgılara benzer nedenlerden kaynaklanmaktadır. Bu nedenler arasında, Meclis'te işbirlikçi Arapların temsil edilmesi ve çeşitli vaatlerin yanında Arap halkının ulusal birlikten uzak olması bulunmaktadır.

İlhakla, nüfusun ağırlıklı bir bölümünü oluşturan Araplar, Ermeniler ve Yahudiler üzerinde yoğunlaşan saldırılar ve asimilasyon karşısında nüfus göçleri olmuştur. Ermeniler, Hıristiyan Araplar ve Yahudiler, Suriye ve Lübnan'a göç etmişlerdir. Devletin resmi kayıtlarına göre ilhaktan önce Payas ve civarında 10 bini aşkın Ermeni yaşamaktadır. Antakya'nın genelinde yaşayan Ermeni ve diğer ulusal toplulukların sayısının çok daha fazla olduğunun kabulüdür bu.

Misak-ı Milli sınırlarında yaşayan milyonlarca Ermeni'den kala kala İstanbul'da küçük bir Ermeni topluluğu, Rize ve Artvin'de Hemşinliler ve Antakya-Samandağ'a bağlı Vakıflı köyü kalmıştır. "Dillere destan halklar mozaik kent" Antakya, artık giderek bu özelliğini yitirmeye ve Türkleştirilmeye başlanır. Türk burjuva devleti, yürüttüğü Türkleştirme işine, Antakya'nın adını uydurma Hatay adıyla değiştirerek başlar. Bu isim, Kemalist ideolojiye göre Eti ve Hititlerden gelmektedir-"Hatti." "Hatay" ismi, An-

takya'nın '40 asırlık Türk yurdu' olduğu resmi tezini desteklemenin bir aracıdır.

Diğer uluslara ait okullar birer birer kapatılır. Dil birliği parçalanır, Arapça gazete-dergi çıkarılması yasaklanır. Antakya'nın ilhakıyla yoğun olarak yerleştirilen Türk aileler ya da "soydaşlarla", Antakya'nın demografik yapısının üzerine beton atılır. Halklar mozaikinden geride Samandağ Vakıflı Köyü ve Antakya'da sınırlı sayıda Ermeni aile, az sayıda Hıristiyan Arap ve Yahudi aile kalabilmiştir günümüzde.

Hatay bir halklar harabesidir artık. 1939 ilhakı, arkada henüz bir kuşak bırakmasına karşın bu kuşak, Antakya Arap halk kültürünün de önemli bir bölümünü birlikte götürmüştür. Artık Antakya'da, dilleri birbirine yabancılaşmaya başlayan kuşaklar bir arada yaşamaktadır. Nenelerdedeler Türkçe bilmez; torunlar ise Arapça. Bunda, anadilde eğitim hakkının gasp edilmesi ana faktörlerden biridir. Öğrenim boyunca Arap öğrenciler sık sık, "kendi aralarında Arapça konuşmamaları" yönünde uyarılır.

Elbette anlatılanlardan Antakya Arap halkının tam anlamıyla asimile edildiği sonucu çıkarılmamalı. Devletin bütün asimilasyon saldırılarına karşın, Arap halkı, Kürt halkıyla birlikte, bu topraklarda dilini en iyi koruyan ve konuşma dili olarak en yaygın kullanan ulusal topluluktur. Antakya merkezinde günlük yaşam dili önemli oranda Arapça'dır.

Asimilasyon saldırısı sadece Arap dili üzerindeki yasaklamalarla sürmez. Arapları kendi içinde parçalayan mezhep çatışmalarını ve çekişmelerini körüklemek de Türk burjuva devletinin Arap ulusal topluluğunu parçalamasının bir aracıdır. Arapları aşağılamak için kullanılan "Fellah" kelimesi, bilinçli olarak sadece Arap Alevilerine karşı kullanılır. "Bizimkiler" denince Arap Alevilerin aklına Arap Aleviler gelir; Arap Sünnilerin aklına ise Arap Sünniler. Devletin uyguladığı Sünni mezhebini temel alan din politikaları da, Sünni Arapları devlete yakınlaştıran başka bir olgudur. Arap ulusal kimliğinden ziyade, dini kimlik ön plandadır.

Araplar, dini inançları doğrultusunda gerek Aleviler, gerek Sünniler olsun başka Arap ülkelerinde olduğu gibi (Irak'ta Sadr ya da dini ulema vb.) organik bir örgütlenmeden yoksundur. Türk burjuva devleti, 80 yıllık tarihinde bir şeyi çok iyi başarmıştır, Arap ulusal topluluğu içinde

örgütlü hiçbir toplumsal yapı bırakmamıştır. Herhangi bir Ortadoğu devletini ele aldığımızda bile, ulusal azınlıkların, toplulukların, mezhepsel veya dinsel birlik etrafında -doğrudan ilerici, devrimci bir ideolojik duruşa dayanmıyor da olsa ulusal temelde örgütlü olduğunu görürüz. Türk burjuva devletinde resmi ideoloji dışında buna rastlamak mümkün değildir. Bu, rejimin şovenist karakterinin ürünüdür.

Milyonlarca Ermeni ve Rum'un yaşadığı bu topraklarda, bir avuç Ermeni ve Rum kalmış, halklar kıyım ve asimilasyondan geçirilmiştir.

Türkiye ne kadar mozaikse, Antakya da o kadar mozaiktir. Halkların Anadolu'da asırlarca kardeşçe iç içe yaşadığı bu topraklarda Ermeniler, Rumlar kıyımdan geçirilmiş, yok edilmiş, kalanlar Lazlar, Araplar, Kürtler, vb. asimilasyon, inkar ve imha saldırılarına uğramışlardır.

12 Eylül faşist darbecilerinin ilk işi Antakya'ya Afganistan'dan Özbekler getirerek yerleştirmek olur. Ova Kent beldesi kurularak 6-7 bin Afganlı yerleştirilir. Yavuz Sultan Selim'le başlayan nüfus yerleştirme politikası, mirasçıları tarafından yürütülür. 1938 sonrası Muş'tan, Samsun'dan, Aydından getirilen aileler de belirli bir stratejiye göre Antakya'nın farklı bölgelerine yerleştirilmişlerdir. Farklı kentlerden getirilecekler için halen Kırıkhan'da devlet tarafından yeni yerleşim yerleri yapılmaktadır.

1990 sonrasında Kürt Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nin Amanos Dağlarından Akdeniz'e açılması ve Arap halkıyla buluşmasından endişelenen diktatörlük, Samandağ-Arsuz arasındaki yolu trafiğe kapatmış, bölgeye yerleştirdiği Türk köylüleri koruculuk sistemiyle silahlandırmıştır. Halen bu bölge trafiğe kapalıdır. Bu bölgenin trafiğe kapatılmasının diğer bir nedeniyse, Arap yerleşim yerleri olan Samandağ-Arsuz arasındaki bağı koparmaktır.

Keza DEP Samandağ İlçe Başkanı, Arap halkının devrimci evladı Mehmet Latifeci'nin 1995'te katledilmesi de, Kürt ulusal mücadelesinin Arap ulusal mücadelesiyle buluşmasını engelleme amaçlı politikanın ürünüdür.

Kürt ulusuyla aynı asimilasyon saldırılarına hedef olan Arap ulusal topluluğu arasında Kürtlere yönelik milliyetçi tepki ve reaksiyon azımsanmayacak boyuttadır. ABD'nin Irak işgali de bu önyargıları kışkırtan bir rol oynamıştır. Bu toprakların iki ezilen ulusal dinami-

ğinin arasına önyargılardan örülü bir duvar çekilmiştir adeta.

Zaten anadilinde eğitim koşullarından mahrum olan Arap halkının arasına Türkleri yerleştirerek, yolları trafiğe kapatarak, setler öretilerek dil birliğinin ve ortak kültürün tamamen parçalanması hedeflenmektedir. Antakya'da konuşulan Arapça'nın ilçeler, hatta mahalleler arasında kimi ağız farklılıklarının açığa çıkmasının nedeni budur.

Antakya'da devlet bir yandan da esrar-uyuşturucu tüketimini yaygınlaştırarak hak alma bilincinden uzak, düşkünleşmiş, yozlaşmış, kendine ve toplumsal sorunlara yabancılaşmış kuşaklar yaratmayı hedeflemektedir. Öyle ki, kent merkezlerinden en ücra köylere kadar esrar-uyuşturucu kullanımı artmıştır.

Devlet, 1998'de, Abdullah Öcalan'ın Suriye'de kaldığı ve buradan Suriye'de okuyan öğrenciler vasıtasıyla örgütü yönettiği bahanesiyle, Suriye üniversitelerinin Türkiye'dekilerle denkliğini kaldırmıştı. Bu politikaların altında özellikle Antakya'dan binlerce Arap gencinin Suriye'de okuması ve Arap ulusal bilincinin gelişmesinden kaygılanan diktatörlüğün endişeleri yatmaktadır.

Devletin Araplara yönelik saldırgan tutumundan, ilhaktan bu yana hiçbir şey değişmemiştir. Son dönemde gündeme gelen Şaho Ağa olayı bunu bir kez daha kanıtlamaktadır. Şaho Ağa ilhaka tanıklık etmiş, 1972'deki ölümüne kadar burada yaşamış, "T.C. kimliği" taşımıştır. Arazilerini Samandağ'da Antakya'da satmış, tapu işlemleri yürütmüştür. Devletin resmi kayıtlarında bu durum açıkça ortada olmasına karşın 1995 yılında Şaho Ağa, vatandaşlıktan çıkarılmış, mirasçısı olmadığı için malları Hazineye kalmış ve geçmişte sattığı tapu kayıtlarında tespit edilen arazi sahiplerine devlet tarafından tapu iptal davaları açılmaya başlanmıştır. Bu arazilerde, örneğin Samandağ ve Antakya'da mahalleler kurulmuş, tapular çeşitli defalar el değiştirmiş, tapu işlemleri yapılmış olmasına karşın şu an hala mahkemeler devam etmektedir.

Arap halkının ulusal, kültürel, sosyal, dinsel örgütlülüğünden yoksun olması diktatörlüğün uyguladığı asimilasyon politikalarının hedefine ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Arap olma bilincinde belli düzeylerde tahribat oluşmuştur. Ulusal, kültürel, siyasal talepler etrafında birleşme ve mücadele etme arzusunun bahsedile-

mez. Bunun nedeni, ezilen ulus olma psikolojisiyle açıklanabilir. Arap halkı her şeye karşın, belli düzeylerde Arapça'yı konuşma dili olarak yaygın bir şekilde kullanmaktadır. Ancak okuma yazma, sadece şeyhlerle sınırlıdır. Arap halkı ulusal bir topluluk olarak anadilde eğitim hakkından yoksundur. Mahallelerde açılan Kur'an kursları anadilde eğitimin yerine ikame edilmek istenmektedir. Arap nüfusun yoğunluğuna rağmen, Antakya'da tek bir Arapça öğrenim kursu yoktur. Bu sorun Adana için de geçerlidir. İstanbul gibi büyük kentlerde turistik amaçlı Arapça öğrenim kursları bulunsa da, Arap nüfusun yoğun olduğu Güney'de bu kurslar bulunmamaktadır. Bu durumda Arapça eğitim veren ve Hatay doğumlu öğrencileri ücretsiz kabul eden Suriye üniversiteleri, halkın 'çözüm' yollarından birisi olmaktadır.

Diğer yandan, Arap Alevi halkı sınırlı da olsa Kur'an kurslarına çocuklarını göndererek Arapça'yı öğrenmelerini hedeflemekte, bu da anadilde eğitimin yerine ikame edilmektedir. Kentte Arapça'nın öğrenilebileceği yegane kurum, Kur'an kursları olmaktadır, bu da kuşkusuz hiçbir biçimde anadilde eğitimin yerini tutmamaktadır. Sonuç itibarıyla Antakya Arap halkının temel sorunlarından ve taleplerinden birisi, Arapça anadilde eğitimidir.

Sonuç olarak "Hatay", ilhak edilmiş bir topraktır ve bu tarihsel gerçeğin derin izlerini taşımaktadır. Nüfusunun büyük bir bölümü Arap olan Antakya, resmi ideoloji tarafından "40 asırlık Türk yurdu" ilan edilmiştir. Burada karşımızda duran, bu toprakların Türk olmayan tüm halklarının yaşadıkları kolektif acılı geçmişin bir parçasıdır. Antakya-İskenderun Arap halkının bu tarihsel gerçeği, bu ildeki sınıf mücadelesini de etkilemektedir. Dolayısıyla bu kentteki Arap halkının ulusal talepleri, yürütülecek sınıf mücadelesinin bir boyutu ve parçasını oluşturmaktadır.

Antakya, geçmişi çok partili döneme denk düşen Demokrat Parti-CHP çekişmesini yoğun biçimde yaşamıştır. Bu farklı çıkar gruplarının burjuva partilerde yer edinme yarışı hala sürmekte, her dönem Meclis'te işbirlikçi Araplar temsil edilmektedir. Faşist diktatörlük, Arapların belli düzeylerde de olsa meclise girmesini önemsemektedir. Burjuva düzen partileri, özellikle CHP, tüccar ve zengin kesimin düzenle ilişkilerini kurumlaştıran bir role de sahiptir.

Türkiye'de ve Kürdistan'da yaşandığı gibi, Antakya'da da "solun kalesi" olarak bilinen yerlerde CHP'nin hakimiyeti büyük oranda son bulmuştur. Halkın sol olarak gördüğü CHP'nin de diğer burjuva partilerinden farksız olduğunu yaşadığı deneyimlerden öğrenmesi, onun bu partiyle olan bağı büyük oranda koparmıştır.

Özellikle Arap Alevilerin yaşadığı Samandağ ilçesi ve beldelerde başta AKP olmak üzere diğer düzen partileri de yer bulmakta ve hatırı sayılır oy almaktadır.

Antakya Arap halkı, İşçi Emekçi Sovyet Cumhuriyetler Birliğiyle yaratılacak halklar bahçesinin nadide bir çiçeği olacaktır. "Hatay sorunu"nun çözümü, ancak mevcut faşist-inkarcı burjuva iktidarın yıkılarak halkların ortak emekçi iktidarının kurulmasıyla mümkün olabilecektir. Ayrıca, ilhakçıların "Hatay" olarak adlandırdığı bu yöreyi tanımlamak için Antakya adını kullanmak daha doğru olacaktır, çünkü bölgedeki tarihsel olarak en eski yerleşim yeri ismi budur.

Hatay sorununun çözümü, halkların gönüllü birliği üzerinde inşa edilen bir İşçi Emekçi Sovyet (Konsey) Cumhuriyetler Birliği kurulmasıyla mümkün olacaktır. Arap halkımız, kendi kimliğiyle bu birleşik emekçi iktidarının içinde yerini alacaktır. Ayrıca Arap, Kürt, Türk halklarımızın bu kadar iç içe yaşadığı bu bölge, demokratik-sosyalist Ortadoğu Federasyonu'nun ve birleşik devrimin de mayası olacaktır.

Demokratik Konfederalizm

Yücel Tunç

Öcalan'ın benimsediği Demokratik Konfederalizm teorisi bir süredir Kongra-Gel ve bu gelecekteki diğer örgütler tarafından savunuluyor, eğitim konusu yapılıyor ve bazı alanlarda örgütlenmeler buna göre yeniden yapılandırılıyor.

Öncelikle Demokratik Konfederalizm'le neyin kastedildiği üzerinde durmamız gerekiyor. Geçmişte, burjuva ve sosyalist içerikli federal ve konfederal devletlerin kurulmuş olması nedeniyle ilk çağrışım olarak bu kavramdan, 'konfederal bir devlet' sistemi anlaşılmaktadır. Sömürgeciler, bu yorum üzerine demagojiye başvurarak, Kürt ulusal hareketinin ne denli 'bölücü' olduğunu yaymaya çalışıyorlar. Güney Kürdistan'da Irak'a bağlı federe bir sistemin kurulması da Türk burjuva sömürgecilerini hayli korkuttuğunu dikkate alırsak, bu kavram üzerine demagojinin sürdürüleceği görülüyor.

Öcalan'ın Demokratik Konfederalizm çözümü, konfederal devlet anlamına gelseydi, sömürgecilerin tersine, Türk halkı açısından, barış elini uzatması gereken ileri demokratik bir adım olurdu. Ya da Türk ve Kürt halklarının devriminin zaferiyle ulusal soruna getirecekleri demokratik çözüm alternatiflerinden biri olurdu.

Ancak Öcalan ve PKK, Demokratik Konfederalizm'le, konfederal devleti değil, başka bir şeyi kastediyor ve anlatıyor:

“Demokratik konfederalizm, devlet olmayan demokratik ulus örgütlenmesidir. Demokratik konfederasyon azınlık örgütlenmesidir; kültür

örgütlenmesi, dini örgütlenme, hatta cins örgütlenmesi ve buna benzer örgütlenmelerdir. Buna demokratik ulus ve kültür örgütlenmesi diyorum. Her köyde demokratik bir komün çıkar. Her kültürel örgütlenmenin,

bunların birleştirilmesi konfederasyondur
Buna

devlet olmayan demokratik konfederasyon diyorum.” (Öcalan, 15.04.2005 Gündem, aktaran Dr. A. Kemal Özcan)

“Demokratik konfederalizm; devlet olmayan, demokratik ulus, azınlık, kültür, din ve hatta cins örgütlenmesi ve buna benzer örgütlenmeleri ifade eder. Bu, devlet olmayan demokratik konfederasyondur.” (Program Taslağı)

Ulusal ya da sınıfsal kurtuluş temelinde yeni bir devlet kurmayı hedeflemeyen Demokratik Konfederalizm, başta Kürt halkı ve birlikte yaşadığı ezen-sömürge ulusların halkları gelmek üzere, halkların ekolojik, cinsiyet, demokratik kitle, sendika, halk meclisleri ve halk kongreleri, belediyeler vb. her türden örgütlülüğünün geliştirilmesi ve bu örgütlenmelerin koordinasyonudur.

Bu örgütlenmeler yoluyla, devlet(ler) üzerinde demokratik baskı uygulanacak, karma bir demokratik siyasi sistem oluşturulacak. Burjuva sömürgeci devletler bu yolla demokratikleştirilecek, küçültülerek halk üzerindeki otoritesi - varsayım olarak geriletilmiş olacaktır.

Bu karma rejim(ler) içinde Kürt sorunu, feodal sorunlar, sosyal haklar, demokratik basın, örgütlenme ve eylem özgürlükleri çözüme kavuşturulacak. Başta Kürt halkı olmak üzere Ortadoğu halkları Demokratik Konfederal örgütlenmelerini hayata geçirmeyi başarırlarsa, Ortadoğu Demokratik Konfederal Birliği gerçekleştirilecek. Bu, dünya çapında ulus-üstü örgütlenmelerin geliştirilmesini hedefleyecek. Bu yoldan, Küresel Demokrasi Konfederasyonuna varılacaktır: “Yerelden küresele doğru, Kürdistan Demokratik Konfederasyonu; Demokratik Ortadoğu Konfederasyonu; Küresel Demokrasi Konfederasyonu.” (Program Taslağı).

Nihai amaç ve paradigma ise, cinsiyet özgürlükçü ekolojik toplumun kurulmasıdır:

“APO’nun geliştirdiği demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması ... mevcut tüm klasik devletçi, iktidara, milliyetçi ve şiddeti esas alan zihniyet ve politikaları aşan, demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü paradigmadır.” (Program Taslağı).

İktidar Ve Yeni Düzen Amaçsızlığı

PKK geçmişte, Bağımsız Birleşik Kürdistan’ı temel amaç edinmişken, eklektik ve çarpıtılmış biçimde de olsa sosyalizmi hedefleyen bir çizgiyi savunduğunu söylüyordu. 1999’daki irade kırılmasından sonra devrim fikri ve bağımsız Kürdistan amacını kesin olarak terk ettikten sonra, Marksizm iddiasından vazgeçtiği gibi, reformcu sosyalizmin ‘demokratik sosyalizm’ retoriğini kullanmaya başladı. İdeoloji arayışında ise, ‘demokratik kapitalizmin zaferi’ne boyun eğmek ve çözümünü bu ideolojinin ufkunda aramayı uygun gördü.

Bugün ‘demokratik sosyalizm’ retoriğini, reformcu çizgisine uygun olarak daha çok dillendiriyor. Yanı sıra, demokratik kapitalizmin zafetine boyun eğişe bağlı olarak, yöneldiği ideolojiyi giderek şekillendiriyor. Bugün için Ekolojik-Cinsiyet Özgürlükçü Toplum, Demokratik Konfederal Sistem’de karar kıldı. Bir dönem bu seçimini sürdüreceği anlaşılıyor.

Anarşist Murray Bookchin ve post-modern ideologlardan Immanuel Wallerstein’i okumayı öneren Öcalan, bu düşünürlerin fikirlerinin kendi ideolojisine uyduğunu özellikle vurguluyor. Daha doğrusu, devrim fikri ve iddiasından vazgeçen Öcalan, bir süre ‘demokratik kapitalizmin

zaferi’ fikriyle oyalandıktan sonra, dünya ve bölgedeki rüzgarın yön değiştirmesiyle birlikte, kapitalizme karşı söylemler geliştirmeye başladı. Kapitalizme karşı olma iddiasında, ama Türkiye’de burjuva-sömürgeci devlet iktidarını tasfiye etmeyi amaçlamayan en uygun dünya görüşü olarak ilan ettiği Ekolojik Cinsiyet Özgürlükçü Toplum-Demokratik Konfederal Sistem’i benimsedi. Bu görüşlerin günümüzdeki en parlak temsilcileri olan Bookchin ve Wallerstein’i kendisine rehber edindi. Böylece politik açıdan reformcu ulusalcılığı ideolojik açıdan Wallerstein ve Bookchin’in post modern-anarşist dünya görüşüyle birleştirdi.

Anarşizm, burjuvaziye ve burjuva devlete karşı mücadelede, proletarya ve ezilen sınıflara, devlet kurmamayı öğütleyen temel ilkesiyle, gerçekte burjuvazinin egemenliği ve devletini sürdürmeye hizmet ediyor. Bookchin’in, emekçilerin devlet iktidarı kurmaksızın, alttan üste doğru halk örgütlenmeleri sisteminden oluşan ‘demokratik konfederalizm’i, sonuçta burjuva egemenliği ve devletini baskılayarak demokratikleştirmeye, diğer bir ifadeyle burjuva demokrasisine hizmet ediyor. Demokratik konfederalizmin gevşek örgütsel bağlara dayanan ilkesi ise, işçi-emekçi, ezilenlerin örgütlenmesinin, tepeden tırnağa örgütlülük içindeki burjuvazinin devasa militarist devlet örgütlülüğü karşısında, güçsüzlüğünü ve etkisizliğini getiren sivil toplumcu bir işlev görüyor. Demokratik konfederalizmin, merkezi koordinasyonunun sözde politika yapmayacak koordinatör yönetimi, örgütlenmeler arasındaki gevşek bağ; sivil toplumculuğun, en az politikliğinin belirgin niteliklerini ayrıca yansıtıyor.

Wallerstein, geçen yüzyıldaki komünist, ulusal kurtuluşçu devrimci hareketlerin ‘çöküşünden sonra, kapitalist dünya sistemine karşı ‘sistem karşıtı’ yeni mücadeleler gelişeceğini ve gelişmekte olduğunu, ancak yeni bir ekonomik, toplumsal-siyasal sistemin ne olması gerektiği konusunda ise kesin bir şey söylenemeyeceğini vurguluyor. Olması gerekeni, bu mücadeleler sürecinde tartışmaların ortaya çıkaracağını, şimdiden belirlenmiş bir ekonomik toplumsal ya da siyasal sistemin önerilemeyeceğini vurguluyor. Kısacası bilinmezliği öğütüyor. Yeni sol hareketler içinde, her iki düşünce de Marksizmi reddeden bir dünya görüşüne sahip. Ekolojist-anarşist ve evrimci bu düşünce akımları esasen

bilmezliğe dayanan post-modern akım içindeki dünya görüşleri, son tahlilde burjuva liberalizminin günümüz dünyasındaki egemenliğinin sürmesine yarıyorlar.

Öcalan'ın bu düşünce akımlarında karar kılması, gerçekte, politik reformculuğu uygun bir teorik temele kavuşturma çabasından başka bir şey değil. Ne zaman ki Öcalan evrimci ve pasifist bir siyasi çizgi benimsedi, Wallerstein da ulusal hareketin literatüründe 'itibarlı' bir yer edindi.

“Demokratik konfederalizm dünya çapında solun yeni açılımı olacak. Marx ve Lenin'i ikibinlerde aşarak bunu yapacağız. Yeni sol buna yeni yaklaşıyor. Çokluk'un yazarları (İmparatorluk'un yazarları Negri ve Hardt'ı kastediyorbn), Wallerstein, Bookchin bunları yazıyorlar.” (Öcalan, 15 Nisan 2005 Gündemaktaran Dr. Ali Kemal Özcan).

Öcalan'ın Marksizm Leninizmi, iktidar için mücadele ve bağımsızlık amacını reddi, eski siyasi çizgiden bir kırılma anlamına geliyordu. Bu kırılmanın teorisini, Wallerstein ve Negri gibi yenilgici düşünürlerde bulması rastlantı değil. Tersine geçmişte, tutarlı antiemperyalist ve ulusal kurtuluşçu çizginin kendisini “Mark-sist Leninist” olarak ifade etmesi de rastlantı değildi. Öcalan'da teorik çözümler daima politik çizginin arkasından gelmiştir ve ona bir temel yaratma arayışının ürünüdür.

Öcalan, politik reformculuğa kararlılıkla bağlı kalmanın ötesinde, federasyon tarzı büyük reformlardan da geriye düşen çizgisini, iktidar amaçsızlığını teorileştiriyor.

“Özgürlük anlayışım şu: Devletleşme ile özgürlük getirilemez.” (agg)

Bookchin ve Wallerstein de, kimi zaman açıkça işçi, emekçi-halk hareketlerinin 'devlet', dolayısıyla iktidar kurmaktan kaçınmaları gerektiğini söylemektedirler. Porto Allegre'deki son Dünya Sosyal Forumundaki konuşmacılardan John Holloway, bunu daha açık ve çarpıcı tarzda ortaya koydu. Kısa konuşması dahilinde Holloway, iktidara yönelen bir hareketin, bir düşünce biçimi olarak 'devlet' fikrini benimsediği için başarısız olacağını, devrimi toplumdan soyutlayarak ayrılıkçı bir hareket halini alacağını söylemektedir. Alternatifi ise şudur: “Buna karşı yapılması gereken, bir başka yapılanma çeşidi önermektir, devrimi iktidarı ele geçirmek olarak

değil, devlet dışı bir yapılanma içinde düşünmeliyiz. Önce devleti ele geçirip hareketi merkezileştirip daha sonra toplumu değiştirmek yoluyla değil, devrimin şimdi, burada yeni bir toplumun yaratılmasıyla gerçekleştirilmesi gerekmektedir.”

Oysa devrim mücadelelerinin deneyleri ve günlük olgular, her devrimin asıl sorununun iktidar sorunu olduğunu çok keskin çizgilerle ortaya koydu, koyuyor. Proletarya ve emekçiler, Paris Komünü, Şubat ve Ekim devrimleri ve zafere ulaşan tüm devrimlerde görüldüğü gibi, burjuvazinin devletini yıkarlarsa, egemenliği elde edebildiler ve amaçlarının yolunu açmayı başarabildiler. Devamla, devrimi, kesin bir zafere ulaştırma kararlılığını taşıdıkları ve bu gücü yakaladıklarında, politik egemenliği ele geçirdiler, amaçladıkları toplumsal, ekonomik düzeni inşa girişebildiler. Bunun özeti şudur: Burjuvazinin devletini yıkıp, kendi proleter, halkçı, ulusal vb.. devletini kurabildikleri taktirde, emekçi sınıflar demokrasiyi, ezilen-sömürge uluslar da ulusal özgürlüğü elde edebiliyorlar. Proletaryanın nihai amacı içinde yer alan 'devletsizliğe geçiş' de, ancak kendi sınıfına ait bir devlet aracılığıyla mümkündür. Anarşistler ve postmodern bilinemezcinin antimarksist düşüncelerine gerekçe yaptıkları proletarya diktatörlükleri ve halk demokrasilerinin şu ya da bu ölçüde bürokratikleşerek emekçi kitlelere yabancılaşmaları, proletarya diktatörlüğü olmaksızın, 'özgürlük dünyasının kurulabileceğini doğrulamaz. Bürokrasiyi doğuran koşulları değiştirmek dâhil, sosyalizmin inşası ve proleter demokrasiyi geliştirmeyi gerektirir. Gerek yeni pratik deneylerle, gerekse deneylerden çıkarsamalarla bunun teorik önermelerini oluşturmak, başarısız pratiklerden öğrenerek tutulması gereken yoldur.

Sözkonusu anarşist ve postmodern düşünürlerin bu gerekçeden çıkardıkları, proletarya diktatörlüğü kurmadan özgürlük dünyasına varılabileceği yanılığının teorisi, sınıf mücadelesi tarafından tamamen ıskartaya çıkarılmış bir sivil toplumcu dogmadır. Bugün işçi ve emekçi hareketlerinin yaşadığı ideolojik bunalım döneminde, geçici olarak popüler olan tüm postmodern ve sivil toplumcu görüşler gibi yaygın bir etki sağlaması, onun ne bilimselliğinin kanıtıdır ne de geleceği temsil eden yeni bir ideoloji olduğunun! Bilinemezci, anarşist tüm ideolojiler gibi, bu görüşler de, tüm mücadelelerin burju-

vazinin sınıf egemenliği ve devletinin sürmesi çerçevesine hapsolmalarına yolaçmaktadır. Son tahlilde burjuva ideolojisinin türevi rolünü oynamakta ve eski dünyayı bazı değişikliklerle sürdürme işlevi görmektedirler. Yeni bir dünya kurma mücadelesinin yolunu aydınlatma yeteneğinde değildiler. Dolayısıyla yeni bir dünyaya değil, eski dünyaya aittirler. Bilinmezci ve anarşist reformculuğun günümüz koşullarına uyarlanmış türevleridir.

Öcalan da; birincisi, federasyonun altında bir politik reformlar programına geçince, devrim fikri tasfiyeciliğini savununca, yanı sıra kabul etmek gerekir ki Balkanlar, Ortadoğu ve Kafkasya'da yan yana yaşayan halkları yönetici burjuva sınıfları, milliyetçi ideolojiyle birbirine boğazlatan pratiklerin acı sonuçlarını görüp 'milliyetçilikten uzaklaşmak gerekir' sonucuna vardıkça, sınıfsal ya da ulusal devlet hedefleyen bir ideoloji olarak, ekolojik demokratik konfederal sistemi benimsedi.

Ama tam da bunun kendisi, geçmişte etkilenilen Marksizm Leninizm'den -aşmak bir yana-geriye gitmek, kapitalizm, kapitalist emperyalist sistem içi bir ideolojiye gerilemektir. Postmodernci ideolojilerin içinde yer almak, geçmiş bilinmezci ve reformcu ideolojilerin günümüzde türevlerine doğru geriye gitmektir.

Paylaşmacı Ve İhtiyaçları Esas Alan Ekonomi, Burjuva Devlet Altında Mümkün Mü?

Öcalan ekolojik demokratik konfederal sistemi benimsediğini ilan ederken, PKK Program Taslağı, burjuva devlet altında paylaşım ve kullanım değerine dayanan toplum projesini sonal amaç olarak ilan etti. Sosyalizmin bu yolla ilerletileceği iddiasını ileri sürmekten de geri durmadı: "Metalaşma ve kâra dayalı ekonomiden, kullanım değerine ve paylaşmaya dayalı ekonomiye geçiş." (Program Taslağı)

Peki, burjuva devleti yıkmadan, burjuvazinin ekonomik ve toplumsal egemenliğini sona erdirecek işçi sınıfının devrimci devletini kurmadan, 'kâra ve metalaşmaya' dayalı ekonomi, kapitalist ekonomi' nasıl tasfiye edilecek? Devlet iktidarına sahip burjuvazi barış içinde anlaşarak mı, kâr'dan ve kâr sağlayan sermayenin mülkiyetinden vazgeçecek? Kapitalist-emperyalist sistemin her bir ülkesinde veya dünyada, burjuva-

emperyalist devletler, 'kâra dayanan' sermayenin üretim araçlarına sahipliğini, bugün çokuluslu tekellerin egemenliğindeki kapitalist sistemi sürdürmek için değil de, burjuva politikacıların hırsı için mi varlar? Açık ki bu soruların tümünün cevabı kesin bir hayırdır. Burjuva, emperyalist devletler var oldukça, dünya kapitalist sisteminde ve tek tek halkalarında, 'karma demokratik' politik rejim altında demokratik konfederal örgütlenmelerin en yaygın ve güçlü olduğu dönemde de, sermayenin üretim araçları üzerindeki mülkiyeti ve burjuvazinin ekonomik toplumsal egemenliği sürer. Buna yönelik toplumsal bir el koyma girişimine, devasa askeri-polisiye mekanizma olan burjuva devlet en acımasız ve şiddetli biçimde karşı koyar ve ezer.

Ezilmemenin tek yolu, proletarya ve halkların olası geniş örgütlenmelerini, burjuva devletleri yıkmak, proletaryanın devrimci diktatörlüğünü kurmak amacıyla devrimci ayaklanmalara, silahlı devrime seferber etmektir.

Silahlı devrimi, gericiğin güçlerini ezecek ve işçi emekçi sınıfların, proletaryanın devrimci diktatörlüğünü kuracak, başka bir deyimle kesin zaferini hedefleyecek bir kararlılıkla yürütmek ve kesin zaferine ulaştırmak, ezilmemenin de tek yoludur.

Devrimin kesin zaferi, ülkelerin ve ulusların koşullarına uygun olarak, işçi-emekçi devrimci diktatörlüğü yoluyla veya doğrudan proletarya diktatörlüğüne vardırılmalıdır.

Proletarya diktatörlüğü, yenilen burjuvazinin gerici direncini sert bir tarzda ezmeli ve işçi, emekçi sınıflar ve ezilen kesimlere (uluslara, ulusal topluluklara, kadınlara vs., vb.) en geniş özgürlükleri gerçekleştirmeli, geliştirmelidir... Bu süreçte burjuvaziyi bir sınıf olarak tasfiye etmeli, üretim araçları üzerindeki mülkiyetine son vermeli, üretim araçlarının mülkiyetini toplumsallaştırmalı. Program Taslağı, burjuva devlete dokunmayarak, onu yıkmadan ve proletarya diktatörlüğünü kurmadan, 'kâra dayanan ekonomiyi' değiştireceğini vaaz ederek, işçileri ve emekçileri aldatmaktan başka bir şey yapmıyor. En iyimser yorumla, burjuva devlet ve kapitalist ekonomi içinde sivil halk örgütlenmelerine ve belediyelere dayanarak, ütöpik tarzda 'paylaşımçı ekonomi' adaları kurma planını yapıyor. Ki, bu, ütöpik sosyalistler zamanında denenmiş ve iflas eden bir projeydi. Bugünün kapitalist ekonomi koşullarında denemez bile....

Anlaşılan, Öcalan, Marksın artı-değer teorisi aşılmalıdır derken, burjuvazinin egemenliği altında halk örgütlenmelerine ve belediyelere dayanarak sözde ‘paylaşımçı’ ekonomi adacıkları kurmayı kastediyor olsa gerek!

Karma Demokratik Rejim İdeal Bir Demokrasi Mi?

Öcalan ve PKK’nin Demokratik Konfederalizm’i, Program taslağının ifade ettiği gibi, “Demokrasiye duyarlı, kamu güvenliği ve yönetimi olarak devlet + halkların öz irade ve yaşam biçimleri olarak demokrasi bu karma sistemi”yle, varılacak evrensel bir doğrudan demokrasidir. ‘Küreselleme yerelliği birleştiren’ doğrudan demokrasi biçimidir... görüşü sınıf ve ezilenlerin mücadelesi gerçekleri karşısında doğru olabilir mi?

Halkın, ulusun demokratik yaygın örgütlerinin demokratik konfederasyonunun, baskılayacağı burjuva devlet, en fazlasıyla, burjuva demokrasisi biçimindeki burjuva diktatörlüğü olabilir. Bu, halka ve ezilen kesim ve uluslara sınırlı bir demokrasi elbette sağlar.

Emekçiler için sınırlı bir demokrasi olan burjuva demokrasisi, -Avrupa devletlerinde görüldüğü gibi, politik ekonomik ve toplumsal açıdan burjuvazinin iktidarı ve devletinin sürmesi demektir.

Burjuvazinin egemenliğinin sürdüğü bu koşullarda, her şeyden önce, her sınıfın yalnızca kâğıt üzerinde eşitçe yararlanacağı ama fiilen burjuvazi için demokrasidir. Çünkü öncelikle, ekonomik olanaklar burjuvazinin elindedir, halkın ve ezilen kesimlerin kâğıt üzerindeki ‘eşit’ demokratik hakları kullanmasının ekonomik olanakları yoktur ya da aşırı eşitsizdir. İletişim olanakları, iletişim tekellerine sahip burjuvazinin elindedir.

Eğitim, burjuva devlet eliyle burjuvazinin elindedir. Burjuvazi, devasa ekonomik olanaklarıyla, militarist örgütlenmeden en barışçısına değin örgütlenmesini devasa boyutlara vardırırmıştır. Tekelci sermaye, ekonomik olanaklarıyla satın alacağı ara sınıflar ve halk önderleri aracılığıyla ezilen kesimin örgütlenmelerinin bir bölümünü kendi dayanağı haline getirmiştir ve getiriyor. Bütün bu gerçekler açısından baktığımızda, burjuva demokrasisinin, ‘karma demokratik sistem’in, gerçekte burjuvazi için demokrasi, halk

yığınları ve ezilen kesimler için esasen bir diktatörlük olacağı açık değil mi? Hele İrlanda, Korsika, Bask örnekleri düşünüldüğünde, sömürge veya ilhak altındaki ulusların burjuva demokrasisi koşullarında da ulusal boyunduruğu en ağır biçimde yaşadığı ortada değil mi?

Bu karma demokratik rejimden, ‘bu süreç boyunca demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü toplumun devletçi toplumla yan yana bulunacağı, ilkeli bir uzlaşma ve mücadele ile gelişme kaydedilerek (Program Taslağı), ideal Demokratik Konfederasyona mı geçilecek?

Peki ilkeli bir uzlaşma ve mücadeleyle, burjuvazi, egemenliğini halka devredecek mi sanıyorsunuz? Allende’ye bile kaç yıl tahammül etti? Politik egemenliğini -bırakalım devretmeyi bölüşmeye bile çok kısa bir süre tahammül ettikten sonra, kanlı bir askeri darbeye Allende’yi devirmedi mi?

Günümüzde, Chavez örneğini ele alalım. Chavez, ABD ve petrol tekellerinin çıkarlarına biraz dokundu, kitle dayanağını artırmak için yoksullara bütçeden pay ayırdı ve yoksulları birazcık örgütledi diye, ABD ve yerli oligarşi gerici iç savaş ve darbe yoluna başvurmuyor mu? Chavez’in, oligarşi ve ABD’ye karşı her ‘ilkeli uzlaşıcı’ tavrı, ABD ve oligarşinin darbe ve gerici iç savaş iştahını kamçılıyor mu?

Bu noktada Öcalan ve PKK’nin, yanılışı ve tasfiyeci ‘yeni’ teorisi devreye giriyor: Ayaklanmalar devri, savaş devri, proletaryanın devlet kurma devri sona ermiştir! ‘Eskinin devlet amaçlı ayaklanma ve ulusal kurtuluş savaşları... O tür ayaklanma ve savaşların dönemi artık kapanmıştır.’ (Program Taslağı)

İlkeli uzlaşma ve mücadele çizgisi, nihai olarak ancak burjuva demokrasisini gerçekleştirebilir. O koşullarda da, burjuva devlet, ilkeli uzlaşma arayan halk güçlerini, ya reform taktiğiyle silahsızlandırarak sistem içine çekme, ya da güç dengesi lehine değiştiğinde sert bir saldırıyla ezme politikasını devreye sokar. Sonuçta, burjuva demokrasisi veya gerici savaşla ya da iki yönetim biçiminin birbirini izleyeceği süreçlerle burjuva diktatörlüğü devam eder. Bu, sınıf savaşımı açısından olduğu gibi, sömürge halk açısından da böyledir. Burjuva demokrasisine dayanan inceltilmiş sömürgecilikle kirli savaş veya daha katı sömürgeciliğin birbirini izleyeceği süreçlere yol açar.

Demek ki, geniş halk yığınları en geniş örgütlülüğe kavuşturulsa da, eğer muzaffer ayaklanmalar yoluyla burjuva devlet yıkılamaz-yıkılması hedeflenmez, başarılmazsa, burjuva diktatörlüğünün —biçimi ne olursa olsun— sürmesi kaçınılmazdır.

Demek ki, Demokratik Konfederalizm, işçi sınıfı ve emekçiler için, sömürge halklar için, ideal demokrasi olmasını bırakalım, halk demokrasisi-özgür Kürdistan da değil, yalnızca geçici-sınırlı bir burjuva demokrasisidir, böyle bir demokrasiden öte bir şeye yol açamaz!

Öcalan ve PKK'nin, esasen politik reformculukta karar kıldıktan sonra idealize ettiği “demokrasi”, gerçekte burjuva demokrasisidir, geniş halk örgütlemeleriyle, kirli savaş dayatıldığında meşru savunma çerçevesinde kalacak silahlı direnişle kazanmaya ve korumaya çalışacağı bir burjuva demokrasisidir.

Burjuva demokrasisini kazanma-koruma mücadelesi, idealize edilmemesi ve ‘ilkeli bir uzlaşmayla’ iltihak edilmemesi kaydıyla ve o sınıra kadar ilerici demokratik bir rol oynar. Ama o sınırdan sonra gerici rol oynar.

Ama Öcalan ve PKK, gerçekte halk ve ezilenler için sınırlı ve geçici olan bu demokrasi tipini idealize ederek, veya oradan barışçı uzlaşma yoluyla ideal bir demokrasiye, doğrudan demokrasiye geçileceği savıyla, Demokratik Konfederalizm teorisiyle işçi sınıfı ve halklarımızı aldatici rol oynuyor.

Esasen irade kırılması koşulları ve ulusalcı küçük burjuva devrimci hareketlerin reformculuğa eğiliminden gelen bir sonuç olarak, Öcalan ve PKK, her devrimin temel sorunu olan devlet-iktidar sorununda, burjuva devleti yıkmama, devrimci ulusal-sınıfsal kurtuluşçu bir devlet kurmama çizgisine geriledi. Bunu 1999'dan bu yana, kimi zaman geçmiş bütün devrimci mücadeleleri inkar ederek ve karalayarak, kimi zaman bunların zorunlu olduğu ama artık bu dönemin kapandığı savını ileri sürerek, son olarak da anarşist-bilinemezci ‘devletsizlik’ teorisiyle, demokratik konfederalizm teziyle temellendirerek, bu çizgisini sürdürüyor.

Kuşkusuz, komünistler ve proletaryanın da nihai amacı, sınıflarla birlikte devletin de ortadan kaldırıldığı, devletsizliktir.

Ancak bu nihai amaca, burjuva devleti yıkarak, proletarya devleti aracılığıyla burjuvaziyi ve mülkiyetini tasfiye ederek, toplumsal mülkiyete dayanan sosyalist ekonominin inşasını geliştirerek, ‘herkese ihtiyacına göre paylaşım’ ilkesini hayata geçirecek ekonomik gelişme seviyesinde ve dünya çapında emperyalizmin kuşatmasının yerini sosyalist kuşatma aldığı koşullarda proletarya devletinin sönmülmesini sağlayarak varılacaktır. Burjuva devletin varlığını koruduğu koşullarda ‘Benim özgürlük anlayışımın devletle hiç bir ilişkisi yoktur’ demek, yalnızca burjuva diktatörlüğü-devletin sürmesine yarar. Bu yoldan devletsizliğe geçileceği iddia bile edilemez. Edilirse, yalnızca burjuvazinin devletinin süreceği gerçeğini gizlemek için sivil toplumcu bir demagoji olur, o kadar.

Programatik Açıdan Değişen Ne?

Peki, demokratik konfederalizmin, ‘Demokratik Cumhuriyet’ten program hedefi bakımından farkı var mı? Esaslı bir farkı yok.

Demokratik Cumhuriyet programı, içinde taşıdığı bazı gerici ideolojik argümanlar bir yana, esasen, Kuzey Kürdistan için Kürtlerin ulusal kimliğinin anayasal düzeyde kabulü, Kürt ulusal dilinde eğitim özgürlüğü ve Türkiye-Kuzey Kürdistan’da siyasal mücadele özgürlüğü ana başlıkları altındaki bir programdı. Kuzey Kürdistan ulusal devrimini bu politik reformlarla sona erdirme çizgisindeki bir programdı.

Geçen yıl ateşkesi sona erdirerek silahlı direniş yeniden başlatma süreci öncesi, Kürdistan’ın bütün parçaları ve boyunduruğu altındaki sömürgeci bölge devletlerindeki halklar için, Kongra-Gel’in sunduğu ‘Bölgesel Çözüm Programıyla, demokratik cumhuriyet programı görece ilerletilerek ve bölge çapında genişletilerek ileri bir reform programı biçimi verilmişti. Bununla, Kuzey için iller bazında özerklik, Güney ve Doğu için de federasyon eklenmişti.

Aynı zamanda, Öcalan’ın birkaç yıldır dillendirdiği Ortadoğu Demokratik Federasyonu amacı da, programatik hedefe konmuştu. Ki bu, bölge burjuva demokrasilerinin federasyonundan başka birşey değildi.

Demokratik Konfederalizm programında ise, Güney için federasyonun iç demokratikleştirilmesi hedefi konuyor ama, Doğu için federasyon, Kuzey için iller özerkliği hedefinden vaz-

geçiliyor. Halkların örgütlenmelerinin genişliği, ademi merkezîyetçiliği ve demokratikliği federasyon ve iller özerkliğine tercih ediliyor.

Ortadoğu demokratik federasyonunun yerine ise bölge burjuva demokrasilerinin konfederal birliği konmuş oluyor.

Elbette bunlar önemli olmayan farklar, hatta, Kürdistan ulusal sorunu açısından federasyon ve iller özerkliği açısından ise bir gerilemeyi ifade ediyor.

Ancak gerçek böyle olduğu halde, Öcalan ve PKK, demokratik konfederalizmi siyasal program açısından da daha ileri göstererek yanılı yaratmaya çalışıyor, ama hakkını teslim etmek gerekir ki, Demokratik Cumhuriyet programıyla uyumlu olduğunu vurgulayarak, gerçekte farklı olmadığını kabul etmiş oluyor.

irade kırılması, ideolojik teslimiyetçilik yanı sıra politik reformculuğa dönüşünce, Öcalan ve PKK'nin yeniden devrimci bir programı benimsemesi elbette beklenemez.

Ancak devrimci amaç ve programlar, temel sorunlardan kaynaklandıkları için, nesnel ihtiyaçları dile getiren bilinçtirler. Bugün, kapitalist-emperyalist sistem, ağır toplumsal yıkım yaratan sonuçları ve politik-askeri boyunduruk yaratan siyasi sistemiyle, burjuvazilerin emekçi sınıflar ve tüm ezilen ulus ve kesimler üzerinde egemenliğini güçlendirmiş biçimiyle sürüyor. İşçi sınıfı ve dünya halkları, devrimleri düne göre daha zorunlu kılan ve koşullayan bir biçimde devrimlere, dünya devrimine ihtiyaç duyuyorlar. Latin Amerika'dan Uzak Asya'ya değin dünya çapındaki işçi-emekçi halk hareketlerinin yeni canlanması ve yükselişi, bu devrim sürecinin habercisi ve öncü sarsıntılarınıdır.

Aynı şey sömürge ve ezilen uluslar için de geçerlidir. '90'lı yıllarda, eski SB'nin nüfuz alanlarında ABD tarafından Bosna, Kosova Arnavutluk, Güney Kürdistan, kendi emperyalist egemenliğini kurmanın yedek gücü haline getirildiler. Ama Filistin'de, Kuzey Kürdistan'da ve ABD ve Batılı emperyalistlerin egemenliğinin olduğu alanlarda ezilen-sömürge uluslar, ulusal özgürlük için ayağa kalktılar.

Kuşkusuz, sömürgecilik çöktükten sonra doğrudan ulusal kurtuluş devrimleri, esasen çokuluslu yeni sömürge ülkelerdeki ezilen-sömürge uluslar ve emperyalistlerin işgal ettiği uluslarda

gündemdedir. 20. yüzyılın ilk üç çeyreğindeki gibi dünya çapında doğrudan emperyalistlere karşı ulusal kurtuluş devrimleri gündemde değildir.

Ancak, doğrudan ulusal kurtuluş sorununun gündemde olduğu alanlarda, Türkiye, İsrail gibi ABD ve Batılı emperyalistlerin işbirlikçi sömürgeci burjuvazisinin boyunduruğuna karşı ulusal özgürlük için mücadele, devrimci rol oynamaya devam etmektedir. Sömürgeci boyunduruğu yıkacak bir devrimle ulusal kurtuluş mümkündür. ABD'nin ulusal hareketleri yedeklediği yerlerde ise ulusal hareketler elbette gerici rol oynadılar, ABD himayeci sömürgeciliği altında statüler elde ettiler. Ulusal hareketlerin bir devrim yönünde gelişmesini önleyerek, gerici bir sonla sonlandırdılar. Ancak, bu uluslar, bölge gericiliğinin sömürgesi olmaktan, ABD ve diğer emperyalistlerin askeri üs alanlarına, himayesindeki sömürelere dönüştüler. Görünüşte federe veya özerklikleri ise, bunu örten ve ezilen-sömürge ulusların halklarını aldatan bir rol oynuyor, geçici olarak, kaba ırkçı baskıları azaltıyor o kadar. Bu ulusların özgürlüğü sorunu temel boyutlarıyla sürüyor. Bu ulusların halkları, bu kez de ulusal özgürlükleri için himayeci sömürgeci emperyalistlere karşı ayağa kalkma yollarını arayacaklar.

Komünistlerin ve tutarlı devrimci ulusal kurtuluşçuların, ezilen-sömürge ulusların özgürlük sorununu devrimci programla yanıtlamaları, karamsarlığa kapılıp, konjonktürel koşulları teorize ederek devrimci programdan vazgeçmemeleri gerekir.

Gerek doğrudan ulusal özgürlük devrimlerinde, gerekse yeni sömürge ülkelerin emperyalizme, yerli burjuvazilere karşı devrimlerinde ulusal özgürlük, ulusal bağımsızlık sorunu, kapitalizme karşı mücadele sorunuyla daha çok kaynaşmıştır. Kapitalizmin uluslararasılaşmasının boyutlandığı bugünün koşullarında, emekçi insanlık ve ezilen ulusların halklarının elbette emperyalist sisteme karşı, ortak büyük devletler kurmayı hedeflemelerinin önemi düne göre daha çok artmıştır. Dahası nesnel koşulları bugün daha elverişlidir. Ama bu amaç için mücadelede, Türk proletaryası ve halkını; kendi ulusundan burjuvazinin sömürgeci şoven engeli altında tutacak reform çözümlerinin değil,

Kürt ulusunun ayrı devlet kurma özgürlüğünü savunan bir çözüm düzeyine çıkarmamız gere-

kir. Sorunu sosyalizmin gelişine kadar erteleyerek değil, ama açıkça ve dosdoğru bir biçimde kaleme alınan ve baskıcı uluslar sosyalistlerinin iki yüzlülük ve korkaklığını da özellikle hesaba katan bir program önererek, ezilen ulusların kurtuluşunu istememiz gerekiyor. İnsanlık sınıfların ortadan kaldırılmasına nasıl ancak ezilen sınıf diktatoryası geçiş döneminden geçerek yol açabilecekse, ulusların kaçınılmaz birleşmesine de öyle, ancak bütün ezilen ulusların tam özgürlük, yani onlar için ayrılma özgürlüğü geçiş döneminden geçerek yol açabilecektir.

Büyük proleter enternasyonalist Lenin, ayrılma özgürlüğü için mücadele eden ezen ulus proletaryasının ancak ezilen ulus proletaryası ve emekçilerini birliğe kazanabileceği kararlılığını tavizsiz ortaya koyarak, devrimci programa sıkı sıkıya bağlı kaldı.

Öcalan, ulusların kaderlerini tayin hakkı ayrı devlet kurma anlamına gelmemeli diyerek de, reformcu çözümü benimsetmeye çabılıyor. Ayrılma özgürlüğü, her koşulda ayrı devlet değil, ama ayrı devlet kurma hakkı-özgürlüğünün gerçekleşmesidir. Devrimin kesin zaferiyle bu özgürlük gerçekleştirilmeli, o koşullardan sonra, ezen ve ezilen ulus emekçi halklarının gönüllü ve özgür birliğine dayanan, örneğin Türkiye ve Kuzey Kürdistan halklarının, devrimci federe cumhuriyetleri birliği kurulmalıdır. Öcalan'ın burjuva devleti ortadan kaldırmaksızın ve federasyon çözümüne gerek görmeyen Demokratik Konfederalizmi ile özgür ve gönüllü birliğe dayanan Halkların Devrimci Federatif Cumhuriyetleri Birliği arasında, temelden fark var. Bu, halkların özgürlüğü açısından olduğu gibi, birliğe gidişleri açısından da temel bir farkı içeriyor. Halkların birliğine de devrimci özgürlüğü gerçekleştirerek gitmek gerekir, sömürge burjuva devletin varlığını koruyarak değil.

Reel Politika Mı? Reel Politikerlik Mi?

Program açısından değil, ama strateji ve taktiği, dünya, bölge ve ülkenin somut siyasal durum ve güç ilişkilerine dayandırmak, bu bakımdan gerçekçi bir politika izlemek, her ciddi ezilen sınıf ve halkın tutması gereken yoldur.

Ancak, bu, proletarya ve halkların, devrimini zafere ulaştırma hedefine bağlanırsa devrimci rol oynar, değilse elbette demokratik reformcu bir işlev görür.

Öcalan ve PKK, somut koşullara dayanmak adına, 'soğuk savaş döneminde' oluşturduğunu ifade ettiği devrimci program ve çizgisini reddetti. Reel politiker ve pragmatist bir ideolojik çizgide, devrimi red çizgisinde karar kıldı.

Ancak bununla yetinmedi. Reel politika adına, güncel koşulların analiz ve beklentilerinde de reel politiker ve pragmatist özelliğini gösterdi, göstermeye devam ediyor.

ABD'nin, emperyalist dünya egemenliği için dünyada bölgede izlediği saldırı stratejisinin demokrasi getireceği beklentisine girdi. ABD'nin, Castro ve Kuzey Kore devletine olası tasfiye saldırısını demokratik değişim olarak kutsamaya değin ileri götürdü. Bu gerici beklentiyi propaganda etmeye, bölge için strateji ve taktiklerinde bir etken kılmaya devam ediyor. Türk burjuvazisinin HPG'ye saldırı isteğiyle ABD'nin politikasının çakışma olasılığı yükseldiğinde, ABD'nin saldırılarının gerici niteliğini vurgulamaya, böyle olmadığı koşullarda, demokratik değişim olduğunu vurgulamaya çalışıyor.

ABD'nin dünya ve bölgemizdeki saldırılarının emperyalist, gerici, sömürgeci niteliği tartışılmayacak denli açık. Chavez'e faşist darbeyi düzenleyen bugünün ABD'sidir.

Kürdistan ulusal sorunu açısından ele alırsak; '91'den itibaren, ABD, bölgedeki emperyalist hakimiyetini güçlendirme saldırısında, Baas rejimi yerine Irak'ta sömürgeci yönetimini kurmak için Güneyin Kürt ulusal hareketini yedekliyor. Doğu ve Güneybatı Kürdistan'da ise, ABD'ci iktidarlara geçiş için veya İran'a olası emperyalist savaş saldırısında yedekleme politikası izliyor. Yedeklemek için de buralarda, federasyon ve ulusal haklar statüsünü kabullenen emperyalist çözümle, Kürt ulusal hareketlerini karşı devrimle sona erdiriyor. Yarın Irak Arap burjuvazisinden güçlü bir işbirlikçi bulduğu zaman Kürtleri bir kenara bırakmakta hiç bir tereddüt göstermeyecektir. Kuzey'de ise, Türk burjuvazisi kendi işbirlikçisi olduğu için ulusal hareketi, 'af ve küçük çaplı reformlarla sona erdirmeye-ezme politikası izliyor. Bugün birinci yönetime öncelik veriyorsa, Irak'taki silahlı direnişle uğraştığı için HPG'yle çatışmaya öncelik vermeyi kendi menfaatleri açısından yararlı görmemesi ve bunun Kürdistan çapında Kürt halkında yarattığı sempati yanılığını kırma riski nedeniyledir. Yarın koşullar değiştiğinde veya

Irak işbirlikçi yönetimini saldırtarak pekala HPG'yi savaşa tasfiye etmeyi öncelikli politika haline getirmemesi için bir neden yoktur. Nitekim Talabani işbirlikçi rejimin cumhurbaşkanı seçilir seçilmez dile getirdiği 'peşmergeler ve milisler direnişçilere karşı savaşa sürülmeli' politikası, HPG'ye karşı da bu güçlerin savaşa sürüleceğinin belirtisi değil mi? Türk burjuva sömürgecilerinin ABD'nin İncirlik'i kullanımını genişletme isteğini kabullenmesinin gizli pazarlığında HPG'yi savaşa tasfiye anlaşması yaptığını kim inkar edebilir?

Gerçek böyle olduğu halde, PKK Program taslağı (elbette Öcalan'ın analiz ve beklentilerine dayandırarak), ABD'nin bölgeye demokrasi getireceği gerici beklentisini sürdürüyor: "ABD, Büyük Ortadoğu Projesi adıyla yürüttüğü çalışmalarda ulus-devletle yeni sömürgecilik arası bir statüyü uygun görebilir. Bu, İkinci Dünya Savaşı ardından Marshall Planı çerçevesinde Avrupa ve Japonya'nın yeniden yapılandırılmasına benzer bir yaklaşım olmaktadır.

Bu yeniden yapılanma hedefinin esas mantığı, ...başta kadın olmak üzere toplumsal alanda özgürleşme ve siyasette sistem çerçevesinde demokratikleşmedir.

Siyasi sınırlan pek fazla değiştirmemekle birlikte, Afganistan ve Irak'ta görüldüğü gibi, katı merkezîyetçi-bürokratik yapıdan esnek, yerel yönetimleri güçlendirilmiş, federasyona kadar gidebilen daha demokratik bir siyasi yapılanmayı tercih edecektir." (Program Taslağı) ABD'den bölgesel demokrasi ve Kürt ulusal sorununa demokratik çözüm beklentisi yalnızca gerici bir hayal olarak kalmayacaktır. PKK'nin de bu gerici hayale kapılması günahının cezası, Kürt ulusal mücadelesinin diri güçlerinin ezileceği bir trajediyle ödenecektir.

Milliyetçiliğin Alternatifi Burjuva Demokrasisi Mi?

Bölge sömürgecilerinin ırkçı-şoven gericiliğinin, halkları birbirine düşman etmek ve kırdırmaktan başka bir rol oynamadığı tarihsel ve güncel bir gerçektir. Bu gerçek, Kürt halkıyla ezen ulusun halkları arasındaki ilişki açısından güncelliğini sürdürüyor.

Sömürge bir ulusun haklı ulusal davasının öncülüğünü fiilen yürütmekte olan Kürt ulusalcılığı, bunu önlemeye elbette yetmiyor. Bazı somut

koşullarda, örneğin bugün Güney Kürdistan'da, ABD'ye yedeklendiği gibi gerici bir rol oynayarak, bu güvensizliği ve ulusal düşmanlıkları büyütme katkıda da bulunuyor.

Sömürgeciliğin şoven-ırkçı ideolojisinin devrimci alternatifi, halkları kaynaştıracak, işçi sınıfı ve halkların birliğini geliştirecek alternatifi elbette ulusalcılık (milliyetçilik) değildir.

Ama ezilen ulus milliyetçiliğinin alternatifi de burjuva demokrasisini hedefleyen ulusal reformculuk değildir. Hatta ulusal uzlaşıcılık ile 'uzlaşmaz milliyetçilik', milliyetçiliğin iki tezahüründen başka bir şey değildirler.

Öcalan ve PKK, 'uzlaşmaz ulusal devrimcilik' ulusal reformculuğa geçerken, ulusalcılığın bu iki biçimini sergiledi. Birincisinde devrimciydi ikincisinde reformculuştu.

Barzani ve Talabani ise, dün de bugün de ulusal reformcu çizgideydiler. Ama, Baas sömürgeciliği uzlaşmaz davrandığı için silahlı direnişle burjuva reformculuğunu bütün dönemler boyunca sürdürdüler. Ancak dün ilerici demokratik bir rol oynarlarken, bugün ABD emperyalist savaşının yedeği ve işbirlikçisi pozisyonunda bulunarak, gerici bir rol oynuyorlar.

Ancak devrimci ve ilerici rolü döneminde de gerici rolü döneminde de ezilen ulus ulusalcılığı (milliyetçiliği), işçi sınıfı ve halkların birliğini sağlama yeteneğinden yoksundur. Bu gerçek Kürt halkı açısından da, Filistin halkı açısından da geçerlidir. Halkları kırdıran emperyalistler ve İsrail siyonizmi, Türkiye-Irak-Suriye sömürgeciliği olmasına,

Filistin ve Kürt milliyetçiliğinin, halkların kanma eli bulaşmamış olmasına rağmen, ezilen ulus milliyetçiliğinin emekçilerin ve halkların birliğini gerçekleştiremeyeceği ve gerçekleştiremediği gerçeği geçerlidir.

Dolayısıyla sömürgeci, şoven, emperyalist milliyetçiliğin devrimci alternatifi ezilen ulus milliyetçiliği değildir. Çünkü hangi rolü oynarsa oynasın, ezilen ulus milliyetçiliği, değişik uluslardan emekçilerin ve halkların birliği gibi büyük tarihsel devrimci enternasyonalist ilerlemeyi sağlayacak bir ideoloji de değildir, zaten böyle bir amaca sahip de değildir. Hatta bu gerçek, Çin-Vietnam-Kamboçya çatışmalarında da yaşandı. Bu ulusal çatışmalara yol açan, küçük burjuva devrimciliğinin 'ulusal dar görüşlülükle

malul olmasıydı. Bu çatışmalar şahsında, halkların birliğini ancak proletaryanın devrimci enternasyonalizminin sağlayacağı acı bir şekilde kanıtlanmış oldu.

Bugün ABD işbirlikçisi güney Kürt milliyetçilerinden farklı olarak, Öcalan ve PKK, Türk sömürgeciliğinin, Türk-Kürt çatışması geliştirmesine karşı, Irak'ta, halkların düşmanlığının geliştirilmesine karşı bir rol oynuyor. Ancak, burjuva demokrasisi hedefi, halkların sömürgeciler ve emperyalistler tarafından düşmanlığa sürüklenmelerine engel olmaya yetmez. Pekala burjuva demokrasisi altında da egemen ulus burjuvazileri, şoven milliyetçiliği körüklemeyi ve halkları düşmanlığa sürüklemeyi sürdürürler. Burjuva demokrasisi altında İngiliz emperyalist burjuvazisi, İrlanda halkına karşı, Hindistan halkına karşı, diğer sömürgelerindeki halklara karşı şoven milliyetçiliği sürdürmedi mi? Fransız burjuvazisi Cezayir halklarına, Vietnam halkına karşı şoven milliyetçiliği sürdürmedi mi? Bugün de Korsika halkına karşı sürdürmüyor mu?

Bunlara karşı ezilen ulus milliyetçiliği -devrimci ve ilerici niteliğini koruduğu sürece siyasal alanda düşmanlık yaratmada bir suçu olmadığı halde elbette düşmanlığı giderecek yeteneği gösteremez. Gerici rol oynamaya başladığında ise halkların birliğini gerçekleştirme yeteneksizliğini aşarak elbette düşmanlığı artırmada rol oynar.

Ama ezilen ulus milliyetçiliğinin de alternatifi, burjuva demokrasisi üzerine ilkeli uzlaşma çizgisini benimseyen liberal demokratik bir ideoloji değil, proleter enternasyonalizmdir. Kapitalizmin uluslararasılaşmasının ilerlediği günümüz koşullarında, işçi sınıfı ve halkların enternasyonalist birliğinin maddi temelleri gelişmiştir. Devrimci proleter enternasyonalizmi ihtiyacı artmış ve koşulları da gelişmiştir. Emperyalist militarizme ve savaş kaynakçılığına karşı da, gerici milliyetçi düşmanlık ve boğazlaşmalara karşı da, ezilen-sömürge ulus milliyetçiliğine karşı da tek seçenek, proletaryanın devrimci enternasyonalizmidir.

Ceza İnfaz Kanunu'na (CİK) Genel Bir Bakış: Analiz Saptama Ve Değerlendirmeler*

Yasalar, sınıf mücadelesi ile şekillenen, sınıflar arası güç dengelerinin bir üst yapı kurumu olarak hukuksal zemindeki yansımalarıdır. Bugün işçi sınıfı ve emekçi halkın sınıf mücadelesinde kan kaybı sürüyor; sosyo-ekonomik, sosyo-politik kurum ve araçları etkisini kaybediyor, kazanılmış hakları birer birer tekrar gasp ediliyor. İşçi-işsiz, köylü, yoksul emekçi tüm halkın içinde bulunduğu koşullardan yararlanmak isteyen egemen sınıflar, bir yandan kendi içindeki hegemonya mücadelesi çerçevesinde toplumu manipüle ediyor, kah zina tartışmalarıyla, kah basına getirilen hapis cezaları ile dikkatleri yasaların faşist-gerici, baskıcı içeriğinden kaçırıyorlar. Yapay gündemlerle kitleleri oyalıyor, işçi ve emekçileri yer yer kendi politikalarına yedeklemeyi de başarıyorlar.

Söz konusu yasaların hazırlanmasında güçlü bir devrimci muhalefetin olmayışı, toplumsal muhalefet güçlerinin büyük oranda izleyici pozisyonunda kalmaları, egemen sınıfların en büyük avantajı olmuştur. Her şeye karşın başta devrimci-yurtsever kesimler olmak üzere ilerici demokrat toplumsal muhalefetin mücadelesine de tanık oldu bu süreç. Önemli bazı maddelerin geri çekilmesi ve değiştirilmesi de bu koşullarda ancak mümkün olmuştur.

TCK, CMK ve CİK olarak bu temel yasaların hazırlanması, egemen sınıfların uluslararası

sermayeye entegrasyon süreci ile de doğrudan bağlantılıdır. TC'nin AB ile yürütmekte olduğu AB'ye giriş tartışmaları devletin kendini yeniden yapılandırmada temel ihtiyaçlarının yanında, AB ile uyumu da gözettiği açıkça ifade edilmekteydi. Zira her üç yasanın henüz taslak halindeyken AB komisyonunun denetiminden geçmesi, AB'nin müdahale ettiği maddelerin onların isteklerine göre değiştirildiği göz önüne alınırsa, Türk Devletinin 21. yüzyıla başta AB emperyalizmi olmak üzere uluslararası sermaye ile uyumlu/entegre bir halde girmek istediği de görülür.

CİK olarak üzerinde çalıştığımız yasanın F Tiplerinde odaklanan uygulama sahasının proje ve finans sahiplerinin de AB olduğu düşünüldüğünde, yasanın AB perspektifleriyle uyumlu ve onların görüş açılarını dikkate alınarak hazırlandığı da bir o kadar açıktır. Dolayısıyla CİK hakkında ileri süreceğimiz eleştirilerin bir muhatabının da AB emperyalistleri olacağı, yasanın geri çekilmesi ve yeniden düzenlenmesi taleplerimizin aynı zamanda TC-AB ilişkilerinin de sorgulanmasını gerektirdiği; TCK, CMK ve CİK merkezli yürütülecek mücadelenin antiemperyalist mücadelenin de bir parçası olarak ele alınmasını gerektirdiği ve siyasal özgürlüklerle antiemperyalist mücadelenin iç içe geçiyor olduğu gerçeğinin farkında ve bilincinde olarak yürüteceğimiz mücadeleyi ikili karakteriyle

birlikte sürdürmek zorunda olduğumuz, her türlü tartışmanın ötesindedir.

Sonunda söyleyeceğimizi başında söyleyerek başlayalım çalışmamıza; elimizdeki CİK, evrensel hukuk ilkelerine ve kanunilik ilkesine aykırı, temel insan haklarını gözetmeyen, ürkütücü boyutta antidemokratik yaptırım tehditleriyle dolu, suça ve suçluya göre farklı infaz öngören ayrımcı, izolasyonu/ tecridi yasal hale getiren, otoriter-militarist bir yasadır.

Yasanın tek tek maddelerinde ve bütününde somutlanan zihniyeti gördüğümüzde, amacın insanlık dışı uygulamaların her türlü eziyet ve işkencenin tecrit izolasyonla sessizce zamana yayılmış öldürmenin, ‘yüksek güvenlik’ adı altında uygulanması olduğu anlaşılıyor. Hükümlünün pişman edilmesi, işlediği “suç”un diyeti olarak kişiliğinin, kimliğinin, onurunun yok edilmesi; insanlığından soyundurulması, kendine güvensiz, zavallı, ruhsal ve fiziksel olarak sakatlanmış, apolitik, asosyal “bireyler” olarak toplum içinde yaşayamaz “hastalar haline getirilmesi ile sonuçlanacak bir “yasal” süreç amaçlanmaktadır.

TC’de yasa koyucu olarak kabul edilen TBMM ve bağlı komisyonların gerçekte dikte komisyonları olduğu, yasa çalışmaları aşamasında da görüldü. İktidarı elinde tutan asli güçlerin doğrudan denetimi, talimatı ve yönlendirmesi altında hazırlandı söz konusu yasalar. Ordu bürokrasisi, üst yargı bürokrasisi, dışişleri ve içişlerinde kilit noktalarda görev yapan bürokratlar, askeri istihbarat, MIT ve emniyet istihbaratı yasanın yapılış sürecine doğrudan müdahale etmiş, damgalarını vurmuşlardır. (Örneğin; Alt komisyonda Ali Suat Ertosun, Yargıtay adına katılıyordu.)

CİK, 19 Aralık 2000’de ülke genelinde cezaevlerine düzenlenen kanlı katliam operasyonu ile açılışı yapılan F Tipi cezaevlerinde beş yıldır uygulanmakta olan fiili infaz rejiminin, eksiksiz yasa haline getirilmiş halidir. F Tiplerinin yasadışı-gizli yönetmeliği olan “mastır plan”ın genelkurmay tarafından hazırlandığı zaten biliniyordu. CİK, mastır planın yasal halidir.

Yeni Ceza infaz Kanunu’nun içerik ve kapsamı incelendiğinde, siyasi tutsakların beş yıldır F Tiplerinde tutulmalarının, uygulanan infaz rejiminin ve maruz kaldıkları her türlü antidemokratik uygulamanın keyfi ve yasadışı olduğunda-

ki savları ve ısrarlarının doğru olduğu da kanıtlanmaktadır. Adalet Bakanlığının beş yıldan beri “denediği” infaz sistemi, şimdi 5275 nolu kanun olarak yasalaştırılmıştır.

Her Düzeyde Tecrit Ve İzolasyon

Madde 9. (1) “Yüksek güvenli kapalı ceza infaz kurumları... oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hallerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tabi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir.”

Madde 58. (1) “Hükümlülerin kuruma veya başka bir yere götürülüp getirilmesi sırasında, halkla bir araya gelmelerine ve başkaları tarafından görülmelerine engel olacak tedbirler alınır.”

Madde 59. (3) “Avukatlar, vekaletnameleri olsa da aynı anda birden fazla hükümlü ile görüşme yapamazlar.”

Madde 63. (1) “Tehlikeli hali bulunan hükümlü bir veya üç kişilik odalarda, ... barındırılır.”

Madde 87. (2) “Açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havada gezinme olanağı verilir. Bu süre içerisinde bireysel spor da yapılabilir.”

Madde 25. (1) “Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı rejimine ait esaslar:

a) Hükümlü tek kişilik odada barındırılır.

b), c), d)...

e) Hükümlü, kurum idare kurulunun uygun gördüğü hallerde ve on beş günde bir kez olmak üzere (f) bendinde gösterilen kişilere, süresi on dakikayı geçmemek üzere telefon edebilir.

f) Hükümlüyü; eşi, altsoy ve üstsoy, kardeşleri ve vasisi, belirlenen gün, saat ve koşullar içerisinde on beş günlük aralıklarla ve günde bir saati geçmemek üzere ziyaret edebilirler.”

Yukarıdaki maddelerle genel hükümler biçiminde yasalaştırılan tecridin genelge ve yönetmeliklerle fiili uygulamada ne düzeye getirildiğini sıralayalım: Revir, açık ve kapalı ziyaret görüşü, avukat görüşü, koli alma, cezaevi idaresi ile herhangi bir sorun nedeniyle görüşme, berber ve diğer nedenlerle hücreden çıkıldığında gerek mekanlarda gerekse koridor boyunca bir

başka hükümlü ya da tutukluyla kanışlaşma, selamlaşma, görüşme yapılamaz. Cezaevi dışında hastane, mahkeme, adliye, başka bir cezaevine sevk durumunda da aynı koşullar geçerlidir. Üstelik ring içinde de araç hücrelere bölünmüş, tutuklu ve/veya hükümlüler ring içindeki hücrelerde ayrı ayrı tutulmaktadır.

Kapalı görüşlerde aynı hücrede kalan tutuklu ve veya hükümlülerin birbirlerinin aileleriyle konuşması engellenmektedir. Hücrelerde birlikte fotoğraf çekilmemesinde, açık görüşlerde de aynı yasak sürmekte, ayrıca diğer ailelerle birlikte fotoğraf çekilmek de mümkün olmamaktadır.

Toplu olarak kart ya da mektup yollama, ihtiyacı olana kendi hesabından para aktarma ya da kantinden satın alıp iletme, aynı davada yargılananların yan yana gelip ortak savunma hazırlama ya da savunma notlarına birbirlerine ulaştırmaları vb., vs. katı biçimde engellenmektedir. Çatıların üzerinden aşırarak üzere notlaşmak, haberleşmek disiplin cezası ve yaptırım konusu olmaktadır.

Gelinen aşamada F Tiplerinin temel sorunu, fiili uygulanan CIK ile yasal hale getirilen tecrit sorunudur. Tecrit ve yalnızlaştırma amacı yasa da özel bir bölüm halinde de düzenlenmiştir. F Tipi karşıtı mücadele, tecrit karşıtı mücadele biçiminde somutlanmakta ve tecride odaklanmaktadır. Yıkıcı sonuçlarıyla tecritten amaçlananın ne olduğu somut örnek ve olgularla apaçık ortadadır. Hiçbir koşulda tecrit kabul edilebilir değildir.

Çifte İnfaz Rejimi: İnfazda Ayrımcılık

CIK, ceza veya tedbire dayanarak yapılan suçlama ya da mahkeme kararının türüne-niteliğine göre ayrımcılığa dayanmaktadır. Suç tipine dayanan bu ayrımcılık, farklı infaz rejimine kadar götürülmüş ve birkaç infaz rejimi uygulamasını başlatmıştır. Yasa, çeşitli suç türleri saptamakta ve her birine ayrı infaz rejimi uygulaması öngörmektedir. Bu, açıkça infazda eşitlik ilkesine aykırıdır. Aynı türden, aynı süreli cezaların infazında da ayrımcılığa gidip, birini daha ağır koşullarda infaz edebilmektedir. Cezaların infazında işletilen oranlar da farklılık gösteriyor. Bir suç tipinde cezanın 2/3'ünü tamamladığında koşulla salıverilmeden yararlanabiliyorken, diğer bir suç tipinde verilen süreli cezanın 3/4'ünü tamamlamak gerekiyor. Çarpıcı bir örnek olan "ağırlaştırılmış müebbet hapis" cezasına çarptı-

rılan hükümlülerin suç tipine göre ayrımcılık yapılarak, üç farklı infaz uygulaması getiriliyor.

Yasanın ikinci bölüm Temel ilkeler başlığı altında, infazda temel ilke açıklanıyor:

Madde 2. (1) "Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefi inanç, milli ve sosyal köken ve siyasi veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumlan yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrımcılık tanınmaksızın uygulanır." Sözde CIK'in temel ilkesi böyle tanımlanıyor. Ama aşağıda da görüleceği gibi, yasa tam anlamıyla çoklu infaz anlayışına göre hazırlanmıştır.

Temel ayırım, adli-siyasi biçimindedir. Yasada ilgili her düzenlemede siyasi hükümlüler için nasıl uygulanacağına dair ek hükümler ve ayrımlarla çoklu infaz sistemi oluşturulmuştur. Siyasi hükümlüler çoğu yerde "terör suçluları" olarak tanımlanmakta, ancak "tehlikeli hükümlüler", "örgütlü suçlar", "devlete karşı işlenen suçlar" tanım ve başlıkları da siyasi hükümlülerini tarif etmektedir.

Ayrımcılık, F Tipi hapisanelere hangi hükümlülerin koyulacağına tespiti ile başlamaktadır.

Madde 9. (2) "Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkum olanlar ile süresine bakılmaksızın, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek veya bu örgütün faaliyeti çerçevesinde, Türk Ceza Kanunu'nda yer alan;

a), b), c)...

d) Devletin güvenliğine karşı suçlardan (302, 303, 304, 307, 308),

e) Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan (309, 310, 311, 312, 313, 314, 315) mahkum olanların cezaları, bu kurumlarda infaz edilir.

(3) Eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli halde bulunan ve gözle gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekli olduğu saptananlar (hangi "objektif", "bilimsel" kriterlerle kim saptayacak bunu?!) ile buldukları kurumlarda düzen ve disiplini bozanlar veya iyileştirme tedbir, araç ve usullerine ısrarla karşı koyanlar bu kurumlara gönderilirler."

(a) ve (b) bendi zaten ağırlaştırılmış müebbet hapsi gerektiren suçlardır, (c) bendi ise uyustu-

rucu imal ve ticaretini suçun kapsamına alıyor. Siyasi hükümlülerin dışında çok az bir kesimi kapsayan F Tipinde kalacak adli hükümlüler, kısa süre içinde normal bir kapalı cezaevine gönderilebiliyorlar.

(b) (5). Fıkırada “Toplam cezasının 1/3’ünün bu kurumlarda geçirerek iyi hal gösteren hükümlülerin, tutum ve kişiliklerine uygun diğer ceza infaz kurumlarına gönderilmelerine karar verilebilir.” hükmü, yalnızca adli hükümlüler için uygulanmaktadır. Son beş yılda tahliye edilen siyasi hükümlülerin %99’u F Tiplerinden tahliye edilmiştir. Maddede öngörülen üçte birlik süresini dolduran hiçbir siyasi hükümlünün başka bir hapisaneye sevk talebi kabul edilmemiştir.

(c) Madde 66. Telefonla haberleşme hakkı, (1) “... Bu hak, tehlikeli halde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.”

(d) Madde 67. Radyo Televizyon yayınları ve İnternet olanaklarından yararlanma hakkı; (4) “Bu haklar, tehlikeli halde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.”

Madde 68. Mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı; (3) “... Terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yönlentecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilemez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez.”

Bu fıkraya dayanılarak dışarıdan gönderilen kart ve mektupların, hükümlüye “moral verme amacı” taşıdığı gerekçesiyle (Edirne F Tipi) verilemediği, F Tiplerindeki hak gaspları, işkence ve ölüme sebebiyet veren tecrit uygulamalarının dışarıya iletilmesinin engellendiğinin örnekleri fazlasıyla yaşanmıştır/yaşanmaktadır.

Ayrımcılığın yanında bu fıkra, aynı zamanda bir tecrit uygulaması ve iletişim ve ifade özgürlüğünün engellenmesi anlamı da taşımaktadır.

Çoklu infaz rejimi ve ayrımcılığın en önemli ve açık biçimi, “koşullu salıverilme” bölümünde göze çarpmaktadır.

Madde 107. (4) “Suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkumiyet halinde; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkum edilmiş olanlar otuz altı yılını (adlilerde otuz yıl), süreli hapis cezasına mahkum edilmiş olan-

ların cezalarının 3/4’ünü (adlilerde 2/3) infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler. Ancak, bu süreler;

a) Birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkumiyet halinde kırk (adlilerde otuz),

b) Birden fazla müebbet hapis cezasına mahkumiyet halinde otuz dört (adlilerde otuz),

c) Bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkumiyet halinde en fazla kırk (adlilerde otuz altı),

d) Bir müebbet hapis cezası ile süreli hapis cezasına mahkumiyet halinde en fazla otuz dört (adlilerde otuz).

e) Birden fazla süreli hapis cezasına mahkumiyet halinde en fazla otuz iki (adlilerde yirmi sekiz) yıldır.

(16) suçlardan birinin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi dolayısıyla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkumiyet halinde, koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz.”

Bu maddede siyasi, çete ya da organize suçlar ve normal adli suçlar için üç ayrı infaz biçimi öngörülmektedir.

Ayrıca yasaya geçici 2. Madde olarak eklenen bir hükümlü; “... ölüm cezaları, müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülen terör suçları ile ölüm cezaları ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına dönüştürülen veya ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkum olan terör suçluları, koşullu salıverilme hükümlerinden yararlanamaz. Bunlar hakkında ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası, hayatı boyunca devam eder.” denilmektedir. Bu hükmün yalnızca onu kapsamıyor olmasıyla birlikte, esas olarak Abdullah Öcalan için koyulduğu bilinen bir gerçektir. Siyasi tutsaklara ayrımla yetinmeyen iktidar, siyasi önderlere dönük kişiye özel hükümler koymayı hukukla bağdaştırabiliyor. Yine bu madde, yasalar çıktıkları-yürürlüğe girdikleri tarihlerden sonrası için geçerlidir hukuk anlayışına aykırı bir şekilde geriye doğru işliyor. Yargılama ve infaz açısından aleyhte olan yasalar geriye doğru işleyemez. Burada yasa geriye doğru işletilerek, hükümlü/tutuklunun yasa ile kazanılmış hak haline gelen lehte hükümlerden yararlanması engellenmek istenmektedir. Ve asıl hedef burada da siyasi tutsaklardır.

Uzun yıllardan beri siyasi tutsaklar yasama, yargı ve infaz sisteminde siyasi tutuklu-hükümlü statüsünün kabul edilmesinin mücadelesini yürütmektedir. Bu yasa ile siyasi tutsaklara farklı bir statü uygulanıyor, ama tam tersi yönde, menfi anlamda özel hükümlerle koşulların ağırlaştırılması biçiminde. Siyasi tutsakların siyasi tutuklu-hükümlü statüsünde kabul edilmeleri bir haktır ve bu hakkın elde edilmesi mücadelesi siyasi tutsakların her zaman gündeminde olacaktır.

Tredman Ve Rehabilitasyonun Yeni Adı: "İyileştirme"

Yasasının dördüncü kısmı, "iyileştirme" başlığı altında bireyselleştirme, eğitim, sağlığın korunması ve tıbbi müdahaleler, dışarıyla ilişkiler, beden eğitimi ve boş zaman etkinlikleri, salıverilme için hazırlama, izinler ve infazla ilgili kararlar olmak üzere sekiz bölüm halinde düzenlenmiş. (Sonuncusunun "iyileştirme" ile herhangi bir ilişkisi yok, bölümün bu kısma alınması yasadaki eklektizmin ve savrukluğun göstergesidir.)

Siyasi tutsakların ve tutsak yakınlarıyla demokratik kitle örgütleri ve insan hakları savunucularının F Tiplerinde fiilen uygulanan Tredman dayatması ve rehabilitasyon uygulamasına tepkisi ve gerçekleştirilen protestolara iktidara bazı geri adımlar attırmıştı. Ancak güç dengelerindeki eşitsizlik, bu uygulamaların yasadan çıkartılmasına yetmedi, kaba yanlar törpülenerek ve uygulamanın adı iyileştirme biçiminde Türkçeleştirilerek yasaya ruhunu veren bir bölüm olarak yerleştirildi. Yasada vurgulanan "iyileştirme programları" tecrit uygulamalarıyla uyumlu, aynı anlayış ekseninde hükümlüyü insanlıktan çıkarma hedefine bağlı yabancılaştırıcı, köleleştirici ve hiçleştirici hükümlerle düzenlenmiştir.

Yasanın ikinci bölüm, temel ilkeler, infazda temel amaç şöyle açıklanıyor:

Madde 3 (1). "Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştıracaktır."

Gerçeklerden uzak, uygulanmayla ters kutupta, sahtekarca temenni ve açıkça sırttan bu ifadelerden asıl amacın burada yazılanların tam tersi olduğu, yasanın kapsam ve içeriğinden rahatlıkla anlaşılıyor.

Önce, yukarıdaki amacı siyasi tutsaklar açısından irdeleyelim. Siyasi tutsaklar, ilk olarak kendilerini toplum nezdinde suçlu görmüyorlar, belli amaç ve ilkeler doğrultusunda siyasi hedeflerine ulaşma mücadelesi olarak görüyorlar bütün faaliyet ve eylemlerini. İktidar sahipleri ne kadar inkar ederlerse etsinler, siyasi tutsakların amaç ve hedefleri henüz ezilen emekçi milyonların bütününe kapsamıyor olsa bile, kapsama potansiyelinin farkındadırlar. "Toplum suça karşı korumak" niyeti siyasi tutsaklar bakımından anlamsızdır, çünkü, siyasi tutsakların suçlandıkları amaç, ilke, hedef ve eylemler öncel olarak toplumun geniş kesimlerinin ve çoğunluğun talep, beklenti ve genel çıkarlarını temsil etmektedir. Siyasi tutsakların "yeniden suç işlemesini önlemek" siyasi düşünce amaç ve hedeflerinden vazgeçmeleri demektir. Tekil olarak vazgeçenler olabilir, ancak tek tek kişilerin şu ya da bu nedenle vazgeçiyor olmaları siyasal çalışmaları durdurmadığı gibi, daha önemlisi, kişilerin vazgeçmesiyle söz konusu düşünce, amaç, ilke ve hedefler ortadan kalkmıyor, yeni siyasi kadrolar ve kuşaklar üzerinden varlığını sürdürüyor.

"Yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek", yasanın temel maddelerinde tecridin katı biçimde uygulanıyor olmasıyla çelişmektedir. Demek ki amaç ve içerik arasında bir uyumsuzluk söz konusu, bu durumda amaç söylemden öte bir anlam taşımazken, içerik olarak tecrit, uygulamada belirleyici olarak öne çıkıyor. Kaldı ki siyasi tutsakların sosyalleştirilmeye teşvik edilmesi tanımı dahi anlamsızdır. Çünkü toplumun büyük kesimini oluşturan kitlelere dönük siyasal çalışmanın içinden gelen siyasi tutsaklar temel ilke, amaç ve hedeflerini toplumla iç içe, toplumsal yaşam içerisinde gerçekleştirilmektedirler.

Yasanın temel amacında "üretken" olmaktan ne kastedildiği belirsizdir. Şayet toplumsal maddi kaynakların üretimi kastediliyorsa, tam bir çarpıtma söz konusudur.

Zira suça itilen insanları profillerin ve neden suç işledikleri incelendiğinde; üretime dahil olma, yani işsizlik, yoksulluk olduğu görülmektedir. Gelir dağılımındaki adaletsizliğin yol açtığı

çarpıklıklar, suç ortamını doğrudan oluşturan unsurlardır ve siyasal iktidarın bu suç ortamını ortadan kaldırma diye bir sorunu yoktur. Üretkenlik, kişinin genel anlamda insancıl faaliyetini gerçekleştirmesi olarak kullanılıyorsa, yine siyasi tutsaklar bakımından geçersiz ve gereksiz bir vurgudur.

“Kanunlara, nizamlara ve toplumsal kurallara saygılı” ifadesinde, iki farklı kavram bir cümlede bütünleştiriliyor. Kanunlara saygılı olmakla toplumsal kurallara saygılı olmak farklı kavramlardır. Hiç kimse kanunlara saygı duymak zorunda değildir. Yalnızca siyasi tutsaklar, devrimciler değil sıradan herhangi bir kişinin dahi kanunlara saygı gösterme zorunluluğu yoktur. Olsa olsa kanunlara uymaları beklenebilir. Kanunlara saygılı olmak siyasal rıza göstermek anlamına gelir, bu durumda yasa koyucu kendisine saygı gösterilmesini de bekler, ama bu yasaların meşruiyetinin olmadığını öne süren siyasal muhalefet güçlerinin kanunlara saygı göstermesi beklenemez. Her durumda o kanunları değiştirmeye, işlevsizleştirmeye çalışır. Toplumsal kurallara saygılı olmak ise siyasal iktidarın önemseydiği ve gözettiği bir olgu değildir, tersine egemen sınıflar bu temel ahlaki kuralı çiğnemekte, azami kar güdüsüyle, azgın sömürü sistemleriyle hiçbir toplumsal değer, ahlak ölçüsü tanımadan toplumsal zenginlikleri talan etmektedir.

“ Sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak.”, Nedir bunun asgari koşulları? Hangi ölçütlerle ve hangi mekanizmalarla, nasıl uygulanacak? Toplumun hemfikir olduğu ortak bir tanımlamaya başta yasa koyucular uymazken, yasanın amacında sorumluluğa vurgu niye? Çok açık ki kastedilen, resmi devlet ideolojisine tam bir uyum, egemen sınıfların siyasetlerine tam bir sadakat, itaat-riayet-boyun eğmedir sorumluluk taşıyan yaşam biçiminden kasıt. Yoksa siyasi tutsakların sorumluluk duygularının gelişkin olduğu bilinmektedir. Toplumsal insani değer yargılarına, etik değerler, toplumun çoğunluk tabakalarının yararını olana saygı ve sorumluluk duyarlar, bağlılık gösterirler, duyarlı olurlar, uyum sağlarlar; çünkü kendilerini toplumun üstünde değil, içinde, onun organik bir parçası olarak görür, kabul eder ve yaşarlar.

Görülüyor ki, yasanın temel amacı daha formülasyon düzeyindeyken gerçekçi bir uygulama

zeminine sahip değil, söylem olarak bile bir anlam taşıyor, kötü bir makyaj olarak yasanın gerçek yüzünü maskeleyemiyor. Büyük oranda adli hükümlüler için de geçerliliği olmayan gerekçeler, siyasi tutsaklar için hiçbir biçimde öne sürülemeyecek gerekçelerle etkisizleşmekte; gerçeklikten, yaşamdan, ciddiyetten, tutarlılıktan uzak bir temel amaç formülasyonudur karşımızda olan.

Yasanın bütünü “iyileştirme programları’na bağlanmıştır. Hükümlülerin hiçbir seçeneği yoktur! Her şey şarta bağlanmıştır. “İyileştirme programı’na uymamak, bütün haklarının elinden alınması demektir. Ziyaret hakkı, iletişim ve ifade özgürlüğü, telefon hakkı, radyo televizyon yayını ve internetten yararlanma, izin hakları, koşullu salıverilme hakkı vs., vb. her şey “iyileştirme programlarına”, “uyum yeteneğine” göre tanınmaktadır. “İyileştirme, kendine saygısını yitirmesini ve otorite önünde eğilmesini sağlamaktır.”

Madde 26. (2) “Hükümlü, ceza infaz kurumunun güvenlik ve iyileştirme programlarına tam bir uyum göstermekle yükümlüdür.”

“İnfazda temel amaç” 3. Maddede değil, esas olarak burada sergilenmektedir: Kayıtsız koşulsuz kölece itaat!

Madde 7. İyileştirmede başarı ölçütü başlıklı bu maddede (1); “Hapis cezalarının infazında hükümlülerin iyileştirilmeleri amacını güden programların başarısı, elde ettikleri yeni tutum ve becerilerle orantılı ölçülür. Bunun için iyileştirme çabalarına yönelik olarak hükümlünün istekli bulunması teşvik edilir.” denilmektedir. Burada bahsi geçen “yeni tutum ve beceriler”, yasanın bütününde karşımıza çıkan temel amacın ifadesidir. Hükümlünün nedamet getirip getirmediğine bakılmamaktadır. Cezaevi yönetimine boyun eğip eğmediği, egemen resmi ideolojiye uyum sağlayıp sağlamadığı tespit edilecektir. Burada suç tipine göre yapılan ayrımcılık, temelinde uygulanan tedmana göre iyileştirilmiş tedavi edilmiş suçlu, yani nedamet getirtilmiş, dönüştürülmüş, bu anlamda “yeni tutum ve beceriler” kazanmış suçlu, yani nedamet getirtilmiş, dönüştürülmüş, bu anlamda yeni tutum ve beceriler kazanmış olarak ayrı sınıflandırma yapılmaktadır. Bununla yetinilmeyerek, hükümlünün “istekli bulunması teşvik ediliyor!” Hasta olduğunu kabul edecek, iyileştirmeye, zorla dönüştürmeye, idarenin istediği tutumları dav-

ranışları benimsemeye istekli olacaksın! Bu, insanın insanlığından kendi isteğiyle soyunmasını istemek değil midir? Maddenin ikinci fıkrasında da (2); "... iyileştirme araçları hükümlünün sağlığına ve kişiliğine olan saygısını sağlayacak usul ve esaslara göre uygulanır" deniyor. Zorla dönüştürülmüş, iradesi teslim alınmış, nedamet getirtilmiş, karşıtına dönüştürülmüş bir insanın, "kişiliğine olan saygısı"ndan söz edilebilir mi?

Yasada öne sürülen "iyileştirme" kavramı ve hukuk-kanun bağlamında yasaların ihlal edilmesinin bir türlü hastalık olarak görülmesi ve "iyileştirme programlarıyla rehabilite edilmek istenmesi, üstelik bunun yükümlülük olarak tutuklu ve hükümlülere dayatılması, yaptırımlarla mutlaklaştırılması, siyasi tutsaklar bakımından hiçbir biçimde kabul edilemez. İnsanın doğasına aykırı, yabancılaşma ve hiçleşme anlamına gelecek hiçbir koşul, dayatma ya da "program"a siyasi tutsakların uyacağı beklenmemelidir. İnsan onuruyla bağdaşmayan hiçbir düzenleme, siyasi tutsaklar için bir yükümlülük değeri taşımaz. Aksine, bu tür dayatmalara karşı direnmeyi onurlu bir duruş ve insani bir sorumluluk olarak görür ve kabul ederler.

" iyileştirme "nin alt başlıklarından birisi de bireyselleştirme olarak ifade ediliyor.

Madde 73. birinci fıkrada; "... toplumun hukuka uygun hareket eden ve üretken bir üyesi olarak yaşamını sürdürmesini sağlayacak ve bireysel ihtiyaçlarına uygun bir biçimde iyileştirme programları uygulanır." İkinci fıkrada; "Hükümlü, amaca uygun iyileştirme gereklerini gerçekleştirebileceği kurumlara veya bölümlere yerleştirilir" deniyor.

Madde 74. (1) Hükümlülerin yerleştirildikleri kurum veya bölümlerde, bireyselleştirmeye mümkün kılacak sayıda bulundurulmalarına özen gösterilir.

(2)...

(3) Tehlikeli halde oldukları saptanan hükümlüler, bireyselleştirilmeleri için yapılacak çalışmalarda on kişiyi aşacak biçimde gruplandırılmaz."

Yasanın bu maddesindeki amaç başlı başına sorunludur. Hükümlünün topluma yeniden kazandırılması hedefleniyor olsaydı, sosyalleştirme programları uygulanır ve bölüm başlığı da bireyselleştirme değil, sosyalleştirme olurdu.

Yasanın kendi içinde tutarlı olabilmesi için hükümlünün ortak yaşam kültürü edinmesi, sosyal ilişki geliştirme yeteneklerinin artırılması, sosyal yaşam alışkanlıklarının güçlendirilmesi temel amaçlarını güdüyor olmalıydı. İktidarın hükümlülere topluma uyum sorunu yaşayan hastalar olarak algılanması -ki bu da sakat bir anlayışı yansıtır, doğal olarak sorunun çözümünü toplumsal uyum programlarıyla gerçekleştirilebilir görmesini getirir. Ama yasanın böyle bir amacı yoktur. Tecridi, yalnızlaştırmayı, izolasyonu; hükümlüyü teslim alma, iradesizleştirme, boyun eğdirme hedeflerini etkili ve başat metodu olarak yasal hale getirip sürdürmektedir.

Tutarsızlık Ve Çelişkiler Yumağı

Madde 24 (1) "Hükümlü, hapis cezasının yerine getirilmesine katlanma ve bu amaçla düzenlenen infaz rejimine uygun tutum ve davranışlar içinde bulunmakla yükümlüdür.

(2) "Hükümlü ceza infaz kurumunun güvenlik ve iyileştirme programlarına tam bir uyum göstermekle yükümlüdür. Her ne amaçla olursa olsun, bilerek kendi yaşamlarını ve bedensel bütünlüklerini tehlikeye düşürecek eylemlere girişmesi, cezanın yerine getirilmesine katlanma yükümlülüğünün ihlali sayılır."

F Tipi hücrelerde bu maddeye uyarak yaşamak neredeyse imkansızdır. Bu maddenin yasakladığı her şey F Tipi cezaevlerine içkindir. Bir ve üç kişilik hücrelerde tecrit izolasyon, "insanın sadece canlı kalması için gerekli asgari ölçü gözetilerek, ruhsal ve fiziksel açıdan sakatlayacak ya da zamana yayararak öldürecek derinlikte sosyal ve insani ihtiyaçlardan yoksun bırakmaktır." Tecrit ve izolasyon nedeniyle birçok mahkum psikolojik ruhsal rahatsızlık yaşıyor ve bu nedenle bazen aşırı tepkili olup kendilerine zarar verebiliyorlar. O halde, "cezanın yerine getirmesine katlanma yükümlülüğünü" düzenleyen maddeyi ihlal etmiş oluyorlar! Disiplin cezası gereği cezalandırılıyorlar, daha ağır koşullarda infaz ediliyor cezaları. Bu, daha derin psikolojik ruhsal rahatsızlık demektir ve maddeye aykırı davranma potansiyelini artırıyor! Burada hükümlü, hem kendisine zarar verecek rahatsızlıkların oluşmasına yol açan koşullarda (tecritte) tutuluyor hem de kendisine zarar verdiğinden, "...yaşamlarını ve bedensel bütünlüklerini tehlikeye düşürecek eylemlere" kalkışıyor diye cezalandırılıyorlar!

6. Maddenin (c) bedinde, “...cezanın infazında ve iyileştirme çabalarında kanunilik ve hukuka uygunluk ilkesi esas alınır” diyor, başka bir yerde ise:

Madde 37. (1) “... idarenin gerekli kıldığı davranış ve tutumları kusurlu olarak ihlal ettiğinde” disiplin cezasına çarptırılıyor! İdarenin “asayiş ve düzeni sağlamak için kanunda belirtilmeyen diğer tedbirleri” alacağı belirtiliyor. “Kanunilik”, “hukuka uygunluk” bu olmasa gerek! “Çelişkili” anlık ve maddeler devam ediyor: Yasanın 78. maddesinin 3. fıkrasında “rızası olsa bile hiçbir hükümlü üzerinde tıbbi deney yapılamaz” denilmesine karşın, “gözlem ve sınıflandırma” başlıklı 23. maddesinde tek başına 60 günlük bir gözetiminden söz ediliyor. Bir insanı tek başına kapatıp nesi gözlemlenir? Bu deney değil mi? Sosyal bir ortamda, doğal yaşam koşulları içinde değil de, tek başına, kısırılmış bir şekilde 60 gün gibi uzun süre tecrit altında idare-otorite karşısındaki davranış, tutum ve psikolojik halini gözlemlemek, bir tür deneydir! Zaten beş yıldır insanların bir ve üç kişilik F Tipi hücrelerde gözlemleniyor, deneye tabi tutuluyor olması “de facto” bir durumdur. 104. Maddenin birinci fıkrasında da hükümlünün dışarıya çıktığında da “Toplum içinde izlenmesi, iyileştirilmesi”nden ve sonra da “yargılanan kişiler hakkında sosyal araştırma raporlarının düzenlenmesi”nden bahsediliyor. Bunun anlamı şudur: Yapılan insanlık dışı, zalimane uygulamalar, araçlar işe yaramamış mı? O zaman hükümlüyü toplum içinde de “iyileştirmek” gerekir! “İyileştirmeye” devam.... “İzlemeye” devam.... Kapatılmış hükümlüler üzerindeki çalışmalar için toplum içindeki hükümlüler araştırarak, inceleyeceksin! Bu araştırmalara göre de daha zalimane uygulamalar geliştireceksin!

Yasanın infazda temel ilke başlıklı 2. madde ikinci fıkrasında; “Ceza, güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulmaz” denilmektedir. Fakat 5 yıllık F Tipi örneği göz önündedir; beş yıldır her an “zalimane, onur kırıcı, insanlık dışı” uygulamalarla karşı karşıyayız. Yüksek güvenlik adına çoraplarımız arama, zorla ayakkabılarımızı çıkartma, saçlarımızın içini, ağzımızı zorla açıp aramalar, hatta makatımızı aramaya kadar vardırımları işi; “zalimane, insanlık dışı onur kırıcı” davranışlar sayılmıyor mu? Hiçbir zaman üzerinden atlanılama-

yacak olan F Tiplerinin durumu ortadadır. insanlık dışı, zalimane, onur kırıcı davranışı ve uygulamalar zaten bu yasanın bütünündeki zihniyete olduğu gibi, yüksek güvenlikli cezaevleri denilen F Tiplerinde de (mimari yapısı ve fiziki koşullar nedeniyle) içkindir! Bu mekanlar, yurtdışı söz edilmiş davranış ve uygulamalardan ayrı düşünülemez! Tecrit/izolasyon, F Tiplerinin temelidir ve tecrit izolasyonun kendisi, zaten kişilik haklarının ağır ihlali ve insanlık suçudur.

Disiplin Cezalarının Akıl Almaz Yaptırımları Ve Antidemokratik Karakteri

Hükümlüleri ıslah etmeyi amaç edinen siyasi iktidar, itaat yerine direnmeyi seçecek olanlar için de ne tür yaptırımlara başvuracağını sıralamış. Ceza İnfaz Kanunu’nun en geniş kapsamlı, detaylı ve en uzun maddeleri, “Disiplin Ceza ve Tedbirleri” bölümüdür. Madde 37’den 52’ye kadar toplam 15 madde 55 fıkra ve 157 bentten oluşmaktadır. Hepsini buraya almak ve tek tek incelemek mümkün değildir, genel bir saptama ile yetinmek zorundayız.

Yasada somutlaşan insanlık dışı faşist zihniyet, olduğu gibi yansımıştır bu maddelere. “Edep ve nezakete aykırı şekilde konuşmak ve davranışlarda bulunmak”, “yatma planına uymamak”, “açlık grevi yapmak”, “işte gerekli özeni... veya işin gereği olan özeni göstermemek”, “işte gerektiği halde çalışmamak” gibi muğlak, yoruma açık, keyfi hallerde uygulanabilecek “suçlar”dan; “protesto amacıyla idarece verilen yemeği topluca almama eylemine katılmak”, “herhangi bir şeyi protesto amacıyla veya idareye kaşı toplu olarak sessiz direnişte bulunmak”, “gereksiz marş söylemek veya slogan atmak” gibi “dehşetli suç türleri” (!) de sayılmaktadır. Bu belirtilen durumlar, 37. Maddedeki (1) “...idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlal ettiğinde...” disiplin cezası uygulanacağını belirttiği fıkrayla birlikte düşünüldüğünde tablo netleşiyor: Hükümlü ve tutuklunun hak ve yükümlülükleri yasalarla belirlenir, idarenin keyfine bırakılamaz. Bu yasayla birlikte her türlü keyfilik yasallaşıyor! Yasa, tüzük ve yönetmelikler dışında idareye “emir-yaptırım” yetkisi tanınmaktadır. Amaçlanan, haksız-keyfi yaptırımlara, baskı ve işkencelere, saldırılara

karşı hükümlü ve tutukluların hiçbir biçimde tepki göstermemesi, sesini çıkarmamasıdır! Yapılan tüm insanlık dışı zalimane uygulamalar, zorla dönüştürme programlarına karşı hiçbir protestoda bulunmayacak, hiçbir şeye, sessiz de olsa direniş göstermeyecek; “sus” denildiğinde susacak, “konuş” denildiğinde konuşacak, “otur” denildiğinde.... hükümlü tutuklu isteniyor! Gereksiz gürültü yapmayacaksınız! Gereksiz marş söylemeyecek, gereksiz slogan atmayacaksınız!

Disiplin cezalarının tekrarında her defasında bir üst cezanın uygulaması biçiminde düzenlemele-ri, hükümlü için inanılmaz ağır infaz demektir. Bu haliyle tüm siyasi tutsakların “infazının yanması”, yani “koşullu salıverilmeden” yoksun bırakılmaları kesinleştirilmektedir. Basamak basamak yükselen disiplin cezalarını takiben üç kez hücre cezasına ulaştığında, infazın yanmış sayılacak. Çünkü TMK’nın (Terörle Mücadele Kanunu) 17. Maddesinde, “... disiplin cezası olarak üç defa hücre cezası almış olanlar, bu disiplin cezaları kaldırılmış olsa bile şartlı salıverilmeden yararlanamazlar” denilmektedir. CİK tasarısı meclise geldiğinde, “şartlı salıverilmeden geri bırakmak” bir disiplin cezası olarak tasarıda yer alıyordu. Yoğun toplumsal muhalefet nedeniyle CİK tasarısından çıkartılmıştı, ama TMK’da muhafaza edilmiş! Osmanlıda oyun çok; ön kapıdan çıkarıyor, arka kapıdan tekrara içeri alıyor!

Yasanın hazırlık sürecinde Tek Tıp Elbise ve Zorunlu Çalışma maddeleri de yasa kapsamında düşünülüyordu. Tutsak yakınları, DKÖ’ler ve insan hakları savunucuları ve bazı demokrat ve ilerici yadın ve hukukçuların mücadeleleri, iktidara geri adım attırdı. Ancak daha o süreçte siyasi tutsakların önemli gördükleri bir unsur ihmal edildi: Disiplin cezalarıyla öngörülen yaptırımlar!

TTE ve zorunlu çalışma maddelerine odaklanan ilerci devrimci muhalefet zaman zaman disiplin maddelerine de atıfta bulundu, ama bu diğer iki maddenin gölgesinde kaldı. Halbuki iktidar hiçbir koşulda siyasi tutsaklara TTE giydiremez, zorla da çalıştıramazdı. Siyasi tutsaklar direneceklerine göre her iki, madde yaptırım gücünü disiplin cezalarından alacaktır! Dolayısıyla iktidar, disiplin cezalarını her tür itiraz ve direnmeyi etkisizleştirmek, bastırmak amacıyla katı hükümlerle düzenlemeyi gözetecekti; öyle de yaptı. TTE ve zorunlu çalışmaya karşı geliştirilen

tepki kazanımla sonuçlanırken, disiplin cezalarıyla ilgili maddeler ilk haliyle yasalaştırıldı.

Yasa, bütün her tür direnme hakkını gayri meşru ve yasadışı ilan ediyor, tam bir itaati emrediyor, ihlal durumunda disiplin cezalarını öngörüyor. Ancak söz konusu maddelerin detayları incelendiğinde, amacın yalnızca yasanın ihlali durumunda yaptırım uygulamalarla sınırlı olmadığı görülüyor. Siyasi tutuklu ve hükümlüleri hedeflediği bizzat Adalet Bakanı tarafından itiraf edilen düzenleme; siyasi tutsakların nedamet getirmelerini, düşüncelerinden ve inançlarından vazgeçmelerini amaçlamaktadır. Disiplin cezalarıyla ilgili her maddede, bütün fıkra ve bentlerinde gereksiz gibi görünen her detayın disiplin suçu kapsamına alınmasının başka açıklaması yoktur.

Diğer yandan bu maddeler, siyasi iktidarın siyasi tutsaklara olan kinini de yansıtmakta, intikam maksadını da açığa vurmaktadır. Siyasi tutsakların nasıl olsa uymayacağı bilinen yükümlülükler özellikle madde kapsamına alınmış, başta koşullu salıverilme olmak üzere ziyaret hakları, iletişim ve ifade özgürlükleri; mektup, faks, telgraf alma ve gönderme hakları, radyo televizyon yayınları ve internetten yararlanma, açık havaya çıkma, spor yapma ve ortak kullanım alanlarına çıkma haklarının disiplin cezaları ile ellerinden alınması ve kullanılamaz hale getirilmeleri amaçlanmıştır.

Bütün detayları ile düşünülmüş yaptırım ve dayatmalara rağmen yasaya ucu açık tedbirler de koyulmuştur:

Madde 49. (2) “Kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması halinde, asayiş ve düzeni sağlamak için kanunda açıkça belirtilmeyen tedbirler de alınır.”

Akla gelebilecek her tür ihlali ceza konusu haline getirerek düzenlenen maddelerin dışında, “açıkça belirtilmeyen ne tür tedbirler” alınacağı bilinmiyor. Siyasi tutsakların direnme haklarına yönelik “tedbiren” hazırlanan ve bütün sıralanan cezai müeyyidelerle yetinilmediği durumda her tür insan hakkını da ihlal etme olanağı tanıyan bir maddedir bu. Özellikle yoruma açık bırakılmış, keyfi uygulama, yaptırım ve hak gasplarına imkan verecek ucu açık bir maddedir.

Disiplin cezaları mevcut haliyle kanunilik ilkesine de aykırı, “zindan içinde zindan”, “ceza

üstüne ceza” anlayışıyla düzenlenmiştir. Yasanın komple gözden geçirilmesi ve benzer anti-demokratik hükümlerden ayıklanması gerekmektedir. Zira siyasi tutsaklar bu hükümlerin hiçbirine uymayı kabul etmez, direnmeyi onur sayarlar!

Hükümlünün Hak Ve Yükümlülükleri

Bütün yasal düzenlemelerde yasanın emrettiği hükümlere uyma zorunluluğu yanında, yasaya uymakla yükümlü kılınanın hakları da aynı yasal düzenlemeyle güvencelenir. Temel bir hukuk kuralıdır bu. Ancak (Türk egemen sınıfları ve Türk burjuva hukuk sistemi) CIK, zorunluluk ve yükümlülüğü temel alırken, hak düzenlemesini hiç gündemine almamıştır. Demokrat, ilerici hukukçuların zorlamaları, uluslararası hukukta tutuklu ve hükümlü haklarının tarif edilmesi, siyasi tutsakların köklü direniş gelenekleri vb. etkilerle siyasi iktidar, yeni CIK’te bir “Hükümlü hakları” tarifi yapmak zorunda kalmıştır.

Ancak ilgili maddelerin içeriğine bakıldığında, hakların yükümlülüklerle uyma zorunluluğu ve hakkı olarak düzenlediği anlaşılmaktadır. Yani gerçekte, yine hükümlülere tanınan hak vs. yoktur.

Bunların başında direnme hakkı gelmektedir. Direnme hakkı; bütün insanların kendilerinden uymaları istenen yasa, yasak, baskı, dayatma, zor, zorbalık, işkence vs., vb. uygulamalarına karşı düşünce, inanç, ideal ve insani erdemlerini koruma ve savunma eylemlerinin toplamıdır.

Yasa, temel insan hakkı olarak direnme hakkını hükümlülerin elinden almayı amaçlamakta, gayri meşru ve yasadışı ilan etmektedir. Dolayısıyla yasa, aynı zamanda temel insan haklarını ihlal etmektedir.

Yasada hükümlünün hakları olarak sıralanan bir dizi madde, Ceza infaz Sistemi içinde kanunla hükümlüye bahşedilmiş haklar gibi sunulmakta, oysa bunlar evrensel insan hakları kapsamında temel insan hakkı olarak benimsenmiş, kabul edilmiştir. Bunların başında savunma hakkı gelmektedir. Şimdiye kadar ki uygulamalarda, hükümlülerin yargı süreçleri tamamlanmış ve suçlu sabitlenmiş oldukları varsayılarak avukatla görüşmeleri engelleniyordu. Her durumda avukatıyla görüşmesinin engellenmesi, savunma hakkının engellenmesi anlamına geldiğine göre, siyasi iktidar bugüne kadar suç işlemekteydi.

Yeni CIK ile birlikte bu ihlale son veriliyor. Ancak söz konusu olan savunma hakkıdır ve evrensel hak olarak benimsenmiştir, yasada lütf gibi sunulması kabul edilemez. Evrensel insan hakları yasalarla düzenlenerek tanınmaz, ilke olarak yasaların temel insan haklarını ihlal eden maddelerinden ayıklanması gerekir. Oysa CIK ile tersi yapılıyor. Yıllardır insan hakları suçu işleyerek uyguladığı savunma hakkı ihlalinin hükümlüye tanınan haklar biçiminde düzenleniyor. Aymazlık, ukalalık ve sahte lütf, yalancı hak bahsetme, siyasi iktidarın yaptığı tam da budur. Sorunun üzerinde durmamızın bir nedeni, yasadaki bütün hakların kullanılmasının bir dize yükümlülüklerle uymazsanız savunma hakkından da yararlandırılmayabilirsiniz! Kaldı ki yasa, savunma hakkını tam olarak tanımıyor:

Madde 59. (3) “Avukatlar, vekaletnameleri olsa da aynı anda birden fazla hükümlü ile görüşme yapamazlar” hükmünde olduğu gibi, savunma hakkına kısıtlama getiriliyor.

İfade özgürlüğü ve haberleşme, iletişim kapsamındaki süreli süresiz yayınları izleme hakkı da temel insan hakkı kapsamındadır. Yasa, bunları hükümlülere tanınan haklar gibi yansıtırken, bir yandan “terör ve yasadışı örgüt mensupları söz konusu olduğunda bu haklar kısıtlanabilir” hükümleriyle, temel insan haklarına sınır koyma yetkisi bulabilmektedir kendisine.

Yasanın infaz anlayışını, “hak etme” mantığı belirliyor. Hükümlü aldığı cezayı “hak etmiştir”, hapisanede maruz kalacağı her türlü uygulamayı “hak etmiştir”, dolayısıyla hakları da hak etmelidir! Hükümlünün hakları olarak sıralanan maddeleri hak edebilmesi için, uyması gereken yükümlülükler de beraberinde düzenlenmiştir. Bu durumda gerçekte hak kavramı ortadan kalkıyor, idarenin dayatmalarına teslim olduğunuz oranda ödüllendirileceksinizdir! Hakkı hak ettiğinizi kanıtlamak zorundasınız! Oysa haklar, nesnel olarak içinde bulunulan koşullardan kaynaklanır, ama aynı zamanda öznel olarak onlardan bağımsızlaşarak, koşullara bağlanmaksızın vardır ve kullanılırlar. Yasanın hükümlülere bir hak kullandırma niyetinde olmadığı bağlanan şartlardan anlaşılmaktadır. Bu sistemin adı, kazanılmış haklarımızın tanınması değil, ödül-ceza sistemidir!

Madde 51. (1) “...iyileştirme etkinliklerine ilgileri ve uyumları, kurum düzenine karşı tutumla-

rı, kendilerine verilen işlerdeki gayretleri gibi beklenen davranış ve tutumları gösteren hükümlülere teşvik esaslı ayrıcalıklar tanınır.” Yani iradeni, bedenini istenilen şekilde idareye sunar, her söyleneni koşulsuz yerine getirirsen, bunun için istekli de olursan ödül olarak kimi ayrıcalıklar kazanabilirsin. Bu anlayış, yasanın birçok maddesinde kendini gösteriyor. Ödül ceza cenderesine alman tutuklu ve hükümlü terbiye edilmek, iyileştirilmek için cezalarla, ağır infaz koşullarıyla boğuluyor; ama direnmez, nedamet getirir, kendini idareye-otoriteye teslim ederse, bunu için istekli olursa ödül de veriliyor, unutulmuyor.

Barınma, beslenme, sağlık, iletişim, haberleşme, din ve vicdan özgürlüğü, kültürel sanatsal üretim yoluyla kendini gerçekleştirme vb. başlıklarının hepsi, temel insan hakkı olarak evrensel insan hakları kapsamında tanımlanmaktadır. Cezaevi idaresinin yerine getirmek zorunda olduğu asgari yaşam koşullarının sağlanması yükümlülükleri, disiplin cezalarıyla geri alınabilecek şekilde düzenlenerek demoklesin kılıcı haline getirilmiş. Bunların dışında yasada hükümlülerin hapisane içinde yaşamlarını kolaylaştıracak hiçbir insani düzenleme ve gerçek hak yoktur. Yasa, en temel insan haklarına aykırı yasaklar, yükümlülükler, dayatmalar, ceza tehditleri vb. ile şekillenmiş, ceberut devlet geleneğinin sürdürüldüğü bir manzumeler bütünüdür.

Tutuklu Hükümlü Ayrımının Kaldırılması

Yasa, tümüyle hükümlü statüsüne göre düşünülmüş; dil, teknik, içerik ve kapsam bakımından hükümlülerin ceza infaz sistemini düzenliyor. Bu durum, Türk yargı sisteminin tutukluluğu ceza infazının tamamlanması ile eş güdümlü uygulama zihniyetiyle uyumludur. Tutukluluk, kişinin henüz sanık olduğu durumları tarif eden ve tedbir olarak baş vurulan bir yöntem olması gerekirken, suçlandığı ceza süresini tutuklu olarak doldurmak istisna değil, genel bir uygulamadır. Yeni CİK’te, her ne kadar CMK’da yargılama usullerinde tutukluluk süresini sonsuzluktan on yıla sınırlama (!) gibi kısmen kısaltıcı düzenlemeler içeriyor olsa bile, hala tedbir olarak başvuru geçici bir olgu olarak görülmüyor. Dolayısıyla CİK’in, tutuklu ayrımı gözetmeksizin hükümlülere göre düşünülerek hazırlanmış olduğu anlaşılıyor.

Tutukluların Hakları ve Kısıtlayıcı Önlemler

başlığı altında düzenlenen maddelerde dikkat çekici yan, hükümlülere hak tanınmasında olduğu gibi tanındığı varsayılan haklar, esas olarak yükümlülük anlamına geliyor. Ayrıca ilgili maddeye özel fıkralar eklenerek içerik muğlaklaştırılıyor. 114. Madde ile tutuklunun avukat seçmek ve görevlendirmek hakkına sahip olduğu ve avukatı ile haberleşme ve görüşmelerine hiçbir kısıtlama getirilemeyeceği kabul ediliyor. Hükümlülere tanınan haklar bölümünde de ele aldığımız gibi bu, tutuklu ve hükümlülerin savunma haklarının tanınması ile ilgili bu maddeler, temel insan hakkı kapsamında anayasa ve diğer yasaların üstünde yer alan evrensel hukuken vazgeçilmez kuralıdır. Bu hakkın CİK ile tutuklulara da tanınıyor olduğu vurgusu, demagoji amaçlıdır. Maddenin 6. fıkrası bu tespitimiz güçlendirmektedir:

Madde 114. (6) “Özel kanunda yer alan hükümler saklıdır.” Ne anlama geliyor bu? Ucu açık, keyfi uygulamalara olanak tanıyan, yasa dışılığı meşrulaştıran böyle bir düzenlemeye niye ihtiyaç duyuluyor?

Tecrit ve ayrımcılıkla ilgili bölümde vurguladığımız, hükümlülere uygulanan yöntemler tutuklular için de öngörülmekte, üstelik daha katı tecrit uygulaması savunulmaktadır. Henüz suçu sabitleşmemiş, yargılaması süren, sanık durumdaki tutuklunun yargı sistemi dışında sıkı infaz rejimine de tabi tutularak, devletin eline geçmişken militar otorite ile tanıştırılması ve 3. Maddede hükümlüler için hazırlanan infazda temel amacın tutuklulara da uygulanması amaçlanmaktadır.

Madde 115. (1) “Tehlikeli halde bulunan, delil karartma tehlikesi olan, soruşturmanın amacını veya tutukevinin güvenliğini tehlikeye düşüren veya suçun tekrarına olanak verecek davranışlarda bulunan tutuklulara soruşturma evresinde Cumhuriyet Savcısı, kovuşturma evresinde hakim veya mahkemesince aşağıdaki tedbirler uygulanabilir:

- a) Tutuklunun tek başına, sıkı bir rejim altında muhafaza edilmesi ve kaldığı odanın kamera ile izlenmesi,
- b) Belirli süre ile dışarıyla ilişkisinin, ziyaretçi kabulünün ve telefon görüşmelerinin kısıtlanması,
- c) Gerekiyorsa kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyici biçimde hazırlanmış özel bir

odada barındırılması ve kaldığı odanın kamera ile izlenmesi,

d) Saldırganlık göstermesi halinde belirli süreyle kelepçelenmesi veya hareketlerinin engellenmesi,

e) Yüksek güvenli bir kuruma nakledilmesi.”

Hiçbir yoruma gerek bırakmayacak açıklıkta, kişinin daha tutukluluk evresinde direncinin kırılarak ıslah edilmeye başlanacağını kanıtıdır bu madde. Siyasi tutukluların sorgusuz sualsiz, yargılandığı maddeye bakılmaksızın otomatik olarak F Tiplerine yollanmasının yasal kılıfı da bu madde ile hazırlanmış oluyor. Tecridin en koyu halde tutukluya da nasıl uygulanacağını bu madde ile tahmin etmek zor değildir. 1. fıkradaki koşulların olup olmaması bir önem taşımaz, istendiğinde kolaylıkla bunlar koşulları oluşturabilmektedir çünkü. Tutuklulukta üst sınırın 10 yıl olarak düzenlenmesiyle tamamen bir tedbir olan tutukluluk, ağır tecrit koşullarında bir infaz biçimin almıştır. Yasanın 34. maddesinde düzenlenen haller dışında hiçbir şekilde hücrelerin kapıları ve koridor kapılarının açılmadığı tutukevlerinde ve diğer “yüksek güvenli” cezaevlerinde sürekli tecrit altında tutulacaktır tutuklular da! Henüz suçluluğu kesinleşmemiş tutukluların bu kadar ağır koşullarda tecrit edilerek, özellikle siyasi davalardan dolayı tutuklanmışlarsa bir ve üç kişilik hücrelerde tutulmaları ne kadar adil ve hukukidir?

116. Madde ile tutukluların yükümlülükleri, buraya kadar hükümlülerle ilgili bölüm başlıklarına ve maddelerine atıfta bulunarak, “...maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk haliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir” denilerek nokta koyuluyor. Kesin bir hükümdür artık, yeni CİK ile birlikte hapisanelerde tutuklu—hükümlü ayrımı fiilen zaten yokken, yasal olarak da ortadan kaldırılmış, sanıkla mahkum eşitlenmiştir. Suçu kanıtlanana kadar sanığın suçsuz olduğu evrensel ilkesi, böylece Türk burjuva hukuk sisteminde çıkartılmıştır.

Açlık Grevi Ve Ölüm Orucunda Müdahale

82. Madde ile açlık grevi ve ölüm orucu eylemlerinde zorla müdahale öngörülüyor. İnsanların ağır infaz koşullarını protesto etmek ve hak arama alma amacıyla ölüm pahasına böyle bir

zor eyleme başvuru görmezden geliniyor, bu eylemleri doğuran nedenler giderilmesi gerekirken, tutsaklara zorla müdahale yasallaştırılıyor. Siyasi iktidar, tecrit politikalarında ısrarını, ölümlere kayıtsız kalışını bu maddeyle yasallaştırıyor. Siyasi tutsakların “kişiliği üzerinde özerkliği” ihlal ediyor bu madde. Hekime, müdahale zorunluluğu getiriliyor, hekimlik meslek ilke ve etiğine aykırı davranması için baskı yapılıyor. Meslek ilke ve etiğinde ısrar eden, onurlu bir duruş sergileyen bir doktor-hekim olur ve zorla müdahaleye karşı çıkarsa, bunun da önlemi almıyor:

Madde 82. (4) “Bu maddede öngörülen tedbirler, kurum hekiminin tavsiye ve yönetimi altında uygulanır. Ancak kurum hekiminin zamanında müdahale edememesi veya gecikmesi hükümlü için hayati tehlike doğurabilecek ise, bu tedbirlere, ikinci fıkradaki şartlar aranmaksızın başvurulur.”

Yani herhangi bir infaz koruma memuru ya da cezaevi personeli, ölüm orucu ve açlık grevindeki tutuklu ve hükümlüye “zorla besleme” uygulamaya kalkabilecek! Bilerek ve kasten, keyfi ve sorumsuz biçimde ölüm ve kalıcı sakatlıklara yol açıldığında, ilgili görevliler sözde bu madde sayesinde soruşturma ve kavuşturmada kurtulacaklar. Bu madde açık ve net biçimde ölüm orucu, açlık grevi veya başka bir biçimde direnişte olan tutuklu ve hükümlülere herhangi bir biçimde ve niyetle müdahale ederek ölüm ve sakatlıklara yol açan cezaevi personelini koruma amacını taşımaktadır. Yasa neredeyse kasıtlı ve taammüden öldürmeleri yasal hale getirmektedir.

Yasanın tek tek sakıncalı maddeleri incelendiğinde de ortaya ürkütücü bir tablo çıkmaktadır:

Madde 12. (2) “On iki-on sekiz yaş grubu çocuklar, cinsiyetleri ve fiziki gelişim durumları göz önüne alınarak bu kurumların ayrı ayrı bölümlerinde barındırılırlar.

(3)Bu hükümlüler kendilerine özgü kurumun bulunmadığı hallerde kapalı ceza infaz kurumlarının çocuklara ayrılan bölümlerine yerleştirilirler...”

Söz konusu olan, on iki yaşındaki çocuklardır, işlediği suç ne olursa olsun on iki yaşındaki çocukların özel olarak inşa edilmiş olsa bile kapalı cezaevlerine konulmasını savunuyor. Çocuklar için cezaevi kuran bir rejimi tartışıyoruz. Uzun yıllar süregelen ıslahevi uygulaması kaldırılıyor, yerine çocuk cezaevi inşa edilecek!

İslahevi uygulaması her tür cinsel istismar, taciz ve tecavüzün yaygın yaşandığı, işkence ve da-yağın temel ıslah aracı olarak başvurulduğu kuramlardı. İslahevinin savunulabilecek hiçbir olumlu yanı yoktur, ama bundan daha geriye gidilerek, çocuklar için cezaevi inşa edilmesi kararına yorum ve açıklama getirmek de müm-kün değildir.

12. Madde ile on sekiz yaşın altındaki çocukla-rın ve on sekiz-yirmi bir yaş arası gençlerin F Tiplerine konulmalarına yasal dayanak getiriliyor. Maddede tarifi yapılan “Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu” mevcut olmadığına göre:

Madde 12. (2) “Bu hükümlüler için ayrı bir ku-rum kurulmadığı taktirde, yukarıdaki fıkra kapsamındaki hükümlüler, diğer kapalı ceza infaz kurumlarının gençlere ayrılan bölümlerin-de bu maddedeki esaslara göre barındırılırlar.”

Aynı maddenin üçüncü fıkrasında da 9. madde kapsamındaki gençlerin cezalarının da bu ku-rumlarda infaz edileceği öngörülmüştür.

Mevcut durumda F Tiplerinde özellikle siyasi tutsaklar arasındaki yaşı on sekizin altında ve on sekiz-yirmi bir yaş arası tutukluların varlığı, siyasi iktidarın çocuk ve gençlere yaklaşımını kanıtlamaktadır: Ağaç yaşken eğilir! Gerici fa-şist zihniyet, tutuklu ve hükümlülerin daha ço-cuk yaşta devlet sopası ile terbiye edilerek hiza-ya sokulması gerektiğini savunmaktadır. Disip-lin cezalarının düzenlendiği maddelerde tutuklu ve hükümler için öngörülen hükümlüler on iki-on sekiz yaş arası çocuklar ve on sekiz-yirmi bir yaş arası gençler için de kısmen hafifletilmiş olarak bile olsa antidemokratik içerikte aynen yer almıştır. On iki yaşında çocuklar için cezaevi inşa eden zihniyet, elbette disiplin cezaları ile terbiye etmeyi de ihmal etmeyecektir.

Madde 46. (9) “Odaya kapatma cezası: Sekizin-ci fıkrada belirtilen kapalı infaz kurumunda bu-lunan çocuğun, aynı fıkrada belirtilen eylemler-de bulunması halinde, beş güne kadar açık ha-vaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, gece ve gündüz tek başına bir odada tutulmasıdır.”

Cezaevi idarelerinin oda sistemi olarak isimlen-dirdiklerinin esasında hücre olduğunu bir an unutmaksızın, on iki yaşında bir çocuğun geceli gündüzlü tek başına beş gün hücreye kapatılma-sı anlamına gelmektedir bu fıkra, disiplin ceza-ları anlayışının vardığı boyutu göstermesi bakı-mından bu örnekle yetiniyoruz.

Madde 62. (3) “Kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez.”

Herhangi bir mahkeme kararı olmaksızın bir yayın hakkında engelleyici hüküm, tartışmasız biçimde sansür demektir. Kimin, neye göre, hangi ölçütlerle karar vereceği belirsiz bu yo-ruma açık maddenin tipik bir uygulaması, Sivas Kapalı cezaevinde Lemn dergisinin sakıncalı bulunarak içeri verilmemesidir. Keza bu fıkra, aynı maddenin birinci fıkrası ile de çelişki ha-lindedir.

Madde 62. (1) “Hükümlü, mahkemelerce yasak-lanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hak-kına sahiptir.”

Tipik Türk devleti demokrasisi, birinci fıkrada yasayla hakkını ver, üçüncü fıkrada idari karar-larla yasaklamak için yoruma açık hüküm koy!

Madde 18. (1) “Hapsedilme ve diğer nedenler-den kaynaklanan akıl hastalığı dışında ruhsal rahatsızlığı bulunup da ruh ve sinir hastalıkları hastanelerinde tutulmaları gerekli görülme-yerek infaz kurumlarına geri gönderilenlerin cezaları, belirlenen infaz kurumlarının mahsus bölümlerinde infaz edilir.”

Psikolojik sorunları olanlara erteleme ya da infazı durdurma hakkı olanağı tanınmıyor. Tedavi etme sorumluluğu yüklenilmiyor. F Tiplerinde başta tecrit nedeniyle ağır psikolojik ruhsal sorunlar yaşayan tutuklu ve hükümlüler, idarenin aymazlığı ile adım adım akıl hastalığına ve oradan da intihara sürükleniyorlar. F Tiplerinde otuz aşkın intihar vakası ve onlarca psikolojik sorunları, ruhsal hastalıkları olan ve yarıca akıl hastası tutuklu ve hükümlünün bulunuyor olma-sı, idarenin sansürüne rağmen açığa çıkmış du-rumdadır.

23. Madde ile hükümlülerin gözlem ve sınıflan-dırma esasları düzenleniyor. Hükümlünün hangi tür ceza infaz kurumuna gönderileceği ve infazın-nın nasıl gerçekleştirileceği bu maddede yapılan sınıflandırma ve gözleme göre belirleniyor. Sınıf-landırma oldukça detaylandırılmış; kişisel, adli, sosyal ana başlıklardan bunlara bağlı alt başlıklar-a kadar her nitelik ve özellik sayılıyor. Oysa pratikte biliyoruz ki, sınıflandırma önce adli-siyasi biçiminde yapılmaktadır. Esas olan budur, siyasi tutuklu ve hükümlünün adresi belli: F ve D

tipleri! Adli tutuklu ve hükümlüler ise gerçek durumlarına göre değil, sınıfsal ve sosyal statülerine göre sınıflandırılıyorlar. Örneğin, devletin güvenlik kuvvetleri personeli ve bürokratlar İstanbul Metris cezaevine; işadamı, bankacı, şirket yöneticileri vb. Kartal cezaevine yerleştiriliyorlar. Geriye kalanlar, aralarında fazla bir fark olmayan çeşitli kapalı cezaevlerine dağıtılıyorlar.

Çete organizasyonu kapsamında işlendiği savlanan suçlar ve uyuşturucu kaçakçılığı suçlarından yargılanan ve/veya ceza alan tutuklu ve hükümlüler de bir süreliğine F Tiplerinde tutuluyorlar. Koşul ve süreleri ile ilgili değerlendirmelere diğer bölümlerde değinmiştik.

Madde gözlem süre ve koşullarını da kapsıyor. Tecrit ve her türlü hak mahrumiyeti koşullarında gözlem yapılacağı, sınıflandırmada bu gözlem sonuçlarının rol oynayacağı, ayrıca bazı suçlarda gözlemin ağır tecrit koşulları ve ziyaret kabulü, iletişim ve haberleşme olanaklarının elinden alındığı, açık havaya çıkma imkanı olmayan vb. koşullarda altmış (60) güne kadar uzatılabileceği hükmü de konmuş. Tutuklu ve hükümlülerin yaşam hakkı ve insani haklarını sosyal varlıklarına saygı, insani erdemlerini sürdüreceği ve kültürel sosyal açıdan kendilerini gerçekleştirme zorunluluklarının baştan reddildiği, kavramsal olarak bile sözü edilmeyen, adeta bihaber olduğu bir infaz uygulaması ile karşı karşıyayız.

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı hakkında;

Madde 25. (1) i) “Hükümlünün cezasının infazına, hiçbir suretle ara verilemez. Hükümlü hakkında uygulanacak tüm sağlık tedbirleri, tıbbi tetkik ve zorunluluklar hariç ceza infaz kurumlarında, mümkün olmadığı takdirde tam teşekküllü devlet ya da üniversite hastanelerinin tek kişilik ve yüksek güvenlikli mahkum koşullarında uygulanır.”

Zindancı geleneğinin yeniden diriltilmesi ve kürek mahkumiyetinin geri getirilmesi demektir bu madde. Kalıcı hastalığı da dahil cezai ehliyetini kaybetmesi durumunda dahi hükümlünün ölümüne terk edilmesi, devlet cinayetinin süreye yayılarak uygulanması, üstelik yasa maddesi haline getirilerek savunulabiliyor. Burada yalnızca bir hukuk ihlali değil, yaşam hakkı ihlali söz konusudur. Bu madde ve ona ruhunu veren zihniyetin kendisi hastalıktır.

Madde 29. (1) “Kurum hakimi tarafından ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı olduğu belirlenen meslek sahibi olmayan hükümlüler ile meslek sahibi olan istekliler, kurum imkanları ölçüsünde belirlenen ücret karşılığında atölye veya iş yurtlarında çalıştırılabilirler.”

Zorunlu çalışma maddesi kısmen esnetilerek, emek sömürsü, emek hırsızlığına ve emek gaspına dönüştürülerek yasalastırılmış. Yasa bununla da yetinmiyor:

Madde 30. (4) “İş alanlarına sahip kuruluşların hükümlü çalıştırmaları teşvik olunur” denilerek, hükümlü ucuz emeği özel sektöre peşkeş çekiliyor. Çok açık ki bu madde ile bir yandan hükümlünün ucuz işgücünden azami yararlanılacak, emek sömürsü katmerlenecek, diğer yandan kronik işsizlik koşullarında iş ve çalışma imkanı bulan işçiler üzerinde hükümlü işçi çalıştırma baskısı kurulacak.

Devletin eline düşmüş bir kere, hükümlünün koşullu salıverildiği durumda da kurtuluşu yok!

Madde 107. (6) “Hükümlü, denetim süresinde, infaz kurumunda öğrendiği meslek veya sanatı icra etmek üzere, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında, ücret karşılığında çalıştırılabilir.”

Nazi döneminin çalışma kampının benzeri bir uygulamadır bu! Hükümlü, koşullu salıverilme durumundan sonra da zorunlu çalışma ile karşı karşıyadır. Özel işletmelerde hangi işveren her an koşullu salıverilme hakkının elinden alınarak tekrar cezaevine gönderilme korkusu ile kölece çalışmak zorunda olan bir hükümlü işçiyi çalıştırmak istemez?

Hiçbir seçeneği olmayan hükümlü işçilerin, hangi koşullarda çalıştırılacağı sır mıdır? Nazi çalışma kampı yönetmeliğinden farkı var mıdır bu maddenin? Ne yazıyordu ünlü Auschwitz çalışma kampının giriş kapısında: Arbeit macht frei! Yani, “Çalışma özgürleştirir!” Nazi çalışma yasasıdır bu ve başta işçi ve emekçi yığınlarının bu yasaya karşı ayağa kalkması gerekir.

Madde 36. (2) “Aramalar, gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebilir.”

Bu madde polis, MIT, JITEM başta olmak üzere iyi niyetle olmayacağı açık olan amaçlarla, iş-

kenceli sorgu infaz ve katliam vb. programlamak ve uygulamak üzere farklı resmi/gayri resmi görevlilerin aramalara katılmak ya da yardımcı olmak gerekçesiyle hapisanelere sokulmalarına olanak vermektedir. Düne kadar fiili ve yasadışı biçimde başvuru bu yöntem, CİK ile yasal hale getiriliyor. Başta 19 Aralık 2000 cezaevleri katliamı olmak üzere cezaevlerinde yaşanan özellikle toplu katliamlar, dışarıdan getirilen güçler tarafından gerçekleştirilmiştir. Buca, Ümraniye, Ulucanlar, Diyarbakır toplu katliamları ve Burdur katliam girişimi, hangi kuramlardan oldukları ve kimlikleri açıklanmayan çoğu maskeli silahlı görevlilerce uygulanmıştır. Hemen hepsi yargıda olan bu katliamların uygulayıcıları ve gerçek sorumluları ortaya çıkartılıp cezalandırılmıyorken, yasa bu maddeyle yeni katliamlar için yasal kılıf ve katliamcılara korunak yaratmaktadır.

Hastanede geçen sürenin cezadan indirilmesi ile ilgili maddede;

Madde 100. (2) “Ancak, cezanın infazını durdurmak için hükümlü, hastalığına kasten neden olmuşsa bu hükümden yararlanamaz...” denilmektedir. Madde ruhunu, “işkencede kafasını duvara vurarak(!) kendisini yaraladı” gerekçesinden almaktadır. İnsanlar intihar etmek veya kendilerini yaralamak için ısrarla polis nezaret-hanelerini seçiyorlar. Aynı mantık CİK ile de sürdürülüyor. Devlete küll yutturamazsınız, infazı durdurmak için kendinizi kasten hastalandır-yorsunuz! Öyleyse, hastanede geçirdiğiniz tedavi süresi infaza sayılmayacak!

Yasada yeni bir uygulama, “Denetimli Serbestlik” başlığıyla getiriliyor. Henüz kuruluş, çalışma yöntem ve esaslarının ne olduğu bilinmiyor, ilgili konuda düzenleneceği belirtiliyor. İşlevi ise şöyle tanımlanıyor:

Madde 104. (1) “Cezaları ertelenen, salıverilen veya haklarında hapis cezası dışında herhangi bir tedbire hükmedilen hükümlülerin toplum içinde izlenmesi, iyileştirilmesi, psikososyal problemlerinin düzenlenmesi ve mağduru korunması gibi görevleri yerine getirmek üzere denetimli serbestlik ve yardım merkezleri kurulur.”

Yani, tahliye olduğunda bir hükümlü kurtulmuş sayılmıyor. Koşullu salıverilme tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasında mahkeme tarafından tayin edilecek bir görevli tarafından aralıksız gözlem altında tutulacak. Görevlinin vereceği

üç aylık raporlarda koşullu salıverilme kurallarını ihlal ettiği kanaati oluşursa hükümlü tekrar hapse gönderilecek, kalan cezası infaz edilecek. Bu arada hükümlüden uyması gereken ne tür kurallar isteneceği henüz belli değil. Bir işyerinde zorunlu çalışma, belli bir yerde ikamet zorunluluğu, şehir dışına çıkmama, siyasi kültürel sosyal faaliyetlere katılmama, uygun görül-meyen şahıslarla görüşmeme her gün resmi bir kuruma imza verme vs., vb. bizim ilk aklımıza gelenlerden.

Sonuç:

Anayasada tanınan haklar yasalarla, yasada tanınan haklar yönetmeliklerle, yönetmeliklerle tanınan haklar genelgelerle gasp edilir. TC'nin 80 yıllık kanunsal serüveni ve yönetim zihniyeti bu zincirde ifadesini bulur!

Önümüzdeki dönem CİK doğrultusunda yeni yönetmelikler, yürürlüğe dair esaslar ve genelgeler hazırlanacak. Temel yasada altını çizdiğimiz ve neredeyse tümünü kapsayacak düzeyde hükümlü ve tutukluları hapisanelerde menegeneyle sıkarak nefessiz bırakacak bu yasanın yönetmelik yürürlük esasları ve genelgelerle ne hale geleceğini tahmin etmek zor değildir. Kağıt üstünde bile ağır tecrit ve hak ihlalleri öne çıkarken, yoruma açık maddelerin cezaevleri idareleri tarafından nasıl uygulanacağı da TC zindan politikasının bizzat tanığı biz siyasi tutsaklar için bilinmez değildir.

Bu yasayla ortaya çıkacak telafisi mümkün olmayan ağır sonuçların tek sorumlusu uygulayıcılar olmayacak, yasanın taslak ve kanunlaşma sürecinde payı olan bütün kurum ve kişileri kapsayacaktır. Siyasi tutsaklar ne pahasına olursa olsun direneceklerdir. Tarihimiz ortadadır; yasa koyucular ve uygulayacak olanlar, hiçbir yaptırıma boyun eğmediğimizi, eğmeyeceğimizi bu onurlu tarihten öğrenmiş olmalıdırlar. Yapılacak tek şey vardır: Gecikmeksizin bu yasa geri çekilmeli ve tarafların görüşmesi doğrultusunda gözden geçirilmeli, sakıncalı bütün maddeler ayıklanmalıdır. Demokratik kitle örgütleri, işçi ve memur sendikaları, insan hakları savunucuları, Barolar, başta TTB ve TMMOB olmak üzere meslek odaları, üniversite hukukçuları taraf olmak zorundadır ve yasanın belirttiğimiz noktalarıyla birlikte, bütünü üzerinden yeni taslaklarla tarihsel, mesleki, aydın ve demokrat sorumluluklarını yerine getirmelidirler...

Talepler:

1-Kısaca Ceza İnfaz Kanunu olarak tanımladığımız “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun”, tarafların da görüşleri alınarak yeni kanun hazırlanıncaya kadar geri çekilsin!

2-Tecrit kaldırılınsın!

Uluslararası sözleşmelere göre 15 kişiden az olan mekanlar tecrit sayılmaktadır. Hücre tipi, F ve D Tipi Cezaevleri bu esasa uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.

Bu düzenlemeler yapılana kadar:

- a) F Tiplerindeki tecrit ve izolasyon uygulamalarına derhal son verilmelidir.
- b) Hücre kapıları gündüz açık tutulmalıdır.
- c) Haberleşme ve iletişim özgürlüğüne hiçbir kısıtlama getirilmemelidir.
- d) Spor olanakları ve diğer ortak kullanım alanları herhangi bir tedbir ön koşuluna bağlı tutulmaksızın bir hak olarak kabul edilmeli ve hiçbir koşulda bu hakkın kullanımını engellenmemelidir.
- e) Komün oluşturma hakkı engellenmemelidir.
- f) Ziyarete akrabalık koşulu getirilmemeli, ziyaret gün ve saatleri arttırılmalı, ziyaretçilere yönelik baskılara son verilmelidir.
- g) Avukat görüşlerinde her tür kısıtlama kaldırılmalı. Avukatlar birden fazla tutuklu ve hükümlüyle görüşebilmelidir.
- h) Televizyon, buzdolabı, radyo-teyp ve genel temizlik maddeleri gibi temel gereksinimler idare tarafından karşılanmalı, kullanılan elektriğin tutuklu ve hükümlülere tahsil edilmesine son verilmelidir.
- i) Cezaevlerinde giyecek ve yiyecek almama genelgesi iptal edilmelidir.

3- Tutuklu ve hükümlülerin temel insani ve demokratik hakları açıkça tanımlanmalıdır. Ceza-

evlerine ve dönemlere göre değişen keyfi uygulamalara, arama ve nakillerdeki işkence ve onur kırıcı dayatmalara son verilmeli, bunlar cezai yaptırımlara bağlanmalıdır.

4- Siyasi temsilcilik kurumu tanınmalı ve işletilmeli; siyasi tutuklu ve hükümlü statüsü kabul edilmelidir.

5- Cezaevleri, demokratik kitle örgütleri ve ilgili meslek kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan “Bağımsız İzleme Komisyonları”nın düzenli denetimine açılmalıdır.

6- Terörle Mücadele Yasası iptal edilmeli, başta 16. Maddesi olmak üzere infaz ve ceza artırımında siyasi tutuklu ve hükümlülerin aleyhine, ağırlaştırıcı olarak işlenen maddeler ortadan kaldırılmalıdır. İnfaz uygulamasında siyasi tutuklulara uygulanan 3/4 infaz oranı değiştirilmeli, tek bir infaz sistemiyle infazda ayrımcılığa son verilmeli; bugüne kadar kullanılan 2/5 infaz oranı kazanılmış hak olarak bir kereliğine uygulanmalıdır.

7- 19 Aralık operasyonları Barolar, ÇHD, İHD, TTB, aile örgütlenmeleri vb. kurum temsilcilerinin de aralarında bulunduğu bağımsız komisyonlarca soruşturulmak, gerekçeler ortaya çıkarılmalıdır. Tespit edilen suçlular/sorumlular yarılanıp cezalandırılmalı, sonuçlar kamuoyuna açıklanmalıdır.

** Bu yazı, Tekirdağ F Tipinde kalmakta olan değişik davalardan devrimci siyasi tutsakların temsilcileri tarafından kolektif olarak hazırlanmıştır. Biz devrimci tutsaklar kuşkusuz hukukçu değiliz!... Fakat sınıfsal-toplumsal özgürlüklerle doğrudan ilişkili olan bu yasal düzenlemelere karşı, özellikle CİK ve TCK gibi yasaların sonuçlarıyla tecrit hücrelerinde direk yüz yüze geliyor olmamız nedeniyle, bu yasaların ilk elde göze çarpan antidemokratik, baskıcı, insanlık dışı yönlerine dikkat çektiğimiz bu çalışmayı, mücadelenize katkı sağlayacağını düşünerek ilginize sunuyoruz.*